

Съвет на
Европейския съюз

Брюксел, 17 февруари 2023 г.
(OR. en)

6598/23
ADD 1

Междуетноститутуционално досие:
2023/0038(NLE)

POLCOM 25
SERVICES 5
FDI 4
COASI 37

ПРЕДЛОЖЕНИЕ

От:	Генералния секретар на Европейската комисия, подписано от г-жа Martine DEPREZ, директор
Дата на получаване:	17 февруари 2023 г.
До:	Г-жа Thérèse BLANCHET, генерален секретар на Съвета на Европейския съюз
№ док. Ком.:	COM(2023) 87 final — ПРИЛОЖЕНИЕ 1
Относно:	ПРИЛОЖЕНИЕ към Предложение за Решение на Съвета за сключване на Споразумението за свободна търговия между Европейския съюз и Нова Зеландия

Приложено се изпраща на делегациите документ COM(2023) 87 final — ПРИЛОЖЕНИЕ 1.

Приложение: COM(2023) 87 final — ПРИЛОЖЕНИЕ 1

ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 17.2.2023 г.
COM(2023) 87 final

ANNEX 1

ПРИЛОЖЕНИЕ

към

Предложение за Решение на Съвета

**за сключване на Споразумението за свободна търговия между Европейския съюз и
Нова Зеландия**

СПОРАЗУМЕНИЕ ЗА СВОБОДНА ТЪРГОВИЯ
МЕЖДУ ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ
И НОВА ЗЕЛАНДИЯ

ПРЕАМБЮЛ

Европейският съюз, наричан по-долу „Съюзът“,

и

Нова Зеландия,

наричани по-долу поотделно „страна“ и заедно „страните“,

КАТО ПРИЗНАВАТ своето дългогодишно и стабилно партньорство, основано на общите принципи и ценности, отразени в Споразумението за партньорство по въпросите на отношенията и сътрудничеството между Европейския съюз и неговите държави членки, от една страна, и Нова Зеландия, от друга страна, съставено в Брюксел на 5 октомври 2016 г., както и техните важни икономически, търговски и инвестиционни отношения;

РЕШЕНИ да укрепят икономическите си отношения и да разширят двустранната търговия и инвестиции;

КАТО ПРИЗНАВАТ значението на сътрудничеството в световен мащаб за решаването на въпросите от общ интерес;

КАТО ПРИЗНАВАТ значението на прозрачността в международната търговия и международните инвестиции в полза на всички заинтересовани страни;

КАТО СЕ СТРЕМЯТ да установят стабилна и предвидима среда с ясни и взаимноизгодни правила, регламентиращи търговията и инвестициите между страните, и да намалят или премахнат пречките пред тях;

КАТО ПРИЗНАВАТ, че te Tiriti o Waitangi/Договорът от Уайтанги е основополагащ документ от конституционно значение за Нова Зеландия;

КАТО ЖЕЛАЯТ да повишат жизненото равнище, да насърчат приобщаващия икономически растеж и стабилност, да създадат нови възможности за заетост и да подобрят общото благосъстояние, и за тази цел потвърждават отново своя ангажимент за насърчаване на либерализирането на търговията и инвестициите;

УБЕДЕНИ, че настоящото споразумение ще създаде разширен и сигурен пазар за стоки и услуги, като по този начин ще повиши конкурентоспособността на дружествата им на световните пазари;

РЕШЕНИ да укрепят своите икономически, търговски и инвестиционни отношения в съответствие с целта за устойчиво развитие в неговите икономически, социални и екологични измерения и да насърчават търговията и инвестициите в съответствие с целите за високи равнища на защита на околната среда и труда и съответните международно признати стандарти и споразумения, по които те са страна;

РЕШЕНИ да повишат благосъстоянието на потребителите чрез политики, които гарантират високо ниво на защита на потребителите, избор на потребителите и икономическо благополучие;

КАТО ПОТВЪРЖДАВАТ правото на страните да предприемат регулаторни мерки в рамките на своите територии за постигане на легитимни политически цели, като например защитата на живота или здравето на хората, животните или растенията; социалните услуги; общественото образование; безопасността; околната среда, включително изменението на климата; обществения морал; социалната защита или защитата на потребителите; хуманното отношение към животните; неприкосновеността на личния живот и защитата на личните данни; насърчаването и опазването на културното многообразие; и, в случая на Нова Зеландия, насърчаването или защитата на правата, интересите, задълженията и отговорностите на маорите;

КАТО ПОЕМАТ АНГАЖИМЕНТ да общуват с всички съответни заинтересовани страни от гражданското общество, включително частния сектор, синдикатите и други неправителствени организации;

КАТО ПРИЗНАВАТ значението на насърчаването на приобщаващото участие в международната търговия и на преодоляването на пречките и другите предизвикателства, които съществуват за местните заинтересовани страни по отношение на достъпа до международна търговия и икономически възможности, включително в цифровата търговия;

РЕШЕНИ да се справят с конкретните предизвикателства, пред които са изправени малките и средните предприятия, като допринасят за развитието на търговията и преките чуждестранни инвестиции;

КАТО ПРИЗНАВАТ значението на международната търговия за осигуряване и подобряване на благосъстоянието на маорите и предизвикателствата, които съществуват за маорите, включително жените маори, при достъпа до търговски и инвестиционни възможности, произтичащи от международната търговия, включително възможностите и ползите, създадени от настоящото споразумение;

КАТО СЕ СТРЕМЯТ да постигнат напредък по отношение на равенството между половете и икономическото овластяване на жените чрез насърчаване на значението на политиките и практиките, приобщаващи по отношение на равенството между половете, в стопанските дейности, включително международната търговия, в опит за премахване на всички форми на дискриминация, основана на пола;

КАТО ПОТВЪРЖДАВАТ ОТНОВО ангажимента си за спазване на Хартата на Организацията на обединените нации, подписана на 26 юни 1945 г. в Сан Франциско, и като имат предвид принципите, залегнали във Всеобщата декларация за правата на човека, приета от Общото събрание на Организацията на обединените нации на 10 декември 1948 г.;

КАТО СЕ ОСНОВАВАТ на съответните си права и задължения съгласно Маракешкото споразумение за създаване на Световната търговска организация, сключено на 15 април 1994 г., и други многостранни и двустранни инструменти за сътрудничество, по които двете

страни са страни,

СЕ СПОРАЗУМЯХА ЗА СЛЕДНОТО:

ГЛАВА 1

УВОДНИ РАЗПОРЕДБИ

ЧЛЕН 1.1

Цели на настоящото споразумение

Целите на настоящото споразумение са либерализиране и улесняване на търговията и инвестициите, както и насърчаване на по-тесните икономически връзки между страните.

ЧЛЕН 1.2

Общи определения

За целите на настоящото споразумение се прилагат следните определения:

- а) „селскостопанска стока“ означава продукт от списъка в приложение 1 към Споразумението за селското стопанство;
- б) „ССМАА“ означава Споразумението между Съюза и Нова Зеландия за сътрудничество и административна взаимопомощ по митническите въпроси, съставено в Брюксел на 3 юли 2017 г.;

- в) „митнически орган“ означава:
- i) по отношение на Нова Зеландия, Новозеландската митническа служба; и
 - ii) по отношение на Съюза, службите на Европейската комисия, отговарящи за митническите въпроси, или, според случая, митническите администрации и всички други органи, упълномощени в държавите членки да прилагат и изпълняват митническото законодателство;
- г) „мито“ означава всички мита или налози от каквото и да било естество, налагани върху или във връзка с вноса на дадена стока, с изключение на:
- i) такса, еквивалентна на вътрешен данък, налагана в съответствие с член III:2 от ГАТТ от 1994 г.;
 - ii) антидъмпингово или изравнително мито, прилагано в съответствие с ГАТТ от 1994 г., Антидъмпинговото споразумение и Споразумението за субсидиите и изравнителните мерки; и
 - iii) такса или друг налог, налагани върху вноса или във връзка с него, които са ограничени като сума до приблизителния размер на разходите за предоставените услуги;
- д) „CPC“ означава Централната класификация на продуктите (Statistical Papers Series M № 77, Отдел „Международни икономически и социални въпроси“, Статистическа служба на Организацията на обединените нации, Ню Йорк, 1991 г.);

- е) „ден“ означава един календарен ден;
- ж) „предприятие“ означава юридическо лице или клон, или представителство на юридическо лице;
- з) „ЕС“ или „Съюз“ означава Европейския съюз;
- и) „съществуващ“ означава, освен ако не е посочено друго в настоящото споразумение, в сила към датата на влизане в сила на настоящото споразумение;
- й) „стока на една от страните“ означава вътрешна стока по смисъла на ГАТТ от 1994 г. и включва стоки с произход от тази страна;
- к) „Хармонизирана система“ или „ХС“ означава Хармонизираната система за описание и кодиране на стоките, включително всички правни забележки и изменения към нея, разработена от Световната митническа организация;
- л) „позиция“ означават първите четири цифри в номера на тарифното класиране по Хармонизираната система;
- м) „МОТ“ означава Международната организация на труда;
- н) „юридическо лице“ означава всеки правен субект, надлежно учреден или организиран по друг начин съгласно приложимото законодателство на една от страните, с цел печалба или с друга цел, частна или държавна собственост, в това число всяко дружество, дружество за попечителство, съдружие, съвместно предприятие, еднолично предприятие или сдружение;

- о) „мярка“ означава всяка мярка, приета от някоя от страните, независимо дали във вид на закон, подзаконов акт, разпоредба, процедура, решение, административно действие, изискване или практика или под каквато и да било друга форма¹;
- п) „мерки на някоя от страните“ означава мерки, приети или запазени в сила от²:
 - i) органи на централната власт или регионални или местни органи на управление; и
 - ii) неправителствени органи, изпълняващи правомощия, делегирани им от органи на централната власт или регионални или местни органи на управление;
- р) „държава членка“ е държава — членка на Съюза;
- с) „физическо лице от някоя от страните“ означава:
 - i) за Съюза — гражданин на една от държавите членки съгласно нейното законодателство³; и
 - ii) за Нова Зеландия — гражданин на Нова Зеландия, съгласно нейното законодателство⁴;

¹ От съображения за правна сигурност се уточнява, че терминът „мярка“ включва термина „пропуск“.

² От съображения за правна сигурност се уточнява, че понятието „мерки на една от страните“ включва мерки, които са приети или запазени чрез даване на указания, ръководене или контролиране на поведението на други субекти.

³ Терминът „физическо лице на някоя от страните“ включва също така лица, постоянно пребиваващи в Република Латвия, които не са граждани на Република Латвия или на която и да било друга държава, но които имат право, съгласно правото на Република Латвия, да получат паспорт, който не е национален.

⁴ Съюзът потвърждава отново задълженията си по отношение на постоянно пребиваващите в Нова Зеландия съгласно ГАТС. За тази цел терминът „физическо лице на някоя от страните“ включва също лица, които имат право на постоянно пребиваване в Нова Зеландия, които не са граждани на Нова Зеландия, доколкото тези физически лица са обхванати от ангажиментите на Съюза по ГАТС.

- т) „ОИСР“ означава Организацията за икономическо сътрудничество и развитие;
- у) „с произход“ означава съответствие с условията за произход съгласно правилата за произход, определени в глава 3 (Правила за произход и процедури, свързани с произхода);
- ф) „стока с произход“ или „стока с произход от някоя от страните“ означава стока, отговаряща на правилата за произход, посочени в глава 3 (Правила за произход и процедури, свързани с произхода);
- х) „лице“ означава всяко физическо или юридическо лице;
- ц) „преференциално тарифно третиране“ означава ставката на митото, приложима за стока с произход в съответствие с графици за премахване на митата в приложение 2-А (Графици за премахване на митата);
- ч) „Санитарно споразумение“ означава Споразумението между Европейската общност и Нова Зеландия относно санитарните мерки, приложими към търговията с живи животни и животински продукти, съставено в Брюксел на 17 декември 1996 г.¹;
- ш) „санитарна или фитосанитарна мярка“ означава всяка мярка по параграф 1 от приложение А към Споразумението за СФС;
- щ) „СПТ“ означава специални права на тираж;

¹ ОВ ЕС L 57, 26.2.1997 г., стр. 5.

- аа) „доставчик на услуги“ означава лице, което предоставя или цели предоставянето на услуга;
- бб) „МСП“ означава малки и средни предприятия;
- вв) „територия“ означава по отношение на всяка страна зоната, в която се прилага настоящото споразумение в съответствие с член 1.4 (Териториално приложение);
- гг) „ДФЕС“ означава Договора за функционирането на Европейския съюз;
- дд) „Парижкото споразумение“ означава Парижкото споразумение съгласно Рамковата конвенция на ООН по изменение на климата, съставено в Париж на 12 декември 2015 г.;
- ее) „Споразумението за партньорство“ означава Споразумение за партньорство за отношения и сътрудничество между Европейския съюз и неговите държави членки, от една страна, и Нова Зеландия, от друга страна, съставено в Брюксел на 5 октомври 2016 г.;
- жж) „трета държава“ означава държава или територия извън териториалния обхват на прилагане на настоящото споразумение; и
- зз) „СТО“ означава Световната търговска организация.

ЧЛЕН 1.3

Споразумения за СТО

За целите на настоящото споразумение се прилагат следните определения:

- а) „Споразумение за селското стопанство“ означава Споразумението за селското стопанство, съдържащо се в приложение 1А към Споразумението за СТО;
- б) „Споразумение за защитни мерки“ означава Споразумението за защитни мерки, съдържащо се в приложение 1А към Споразумението за СТО;
- в) „Антидъмпингово споразумение“ означава Споразумението за прилагане на член VI от Общото споразумение за митата и търговията от 1994 г., съдържащо се в приложение 1А към Споразумението за СТО;
- г) „Споразумение за митническо остойностяване“ означава Споразумението за прилагане на член VII от Общото споразумение за митата и търговията от 1994 г., съдържащо се в приложение 1А към Споразумението за СТО;
- д) „ДППУС“ означава Договореността относно правилата и процедурите за уреждане на спорове, съдържаща се в приложение 2 към Споразумението за СТО;
- е) „ГАТС“ означава Общото споразумение по търговията с услуги, съдържащо се в приложение 1Б към Споразумението за СТО;

- ж) „ГАТТ от 1994 г.“ означава Общото споразумение за митата и търговията от 1994 г., съдържащо се в приложение 1А към Споразумението за СТО;
- з) „СДП“ означава Споразумението за държавните поръчки, изменено с Протокола за изменение на Споразумението за държавните поръчки, съставено в Женева на 30 март 2012 г.;
- и) „Споразумение за лицензиране на вноса“ означава Споразумението за процедурите по лицензиране на вноса, съдържащо се в приложение 1А към Споразумението за СТО;
- й) „Споразумение за СИМ“ означава Споразумението за субсидиите и изравнителните мерки, съдържащо се в приложение 1А към Споразумението за СТО;
- к) „Споразумение за СФС“ означава Споразумението за санитарните и фитосанитарните мерки, съдържащо се в приложение 1А към Споразумението за СТО;
- л) „Споразумение за ТПТ“ означава Споразумението за техническите пречки пред търговията, съдържащо се в приложение 1А към Споразумението за СТО;
- м) „Споразумение ТРИПС“ означава Споразумението за свързаните с търговията аспекти на правата върху интелектуалната собственост, съдържащо се в приложение 1В към Споразумението за СТО; и
- н) „Споразумение за СТО“ означава Споразумението за създаване на Световната търговска организация, подписано в Маракеш на 15 април 1994 г.

ЧЛЕН 1.4

Териториално приложение

1. Настоящото споразумение се прилага:
 - а) на териториите, на които се прилагат Договорът за Европейския съюз и ДФЕС, и при условията, предвидени в тези договори; и
 - б) на територията на Нова Зеландия и изключителната икономическа зона, морското дъно и недрата, върху които Нова Зеландия упражнява суверенни права по отношение на природните ресурси в съответствие с международното право, но не включва Токелау.
2. По отношение на разпоредбите на настоящото споразумение относно тарифното третиране на стоките, включително правилата за произход и процедурите, свързани с произхода, настоящото споразумение се прилага и за онези области от митническата територия на Съюза по смисъла на член 4 от Регламент (ЕС) № 952/2013 на Европейския парламент и на Съвета¹, които не попадат в обхвата на параграф 1, буква а) от настоящия член.
3. Позоваванията на „територия“ в настоящото споразумение се разбират в смисъла, посочен в параграфи 1 и 2, освен ако изрично не е предвидено друго.

¹ Регламент (ЕС) № 952/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 9 октомври 2013 г. за създаване на Митнически кодекс на Съюза (ОВ ЕС L 269, 10.10.2013 г., стр. 1).

ЧЛЕН 1.5

Връзка с други международни споразумения

1. Освен ако не е предвидено друго в настоящото споразумение, съществуващите международни споразумения между държавите — членки на Съюза, Европейската общност или Съюза, от една страна, и Нова Зеландия, от друга страна, не се заменят или прекратяват с настоящото споразумение.
2. Настоящото споразумение е неразделна част от цялостните двустранни отношения, уредени със Споразумението за партньорство, и е част от общата институционална рамка.
3. Страните по споразумението потвърждават правата и задълженията, които те имат една спрямо друга съгласно Споразумението за СТО. От съображения за правна сигурност се уточнява, че нищо в настоящото споразумение не изисква от страните да действат по начин, който е несъвместим със задълженията им по Споразумението за СТО.
4. В случай на несъответствие между настоящото споразумение и международно споразумение, различно от Споразумението за СТО, по което и двете страни са страни, страните незабавно се консултират помежду си с оглед намиране на взаимноприемливо решение.
5. Освен ако не е посочено друго, когато международните споразумения са посочени или включени в настоящото споразумение, изцяло или частично, се приема, че те включват изменения към тях или техни последващи споразумения, които влизат в сила за двете страни на или след датата на влизане в сила на настоящото споразумение.

6. Ако възникнат въпроси, свързани с изпълнението или прилагането на настоящото споразумение в резултат на изменения или последващи споразумения, както е посочено в параграф 5, страните могат, по искане на една от страните, да се консултират помежду си с цел намиране на взаимноприемливо решение по този въпрос, ако е необходимо.

ЧЛЕН 1.6

Създаване на зона за свободна търговия

Страните създават зона за свободна търговия в съответствие с член XXIV от ГАТТ от 1994 г. и член V от ГАТС.

ГЛАВА 2

НАЦИОНАЛНО ТРЕТИРАНЕ И ДОСТЪП ДО ПАЗАРА НА СТОКИ

ЧЛЕН 2.1

Цел

Страните либерализират постепенно и реципрочно търговията със стоки в съответствие с настоящото споразумение.

ЧЛЕН 2.2

Обхват

Освен ако в настоящото споразумение не е предвидено друго, настоящата глава се прилага по отношение на търговията със стоки на една от страните.

ЧЛЕН 2.3

Определения

За целите на настоящата глава се прилагат следните определения:

- а) „Карнет А.Т.А.“ означава документът, възпроизведен в съответствие с приложението към Митническата конвенция относно А.Т.А. Карнет за временен внос на стоки, съставен в Брюксел на 6 декември 1961 г.;
- б) „консулска операция“ означава процедурата за получаване от консул на страната вносител на територията на страната износител или на територията на трета страна на консулска фактура или консулска виза за търговска фактура, сертификат за произход, манифест, декларация за износ от изпращача или всякакви други митнически документи във връзка с вноса на съответната стока;
- в) „процедура по лицензиране на износа“ означава административна процедура, за която се изисква подаването на заявление или на други документи (различни от тези, които се изискват обичайно за целите на митническото оформяне) до съответния административен орган или административни органи като предварително условие за износ от територията на страната износител;

- г) „процедура по лицензиране на вноса“ означава административна процедура, за която се изисква подаването на заявление или на други документи (различни от тези, които се изискват обичайно за целите на митническото оформяне) до съответния административен орган или административни органи като предварително условие за внос на територията на страната вносител;
- д) „стока, преминала заводска преработка“ означава стока, класирана в глави 84—90 от ХС или в позиция 94.02, която:
- i) е изцяло или частично съставена от части втора употреба;
 - ii) има сходни характеристики и условия на функциониране в сравнение с еквивалентните стоки в ново състояние; и
 - iii) получава същата гаранция като тази, приложима за еквивалентни стоки, когато са в ново състояние;
- е) „ремонт“ или „преправяне“ означава всяка операция по обработка, предприета върху дадена стока, независимо от евентуалното увеличение на стойността на стоката, с цел отстраняване на експлоатационни дефекти или материални щети, която води до възстановяване на първоначалната функция на стоката, или за осигуряване на съответствие с техническите изисквания за нейното използване, без които стоката вече не би могла да се използва по обичайния начин за целите, за които е била предназначена; ремонтът или преправянето на стока включва възстановяване и поддръжка, но не включва операция или процес, които:
- i) водят до унищожаване на съществените характеристики на дадена стока или до създаване на нова или различна от търговска гледна точка стока;

- ii) водят до превръщане на незавършена стока в завършена стока; или
 - iii) се използват за съществена промяна на функцията на стока; и
- ж) „поетапна категория“ означава времевата рамка за премахване на митата, варираща от нула до седем години, след която дадена стока е освободена от мито, освен ако в приложение 2-А (Графици за премахване на митата) не е посочено друго.

ЧЛЕН 2.4

Национално третиране по отношение на вътрешното данъчно облагане и нормативната уредба

Всяка страна предоставя национално третиране на стоките на другата страна в съответствие с член III от ГАТТ от 1994 г., включително тълкувателните бележки и допълнителните разпоредби към него. За тази цел член III от ГАТТ от 1994 г. и тълкувателните бележки и допълнителните разпоредби към него се включват в настоящото споразумение и стават част от него *mutatis mutandis*.

ЧЛЕН 2.5

Премахване на митата

1. Освен ако не е предвидено друго в настоящото споразумение, всяка от страните намалява или премахва своите мита върху стоки с произход от другата страна в съответствие с приложение 2-А (Графици за премахване на митата).

2. За целите на параграф 1 базовата митническа ставка е базовата ставка, определена за всяка стока в приложение 2-А (Графици за премахване на митата).
3. Ако една от страните намали прилаганата от нея митническа ставка за най-облагодетелствана нация, тази митническа ставка се прилага за стоките с произход от другата страна, докато тя е по-ниска от митническата ставка, определена в съответствие с приложение 2-А (Графици за премахване на митата).
4. Две години след датата на влизане в сила на настоящото споразумение, по искане на някоя от страните, страните се консултират, за да обмислят ускоряване на намаляването или премахването на митата, посочени в приложение 2-А (Графици за премахване на митата). Комитетът по търговията може да приеме решение за изменение на приложение 2-А (Графици за премахване на митата), за да ускори намаляването или премахването на митата.
5. Страните могат по всяко време автономно да ускорят премахването на митата, посочени в приложение 2-А (Графици за премахване на митата), върху стоки с произход от другата страна. Тази страна информира другата страна колкото е възможно по-рано, преди новата ставка на митата да влезе в сила.
6. Ако някоя от страните самостоятелно ускори премахването на митата в съответствие с параграф 5, тази страна може да повиши митото до нивото, посочено в приложение 2-А (Графици за премахване на митата), за съответната година след всяко автономно намаление.

ЧЛЕН 2.6

Запазване на съществуващото положение

Освен ако не е предвидено друго в настоящото споразумение, никоя от страните не може да увеличава никакви мита, определени като базова ставка в приложение 2-А (Графици за премахване на митата), нито да приема нови мита за стока с произход от другата страна.

ЧЛЕН 2.7

Износни мита, данъци или други налози

1. Никоя от страните не приема, нито запазва в сила:
 - а) мита, данъци или други налози от всякакъв вид, налагани върху или във връзка с износа на стока за другата страна; или
 - б) вътрешен данък или друг налог върху стока, изнасяна за другата страна, които надвишават данъка или налога, с който биха били обложени подобни стоки, когато са предназначени за местно потребление.
2. Никоя от разпоредбите на настоящия член не възпрепятства никоя от страните да налага върху износа на стока за другата страна такса или налог, разрешени съгласно член 2.8 (Такси и формалности).

ЧЛЕН 2.8

Такси и формалности

1. Всяка страна гарантира, в съответствие с член VIII, параграф 1 от ГАТТ от 1994 г., включително тълкувателните бележки и допълнителните разпоредби към него, че всички такси и други налози от какъвто и да било характер, наложени от някоя от страните върху или във връзка с вноса или износа на стоки, са ограничени по размер до приблизителната стойност на предоставените услуги и не представляват косвена закрила на местните стоки или данъчно облагане на вноса или износа.
2. Нито една от страните няма право да събира на *адвалорна* основа такси и други налози от какъвто и да било характер, посочени в параграф 1.
3. Всяка страна публикува незабавно всички такси и други налози от какъвто и да било характер, които налага във връзка с вноса или износа на стоки, по начин, който позволява на правителствата, търговците и другите заинтересовани страни да се запознаят с тях.
4. Някоя от страните не може да изисква консулска операция, включително свързана с такси и други налози от какъвто и да било характер, във връзка с вноса на стока от другата страна.
5. За целите на настоящия член таксите или другите налози от какъвто и да било характер не включват експортни такси, мита, такси, равностойни на вътрешен данък, или други вътрешни такси, прилагани в съответствие с член III:2 от ГАТТ от 1994 г., или антидъмпингови или изравнителни мита.

ЧЛЕН 2.9

Ремонтирани или преправени стоки

1. Никоя от страните не може да прилага мито за стока, независимо от произхода ѝ, която се въвежда повторно на нейната територия, след като е била временно изнесена от нейната територия към територията на другата страна за ремонт или преправяне, независимо дали е било възможно действията по ремонт или преправяне да се извършат на територията на страната, от която стоката е изнесена за ремонт или преправяне.
2. Параграф 1 не се прилага за стока, която се внася под гаранция в зони за свободна търговия, или се внася с подобен статус, и след това се изнася за ремонт или преправяне и не се внася повторно под гаранция в зони за свободна търговия или с подобен статут.
3. Никоя от страните не може да прилага мито за стока, независимо от произхода ѝ, която е внесена временно от територията на другата страна с цел ремонт или преправяне.

ЧЛЕН 2.10

Стоки, преминали заводска преработка

1. Никоя от страните не може да предоставя на стоки, преминали заводска преработка, на другата страна третиране, което е по-неблагоприятно от третирането, което предоставя на еквивалентни стоки в ново състояние.

2. От съображения за правна сигурност се уточнява, че член 2.11 (Ограничения на вноса и износа) се прилага по отношение на забраните или ограниченията за внос или износ на стоки, преминали заводска преработка. Ако някоя от страните приеме или запази в сила забрани или ограничения върху вноса или износа на употребявани стоки, тя не прилага такива мерки по отношение на стоки, преминали заводска преработка.

3. Всяка страна може да изисква стоките, преминали заводска преработка, да бъдат идентифицирани като такива за целите на разпространението или продажбата на нейна територия и да отговарят на всички приложими технически изисквания, които се прилагат към еквивалентни стоки в ново състояние.

ЧЛЕН 2.11

Ограничения върху вноса и износа

1. Някоя от страните не приема, нито запазва в сила каквито и да било забрани или ограничения върху вноса на каквато и да било стока на другата страна или върху износа или продажбата за износ на каквато и да било стока, предназначена за територията на другата страна, освен когато това става в съответствие с член XI от ГАТТ от 1994 г., включително тълкувателните бележки и допълнителните разпоредби към него. За тази цел член XI от ГАТТ от 1994 г. и тълкувателните бележки и допълнителните разпоредби към него се включват в настоящото споразумение и стават част от него *mutatis mutandis*.

2. Някоя от страните не приема, нито запазва в сила:
 - а) изисквания за износни и вносни цени¹, с изключение на разрешените при изпълнението на заповеди за изравнителни и антидъмпингови мита и ангажменти; или
 - б) лицензи за внос, обвързани с изпълнението на изискване за постигане на конкретен резултат.

ЧЛЕН 2.12

Маркиране на произхода

1. Ако Нова Зеландия изисква марката за произход при внос на стоки от Съюза, Нова Зеландия приема марката за произход „Произведено в ЕС“ при условия, които са не по-малко благоприятни от тези, прилагани към марките за произход на държава членка.
2. За целите на марката за произход „Произведено в ЕС“ Нова Зеландия третира Съюза като единна територия.

¹ От съображения за правна сигурност се уточнява, че тази разпоредба няма за цел да попречи на някоя от страните да разчита на цената на вноса, за да определи приложимата митническа ставка в съответствие с настоящото споразумение.

ЧЛЕН 2.13

Процедури по лицензиране на вноса

1. Всяка страна приема и администрира всякакви процедури за лицензиране на внос в съответствие с членове 1 до 3 от Споразумението за лицензиране на вноса. За тази цел членове 1—3 от Споразумението за лицензиране на вноса се включват в настоящото споразумение и стават неразделна част от него *mutatis mutandis*.
2. Страна, която приема нова процедура по лицензиране на вноса или изменя съществуваща процедура по лицензиране на вноса, уведомява другата страна за това приемане или изменение незабавно и във всеки случай не по-късно от 60 дни след датата на публикуване на съответната процедура. Уведомлението включва информацията, посочена в член 5, параграф 2 от Споразумението за лицензиране на вноса. Счита се, че дадена страна спазва това задължение, ако уведоми Комитета по лицензиране на вноса на СТО за нова процедура по лицензиране на вноса или за изменение на съществуваща процедура по лицензиране на вноса в съответствие с член 4 от Споразумението за лицензиране на вноса, включително информацията, посочена в член 5, параграф 2 от посоченото споразумение.
3. По искане на една от страните другата страна незабавно предоставя всяка имаща отношение информация, включително информацията, посочена в член 5, параграф 2 от Споразумението за лицензиране на вноса, относно всяка процедура по лицензиране на вноса, която възнамерява да приеме или която поддържа, както и всяко изменение на съществуваща процедура по лицензиране на вноса.

4. Ако една от страните отхвърли заявление за лиценз за внос по отношение на стока на другата страна, тя, при поискване и в разумен срок след получаване на искането, предоставя на заявителя писмено обяснение за причината за отказа.

ЧЛЕН 2.14

Процедури по лицензиране на износа

1. Всяка страна публикува всяка нова процедура по лицензиране на износа или всяко изменение на съществуваща процедура по лицензиране на износа по такъв начин, че да даде възможност на правителствата, търговците и другите заинтересовани страни да се запознаят с тях. Това публикуване се извършва, когато е възможно, 45 дни преди влизането в сила на новата процедура по лицензиране на износа или изменението на съществуваща процедура за лицензиране на износа и във всеки случай не по-късно от датата, на която новата процедура по лицензиране на износа или изменението поражда действие.
2. Всяка страна гарантира, че включва следната информация в своята публикация относно процедурите по лицензиране на износа:
 - а) текста на процедурите по лицензиране на износа на страната или текста на измененията, които тя внася в такива процедури;
 - б) стоките, за които се прилага всяка процедура по лицензиране на износа;

- в) за всяка процедура по лицензиране на износа — описание на процеса за кандидатстване за лиценз за износ и всички критерии, които кандидатът трябва да изпълни, за да отговаря на условията за кандидатстване за лиценз, като например притежаване на лиценз за дейност, установяване или поддържане на инвестиция или извършване на дейност чрез определена форма на установяване на територията на някоя от страните;
- г) звено или звена за контакт, от които заинтересованите лица могат да получат допълнителна информация относно условията за получаване на лиценз за износ;
- д) административния орган или органи, до които трябва да се подаде заявление за лиценз или друга съответна документация;
- е) описание на всяка мярка или мерки, които се прилагат чрез процедурата по лицензиране на износа;
- ж) периода, през който ще се прилага всяка процедура по лицензиране на износа, освен ако процедурата по лицензиране на износа остане в сила, докато не бъде отменена или преразгледана, което ще доведе до ново публикуване;
- з) ако страната възнамерява да използва процедура по лицензиране на износа във връзка с управлението на конкретна квота за износ — общото количество, а ако е приложимо — и стойността на квотата и датите на отваряне и затваряне на квотата; и
- и) освобождаванията или изключенията, които заменят изискването за получаване на лиценз за износ, как да бъдат поискани или използвани тези освобождавания или изключения, както и критериите за предоставянето им.

3. В срок от 30 дни след датата на влизане в сила на настоящото споразумение всяка страна уведомява другата за своите действащи процедури по лицензиране на износа. Страна, която приема нови процедури за лицензиране на износа или промени в действащи процедури по лицензиране, уведомява другата страна за това приемане или изменение в срок от 60 дни след публикуването на всяка нова процедура по лицензиране на износа или на всяка промяна на действаща процедура по лицензиране. Уведомлението включва препратка към източника или източниците, където е публикувана информацията, изисквана по параграф 2, и включва, ако е целесъобразно, адреса на съответния правителствен уебсайт или уебсайтове.

4. От съображения за правна сигурност се уточнява, че никоя от разпоредбите на настоящия член не изисква от никоя от страните да предоставя лиценз за износ, нито възпрепятства никоя от страните да изпълнява своите ангажменти съгласно резолюциите на Съвета за сигурност на ООН, както и съгласно многостранни режими за неразпространение и договорености за контрол върху износа, включително:

- а) Васенаарската договореност относно контрола върху износа на конвенционални оръжия, изделия и технологии с двойна употреба, подписана в Хага на 19 декември 1995 г.;
- б) Конвенцията за забрана на разработването, производството, натрупването и употребата на химическо оръжие и за неговото унищожаване, подписана в Париж на 13 януари 1993 г.;
- в) Конвенцията за забрана на разработването, производството и натрупването на запаси от бактериологични (биологични) и токсични оръжия и за тяхното унищожаване, подписана в Лондон, Москва и Вашингтон на 10 април 1972 г.;
- г) Договора за неразпространение на ядрено оръжие, подписан в Лондон, Москва и Вашингтон на 1 юли 1968 г.; и

- д) Австралийската група, Групата на ядрените доставчици и Режима за контрол на ракетните технологии.

ЧЛЕН 2.15

Използване на преференции

1. За целите на наблюдението на функционирането на настоящото споразумение и изчисляването на степента на използване на преференциите страните обменят ежегодно подробни статистически данни за вноса за период, започващ една година след датата на влизане в сила на настоящото споразумение, до 10 години след приключване на премахването на митата за всички стоки в съответствие с приложение 2-А (Графици за премахване на митата). Освен ако Комитетът по търговията не реши друго, този срок автоматично се удължава с пет години, а след това Комитетът по търговията може да реши да го удължи допълнително.
2. Обменът на статистически данни за вноса обхваща данни, отнасящи се до последната налична година, включително стойността и, ако е приложимо, обема, на равнището на тарифните линии за внос на стоки от другата страна, ползващи се от преференциално митническо третиране съгласно настоящото споразумение, и за вноса на онези стоки, които са получили непреференциално третиране, включително съгласно различните режими, използвани от страните при вноса. Такива статистически данни, както и степента на използване на преференциите могат да бъдат представени за обмен на мнения пред Комитета по търговията.

ЧЛЕН 2.16

Временен внос

1. За целите на настоящия член терминът „временен внос“ означава митнически режим, при който определени стоки (включително превозни средства), могат да бъдат въведени на територията на някоя от страните, условно освободени от заплащане на вносни мита и такси и без прилагане на забрани и ограничения от икономически характер върху вноса, при условие че стоките са внесени със специфична цел и са предназначени за реекспорт в рамките на определен срок, без да са претърпели никаква промяна, освен нормалната амортизация поради употребата на тези стоки.
2. Всяка страна разрешава временен внос в съответствие със своите законови и подзаконовни актове или процедури на следните стоки, независимо от техния произход:
 - а) професионално оборудване, включително оборудване за печата или телевизията, софтуер, както и оборудване за радио- и телевизионно разпръскване и кинематографично оборудване, необходимо за извършване на стопанската дейност, търговията или професията на лице, което посещава територията на другата страна за изпълнение на определена задача;
 - б) стоки, включително техните съставни части, спомагателни апарати и принадлежности, предназначени за излагане или използване по време на изложби, панаири, срещи или подобни прояви;

- в) търговски мостри и рекламни филми и записи (записани визуални медии или аудиоматериали, състоящи се основно от изображения или звук, показващи естеството или функционирането на стоки или услуги, предлагани за продажба или отдаване под наем от лице, установено или пребиваващо на територията на една от страните, при условие че тези материали са от вид, подходящ за излагане на потенциални клиенти, но не и за излъчване сред широката общественост); и
 - г) стоки, внасяни за спортни цели, включително състезания, демонстрации, тренировки, надбягвания или подобни прояви.
3. За временния внос на стоките, посочени в параграф 2, и независимо от техния произход, всяка от страните приема карнети А.Т.А., издадени в другата страна, заверени там и гарантирани от асоциация, която е част от международната гаранционна верига, сертифицирани от компетентните органи и валидни на територията на страната вносител.
4. Всяка страна определя периода, през който стоките могат да останат под режим на временен внос. Първоначалният период може да бъде удължен самостоятелно от някоя от страните.
5. Всяка страна може да изисква стоките, ползващи се от временен внос в съответствие с параграф 1:
- а) да се използват единствено от или под личния надзор на гражданин или пребиваващо лице в другата страна при упражняване на стопанска дейност, търговия, професия или спорт, извършвани от този гражданин или пребиваващо лице в другата страна;
 - б) да не се продават, отдават под наем, отчуждават или прехвърлят, докато се намира на нейна територия;

- в) да бъдат придружени от гаранция, която е в съответствие със задълженията на страната вносител съгласно съответните международни митнически конвенции, към които тя се е присъединила;
- г) да бъдат идентифицирани при внос и износ;
- д) да бъдат изнесени при или преди заминаването на посочения в буква а) гражданин или пребиваващо лице или в рамките на период, свързан с целта на временния внос, който страната може да установи, или в рамките на една година, освен ако не бъде удължен;
- е) да се допускат в количество, не по-голямо от това, което е разумно за предвидената им употреба; или
- ж) по друг начин да бъдат допустими на територията на страната съгласно нейното законодателство.

6. Ако някое от условията, които някоя от страните може да наложи съгласно параграф 5, не е изпълнено, страната може да приложи митото и всякакви други такси, които обичайно биха били дължими за стоката, както и всякакви други такси или санкции, предвидени в нейното законодателство.

7. Всяка страна разрешава стока, временно допусната съгласно този член, да бъде реекспортирана през митнически разрешен отправен пункт, различен от този, през който е била допусната.

8. Всяка страна освобождава вносителя или друго лице, отговорно за стока, допусната съгласно този член, от отговорност за неизнасяне на временно допусната стока при представяне на задоволително доказателство на страната вносител, че стоката е била унищожена или безвъзвратно изгубена, в съответствие с митническото законодателство на тази страна.

ЧЛЕН 2.17

Безмитен достъп на търговски мостри с незначителна стойност

и печатни рекламни материали

1. Всяка страна, в съответствие със своите законови и подзаконови актове или процедури, разрешава безмитен достъп на търговски мостри с незначителна стойност и печатни рекламни материали, внесени от другата страна, независимо от техния произход.
2. Всяка страна може да определи търговски мостри с незначителна стойност като:
 - а) имащи стойност, поотделно или в съвкупност, както са изпратени, не повече от сумата, посочена в законодателството на някоя от страните; или
 - б) са маркирани, скъсани, перфорирани или обработени по друг начин, така че да бъдат неподходящи за продажба или употреба, освен като търговски мостри.
3. Печатните рекламни материали се определят като стоки, класирани в глава 49 от ХС, включително брошури, диплянки, листовки, търговски каталози, годишници, публикувани от търговски асоциации, рекламни туристически материали и плакати, които се използват за промотиране, популяризиране или рекламиране на стока или услуга, са предназначени основно за рекламиране на стока или услуга и се предоставят безплатно.

ЧЛЕН 2.18

Специални мерки относно управлението на преференциалното третиране

1. Страните си сътрудничат за предотвратяване, разкриване и борба с нарушенията на митническото законодателство, свързани с преференциалното третиране, предоставено съгласно настоящата глава, в съответствие с глава 3 (Правила за произход и процедури, свързани с произхода) и дялове I, III, IV и V от ССМАА.
2. Всяка страна може временно да спре съответното преференциално третиране на стоки в съответствие с процедурата, посочена в параграфи 3 до 5, ако:
 - а) е установила въз основа на обективна, убедителна и проверима информация, че са извършени системни и секторни нарушения на митническото законодателство, свързани с преференциалното третиране, предоставено съгласно настоящата глава, което води до значителна загуба на приходи за тази страна; и
 - б) другата страна многократно и необосновано отказва или по друг начин не сътрудничи по отношение на нарушенията на митническото законодателство, посочени в буква а).
3. Страната, която е направила констатация по параграф 2, буква а), уведомява без неоправдано забавяне Комитета по търговията и започва консултации с другата страна в рамките на Комитета по търговията с цел постигане на взаимноприемливо решение.

4. Ако страните не успеят да постигнат съгласие по приемливо решение в срок от три месеца след уведомлението, посочено в параграф 3, страната, която е направила констатацията, може да реши временно да преустанови съответното преференциално третиране на засегнатите стоки. Временното преустановяване се прилага само за онези търговци, които и двете страни по време на консултациите, посочени в параграф 3, са установили и за които са се съгласили, че са замесени в нарушенията на митническото законодателство. Комитетът по търговията бива своевременно уведомен за това временно преустановяване.

5. Ако някоя от страните е стигнала до констатациите, посочени в параграф 2, буква а), и в срок от три месеца след уведомлението, посочено в параграф 4, е установила, че временното преустановяване, посочено в параграф 4, е било неефективно в борбата с нарушенията на митническото законодателство, свързани с преференциалното третиране, предоставено съгласно настоящата глава, страната може да реши временно да преустанови съответното преференциално третиране на засегнатите стоки. Страната може също така да реши да преустанови временно съответното преференциално третиране на засегнатите стоки, ако по време на консултациите, посочени в параграф 3, страните не са били в състояние да установят и да се споразумеят за търговците, участващи в нарушенията на митническото законодателство. Комитетът по търговията бива своевременно уведомен за това временно преустановяване.

6. Временните преустановявания, посочени в този член, се прилагат само за периода, необходим за защита на финансовите интереси на засегнатата страна, и във всички случаи не се прилагат повече от шест месеца. Ако условията, довели до първоначалното временно преустановяване, продължават след изтичането на шестмесечния период, засегнатата страна може да реши да поднови временното преустановяване, след като уведоми другата страна. Всяко решение за преустановяване подлежи на периодични консултации в рамките на Комитета по търговията.

7. Всяка страна публикува в съответствие с вътрешните си процедури известия до вносителите във връзка с всяко решение, отнасящо се до временно преустановяване по настоящия член.

8. Независимо от параграф 5, ако вносител е в състояние да убеди митническия орган по вноса на страната вносител, че засегнатите продукти са в пълно съответствие с митническото законодателство на страната вносител, с изискванията на настоящото споразумение и с всички други съответни свързани с временното преустановяване условия, установени от страната вносител в съответствие с нейното законодателство, страната вносител позволява на вносителя да подаде заявление за преференциално третиране и да си възстанови всички платени мита, надвишаващи приложимите преференциални тарифни ставки, когато засегнатите продукти са били внесени.

ЧЛЕН 2.19

Комитет по търговията със стоки

1. Този член допълва и допълнително уточнява член 24.4 (Специализирани комитети).
2. Функциите на Комитета по търговията със стоки по отношение на тази глава включват:
 - а) насърчаване на търговията със стоки между страните, включително чрез консултации за ускоряване на премахването на митата съгласно настоящото споразумение;
 - б) незабавно преодоляване на пречките пред търговията със стоки между страните;

- в) без да се засяга глава 26 (Уреждане на спорове), консултиране и полагане на усилия за разрешаване на всякакви въпроси, свързани с тази глава, включително различия, които могат да възникнат между страните по въпроси, свързани с класифицирането на стоки съгласно Хармонизираната система и приложение 2-А (Графици за премахване на митата) или изменение на структурата на кода на хармонизираната система или съответните номенклатури на всяка страна, за да се гарантира, че задълженията на всяка страна съгласно приложение 2-А (Графици за премахване на митата) не се променят;
- г) наблюдение на нивата на използване на преференциите и статистическата информация, данните от които могат да бъдат представени за обмен на мнения от Комитета по търговията със стоки на Комитета по търговията; и
- д) работа с всеки специализиран комитет или друг спомагателен орган, създаден или упълномощен да действа съгласно настоящото споразумение по въпроси, които могат да бъдат от значение за този специализиран комитет или орган, според случая.

ЧЛЕН 2.20

Звена за контакт

В рамките на 90 дни след датата на влизане в сила на настоящото споразумение всяка страна определя звено за контакт, отговорно за улесняване на комуникацията между страните по въпроси, обхванати от настоящата глава, и уведомява другата страна за данните за връзка на звеното за контакт. Всяка страна уведомява своевременно другата страна в случай на промяна на тези данни за връзка.

ГЛАВА 3

ПРАВИЛА ЗА ПРОИЗХОД И ПРОЦЕДУРИ, СВЪРЗАНИ С ПРОИЗХОДА

РАЗДЕЛ А

ПРАВИЛА ЗА ПРОИЗХОД

ЧЛЕН 3.1

Определения

За целите на настоящата глава се прилагат следните определения:

- а) „пратка“ означава продукт, който или е изпратен едновременно от изпращач до получател, или е обхванат от единен транспортен документ, обхващащ пратка от изпращача до получателя, или при липса на такъв документ — от една-единствена фактура;
- б) „износител“ означава намиращо се в някоя от страните лице, което в съответствие с изискванията на законодателството на тази страна изнася или произвежда продукта с произход и изготвя декларация за произход;
- в) „вносител“ означава лице, което внася продукта с произход и иска за него преференциално тарифно третиране;

- г) „материал“ означава всяко вещество, използвано в производството на продукт, включително всяка съставка, суровина, компонент или част;
- д) „материал без произход“ означава материал, който не отговаря на изискванията на настоящата глава, включително материал, чийто статус на произход не може да бъде определен;
- е) „продукт“ означава резултатът от производството дори ако е предназначен за използване като материал в производството на друг продукт; и
- ж) „производство“ означава всякакъв вид обработка или преработка, включително сглобяване.

ЧЛЕН 3.2

Изисквания за продукти с произход

1. За целите на прилагането на преференциалното тарифно третиране от някоя от страните по отношение на стоките с произход от другата страна в съответствие с настоящото споразумение, при условие че продуктите отговарят на всички други приложими изисквания на настоящата глава, за продукти с произход от другата страна се смятат следните продукти:
 - а) изцяло получени в някоя от страните по смисъла на член 3.4 (Изцяло получени продукти);
 - б) произведени в тази страна изключително от материали с произход; или

- в) произведени в тази страна, включващи материали без произход, при условие че продуктът отговаря на изискванията, определени в приложение 3-Б (Специфични за отделните продукти правила за произход).
2. Ако даден продукт е придобил статус на продукт с произход, използваните в неговото производство материали без произход не се считат за материали без произход, когато този продукт е вложен като материал в друг продукт.
3. Придобиването на статус на продукт с произход се осъществява без прекъсване в Нова Зеландия или Съюза.

ЧЛЕН 3.3

Кумулация на произход

1. Продукт с произход от някоя от страните се счита за продукт с произход от другата страна, ако този продукт се използва като материал в производството на друг продукт в тази друга страна.
2. Производство, което се осъществява в някоя от страните по отношение на материал без произход, може да бъде взето предвид за целите на определянето на това дали даден продукт е с произход от другата страна.
3. Параграфи 1 и 2 не се прилагат, ако производството, извършено в другата страна, не надхвърля една или повече от операциите, посочени в член 3.6 (Недостатъчна обработка или преработка).

4. За да може даден износител да попълни изявлението за произход, посочено в член 3.16, параграф 2 (Искане за преференциално тарифно третиране), буква а) за материал без произход, посочен в параграф 2, износителят трябва да получи от доставчика си декларация, както е предвидено в приложение 3-Г (Декларация на доставчика, посочена в член 3.3, параграф 4 (Кумуляция на произход)), или еквивалентен документ, който съдържа същата информация, описваща съответните материали без произход достатъчно подробно, за да могат те да бъдат идентифицирани.

ЧЛЕН 3.4

Изцяло получени продукти

1. За изцяло получени в някоя от страните се считат следните продукти:
 - а) минерал или естествено вещество, извлечено или взето от почвата или морското дъно на някоя от страните;
 - б) растение или зеленчук, отгледани или набрани в някоя от страните;
 - в) живо животно, родено и отгледано в някоя от страните;
 - г) продукт, получен от живо животно, отгледано в някоя от страните;
 - д) продукт, получен от заклано животно, родено и отгледано в някоя от страните;

- е) продукт, получен чрез лов или риболов, извършван в някоя от страните, но не отвъд външните граници на териториалното море на страната;
- ж) продукт, получен от аквакултури в някоя от страните, ако водни организми, включително риби, мекотели, ракообразни, други водни безгръбначни и водни растения са родени или отгледани от запаси от яйца, хайвер от риби, новоизлюпени рибки, млади съомгови риби или ларви чрез намеса в процесите на отглеждане или растеж с цел подобряване на производството, като например редовно попълване на рибния запас, хранене или защита от хищници;
- з) продукт от морски риболов и друг продукт, добит в съответствие с международното право от море извън което и да е териториално море от плавателен съд на една от страните;
- и) продукт, произведен на борда на кораб фабрика на една от страните изключително от продукт, посочен в буква з);
- й) продукт, взет или извлечен от някоя от страните или от лице от някоя от страните от морското дъно или неговите недра, извън което и да било териториално море, при условие че тази страна или лице от тази страна има право да работи на морското дъно или неговите недра в съответствие с международното право;
- к) остатъци или отпадъци, получени от производствени операции, извършвани в някоя от страните;
- л) използван продукт, събран в някоя от страните и годен само за извличане на суровини, включително такива суровини; и
- м) продукт, произведен в някоя от страните изключително от продуктите, посочени в букви а) —л).

2. Понятията „плавателен съд на една от страните“ и „кораб фабрика на една от страните“ в параграф 1, букви з) и и) се отнасят само за плавателен съд или кораб фабрика, който:

а) е регистриран в държава членка или в Нова Зеландия;

б) плава под флага на държава членка или на Нова Зеландия; и

в) отговаря на едно от посочените по-долу условия:

i) поне 50 % от него са собственост на граждани на държава членка или на Нова Зеландия; или

ii) е собственост на едно или повече юридически лица, всяко от които:

А) има централно управление и основно място на стопанска дейност в държава членка или в Нова Зеландия; и

Б) е най-малко 50 % собственост на публични образувания или лица от държава членка или от Нова Зеландия.

ЧЛЕН 3.5

Допустими отклонения

1. Ако използван в производството на даден продукт материал без произход не отговаря на изложените в приложение 3-Б (Специфични за отделните продукти правила за произход) изисквания, продуктът се счита за продукт с произход от някоя от страните при следните условия:
 - а) за всички продукти, с изключение на продукт, класиран в глави 50—63 от ХС, стойността на тези материали без произход, използвани в производството на тези продукти, не надвишава 10 % от цената на продукта франко завода;
 - б) за продукт, класиран в глави 50—63 от ХС, се прилагат допустимите отклонения, посочени в бележки 7 и 8 от приложение 3-А (Уводни бележки към специфичните за отделните продукти правила за произход).
2. Параграф 1 не се прилага, ако стойността или теглото на материалите без произход, използвани в производството на даден продукт, надвишава някой от процентите за максималната стойност или тегло на материалите без произход, посочени в изискванията, определени в приложение 3-Б (Специфични за отделните продукти правила за произход).
3. Параграф 1 не се прилага за продукти, които са изцяло получени в някоя от страните по смисъла на член 3.4 (Изцяло получени продукти). Ако в приложение 3-Б (Специфични за отделните продукти правила за произход) се изисква материалите, използвани за производството на даден продукт, да са изцяло получени, се прилагат параграфи 1 и 2.

ЧЛЕН 3.6

Недостатъчна обработка или преработка

1. Независимо от член 3.2, параграф 1, буква в) (Общи изисквания към продуктите с произход), даден продукт не се счита с произход от някоя от страните, ако производството на продукта в някоя от страните се състои само от една или повече от следните операции, извършени върху материали без произход:
- а) операции по съхранение, като например сушене, замразяване, съхраняване в саламура и други подобни операции, когато единствената им цел е да се гарантира запазването на продуктите в добро състояние по време на транспортиране и складиране¹;
 - б) разделяне или събиране на пакети;
 - в) измиване или почистване; отстраняване на прах, окисни, маслени, бояджийски или други покрития;
 - г) гладене с ютия или гладачна преса на текстил и текстилни изделия;
 - д) прости операции по боядисване и полиране;
 - е) лющене и частично или цялостно бланширане на ориз; полиране и гланциране на зърнени култури и ориз;

¹ В контекста на буква а) операции по съхранение, като охлаждане, замразяване или проветряване, се считат за недостатъчни, докато операции като маринование, изсушаване или опушване, които са предназначени да придадат на даден продукт специални или различни характеристики, не се считат за недостатъчни.

- ж) операциите по оцветяване или ароматизиране на захар или оформянето ѝ на бучки, частичното или цялостното смилане на кристална захар;
- з) белене, премахване на костилките и черупките на плодове, ядки и зеленчуци;
- и) подостряне, просто смилане или просто нарязване;
- й) пресяване, отделяне, сортиране, класиране, категоризиране, съчетаване, включително окомплектоването на изделия;
- к) простото поставяне в бутилки, метални кутии, флакони, торби, каси, кутии, закрепването върху подложки или плочи и всички други прости операции по опаковане;
- л) поставяне или отпечатване на маркировки, етикети, емблеми и други подобни отличителни знаци върху продукти или техните опаковки;
- м) просто смесване на продукти, независимо дали от различни видове; смесване на захар с какъвто и да било материал;
- н) простото добавяне на вода или разреждане с вода или друго вещество, което не променя съществено характеристиките на продуктите, дехидратиране или денатуриране на продуктите;
- о) простото сглобяване на частите на изделия, така че да се получи завършено изделие, или разглобяването на продукти на частите им; или

п) клане на животни.

2. За целите на параграф 1 операциите се считат за прости, ако за извършването на тези операции не са необходими специални умения, нито специално произведени или монтирани машини, апаратура или оборудване.

ЧЛЕН 3.7

Единица за оценка

1. За целите на настоящата глава единицата за оценка е конкретният продукт, който се счита за основна единица при класирането на продукта по ХС.

2. Ако дадена пратка се състои от определен брой идентични продукти, класирани в една и съща позиция по ХС, при прилагането на настоящата глава се взема предвид всеки отделен продукт.

ЧЛЕН 3.8

Транспортни опаковъчни материали и опаковки

Транспортните опаковъчни материали и опаковки, които се използват за предпазване на продукта по време на транспорт, не се вземат предвид при определянето дали даден продукт притежава статут на продукт с произход.

ЧЛЕН 3.9

Опаковъчни материали и опаковки за продажба на дребно

1. Опаковъчните материали и опаковките, използвани при продажбата на дребно на продукта, ако са класирани заедно с продукта, не се вземат предвид при определянето на това дали всички използвани в производството на продукта материали без произход са претърпели приложимата промяна на тарифното класиране или специфична операция по производство или преработка, както е посочено в приложение 3-Б (Специфични за отделните продукти правила за произход), или дали продуктът е изцяло получен.
2. Когато за даден продукт подлежи на посочено в приложение 3-Б (Специфични за отделните продукти правила за произход) изискване относно стойността, стойността на опаковъчните материали и опаковките, използвани при продажбата на дребно на продукта, ако са класирани заедно с продукта, се взема предвид според случая като за материали с произход или без произход при изчисляването за целите на прилагането по отношение на продукта на изискването относно стойността.

ЧЛЕН 3.10

Принадлежности, резервни части и инструменти

1. За целите на настоящия член принадлежностите, резервните части, инструментите и инструкциите или другите информационни материали се включват в неговия обхват, ако са:
 - а) класифицирани, доставени и фактурирани заедно с продукта; и

б) от вида, количеството и стойността, които са обичайни за разглеждания продукт.

2. При определяне дали даден продукт:

- а) е изцяло получен или отговаря на производствен процес или промяна в изискването за тарифно класиране, както е посочено в приложение 3-Б (Специфични за отделните продукти правила за произход), принадлежностите, резервните части, инструментите и инструктажите или други информационни материали за този продукт не се вземат предвид; и
- б) отговаря на изискване за стойност, посочено в приложение 3-Б (Специфични за отделните продукти правила за произход), стойността на принадлежностите, резервните части, инструментите и инструкциите или други информационни материали на този продукт се взема предвид, според случая като за материали с произход или без произход при изчисляването за целите на прилагането по отношение на продукта на изискването относно стойността.

ЧЛЕН 3.11

Комплекти

Комплектите, както са определени в общо правило 3, букви б) и в) за тълкуване на ХС, се считат за комплекти с произход от една от страните, ако всички техни компоненти имат статут на продукти с произход. Когато даден комплект е съставен от компоненти с произход и компоненти без произход, комплектът в неговата цялост се счита за комплект с произход, ако стойността на компонентите без произход не надвишава 15 % от цената на комплекта франко завода.

ЧЛЕН 3.12

Неутрални елементи

За да се определи дали даден продукт е с произход от някоя от страните, не е необходимо да се определя статутът по отношение на произхода на следните неутрални елементи:

- а) енергия и гориво;
- б) машини и оборудване, включително продукти, използвани за тяхната поддръжка;
- в) машини, инструменти, пресформи и леярски форми;
- г) резервни части и материали, използвани при поддръжката на оборудване и сгради;
- д) смазочни материали, мазнини, материали за смесване и други материали, използвани в производството или за експлоатация на оборудване и сгради;
- е) ръкавици, очила, обувки, дрехи, оборудване и материали за безопасност;
- ж) оборудване, устройства и материали, използвани за изпитване или проверка на продукта;
- з) катализатори и разредители; и

- и) други материали, които нито са включени, нито са предназначени да бъдат включени в крайния състав на продукта.

ЧЛЕН 3.13

Счетоводна сегрегация за заменими материали и продукти

1. За целите на настоящия член „взаимозаменяеми материали“ или „взаимозаменяеми продукти“ означава материали или продукти, които са от един и същ вид и с едно и също търговско качество, с еднакви технически и физически характеристики и които не могат да бъдат разграничени едни от други за целите на определянето на произхода.
2. Взаимозаменяемите материали или взаимозаменяемите продукти с произход и тези без произход са физически разделени по време на складиране, за да се запази техният статус на материали с произход или без произход.
3. Независимо от параграф 2, в производството на даден продукт могат да се използват взаимозаменяеми материали с произход и такива без произход, без те да бъдат физически разделени по време на складиране, ако се използва метод на счетоводно разделяне.
4. Независимо от параграф 2, взаимозаменяеми продукти с произход и без произход, класирани в глави 10, 15, 27, 28, 29, позиции 32.01—32.07 или позиции 39.01—39.14 от ХС, могат да бъдат складирани в една от страните преди износа за другата страна, без те да бъдат физически разделени, ако се използва метод на счетоводно разделяне.

5. Методът на счетоводно разделяне, посочен в параграфи 3 и 4, се прилага в съответствие с метода за управление на запасите съгласно счетоводните принципи, общоприети в страната, в която се използва методът.

6. Метод на счетоводно разделяне е всеки метод, чрез който се гарантира, че по всяко време броят на продуктите, които получават статус на продукти с произход, не би превишил броя на материалите или продуктите в случай на тяхното физическо разделяне.

ЧЛЕН 3.14

Върнати продукти

Ако продукт с произход от някоя от страните, изнесен от тази страна за трета държава, се върне в тази страна, той се счита за продукт без произход, освен ако върнатият продукт:

- а) е същият като изнесения продукт; и
- б) не е претърпял каквито и да било операции, освен необходимите за запазването в добро състояние, докато е бил в третата държава, за която е бил изнесен или докато е бил изнесен.

ЧЛЕН 3.15

Забрана за промяна

1. Продукт с произход, деклариран за вътрешно потребление в страната вносител, след износа му и преди декларирането му за вътрешно потребление не трябва да е бил преправян или трансформиран по какъвто и да било начин, нито подлаган на операции, различни от операциите, предназначени да го съхранят в добро състояние, или различни от добавяне или поставяне на маркировки, етикети, пломби или всякакви други документи, с цел да се осигури съответствие със специфичните изисквания на страната вносител.
2. Съхранението или изложението на продукт с произход може да се извърши в трета държава, ако този продукт с произход не е освободен за вътрешна употреба в тази трета държава.
3. Без да се засяга раздел Б (Процедури, свързани с произхода), разделянето на пратките може да се извърши в трета държава, ако пратките не са освободени за вътрешна употреба в тази трета държава.
4. В случай на съмнение дали изискванията по параграфи 1—3 са спазени, митническите органи на страната вносител могат да поискат от вносителя да представи доказателства за изпълнение на посочените изисквания, които могат да бъдат дадени под всякаква форма, включително чрез транспортни документи, издадени въз основа на сключен договор, като например товарителници, фактически или конкретни доказателства, основаващи се на маркировка или номериране на опаковките, или всякакви доказателства, свързани със самия продукт.

РАЗДЕЛ Б

ПРОЦЕДУРИ, СВЪРЗАНИ С ПРОИЗХОДА

ЧЛЕН 3.16

Искане за преференциално тарифно третиране

1. Страната вносител предоставя преференциално тарифно третиране за продукт с произход от другата страна по смисъла на настоящата глава въз основа на искане от вносителя за преференциално тарифно третиране. Вносителят отговаря за верността на искането за преференциално тарифно третиране и за спазването на изискванията, определени в настоящата глава.
2. Искането за преференциално тарифно третиране се основава на:
 - а) изготвено от износителя изявление за произход, с което се потвърждава, че продуктът е с произход; или
 - б) информираността на вносителя, че продуктът е с произход.
3. Искането за преференциално тарифно третиране и неговото основание в съответствие с параграф 2, букви а) или б) се включват в митническата декларация за внос в съответствие със законодателството на страната вносител.

4. Вносителите, които представят искане за преференциално тарифно третиране въз основа на изявление за произход по параграф 2, буква а), съхраняват изявлението за произход и при поискване от митническия орган на страната вносител му предоставят копие на този документ.

ЧЛЕН 3.17

Искане за преференциално тарифно третиране след внос

1. Ако вносителят не е подал искане за преференциално тарифно третиране към момента на вноса и продуктът би отговарял на условията за преференциално тарифно третиране в момента на вноса, страната вносител предоставя преференциално тарифно третиране и възстановява или опрощава надплатените мита.

2. Страната вносител може да изиска като условие за предоставяне на преференциално тарифно третиране съгласно параграф 1 вносителят да подаде искане за преференциално тарифно третиране и да предостави основание за искането, както е посочено в член 3.16, параграф 2 (Искане за преференциално тарифно третиране). Такова искане се подава не по-късно от три години след датата на вноса или в рамките на по-дълъг срок, ако това е предвидено в законодателството на страната вносител.

ЧЛЕН 3.18

Изявление за произход

1. Изявление за произход се изготвя от износител на даден продукт въз основа на информация, доказваща, че продуктът е с произход, включително, когато е приложимо, информация за статуса на материали с произход на използваните в производството на този продукт материали. Износителят отговаря за верността на изявлението за произход и предоставената информация.
2. Изявлението за произход се изготвя, като се използва една от езиковите версии на текста в приложение 3-B (Текст на изявлението за произход), във фактура или който и да било друг документ, съдържащ достатъчно подробно описание на продукта с произход, за да може той да бъде идентифициран¹. Страната вносител не може да изиска от вносителя да представи превод на изявлението за произход.
3. Изявлението за произход е валидно една година от датата на изготвянето му.
4. Изявлението за произход може да се отнася за:
 - a) една пратка на един или няколко продукта, внасяни в някоя от страните; или

¹ От съображения за правна сигурност се уточнява, че въпреки че изявлението за произход трябва да бъде изготвено от износителя и износителят е отговорен за предоставянето на достатъчно подробности за идентифициране на продукта с произход, няма изискване нито по отношение на самоличността, нито по отношение на мястото на установяване на лицето, което попълва фактурата или друг документ, ако този документ позволява ясната идентификация на износителя.

б) повече на брой пратки с идентични продукти, внасяни в някоя от страните в рамките на посочения в изявлението за произход период, не по-дълъг от 12 месеца.

5. По искане на вносителя и при спазване на изискванията, които страната вносител може да предостави, последната разрешава единно изявление за произход за несглобени или разглобени продукти по смисъла на общо правило 2, буква а) от ХС, попадащи в раздели XV—XXI от ХС, когато се внасят чрез поредица от доставки.

ЧЛЕН 3.19

Незначителни грешки или незначителни несъответствия

Митническият орган на страната вносител не отхвърля искане за преференциално тарифно третиране поради незначителни грешки или незначителни несъответствия в изявлението за произход.

ЧЛЕН 3.20

Информираност на вносителя

Информираността на вносителя, че даден продукт е с произход от страната износител, трябва да се основава на информация, която доказва, че продуктът е с произход и отговаря на изискванията на настоящата глава.

ЧЛЕН 3.21

Изисквания за съхранение на документацията

1. Най-малко три години след датата, на която е подадено искането за преференциално тарифно третиране, както е посочено в член 3.16 (Искане за преференциално тарифно третиране), параграф 1 или в член 3.17 (Искане за преференциално тарифно третиране след внос), или за по-дълъг период, който може да бъде определен в законодателството на страната вносител, вносител, който подава искане за преференциално тарифно третиране за продукт, внесен в страната вносител, съхранява:
 - а) изявлението за произход, изготвено от износителя, ако искането се основава на изявление за произход; или
 - б) всички документи, доказващи, че продуктът отговаря на изискванията за получаване на статут на продукт с произход, ако твърдението се основава на информираността на вносителя.
2. Износител, който е изготвил изявление за произход, съхранява в продължение на най-малко четири години след изготвянето на изявлението или в рамките на по-дълъг срок, предвиден в законодателството на страната износител, копие от това изявление и други документи, доказващи, че продуктът отговаря на изискванията за получаване на статут на продукт с произход.
3. Ако износител не е производител на продуктите и е разчитал на информация от доставчик относно статута на продукти с произход на продуктите, от износителя се изисква да съхранява информацията, предоставена от този доставчик.

4. Документите, които подлежат на съхранение в съответствие с настоящия член, могат да бъдат в електронен формат.

ЧЛЕН 3.22

Отказ от процесуални изисквания

1. Независимо от разпоредбите на членове 3.16—3.21, страната вносител предоставя преференциално тарифно третиране на:

- а) продукт, изпратен в малка опаковка от частни лица на частни лица; или
- б) продукт, който представлява част от личния багаж на пътника.

2. Параграф 1 се прилага само за продукти, които са били предмет на митническа декларация, указваща съответствие с изискванията на настоящата глава, и за които митническият орган на страната вносител няма съмнения относно истинността на тази декларация.

3. От прилагането на параграф 1 се изключват следните продукти:

- а) продукти, внасяни с търговска цел, с изключение на внос, който е случаен и се състои единствено от продукти за лична употреба на получателите или пътниците, или техните семейства, ако от естеството и количеството на продуктите е видно, че вносът няма търговска цел;

- б) продукти, чийто внос е част от поредица от операции по внос, за които може обосновано да се приеме, че са предприети поотделно с цел да се избегне спазването на изискванията на член 3.16 (Искане за преференциално тарифно третиране);
- в) продукти, чиято обща стойност надвишава:
 - i) за Съюза — 500 EUR при продукти, изпращани в малки пакети, или 1200 EUR при продукти, които представляват част от личния багаж на пътника. Сумите, които трябва да се използват в дадена национална валута, представляват равностойността в тази валута на сумите, изразени в евро към първия работен ден на месец октомври. Обменните курсове на сумите съответстват на публикуваните за същия ден от Европейската централна банка, освен ако до 15 октомври на Европейската комисия бъде съобщена различна сума, и се прилагат от 1 януари следващата година. Европейската комисия уведомява Нова Зеландия за съответните суми;
 - ii) за Нова Зеландия — 1000 NZD при продукти, изпращани в малки пакети и при продукти, които представляват част от личния багаж на пътника.

4. Вносителят носи отговорност за верността на декларацията, посочена в параграф 2. Изискванията за съхранение на документация, посочени в член 3.21 (Изисквания за съхранение на документацията), не се прилагат за вносителя, когато се прилага настоящият член.

ЧЛЕН 3.23

Проверка

1. Митническият орган на страната вносител може да извърши проверка дали даден продукт е с произход или са изпълнени другите изисквания по настоящата глава въз основа на методи за оценка на риска, които може да включват случаен подбор. Тази проверка може да се извърши чрез искане за информация до вносителя, който е подал искането, посочено в член 3.16 (Искане за преференциално тарифно третиране), към момента на подаване на декларацията за внос, преди или след освобождаването на продуктите.
2. Поисканата съгласно параграф 1 информация обхваща най-много следните елементи:
 - а) ако искането се основава на изявление за произход, както е посочено в член 3.16, параграф 2, буква а) (Искане за преференциално тарифно третиране), това изявление за произход;
 - б) ако критерият за произход е:
 - i) „изцяло получен“ — приложимата категория (като например добив, минно дело, риболов) и мястото на производство;
 - ii) въз основа на промяна в тарифното класиране — списък на всички материали без произход, включително тяхното тарифно класиране (в 2, 4 или 6-цифрен формат, в зависимост от критерия за произход);

- iii) въз основа на метод на стойността — стойността на крайния продукт, както и стойността на всички материали без произход, използвани в производството на крайния продукт;
- iv) въз основа на теглото — теглото на крайния продукт, както и теглото на съответните материали без произход, използвани в производството на този краен продукт;
- v) въз основа на специфичен производствен процес — конкретно описание на този производствен процес.

3. Когато предоставя исканата информация, вносителят може да добави всяка друга информация, която се счита за необходима за целите на проверката.

4. В случай че искането за преференциално тарифно третиране се основава на изявление за произход, вносителят информира митническия орган на страната вносител, ако вносителят не разполага с исканата информация, посочена в член 3.16, параграф 2 (Искане за преференциално тарифно третиране), буква а). В този случай вносителят може да информира митническия орган, че исканата информация ще бъде предоставена пряко от износителя.

5. Ако искането за преференциално тарифно третиране се основава на познанията на вносителя, посочени в член 3.16, параграф 2 (Искане за преференциално тарифно третиране), буква б), митническият орган на страната вносител, извършваща проверката, след като първо е поискал информация в съответствие с параграф 1 от настоящия член, може да изпрати искане за информация до вносителя, ако счита, че е необходима допълнителна информация, за да се провери дали даден продукт има статут на продукт с произход или дали са изпълнени другите изисквания на настоящата глава. Митническият орган на страната вносител може да поиска от вносителя конкретни документи и информация, ако счете това за уместно.

6. По време на проверката страната вносител разрешава освобождаването на съответните продукти. Страната вносител може да постави условие за такова освобождаване от вносителя, който предоставя обезпечение или прилага други подходящи предпазни мерки, изисквани от митническите органи. Всяко спиране на прилагането на преференциално тарифно третиране се прекратява във възможно най-кратък срок, след като митническият орган на страната вносител е установил, че съответните продукти имат статут на продукти с произход и че са изпълнени другите изисквания на настоящата глава.

ЧЛЕН 3.24

Административно сътрудничество

1. С цел да се осигури правилното прилагане на настоящата глава страните си сътрудничат посредством митническият орган на всяка от тях при проверката на това дали даден продукт е с произход и отговаря на другите изисквания по настоящата глава.
2. Ако искането за преференциално тарифно третиране се основава на изявление за произход и след като първо е поискал информация в съответствие с член 3.23, параграф 1 (Проверка), извършващият проверката митнически орган на страната вносител може също така да поиска информация от митническия орган на страната износител в срок от две години след датата, на която е подадено искането за преференциално тарифно третиране съгласно член 3.16, параграф 2 (Искане за преференциално тарифно третиране), буква а) или член 3.17, параграф 2 (Искане за преференциално тарифно третиране след внос), ако митническият орган на страната вносител счита, че се нуждае от допълнителна информация, за да провери произхода на продукта или дали са спазени другите изисквания, предвидени в настоящата глава. Митническият орган на страната вносител може да поиска конкретна документация и информация от митническия орган на страната износител, ако е целесъобразно.

3. Искането за информация, посочено в параграф 2, включва следните елементи:

- а) изявлението за произход;
- б) идентификационните данни на отпавилия искането митнически орган;
- в) наименованието на износителя;
- г) предмета и обхвата на проверката; и
- д) когато е приложимо — всеки значим документ.

4. Митническият орган на страната износител може, в съответствие със своето законодателство, да поиска документация или проверка, като поиска всякакви доказателства или като посети помещенията на износителя, за да направи преглед на документацията и да наблюдава съоръженията, използвани при производството на продукта.

5. Без да се засяга параграф 6, митническият орган на страната износител, която получава искането по параграф 2, предоставя на митническия орган на страната вносител следната информация:

- а) поисканите документи, когато са налични;
- б) становище за статута на продукта по отношение на произхода;

- в) описанието на продукта, предмет на проучването, и тарифното класиране за целите на прилагането на настоящата глава;
- г) описание и обяснение на производствения процес в подкрепа на статута на продукт с произход;
- д) информация за начина, по който е извършен прегледът; и
- е) удостоверителни документи, когато е целесъобразно.

6. Митническият орган на страната износител не предоставя на митническия орган на страната вносител информацията, посочена в параграф 5, без съгласието на износителя.

7. Всяка страна уведомява другата страна за координатите за връзка на своите митнически органи и уведомява другата страна за всяко тяхно изменение в срок от тридесет дни след датата на това изменение. За Съюза Европейската комисия отговаря за уведомленията, посочени в настоящия параграф.

ЧЛЕН 3.25

Отказ за предоставяне на преференциално тарифно третиране

1. Без да се засягат изискванията по параграф 3, митническият орган на страната вносител може да откаже преференциално тарифно третиране, ако:

- а) в срок от три месеца след датата на искането за информация, посочено в член 3.23, параграф 1 (Проверка):
 - i) не е предоставен отговор от вносителя;
 - ii) ако искането за преференциално тарифно третиране се основава на изявление за произход — не е предоставено изявление за произход; или
 - iii) ако искането за преференциално тарифно третиране се основава на знанието на вносителя, предоставената от вносителя информация не е достатъчна, за да се потвърди, че продуктът има статут на продукт с произход;
- б) в срок от три месеца след датата на искане за допълнителна информация по член 3.23, параграф 5 (Проверка):
 - i) не е предоставен отговор от вносителя; или

- ii) предоставената от вносителя информация е недостатъчна, за да потвърди, че продуктът има статус на продукт с произход;
 - в) в срок от десет месеца след датата на подаване на искането за информация съгласно член 3.24, параграф 2 (Административно сътрудничество):
 - i) не е предоставен отговор от митническия орган на страната износител; или
 - ii) информацията, предоставена от митническия орган на страната износител, не е достатъчна, за да се потвърди, че продуктът има статут на продукт с произход.
2. Митническият орган на страната вносител може да откаже да предостави преференциално тарифно третиране на даден продукт, за който вносител иска преференциално тарифно третиране, ако вносителят не изпълнява изисквания по настоящата глава, различни от свързаните със статута на продуктите по отношение на произхода.
3. Ако митническият орган на страната вносител има достатъчно основание да откаже да предостави преференциално тарифно третиране по параграф 1 от настоящия член, в случаите, когато митническият орган на страната износител е представил становище по член 3.24, параграф 5 (Административно сътрудничество), буква б), с което потвърждава, че продуктите имат статут на продукти с произход, в срок от два месеца след датата на получаване на това становище митническият орган на страната вносител уведомява митническия орган на страната износител за причините и намерението си да откаже да предостави преференциално тарифно третиране.

4. Ако уведомлението, посочено в параграф 3, е направено, се провеждат консултации по искане на една от страните в срок от три месеца след датата на това уведомление. Срокът за консултациите може да бъде удължаван по взаимно съгласие между митническите органи на страните в зависимост от конкретния случай. Консултациите се провеждат в съответствие с процедурата, определена от Съвместния комитет за митническо сътрудничество, освен ако между митническите органи на страните не е договорено друго.

5. При изтичане на срока за консултация, ако митническият орган на страната вносител не може да потвърди, че продуктът е с произход, той може да откаже да предостави преференциално тарифно третиране, ако има достатъчно аргументи за отказ и след като е предоставил на вносителя правото да бъде изслушан. Когато обаче митническият орган на страната износител потвърди статута на продукти с произход и представи аргументи за това заключение, митническият орган на страната вносител не може да откаже преференциалното тарифно третиране на даден продукт единствено на основание, че е бил приложен член 3.24, параграф 6 (Административно сътрудничество).

6. В срок от два месеца след датата на окончателното си решение относно статута на продукт с произход на продукта митническият орган на страната вносител уведомява митническия орган на страната износител, който е предоставил становище съгласно член 3.24, параграф 5 (Административно сътрудничество), буква б) за това окончателно решение.

ЧЛЕН 3.26

Поверителност

1. Всяка страна запазва, в съответствие със своето законодателство, поверителността на информацията, предоставена от другата страна или от лице от другата страна съгласно настоящата глава, и осигурява защита на тази информация от разгласяване.
2. Информацията, получена от органите на страната вносител, може да се използва само за целите на настоящата глава. Всяка страна може да използва информацията, събрана съгласно настоящата глава, във всяко административно, съдебно или квазисъдебно производство, образувано за неспазване на изискванията, определени в настоящата глава. Една от страните уведомява предварително за това използване лицето или страната, които са предоставили информацията.
3. Всяка страна гарантира, че поверителната информация, събрана в съответствие с настоящата глава, не се използва за цели, различни от администрирането и прилагането на решения и определения във връзка с произхода и митнически въпроси, освен с разрешение на лицето или страната, които са предоставили поверителната информация. Ако се иска поверителна информация за съдебни производства, които не са свързани с произхода и митническите въпроси, с цел спазване на законодателството на някоя от страните, и при условие че тази страна уведоми предварително лицето или страната, предоставили информацията, и посочи правното изискване за такова използване, не се изисква разрешение от лицето или страната, предоставили поверителната информация.

ЧЛЕН 3.27

Административни мерки и санкции

Всяка страна гарантира ефективното прилагане на настоящата глава. Всяка страна гарантира, че компетентните органи могат да налагат административни мерки и, когато е целесъобразно, санкции за нарушения на задълженията по настоящата глава в съответствие с нейното законодателство.

РАЗДЕЛ В

ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

ЧЛЕН 3.28

Сеута и Мелила

1. За целите на настоящата глава терминът „страна“ не включва Сеута и Мелила.

2. Когато се внасят в Сеута и Мелила, продуктите с произход от Нова Зеландия подлежат във всяко отношение на същия митнически режим, включително преференциално тарифно третиране, като прилагания спрямо продуктите с произход от митническата територия на Съюза съгласно протокол 2 от Акта за присъединяване от 1985 г.¹. Нова Зеландия прилага спрямо вноса на продукти, попадащи в обхвата на настоящото споразумение и с произход от Сеута и Мелила, същия митнически режим, включително преференциалното тарифно третиране, който се прилага към продуктите, внасяни от Европейския съюз и с произход от Съюза.
3. Правилата за произход и процедурите, свързани с произхода, приложими за Нова Зеландия съгласно настоящата глава, се прилагат при определяне на произхода на продуктите, изнасяни от Нова Зеландия за Сеута и Мелила. Правилата за произход и процедурите, свързани с произхода, приложими за Съюза съгласно настоящата глава, се прилагат при определяне на произхода на продуктите, изнасяни от Сеута и Мелила за Нова Зеландия.
4. Сеута и Мелила се считат за една територия.
5. Испанските митнически органи отговарят за прилагането на настоящата глава в Сеута и Мелила.

¹ ОВ ЕО L 302, 15.11.1985 г., стр. 9.

ЧЛЕН 3.29

Преходни разпоредби за продукти в транзит или продукти на склад

Настоящото споразумение може да се прилага по отношение на продукти, които са в съответствие с настоящата глава, и към датата на влизане в сила на настоящото споразумение са или транзитно преминаващи от страната износител за страната вносител, или са под митнически контрол в страната вносител, без да се плащат вносни мита и такси, при условие че в срок от 12 месеца след тази дата пред митническия орган на страната вносител бъде подадено искане за преференциално тарифно третиране, посочено в член 3.16 (Искане за преференциално тарифно третиране).

ЧЛЕН 3.30

Съвместен комитет за митническо сътрудничество

1. Този член допълва и допълнително уточнява член 24.4 (Специализирани комитети).
2. Съвместният комитет за митническо сътрудничество, създаден по силата на Споразумението между Европейския съюз и Нова Зеландия за сътрудничество и административна взаимопомощ в митническата област, съставено в Брюксел на 3 юли 2017 г., има следните функции по отношение на настоящата глава:
 - а) разглеждане на възможни изменения на настоящата глава, включително такива, произтичащи от прегледа на Хармонизираната система;

- б) приемане с решения на обяснителни бележки за улесняване на прилагането на настоящата глава; и
- в) приемане на решение за установяване на процедурата на консултация, посочена в член 3.25, параграф 4 (Отказ за предоставяне на преференциално тарифно третиране).

ГЛАВА 4

МИТНИЦИ И УЛЕСНЯВАНЕ НА ТЪРГОВИЯТА

ЧЛЕН 4.1

Цели

Целите на настоящата глава са:

- а) да се насърчи улесняването на търговията със стоки между страните, като същевременно се гарантира ефективен митнически контрол, при отчитане на променящите се във времето търговски практики;
- б) да се гарантира прозрачност на законовите и подзаконовите актове на всяка от страните, свързани с изискванията за внос, износ и транзит на стоки, и съответствието им с приложимите международни стандарти;

- в) да се гарантира предвидимо, последователно и недискриминационно прилагане от всяка от страните на нейните митнически законови и подзаконови актове, свързани с изискванията за внос, износ и транзит на стоки;
- г) да се насърчи опростяването и модернизирането на митническите процедури и практики на всяка от страните;
- д) да се доразвият техниките за управление на риска с цел улесняване на законната търговия, като същевременно се осигури безпроблемното функциониране на международната търговска верига на доставките; и
- е) да се засили сътрудничеството между страните в областта на митническите въпроси и улесняването на търговията.

ЧЛЕН 4.2

Митническо сътрудничество и административна взаимопомощ

1. Компетентните органи на страните си сътрудничат по митническите въпроси, за да се гарантира постигането на целите, залегнали в член 4.1 (Цели).
2. В допълнение към ССМАА страните развиват сътрудничество, включително в следните области:
 - а) обмен на информация относно митническите законови и подзаконови актове, тяхното прилагане и митническите процедури, по-специално в следните области:
 - і) защита на правата върху интелектуалната собственост от страна на митническите органи;

- ii) улесняването на транзитното движение и претоварването; и
 - iii) отношения с деловите среди;
- б) задълбочаване на сътрудничеството помежду си по митнически въпроси в рамките на международни организации като СТО и Световната митническа организация (наричана по-долу „СМО“);
 - в) стремеж към хармонизиране на изискванията за данни при внос, износ и други митнически процедури чрез прилагане на общи стандарти и елементи от данни в съответствие с модела на данни на СМО;
 - г) обмен, когато е уместно и целесъобразно, чрез структурирана и периодична комуникация между митническите органи на страните, на някои категории свързана с митниците информация с цел подобряване на управлението на риска и ефективността на митническия контрол, насочен към високорискови стоки и улесняване на законната търговия. Обменът по настоящата буква не засяга обмена на информация, който може да се осъществява между страните в съответствие с разпоредбите за административна взаимопомощ на ССМАА;
 - д) засилване на сътрудничеството в областта на прилаганите от тях техники за управление на риска, включително обмен на най-добри практики и, където е уместно, на информация за риска и на резултати от проверките; и
 - е) установяване, когато е приложимо и целесъобразно, на взаимно признаване на програмите за одобрени икономически оператори и на митническите проверки, включително равностойни мерки за улесняване на търговията.

3. Без да се засягат другите форми на сътрудничество, предвидени в настоящото споразумение, митническите органи на страните си сътрудничат, включително чрез обмен на информация, и си оказват административна взаимопомощ по въпросите, обхванати от настоящата глава, в съответствие с разпоредбите на ССМАА. Всеки обмен на информация между страните съгласно настоящата глава се извършва *mutatis mutandis* при спазване на поверителността и защитата на информацията, посочени в член 17 относно административната взаимопомощ по митнически въпроси в ССМАА, както и на всички изисквания за поверителност и неприкосновеност на личния живот, които трябва да бъдат договорени между страните.

ЧЛЕН 4.3

Митнически разпоредби и процедури

1. Всяка страна гарантира, че нейните митнически разпоредби и процедури се основават на:
 - а) международните инструменти и стандарти, приложими в областта на митниците и търговията, които всяка страна е приела, включително съществените елементи на ревизираната Конвенция от Киото за опростяване и хармонизация на митническите процедури, Международната конвенция относно Хармонизираната система за описание и кодиране на стоките, както и Рамката от стандарти за сигурност и улесняване на глобалната търговия и Образец за митнически данни на СМО;
 - б) защитата и улесняването на законната търговия чрез ефективно прилагане и спазване на приложимите изисквания, предвидени в нейното законодателство;

- в) митнически законови и подзаконови актове, които са пропорционални и недискриминационни, като се избягва ненужната тежест за икономическите оператори, предвиждат се допълнителни улеснения за операторите с висока степен на съответствие, включително благоприятно третиране по отношение на митническия контрол преди вдигането на стоките, и се осигуряват предпазни мерки срещу измами и незаконни или увреждащи дейности; и
 - г) правила, които гарантират, че всяка санкция, наложена за нарушения на митническите законови и подзаконови актове, е пропорционална и недискриминационна и че налагането на такива санкции не забавя неоправдано вдигането на стоките.
2. Всяка страна следва периодично да преразглежда своите митнически законови и подзаконови актове и процедури. Освен това митническите процедури се прилагат предсказуемо, последователно и прозрачно.
3. С цел да се подобрят методите на работа, както и да се гарантира недискриминационният характер, прозрачността, ефикасността, целостта и отчетността на операциите, всяка от страните по споразумението:
- а) когато е възможно, опростява и преразглежда изискванията и формалностите с оглед бързото вдигане и митническо оформяне на стоките; и
 - б) се стреми допълнително да опрости и стандартизира данните и документацията, изисквани от митниците и други агенции.

ЧЛЕН 4.4

Вдигане на стоки

1. Всяка страна приема или запазва в сила митнически процедури, с които:
 - а) предвижда незабавното вдигане на стоките в срок, който не е по-дълъг от необходимия за осигуряване на съответствие с нейните законови и подзаконови разпоредби и, доколкото е възможно, при пристигането на стоките;
 - б) предвижда предварително електронно подаване и обработка на документацията и всяка друга необходима информация преди пристигането на стоките, за да се даде възможност за вдигане на стоките при пристигането им;
 - в) позволява вдигането на стоките преди окончателното определяне на приложимите мита, данъци, такси и налози, ако такова определяне не е направено преди или при пристигането, или възможно най-бързо след пристигането и при условие че са спазени всички други регулаторни изисквания. Като условие за вдигането всяка страна може да поиска гаранция под формата на обезпечение, депозит или друг подходящ инструмент, предвиден в нейните законови и подзаконови нормативни актове. Тази гаранция не трябва да надхвърля размера на средствата, изисквани от страната, за да гарантира заплащането на митата, данъците, таксите и налозите, които в крайна сметка се дължат за обезпечени с гаранцията стоки. Гаранцията се освобождава, когато вече не се изисква; и

- г) позволява вдигането на стоките в точката на пристигане без временно прехвърляне до складове или други съоръжения, при условие че стоките отговарят по друг начин на условията за вдигане.
2. Доколкото е възможно, всяка от страните свежда до минимум документацията, необходима за вдигането на стоките.
3. Всяка страна се стреми да позволи бързото вдигане на стоки, които се нуждаят от спешно оформяне, включително извън нормалното работно време на митническите и други компетентни органи.
4. Всяка страна приема или запазва в сила, доколкото е възможно, митнически процедури, които предвиждат ускорено вдигане на някои пратки, като същевременно се запазва подходящ митнически контрол, включително като се позволява представянето на единен документ, обхващащ всички стоки в пратката, по възможност по електронен път.

ЧЛЕН 4.5

Бързоразвалящи се стоки

1. За целите на настоящия член „бързоразвалящи се стоки“ са стоки, които се развалят бързо поради своите естествени характеристики, по-специално при липсата на подходящи условия на съхранение.
2. За да не се допуска предотвратима загуба или влошаване на качеството на бързоразвалящи се стоки, всяка от страните дава подходящ приоритет на бързоразвалящи се стоки при изготвянето на графиците и извършването на всички необходими проверки.

3. В допълнение към член 4.4, параграф 1 (Вдигане на стоки), буква а) и по искане на икономическия оператор, всяка страна, когато това е осъществимо и в съответствие със своите закони и подзаконови актове:

- а) предвижда митническо оформяне на пратка с бързоразвалящи се стоки извън работното време на митническите и други компетентни органи; и
- б) позволява пратките с бързоразвалящи се стоки да бъдат придвижвани и оформени в помещенията на икономическия оператор.

ЧЛЕН 4.6

Опростени митнически процедури

Всяка страна приема или запазва в сила мерки, които позволяват на търговците или операторите, изпълняващи критериите, определени в нейните закони и подзаконови актове, да се ползват от допълнително опростяване на митническите процедури. Тези мерки могат да включват:

- а) митнически декларации, съдържащи намален набор от данни или подкрепящи документи; или
- б) периодично деклариране за определянето и плащането на мита и данъци, обхващащо многократен внос в рамките на определен период, след вдигането на тези внесени стоки.

ЧЛЕН 4.7

Транзит и претоварване

1. Всяка страна осигурява улесняването и ефективния контрол на операциите по претоварване и транзитното движение през съответната си територия.
2. Всяка страна осигурява сътрудничество и координация между всички заинтересовани органи и агенции на съответната ѝ територия с цел улесняване на транзитния трафик.
3. При условие че са изпълнени всички регулаторни изисквания, всяка от страните позволява стоките, предназначени за внос, да бъдат придвижвани на нейна територия под митнически контрол от митническо учреждение на въвеждане до друго митническо учреждение на нейна територия, откъдето стоките ще бъдат вдигнати или оформени.

ЧЛЕН 4.8

Управление на риска

1. Всяка страна приема или поддържа система за управление на риска в областта на митническия контрол.
2. Всяка страна определя и прилага система за управление на риска по такъв начин, че да се избягват своеволната или неоправдана дискриминация или прикритите ограничения на международната търговия.

3. Всяка страна насочва митническия контрол и останалите приложими гранични проверки към високорисковите пратки и ускорява вдигането на пратките с нисък риск. Всяка страна също така може да подбира на случаен принцип пратки за такива проверки като част от своето управление на риска.

4. Всяка страна основава управлението на риска на оценка на риска чрез подходящи критерии за подбор.

ЧЛЕН 4.9

Одит след митническото оформяне

1. С цел да се ускори вдигането на стоките всяка от страните приема или поддържа последващ контрол, за да се гарантира спазването на митническите и другите свързани с тях законови и подзаконови нормативни актове.

2. Всяка страна избира лице или пратка за извършване на одит след митническото оформяне въз основа на риска, което може да включва подходящи критерии за подбор. Всяка страна извършва одити след митническото оформяне по прозрачен начин. Когато дадено лице участва в одита и са постигнати убедителни резултати, страната незабавно уведомява лицето, чиито документи са подложени на одит, за резултатите, за неговите права и задължения и за причините за резултатите.

3. Получената по време на одита след митническото оформяне информация може да се използва за последващи административни или съдебни процедури.

4. Страните трябва, когато е приложимо, да използват резултатите от одита след митническото оформяне при прилагане на управлението на риска.

ЧЛЕН 4.10

Одобрени икономически оператори

1. Всяка страна създава или поддържа програма за партньорство за оператори, които отговарят на определени критерии (наричани по-долу „одобрени икономически оператори“).
2. Посочените критерии за квалифициране като одобрен икономически оператор се публикуват и се отнасят до спазването на изискванията, посочени в съответните законови и подзаконови актове или процедури на страните. Тези критерии могат да включват:
 - а) подходящи факти за съответствие на митническите и други свързани с тях законови и подзаконови разпоредби до този момент;
 - б) система за управление на тези факти, която да позволява извършването на необходимите вътрешни проверки;
 - в) финансова платежоспособност, включително доколкото е подходящо, осигуряване на достатъчно обезпечение или гаранция; и
 - г) сигурност на веригата за доставки.

3. Посочените критерии за квалифициране като одобрен икономически оператор не се разработват или прилагат, така че да позволяват или създават произволна или неоправдана дискриминация между операторите, когато преобладават едни и същи условия, и трябва да позволяват участието на МСП.

4. Програмата за одобрени икономически оператори включва специфични ползи за одобрен икономически оператор, като например:

- а) нисък процент на физически проверки и инспекции доколкото е целесъобразно;
- б) да бъде третиран с предимство, когато е избран за контрол;
- в) съкратено време за вдигане на стоките, доколкото е целесъобразно;
- г) отложено плащане на мита, данъци, такси и налози;
- д) използване на общи или намалени гаранции;
- е) една обща митническа декларация за целия внос или износ в даден период; и
- ж) митническо оформяне на стоките в помещенията на одобрения икономически оператор или на друго място, разрешено от митническите органи.

5. Независимо от параграфи 1—4, всяка от страните може да приложи ползите, посочени в параграф 4, чрез митнически процедури, които са общодостъпни за всички оператори, като в този случай от тази страна не се изисква да установи отделна схема за одобрените икономически оператори.

6. Страните могат да насърчават сътрудничеството между митническите и други държавни органи или агенции в рамките на една от страните във връзка с програмите за одобрени икономически оператори. Това сътрудничество може да бъде постигнато, наред с другото, чрез привеждане в съответствие на изискванията, улесняване на достъпа до обезщетения и свеждане до минимум на ненужното дублиране.

ЧЛЕН 4.11

Публикуване и наличност на информацията

1. Всяка страна своевременно публикува по недискриминационен и леснодостъпен начин и, доколкото е възможно чрез интернет, законовите и подзаконовите актове и митническите процедури, свързани с изискванията за внос, износ и транзит на стоки. Тук се включват:

- а) процедури за внос, износ и транзит (включително процедури на пристанища, летища и други входни пунктове) и изискуемите формуляри и документи;
- б) прилаганите ставки на мита и данъци от всякакъв вид, които се начисляват върху или във връзка с внос или износ;
- в) такси и налози, които се начисляват от или за правителствени агенции върху или във връзка с внос, износ или транзит;
- г) правила за класиране или определяне на стойността на продукти за митнически цели;

- д) общоприложими законови и подзаконови разпоредби и административни решения във връзка с правилата за произход;
- е) ограничения или забрани за внос, износ или транзит;
- ж) разпоредби за санкции при нарушения на правилата за внос, износ или транзит;
- з) процедури по обжалване;
- и) споразумения или части от споразумения с която и да било държава или държави във връзка с вноса, износа или транзита;
- й) процедури във връзка с управление на тарифните квоти;
- к) работно време за митническите учреждения; и
- л) приложимите известия от административен характер.

2. Всяка страна полага усилия да оповести публично новите законови и подзаконови актове и митнически процедури, свързани с изискванията за внос, износ и транзит на стоки, преди тяхното прилагане, както и техните промени и тълкувания.

3. Всяка страна осигурява, доколкото е възможно, наличието на разумен период от време между публикуването на нови или изменени закони, подзаконови актове и митнически процедури, такси или налози, и тяхното влизане в сила.

4. Всяка страна предоставя на разположение и актуализира по целесъобразност следното чрез интернет:

- а) описание на процедурите за внос, износ и транзит, включително на процедурите по обжалване, както и информация за практическите стъпки, необходими при внос, износ и транзит;
- б) изискуемите формуляри и документи при внос в тази страна, износ от нея или транзит през територията ѝ; и
- в) информация за връзка с информационните центрове.

5. Всяка страна, в зависимост от наличните си ресурси, създава или поддържа информационни центрове, за да отговаря в разумен срок на запитвания от правителства, търговци и други заинтересовани страни по въпроси, обхванати от параграф 1. Никоя от страните не може да изисква заплащането на такса за отговор на запитвания от другата страна.

ЧЛЕН 4.12

Предварителни данъчни становища

1. Митническият орган на всяка от страните издава предварителни данъчни становища на заявителя, в които се определя третирането, което се предоставя на съответните стоки, в съответствие със своите законови и подзаконови актове. Тези данъчни становища се издават в писмена или в електронна форма и са обвързани със срокове и съдържат цялата необходима информация. Всяка страна гарантира, че предварително данъчно становище може да бъде издадено и използвано в тази страна от заявител от другата страна.

2. Предварителни данъчни становища се издават по отношение на:
- а) тарифното класиране на стоки;
 - б) произхода на стоките; и
 - в) подходящия метод или критерии и тяхното прилагане, които да се използват за определяне на митническата стойност при определен набор от факти, ако това е разрешено от законовите и подзаконовите актове на някоя от страните.
3. Предварителните данъчни становища са валидни за срок от най-малко три години, считано от датата на издаването им или друга дата, ако е посочена в данъчното становище. Издаващата страна може да измени или отмени, да обяви за недействително или да анулира предварително данъчно становище, ако становището се основава на неточна, непълна, невярна или подвеждаща информация, на административна грешка или ако е налице промяна в законодателството, във фактите по същество или в обстоятелствата, на които се основава данъчното становище.
4. Дадена страна може да откаже да издаде предварително данъчно становище, ако въпросът, повдигнат в заявлението, подлежи на административно или съдебно разглеждане или ако заявлението не се отнася до каквото и да било предназначение на предварителното данъчно становище или на определен митнически режим. Ако дадена страна откаже да издаде предварително данъчно становище, тя трябва незабавно да уведоми заявителя в писмена форма за това, като посочи съответните факти и основанието за своето решение.
5. Всяка страна публикува най-малко:
- а) изискванията за заявлението за предварително данъчно становище, включително каква информация трябва да се представи и в какъв формат;

б) срока, в който се издава предварително данъчно становище; и

в) срока на валидност на предварителното данъчно становище.

6. Когато някоя страна отменя, изменя, обявява за недействително или анулира предварително данъчно становище, тя трябва да изпрати писмено уведомление на заявителя, като посочи съответните факти и основанията за своето решение. Дадена страна може да отменя, изменя, обявява за недействително или анулира предварително данъчно становище с обратно действие, само ако становището е било основано на непълна, невярна, погрешна или подвеждаща информация.

7. Предварително данъчно становище, издадено от дадена страна, е обвързващо за тази страна по отношение на поискалия становището заявител. Страната може да предвиди, че предварителното данъчно становище е задължително за заявителя.

8. При писмено искане от притежателя всяка от страните предоставя преглед на предварително данъчно становище или на решение за неговото изменение, отмяна или обявяване за недействително.

9. Всяка страна полага усилия да предоставя публично достъпна информация относно предварителните данъчни становища, като взема предвид необходимостта от защита на личната и на поверителната търговска информация.

10. Всяка страна издава предварително данъчно становище незабавно и обикновено в срок от 150 дни след датата на получаване на цялата необходима информация. Този срок може да бъде удължен в съответствие със законовите и подзаконовите разпоредби на дадена страна, ако е необходимо допълнително време, за да се гарантира, че предварителните становища се издават по правилен и еднакъв начин. В този случай страната информира заявителя за причината и срока на удължаването.

ЧЛЕН 4.13

Митнически агенти

Митническите разпоредби и процедури на страните не могат да изискват задължително използване на услугите на митнически агенти. Всяка страна оповестява и публикува своите мерки относно използването на митнически агенти. Всяка страна прилага прозрачни, недискриминационни и пропорционални правила, в случай че и когато лицензира митнически агенти.

ЧЛЕН 4.14

Определяне на митническата стойност

1. Всяка страна определя митническата стойност на стоки съгласно част I на Споразумението за определяне на митническата стойност. За тази цел част I от Споразумението за определяне на митническата стойност се включва в настоящото споразумение и става част от него *mutatis mutandis*.
2. Страните си сътрудничат с цел постигане на общ подход към въпросите, свързани с определянето на митническата стойност.

ЧЛЕН 4.15

Предекспедиционни проверки

Никоя от страните не изисква задължително използване на предекспедиционни проверки, както е определено в Споразумението на СТО за предекспедиционна проверка.

ЧЛЕН 4.16

Преразглеждане и обжалване

1. Всяка страна осигурява ефективни, бързи, недискриминиращи и леснодостъпни процедури, за да гарантира възможността за обжалване на административните действия, актовете и решенията на митническите или други компетентни органи, засягащи вноса или износа на стоки, или транзитното преминаване на стоки.
2. Всяка страна гарантира, че всяко лице, на което тя издава такъв акт или решение, или по отношение на което тя предприема административни действия, има достъп до:
 - а) административно обжалване или преразглеждане от административен орган, който е по-горестоящ или е независим от длъжностното лице или службата, издало/а становището или решението или предприело/а административното действие; или
 - б) обжалване по съдебен ред или преразглеждане на акта, решението или административното действие.

3. Всяка страна гарантира, че в случаите, в които решението по обжалването или преразглеждането съгласно алинея 2, буква а), не бъде произнесено в рамките на срока, предвиден в нейните законови и подзаконови нормативни актове, или не бъде произнесено без неоправдано забавяне, жалбоподателят има право на допълнително административно или съдебно обжалване или преразглеждане, или на друг вид отнасяне към съдебен орган съгласно законодателството на страните.

4. Всяка страна гарантира, че на жалбоподателя са предоставени в писмен вид, включително по електронен път, основанията на административното решение, за да може при необходимост това лице да прибегне до процедури по обжалване или преразглеждане.

ЧЛЕН 4.17

Сътрудничество с деловите среди

1. Като се има предвид необходимостта от своевременни и редовни консултации с търговските представители по законодателни предложения и общи процедури, свързани с въпроси относно митниците и улесняването на търговията, митническата администрация на всяка от страните провежда консултации с деловите среди на тази страна.

2. Всяка страна гарантира, когато е възможно, че нейните митнически и свързани с тях изисквания и процедури продължават да отговарят на нуждите на деловите среди, следват международно приетите най-добри практики и остават възможно най-малко ограничаващи търговията.

ЧЛЕН 4.18

Съвместен комитет за митническо сътрудничество

1. Този член допълва и допълнително уточнява член 24.4 (Специализирани комитети).
2. Съвместният комитет за митническо сътрудничество, по отношение на главите и разпоредбите, които попадат в неговата компетентност съгласно член 24.4, параграф 1 (Специализирани комитети), с изключение на глава 3 (Правила за произход и процедури, свързани с произхода), има следните функции:
 - а) определяне на областите, в които е необходимо подобрене в тяхното изпълнение и функциониране; и
 - б) търсене на подходящи начини и методи за постигане на взаимноприемливи решения по всички въпроси, които могат да възникнат.
3. Съвместният комитет за митническо сътрудничество може да приема решения във връзка с областите, посочени в член 4.2, параграф 2 (Митническо сътрудничество и административна взаимопомощ), включително, когато счете за необходимо, за целите на прилагането на параграф 2, букви г) и е) от посочения член.

ГЛАВА 5

СРЕДСТВА ЗА ТЪРГОВСКА ЗАЩИТА

РАЗДЕЛ А

ОБЩИ РАЗПОРЕДБИ

ЧЛЕН 5.1

Неприлагане на преференциални правила за произход

За целите на раздели Б (Антидъмпингови и изравнителни мита) и В (Глобални защитни мерки) преференциалните правила за произход съгласно глава 3 (Правила за произход и процедури, свързани с произхода) не се прилагат.

ЧЛЕН 5.2

Неприлагане на разпоредбите относно уреждането на спорове

Глава 26 (Уреждане на спорове) не се прилага за раздели Б (Антидъмпингови и изравнителни мита) и В (Глобални защитни мерки) от настоящата глава.

РАЗДЕЛ Б

АНТИДЪМПИНГОВИ И ИЗРАВНИТЕЛНИ МИТА

ЧЛЕН 5.3

Прозрачност

1. Средствата за търговска защита следва да се прилагат при пълно спазване на приложимите изисквания на СТО и да се основават на справедлива и прозрачна система.
2. Без да се засягат разпоредбите на член 6, параграф 5 от Антидъмпинговото споразумение и член 12.4 от Споразумението за СИМ, всяка страна гарантира възможно най-скоро след налагането на временни мерки и преди да се вземе окончателно решение, пълно и съдържателно разгласяване на всички съществени факти и съображения, на които се основава решението за прилагане на окончателни мерки. Оповестяванията се правят в писмен вид и предоставят на заинтересованите страни достатъчно време да представят своите коментари.
3. При условие че това не забавя ненужно провеждането на разследването, на всяка заинтересована страна се предоставя възможността да бъде изслушана, за да изрази своето становище, в хода на разследванията, свързани със средства за търговска защита.

ЧЛЕН 5.4

Вземане под внимание на обществения интерес

1. Всяка страна може да се въздържа от прилагането на антидъмпингови или изравнителни мерки по отношение на стоките на другата страна, ако въз основа на информацията, предоставена по време на разследването в съответствие с изискванията на законовите и подзаконовите разпоредби на тази страна, може да се заключи, че прилагането на такива мерки не е в обществен интерес.
2. При окончателното определяне на налагането на мита всяка от страните, в съответствие със своите закони и подзаконови актове, взема предвид информацията, предоставена от съответните заинтересовани страни, която може да включва местната промишленост, вносителите и техните представителни сдружения, представителните ползватели и представителните организации на потребителите.

ЧЛЕН 5.5

Правило за по-ниското мито

Ако една от страните наложи антидъмпингово мито върху стоките на другата страна, размерът на това мито не надвишава дъмпинговия марж. Ако мито, по-ниско от дъмпинговия марж, е достатъчно за отстраняване на вредата за местната промишленост, страната приема такова по-ниско мито в съответствие със своите закони и подзаконови актове.

РАЗДЕЛ В

ГЛОБАЛНИ ЗАЩИТНИ МЕРКИ

ЧЛЕН 5.6

Прозрачност

1. По искане на другата страна страната, която започва разследване за глобална защита или възнамерява да приложи глобални защитни мерки, предоставя незабавно писмено уведомление за цялата съответна информация, която води до започването на разследване за глобална защита или до налагането на глобални защитни мерки, включително относно временни констатации, ако е приложимо. Настоящата разпоредба не засяга член 3.2 от Споразумението за защитни мерки.
2. Всяка страна се стреми да налага глобални защитни мерки по начин, който засяга в най-малка степен търговията между страните.
3. За целите на параграф 2, ако една от страните счита, че са изпълнени правните изисквания за налагане на окончателни защитни мерки, страната, която възнамерява да приложи такива мерки, уведомява другата страна и се стреми да предостави подходяща възможност за предварителни консултации с тази страна с оглед преразглеждане на информацията, предоставена съгласно параграф 1, и обмен на мнения относно предложените мерки преди приемането на окончателно решение.

РАЗДЕЛ Г

ДВУСТРАННИ ЗАЩИТНИ МЕРКИ

ЧЛЕН 5.7

Определения

За целите на настоящия раздел се прилагат следните определения:

- а) „двустранна защитна мярка“ означава мярка, описана в член 5.8 (Прилагане на двустранна защитна мярка);
- б) „местна промишленост“ означава по отношение на внесена стока производителите като цяло на подобни или пряко конкурентни стоки, действащи на територията на една от страните, или онези производители, чието колективно производство на подобни или пряко конкурентни стоки представлява основна част от общото вътрешно производство на тези стоки;
- в) „сериозно влошаване“ означава големи затруднения в сектор на икономиката, произвеждащ сходни или пряко конкурентни продукти;
- г) „сериозна вреда“ означава значително цялостно влошаване на състоянието на местната промишленост;

- д) „заплаха от сериозно влошаване“ означава сериозно влошаване, което въз основа на факти, а не само на твърдения, предположения или далечна възможност, очевидно е непосредствено предстоящо;
- е) „заплаха от сериозна вреда“ означава сериозна вреда, която въз основа на факти, а не само на твърдения, предположения или далечна възможност, очевидно е непосредствено предстояща; и
- ж) „преходен период“ означава период от седем години, считано от датата на влизане в сила на настоящото споразумение.

ЧЛЕН 5.8

Прилагане на двустранни защитни мерки

1. Без да се засягат правата и задълженията на страните по раздел В (Глобални защитни мерки), ако в резултат на намаляването или премахването на мито съгласно настоящото споразумение стока с произход от една от страните се внася на територията на другата страна в такива увеличени количества, в абсолютно изражение или относително спрямо вътрешното производство, и при такива условия, че причинява или съществува опасност да причини сериозна вреда на местната промишленост на другата страна, тази друга страна може по време на преходния период и само в съответствие с условията и процедурите, определени в настоящия раздел, да прилага двустранна защитна мярка.
2. Двустранните защитни мерки, прилагани съгласно параграф 1, могат да се състоят единствено от:
 - а) преустановяването на всякакво по-нататъшно намаляване на митническата ставка за съответната стока в съответствие с глава 2 (Национално третиране и достъп до пазара на стоки); или

- б) увеличението на митническата ставка за съответната стока до ниво, което не надвишава по-ниската от следните стойности:
- i) митническата ставка за най-облагодетелствана нация, която е в сила към началната дата на прилагане на двустранната защитна мярка; или
 - ii) прилаганата митническа ставка за най-облагодетелствана нация, която е в сила към датата, непосредствено предхождаща датата на влизане в сила на настоящото споразумение.

ЧЛЕН 5.9

Стандарти за двустранна защитна мярка

1. Двустранна защитна мярка не се прилага:
 - а) освен в степента и за времето, необходими за предотвратяване или отстраняване на сериозната вреда или на заплахата от сериозна вреда за местната промишленост, или на сериозното влошаване, или заплахата от такова влошаване на икономическото положение на най-отдалечените региони;
 - б) за период над две години; и
 - в) след изтичане на преходния период.

2. Срокът, посочен в параграф 1, буква б), може да бъде удължен с една година, при условие че:

- а) компетентните разследващи органи на страната вносител определят, в съответствие с процедурите, посочени в подраздел 1 (Процедурни правила, приложими по отношение на двустранните защитни мерки), че мярката продължава да бъде необходима за предотвратяване или отстраняване на сериозната вреда или опасността от причиняване на сериозна вреда на местната промишленост или на сериозното влошаване, или на заплахата от такова, на икономическото състояние на най-отдалечените региони; и
- б) са налице доказателства, че местната промишленост се приспособява и общият период на прилагане на защитната мярка, включително срокът на първоначалното прилагане и всяко негово удължаване, не надвишава три години.

3. Когато някоя от страните престане да прилага двустранна защитна мярка, ставката на митото е ставката, която би била в сила за съответната стока, в съответствие с приложение 2-А (Графици за премахване на митата).

4. Двустранна защитна мярка не се прилага по отношение на вноса на конкретна стока от някоя от страните, която вече е била обект на такава двустранна защитна мярка за период от време, равен на половината от срока на действие на предходната двустранна защитна мярка.

5. Някоя от страните не прилага за една и съща стока и в същото време:

- а) двустранна защитна мярка, временна двустранна защитна мярка или защитна мярка за най-отдалечени региони съгласно настоящото споразумение; и

- б) защитна мярка съгласно член XIX от ГАТТ от 1994 г. и Споразумението за защитни мерки.

ЧЛЕН 5.10

Временни двустранни защитни мерки

1. При критични обстоятелства, когато забавянето би причинило трудно поправима вреда, една от страните може да приложи временна двустранна защитна мярка, след като предварително установи, че са налице ясни доказателства, че вносът на стока с произход от другата страна се е увеличил в резултат на намаляването или премахването на мито съгласно настоящото споразумение и че този внос причинява сериозна вреда или опасност от причиняване на сериозна вреда на местната промишленост или сериозно влошаване или заплахата от такова в икономическото положение на най-отдалечения(те) регион(и).
2. Срокът на действие на всяка временна двустранна защитна мярка не надвишава 200 дни. През този период страната спазва съответните процедурни правила, установени в подраздел 1 (Процедурни правила, приложими по отношение на двустранните защитни мерки).
3. Митото, наложено в резултат на временната двустранна защитна мярка, незабавно се възстановява, ако при последващото разследване, посочено в подраздел 1 (Процедурни правила, приложими по отношение на двустранните защитни мерки), не се установи, че увеличеният внос на стоката, предмет на временната двустранна защитна мярка, причинява сериозна вреда или опасност от причиняване на сериозна вреда на местната промишленост, или сериозно влошаване, или заплахата от такова, в икономическото състояние на най-отдалечения(те) регион(и).

4. Продължителността на всяка временна двустранна защитна мярка се счита за част от периода, определен в член 5.9, параграф 1 (Стандарти за двустранни защитни мерки), буква б).
5. Страната, прилагаща временна двустранна защитна мярка, уведомява незабавно другата страна за прилагането на такива временни двустранни защитни мерки.
6. По искане на другата страна се провеждат консултации непосредствено след прилагането на временната двустранна защитна мярка.

ЧЛЕН 5.11

Най-отдалечени региони

1. Когато даден продукт с произход от Нова Зеландия се внася директно на територията на един или няколко най-отдалечени региона¹ на Съюза в такива увеличени количества и при такива условия, че причинява или заплашва да причини сериозно влошаване на икономическото положение на засегнатия(те) най-отдалечен(и) регион(и), Съюзът, след като е разгледал алтернативни решения, може по изключение да приложи двустранни защитни мерки, ограничени до територията на засегнатия(те) регион(и).

¹ Към датата на влизане в сила на настоящото споразумение най-отдалечените региони на Съюза са Гваделупа, Френска Гвиана, Мартиника, Реюнион, Майот, Сен Мартен, Азорските острови, Мадейра и Канарските острови. Настоящият член се прилага и за страна или отвъдморска територия, която променя статута си на най-отдалечен регион с решение на Европейския съвет в съответствие с процедурата, предвидена в член 355, параграф 6 от ДФЕС, от датата на приемане на това решение. В случай че най-отдалечен регион на Съюза промени своя статут като такъв по същата процедура, настоящият член престава да се прилага съответно от решението на Европейския съвет. Съюзът уведомява Нова Зеландия за всяка промяна по отношение на териториите, считани за най-отдалечени региони на Съюза.

2. За целите на параграф 1 определянето на сериозно влошаване се основава на обективни фактори, включително следните елементи:

- а) увеличението на обема на вноса в абсолютно или относително изражение спрямо вътрешното производство и вноса от други източници; и
- б) въздействието на този внос върху състоянието на засегнатия отрасъл или засегнатия икономически сектор, включително върху равнището на продажбите, производството, финансовото състояние и заетостта.

3. Без да се засяга параграф 1, настоящият раздел се прилага *mutatis mutandis* за всяка защитна мярка, приета съгласно настоящия член.

ЧЛЕН 5.12

Компенсация и преустановяване на концесии

1. Не по-късно от 30 дни след датата на прилагане на двустранната защитна мярка страната, прилагаща тази мярка, предоставя възможност за консултации с другата страна с цел взаимно договаряне на подходяща компенсация за либерализиране на търговията под формата на отстъпки с равностоеен по същество търговски ефект.

2. Ако консултациите, посочени в параграф 1, не доведат до споразумение за компенсация за либерализиране на търговията в срок от 30 дни след първия ден на консултациите, страната, към която се прилага защитната мярка с произход, може да преустанови прилагането на равностойни по същество отстъпки за търговията на страната, прилагаща двустранната защитна мярка.

3. Задължението за предоставяне на компенсация съгласно параграф 1 и правото на преустановяване на действието на концесиите съгласно параграф 2 се прилагат само докато се поддържа двустранната защитна мярка.

4. Без да се засяга параграф 3, правото на преустановяване по посочения параграф не може да бъде упражнено през първите 24 месеца, през които е в сила двустранна защитна мярка, при условие че двустранната защитна мярка е била приложена в резултат на абсолютно увеличение на вноса, и при условие че защитната мярка отговаря на настоящото споразумение.

ПОДРАЗДЕЛ 1

ПРОЦЕДУРНИ ПРАВИЛА, ПРИЛОЖИМИ ПО ОТНОШЕНИЕ НА ДВУСТРАННИ ЗАЩИТНИ МЕРКИ

ЧЛЕН 5.13

Приложимо право

Настоящият подраздел се прилага за двустранни защитни мерки, обхванати от раздел Г (Двустранни защитни мерки) и прилагани от компетентния разследващ орган на една от страните. В случаите, които не са обхванати от настоящия подраздел, компетентният разследващ орган прилага правилата, установени в националното му законодателство, при условие че тези правила са в съответствие с разпоредбите на настоящия раздел.

ЧЛЕН 5.14

Процедури на разследване

1. Всяка страна прилага двустранна защитна мярка само след като нейните компетентни разследващи органи са провели разследване в съответствие с член 3 и член 4.2, букви а) и в) от Споразумението за защитни мерки. За тази цел член 3 и член 4.2, букви а) и в) от Споразумението за защитни мерки се включват в настоящото споразумение и стават част от него *mutatis mutandis*.
2. За да приложи двустранна защитна мярка, компетентният разследващ орган доказва въз основа на обективни доказателства наличието на причинно-следствена връзка между увеличения внос на засегнатия продукт и сериозната вреда или опасността от такава. Компетентният разследващ орган също така проучва известните фактори, различни от увеличения внос, за да гарантира, че вредата, причинена от тези други фактори, не се приписва на увеличения внос.
3. Във всички случаи разследването приключва в рамките на една година след датата на започването му.

ЧЛЕН 5.15

Уведомяване и консултации

1. Всяка страна незабавно уведомява писмено другата страна, ако тя:
 - а) започва двустранно разследване за защитни мерки съгласно настоящата глава;

- б) установи, че увеличеният внос причинява сериозна вреда или опасност от причиняване на сериозна вреда, или сериозно влошаване, или опасност от сериозно влошаване на икономическото положение на най-отдалечените региони;
- в) решава да приложи временна двустранна защитна мярка или да приложи, или удължи срока на действие на двустранна защитна мярка; или
- г) решава да измени приета по-рано двустранна защитна мярка.

2. Всяка страна предоставя на другата страна копие от публично достъпния текст на жалбата и доклада на нейните компетентни разследващи органи, който се изисква съгласно член 3 от Споразумението за защитни мерки.

3. Когато една от страните уведоми другата страна съгласно параграф 1, буква в), че прилага или удължава срока на действие на двустранна защитна мярка, тази страна включва в уведомлението си цялата имаща отношение информация, като например:

- а) доказателства, че в резултат на намаляването или премахването на мито съгласно настоящото споразумение увеличеният внос на стоките от другата страна причинява сериозна вреда или опасност от причиняване на сериозна вреда на местната промишленост или сериозно влошаване или заплахата от такова влошаване на икономическото състояние на най-отдалечените региони;
- б) точно описание на стоката, предмет на двустранната защитна мярка, включително нейната позиция или подпозиция по ХС, на която се основава приложение 2-А (Графици за премахване на митата);

- в) точно описание на двустранната защитна мярка;
- г) датата на прилагане на двустранната защитна мярка, очакваната ѝ продължителност и, ако е приложимо, график за постепенно либерализиране на мярката; и
- д) в случай на удължаване на срока на действие на двустранната защитна мярка — доказателство, че засегнатият местен отрасъл се приспособява.

4. По искане на страната, чиято стока е обект на двустранна защитна процедура съгласно настоящата глава, страната, която провежда тази процедура, предоставя подходяща възможност за консултации с отправилата искането страна, преди да бъде взето окончателно решение за прилагане на защитни мерки, с оглед преразглеждане на уведомление, предвидено в параграф 1, или публично известие или доклад, издадени от компетентния разследващ орган във връзка с процедурата, и обмен на мнения относно предложената мярка и постигане на договореност относно обезщетенията, предвидени в член 5.12 (Компенсация и преустановяване на концесии).

ГЛАВА 6

САНИТАРНИ И ФИТОСАНИТАРНИ МЕРКИ

ЧЛЕН 6.1

Цели и общи разпоредби

1. Целите на настоящата глава са:

- а) защита на здравето на хората, животните и растенията на съответните територии на страните, като същевременно се улеснява търговията между тях;
- б) гарантиране, че санитарните и фитосанитарните мерки на страните не създават ненужни пречки пред търговията;
- в) улесняване на прилагането на Споразумението за СФС мерки, международните стандарти и свързаните с тях текстове, и по-специално регионализацията и еквивалентността;
- г) поддържане на сътрудничество в международните органи за определяне на стандарти;
- д) насърчаване на прозрачността и разбирането относно прилагането на санитарните и фитосанитарните мерки на всяка от страните;

- е) засилване на сътрудничеството между страните и признаване на общите цели на страните за борба с антимикробната резистентност (наричана по-долу „АМР“); и
 - ж) засилване на комуникацията, сътрудничеството и разрешаването на санитарни и фитосанитарни въпроси, които могат да засегнат търговията между страните.
2. По отношение на Споразумението за СФС мерки страните припомнят по-специално:
- а) принципа, че СФС мерките на дадена страна се основават на оценка на риска в съответствие с член 5 и други съответни разпоредби на Споразумението за СФС мерки; и
 - б) понятието за временни санитарни и фитосанитарни мерки.

ЧЛЕН 6.2

Обхват

1. Страните потвърждават съответните си права и задължения съгласно Споразумението за санитарните и фитосанитарните мерки.
2. При спазване на параграф 3, настоящата глава се прилага по отношение на:
- а) санитарни и фитосанитарни мерки на някоя от страните, които могат да засегнат търговията между страните; и

б) сътрудничество в областта на АМР.

3. Настоящата глава не се прилага по отношение на мерки на някоя от страните или въпроси, попадащи в обхвата на Споразумението за санитарните и фитосанитарните мерки.

ЧЛЕН 6.3

Определения

За целите на настоящата глава се прилагат следните определения:

- а) определенията в приложение А към Споразумението за СФС мерки;
- б) определенията, приети под егидата на Комисията по Кодекс алиментариус;
- в) определенията, приети под егидата на Световната организация за здравеопазване на животните (наричана по-долу „WOAH“);
- г) определенията, приети под егидата на Международната конвенция по растителна защита (наричана по-долу „МКРЗ“);
- д) „компетентен орган“ означава правителствен орган, посочен в приложение 6-А (Компетентни органи), и включва съответните национални организации за растителна защита; и

- е) „проверка на вноса“ означава оценка, която може да включва инспекция, изследване, вземане на проби, преглед на документация, изпитвания или процедури, включително лабораторни, органолептични или идентификационни, извършени на границата на страната вносител от компетентния орган на страната вносител, за да се определи дали дадена пратка отговаря на СФС изискванията на страната вносител.

ЧЛЕН 6.4

Специфични условия, свързани със здравето на растенията

1. В съответствие с приложимите стандарти, договорени в рамките на МКРЗ, страните обменят информация относно статута си по отношение на вредители на съответните си територии. По искане на една от страните другата страна предоставя обосновка за категоризацията на вредителите и свързаните с нея фитосанитарни мерки.
2. Във връзка с категоризацията на вредителите всяка от страните изготвя и актуализира списък на регулираните вредители по растенията и растителните продукти, за които съществува фитосанитарен проблем. Списъкът съдържа:
 - а) карантинните вредители, които не се срещат на нито една част от нейната територия;
 - б) наличните карантинни вредители, които не са широко разпространени и са под официален контрол;
 - в) карантинни вредители в защитена зона; и
 - г) когато е приложимо, регулирани некарантинни вредители.

3. Всяка страна ограничава своите изисквания за внос на растения или растителни продукти до тези, които са необходими за смекчаване на рисковете от въвеждането на регулирани вредители. Изискванията за внос с цел намаляване на риска от карантинни вредители по отношение на защитената зона не се прилагат, освен ако е известно, че местоназначението на растенията или растителните продукти е в рамките на защитена зона.
4. Предекспортната инспекция от националната организация за растителна защита на страната вносител не следва да бъде изискване на страната вносител, когато инспекцията на растения или растителни продукти попада в обхвата на националната организация за растителна защита на страната износител.

ЧЛЕН 6.5

Признаване на статут „свободен от вредители“

Когато регионализацията е определена по отношение на свободна от вредители зона, свободно от вредители място на производство, свободен от вредители производствен обект или защитена зона в сектора на растенията и растителните продукти:

- а) страните признават понятията „свободни от вредители зони“, „свободни от вредители места на производство“ и „свободни от вредители производствени обекти“, както са определени в съответните международни стандарти за фитосанитарни мерки по МКРЗ („МСФМ“);
- б) страните приемат взаимно:
 - і) своите свободни от вредители зони, свободни от вредители места на производство и свободни от вредители производствени обекти; и

- ii) своя официален контрол при създаването и поддържането на свободни от вредители зони, свободни от вредители места на производство и свободни от вредители производствени обекти;
- в) Нова Зеландия признава понятието „защитени зони на територията на Съюза“ за еквивалентно на понятието „свободна от вредители зона“, както е определено в МСФМ 4 („Изисквания за установяването на свободни от вредители зони“) по МКРЗ;
- г) по искане на страната вносител страната износител определя свободните от вредители зони, свободните от вредители места на производство, свободните от вредители производствени обекти и защитените зони и при поискване от страната вносител предоставя пълно обяснение и подкрепящи данни, както е предвидено в съответните МСФМ или по друг начин, сметнат за целесъобразен; и
- д) Комитетът по търговията може да приеме решение за изменение на приложение 6-Б (Регионални условия за растения и растителни продукти), за да отрази всякакви други въпроси, които могат да се отнасят до регионализацията, или да определи подходящи специални условия, основани на риска.

ЧЛЕН 6.6

Еквивалентност

1. Страните приемат, че признаването на еквивалентността е важно средство за улесняване на търговията.

2. При определяне на еквивалентността на конкретна СФС мярка, група от мерки или на основата на цялата система, всяка страна взема предвид съответните насоки на Комитета по санитарните и фитосанитарните мерки на СТО (наричан по-долу „Комитет по СФС мерки на СТО“) и международните стандарти, насоки и препоръки. Комитетът по търговията може да приеме решение с допълнителни насоки и процедури за определяне, признаване и поддържане на еквивалентността в приложение 6-В (Признаване на еквивалентността на СФС мерки).
3. По искане на страната износител страната вносител обяснява в разумен срок целта и обосновката на своята СФС мярка и ясно определя риска, за чието преодоляване е предназначена съответната СФС мярка.
4. Страната вносител признава еквивалентността на дадена СФС мярка, ако страната износител обективно докаже, че с нейната мярка се постига подходящото за страната вносител ниво на защита (наричано по-долу „ALOP“) по отношение на здравето на хората, животните или растенията.
5. Ако оценката на еквивалентността не доведе до определяне на еквивалентността от страната вносител, страната вносител предоставя на страната износител обосновка за своето решение.
6. Без да се засяга член 6.8, параграф 6 (Сертифициране), Комитетът по търговията може да приеме решение за изменение на приложение 6-В (Признаване на еквивалентността на СФС мерки) с цел:
 - а) да се определят видовете стоки на страната износител, които страната вносител признава за обхванати от СФС мярка, еквивалентна на нейната собствена, или да се определи официалният контрол на страната износител, който страната вносител признава за еквивалентен на своя собствен; и

б) да се уточнят подходящи специални условия, основани на риска, или договорен статус по отношение на вредителите или болестите.

7. Ако някоя от страните измени СФС мярка по начин, който според нея не засяга решението за определяне на еквивалентността, посочено в настоящата глава, определянето се прилага към най-новата версия на съответния закон или наредба за изменение на конкретната СФС мярка.

8. Ако една от страните счита, че е засегнато предходно решение за определяне на еквивалентността, тя уведомява другата страна за това.

9. Ако страна вносител измени СФС мярка и счита, че решението за определяне на еквивалентността, посочено в настоящата глава, може да бъде засегнато, тази страна:

- а) преценява обективно дали предходното определение вече не е достатъчно, за да се отговори на изискванията за ALOP; и
- б) провежда консултации със страната износител и след това решава дали определянето може да продължи със или без специални условия.

ЧЛЕН 6.7

Търговски условия и процедури за одобрение

1. Страната вносител оповестява публично своите фитосанитарни здравни изисквания във връзка с вноса и процедурите, прилагани за установяването на тези изисквания.

2. Ако страните определят съвместно дадено растение или даден растителен продукт за приоритетни, страната вносител установява конкретни изисквания за внос на този продукт без неоправдано забавяне, освен при надлежно обосновани обстоятелства.
3. Когато е получено искане за внос във връзка с конкретно растение или конкретен растителен продукт, които преди това са били одобрени за внос от страната износител, страната вносител оценява рисковия профил и, ако се прецени, че той е същият, процедурата за одобрение приключва без неоправдано забавяне, освен при надлежно обосновани обстоятелства.
4. Всяка страна гарантира, че процедурите, прилагани за одобряване на вноса от другата страна, се предприемат и приключват без неоправдано забавяне, включително, ако е необходимо, одити и необходимите законодателни или административни мерки за приключване на процедурата по одобрение. По-специално всяка от страните избягва ненужни или неоснователно обременяващи искания за информация, които се ограничават до необходимото, като се взема предвид информацията, с която страната вносител вече разполага, например информация относно приложимите законови и подзаконови актове и одитни доклади на страната износител.
5. С изключение на предвиденото в член 6.5 (Признаване на статут „свободен от вредители“), всяка страна прилага своите фитосанитарни условия за внос на цялата територия на другата страна, където преобладава същият статут по отношение на вредители.
6. Без да се засяга член 6.10 (Спешни мерки), всяка от страните признава за еквивалентен официалния контрол, прилаган от другата страна по отношение на търговията, при условие че от датата на влизане в сила на настоящото споразумение не са настъпили значителни промени в системите за официален контрол на страната износител, които биха понижили нивото на сигурност за страната вносител.

7. Без да се засяга член 6.10 (Спешни мерки), страната вносител не може да откаже или да спре вноса на стока от страната износител единствено на основание, че е предприела преразглеждане на своите СФС мерки, ако към момента на започване на преразглеждането страната вносител е разрешила вноса на тази стока от другата страна.
8. Страните приемат взаимно своите списъци на предприятия, които са обект на СФС мерки за търговия, без последващи процеси на одобрение.
9. При поискване всяка от страните предоставя на другата страна списъците на предприятията, посочени в параграф 8.

ЧЛЕН 6.8

Сертифициране

1. По отношение на здравното сертифициране на растения и растителни продукти компетентните органи прилагат принципите, установени в МСФМ 7 („Система за сертифициране на износа“) и МСФМ 12 („Насоки за фитосанитарни сертификати“) на МКРЗ.
2. Всяка страна насърчава прилагането на електронно сертифициране и други технологии за улесняване на търговията.
3. Без да се засягат член 6.2 (Обхват) и член 6.10 (Спешни мерки), за преработените храни, обхванати от настоящата глава, не се изисква сертифициране за безопасност на храните, освен ако това не е подкрепено от анализ на риска.

4. Комитетът по търговията може да приеме решение за изменение на приложение 6-Д (Сертифициране) с цел уточняване на допълнителни насоки, процедури и изисквания във връзка със сертифицирането.
5. Ако страната вносител е приела дадена стокова СФС мярка на страната износител като еквивалентна на своята собствена, страната износител може да включи образеца на здравно удостоверение, определен в раздел 1 от приложение 6-Д (Сертифициране), в официалния здравен сертификат.
6. Ако в съответствие с член 6.6, параграф 7 или член 6.6, параграф 8 (Еквивалентност) страната вносител е определила, че еквивалентността се запазва, здравният сертификат за внос, предвиден в приложение 6-Д (Сертифициране), когато е възможно и ако е приложимо, посочва законовите и подзаконовите актове на страната вносител.
7. Ако страна вносител прецени, че вече не е необходимо специално условие, включено в приложение 6-В (Признаване на еквивалентността на СФС мерки), повече не се изискват гаранции за това специално условие и Комитетът по търговията приема решение за съответно изменение на приложение 6-В (Признаване на еквивалентността на СФС мерки) в разумен срок.

ЧЛЕН 6.9

Прозрачност, обмен на информация и технически консултации

1. Страните незабавно се информират взаимно за всички значителни:
 - а) констатации от епидемиологично значение, които могат да се отнасят до продукт, търгуван между страните;

- б) въпроси, свързани с безопасността на храните, свързани с продукт, който се търгува между страните; или
 - в) друга информация, имаща отношение към адекватното прилагане на настоящата глава.
2. Ако информацията, посочена в параграф 1, е била предоставена чрез нотификация до СТО или до съответния международен орган по стандартизация в съответствие с техните правила, или чрез публично достъпен уебсайт на някоя от страните, изискването по параграф 1 се счита за изпълнено.
3. Ако някоя от страните има сериозна загриженост по отношение на риск от СФС естество, при поискване, възможно най-скоро и при всички случаи в рамките на 14 дни след датата на изпращане на искането се провеждат технически консултации относно тази ситуация.
4. Ако някоя от страните изразява сериозни опасения по отношение на СФС мярка, предложена или въведена от другата страна, първата страна може да поиска провеждане на технически консултации с другата страна. Страната, до която е отправено искането, отговаря в срок от 30 дни след датата на подаване на искането.
5. По отношение на параграфи 3 и 4 всяка от страните се стреми да предостави цялата необходима информация, за да се избегне нарушаване на търговията и да се даде възможност на страните да постигнат взаимноприемливо решение, което да управлява ефективно всеки СФС риск.

6. Страните се стремят да разрешават всякакви опасения, произтичащи от прилагането на настоящата глава, чрез технически консултации¹ съгласно този член преди да прибегнат до уреждане на спорове съгласно глава 26 (Уреждане на спорове).

ЧЛЕН 6.10

Спешни мерки

1. Ако една от страните приеме спешна мярка, която е необходима за защитата на живота или здравето на хората, животните или растенията, компетентният орган на страната уведомява компетентния орган на другата страна в срок от 24 часа. Ако една от страните поиска технически консултации във връзка с тази спешна СФС мярка, те трябва да се проведат в срок от 14 дни от уведомлението за спешната СФС мярка. Страните вземат предвид всяка информация, предоставена в рамките на техническите консултации.
2. Страната, прилагаща спешната мярка, разглежда всяка информация, предоставена своевременно от страната износител, при вземането на решение относно пратка, която към момента на приемане на спешната СФС мярка е в процес на транспортиране между страните.

¹ От съображения за правна сигурност се уточнява, че техническите консултации съгласно настоящия член не заменят консултациите по член 26.3 (Консултации), освен ако страните не се споразумеят за друго.

3. Когато спешна мярка сериозно нарушава или спира търговията, страната вносител възможно най-бързо отменя тази мярка или предоставя съответната научно-техническа обосновка за нейното продължаване.

ЧЛЕН 6.11

Одити

1. С цел да се запази доверието в прилагането на настоящата глава, всяка страна има право да извършва одит, основан на системите, на цялата или на част от системата за контрол на компетентния орган на другата страна, за да определи, че тя функционира по предназначение.
2. При извършването на одит всяка страна взема предвид съответните насоки на Комитета по СФСМ на СТО и международните стандарти, насоки и препоръки.
3. Всяко решение или действие, предприето от одитиращата страна, което може да окаже неблагоприятно въздействие върху търговията в резултат на одита, взема предвид и е пропорционално на:
 - а) оценката на риска, подкрепена с обективни доказателства и данни, които могат да бъдат проверени; и
 - б) познанията на одитиращата страна, съответния опит и доверието в одитираната страна.

4. При поискване одитиращата страна предоставя обективни доказателства и данни на одитираната страна.
5. Одитиращата страна поема собствените си разходи, свързани с одитите.
6. Всяка страна гарантира, че са въведени процедури за предотвратяване на разкриването на поверителна информация, получена по време на одит на компетентните органи на другата страна, включително процедури за отстраняване на всякаква поверителна информация от окончателния одитен доклад, който е публично достъпен.
7. Одитиращата страна разглежда всички коментари по доклада на одитираната страна и определя дали докладът или част от него да е публично достъпен или да се предоставя на разположение на обществеността по по-ограничен начин.
8. Комитетът по търговията може да приеме решение за изменение на приложение 6-Г (Насоки и процедури за одит или проверка) с цел установяване или уточняване на насоки и процедури за одит.

ЧЛЕН 6.12

Проверки и такси при внос

1. Страната вносител се ползва с правото да провежда проверки при внос въз основа на свързаните с вноса СФС рискове. Тези проверки се извършват без неоправдано забавяне и с минимални нарушаващи търговията последици.

2. Ако при проверките на вноса се установи неспазване на съответните изисквания за внос, действията, предприети от страната вносител, следват международните стандарти, основават се на оценка на съществуващия риск и не са по-ограничаващи търговията, отколкото е необходимо за постигане на ALOP на страната вносител.
3. Компетентният орган на страната вносител уведомява компетентния орган на страната износител, когато дадено неспазване на изискванията представлява сериозен риск за здравето на хората, животните или растенията.
4. Компетентният орган на страната вносител уведомява вносителя или неговия представител за несъответстващата на изискванията пратка, включително за причината за несъответствието, и им предоставя възможност за преразглеждане на решението. Компетентният орган на страната вносител взема под внимание всяка относима информация, представена с цел да се подпомогне контролът.
5. Таксите, налагани за процедури върху вносни продукти, не трябва да бъдат по-високи от таксите, налагани за сравними проверки на сходни местни продукти, и не по-високи от действителните разходи за услугата.
6. Комитетът по търговията може да приеме решение за изменение на приложение 6-Е (Проверки и такси при внос), за да определи честотата на проверките и таксите за проверки на вноса на определени стоки, попадащи в обхвата на настоящата глава.

ЧЛЕН 6.13

Научна стабилност и прозрачност при определени процедури за издаване на разрешения¹

1. Страните признават, че процедурите за издаване на разрешения се основават на солидни научни данни и се провеждат по прозрачен начин, така че да се изгради и поддържа общественото доверие. Страните си сътрудничат за повишаване на надеждността и прозрачността на тези процедури.
2. Страните признават, че съответните им процедури за издаване на разрешения имат за цел да осигурят сравними резултати и че е желателно сътрудничество в тази област.
3. Ако лице, което отговаря за гарантирането на това, че изискванията за получаване на разрешение за търговия са изпълнени от предприятието под негов контрол, възлага научни изследвания в научна институция², намираща се в една от страните, с цел да подкрепи заявление за разрешение в контекста на определени процедури за издаване на разрешение в другата страна, и това бъде доведено до знанието на страната, в която се намира научната институция, двете страни се стремят да споделят тази информация помежду си.

¹ Процедурите за издаване на разрешения съгласно настоящия член обхващат всички разрешения преди пускането на пазара в областта на хранителната верига: т.е. отглеждане на генетично модифицирани организми/генетично модифицирани храни и фуражи, фуражни добавки, хранителни добавки/ензими/ароматизанти, пушилни ароматизанти, продукти за растителна защита, нови храни, материали, предназначени за контакт с храни, здравни претенции и влагане на витамини, минерали и други вещества в храните.

² За целите на настоящия член „научна институция“ включва институции, които извършват научни изследвания срещу възнаграждение, например университети, лаборатории и съоръжения за изпитване или научни изследвания.

4. Страните могат също така да обменят информация относно своите процедури за издаване на разрешения.
5. Всяка страна може да поиска посещение за установяване на фактите съгласно настоящия член в научна институция, намираща се в другата страна, с цел събиране на информация относно прилагането на съответните стандарти от страна на научната институция, когато тя провежда научно изследване за целите на определени конкретни процедури за издаване на разрешение в страната, която отправя искане за констативно посещение.
6. Ако една от страните желае да проведе констативно посещение, тя уведомява другата страна не по-късно от 60 дни преди това посещение.
7. Ако една от страните желае да проведе констативно посещение и научната институция даде съгласието си за такова посещение, служители на другата страна могат да придружават служителите на посещаващата страна по време на посещението.
8. Окончателният доклад от всяко констативно посещение се предоставя на компетентните органи на двете страни. Съответните части от окончателния доклад също се предоставят на посетената научна институция.
9. Разходите за всяко такова констативно посещение се поемат от страната, която отправя искане за констативно посещение.
10. Комитетът по търговията може да приеме решение за установяване на подробни правила за прилагане и всякакви необходими насоки по отношение на параграфи 3—9.

ЧЛЕН 6.14

Антимикробна резистентност

1. Страните признават, че антимикробната резистентност (АМР) представлява сериозна заплаха за здравето на хората и животните.
2. В съответствие с подхода „Едно здраве“ страните си сътрудничат и улесняват обмена на информация, включително по отношение на регламентите, насоките, националните планове, стандартите, експертните познания и опита в областта на АМР, и определят общи възгледи, интереси, приоритети и политики в тази област.
3. Страните признават, че:
 - а) съответните им регулаторни стандарти, насоки и системи за надзор в областта на антимикробните средства осигуряват сравним контрол и резултати в областта на здравето;
 - б) антимикробните агенти, които са от решаващо значение за лечението и здравето на хората и животните, са основен акцент в съответните им стратегии за АМР; и
 - в) и двете страни предприемат инициативи, в рамките на съответните им стратегии и политики, за насърчаване на постепенното премахване на употребата на антибиотични агенти като стимулатори на растежа, по-специално тези от медицинско значение, и за намаляване на употребата на антимикробни агенти в животновъдството.

4. Освен това страните:

- а) си сътрудничат в рамките на съответните международни форуми за разработването на бъдещи кодекси, насоки, стандарти, препоръки и инициативи;
- б) си сътрудничат по международни планове за действие, особено по отношение на отговорното и разумно използване на антимикробни агенти с цел по-ефективна борба с АМР; и
- в) в контекста на съответните си стратегии и политики подкрепят изпълнението на договорените международни планове за действие и стратегии относно АМР.

5. Регламенти, насоки, стратегически планове, стандарти и други инициативи относно АМР не се използват за създаване или прилагане на мерки, засягащи търговията, освен ако тези мерки не са в съответствие със Споразумението за СФСМ и съответните разпоредби на настоящата глава.

6. Комитетът по СФСМ може да създаде техническа работна група по въпросите на АМР.

ЧЛЕН 6.15

Измами при търгувани стоки

1. Страните признават, че дейностите с цел измама от страна на търговските оператори, участващи в международната търговия, могат:

- а) да засегнат здравето на хората, животните, растенията и вследствие на това околната среда; и

б) да подкопават лоялната търговска практика и доверието на потребителите.

2. Страните обменят съответната информация и си сътрудничат за възпиране на практики, които не отговарят или изглежда, че не отговарят на съответните им СФС мерки, или които подвеждат потребителите и други съответни заинтересовани страни.

ЧЛЕН 6.16

Изпълнение и ресурси

Всяка страна гарантира, че компетентните ѝ органи разполагат с необходимите ресурси за ефективно прилагане на настоящата глава.

ЧЛЕН 6.17

Комитет по санитарните и фитосанитарните мерки

1. Този член допълва и допълнително уточнява член 24.4 (Специализирани комитети).
2. По отношение на настоящата глава Комитетът по санитарни и фитосанитарни мерки има следните функции:
 - а) предоставя форум за обмен на информация относно регулаторната система на всяка от страните, включително научната основа и базата за оценка на риска за нейните СФС мерки;

- б) идентифицира възможности за сътрудничество, включително инициативи за улесняване на търговията и по-нататъшна работа за премахване на ненужните пречки пред търговията между страните;
- в) насърчава сътрудничеството в многостранни форуми, включително в Комитета по санитарни и фитосанитарни мерки на СТО и международните органи за определяне на стандарти, според случая;
- г) създава *ad hoc* работни групи;
- д) предоставя форум за страните, за да се информират взаимно на ранен етап относно регулаторни съображения, свързани със санитарните и фитосанитарните мерки;
- е) без да се засягат разпоредбите на глава 26 (Уреждане на спорове), служи като форум за разрешаване на конкретни търговски проблеми, когато страните не са успели да постигнат взаимноприемливо решение чрез технически консултации съгласно член 6.9 (Прозрачност, обмен на информация и технически консултации);
- ж) при изпълнение на функциите си да взема всякакви други мерки, за които страните евентуално са постигнали съгласие; и
- з) разглежда всеки друг въпрос, свързан с тази глава.

3. Освен ако страните не решат друго, Комитетът се събира и определя работната си програма не по-късно от една година след датата на влизане в сила на настоящото споразумение.

ГЛАВА 7

УСТОЙЧИВИ ПРОДОВОЛСТВЕНИ СИСТЕМИ

ЧЛЕН 7.1

Цели

1. Като признават значението на укрепването на политиките и определянето на програми, които допринасят за развитието на устойчиви, приобщаващи, здравословни и издръжливи продоволствени системи, страните се споразумяват да установят тясно сътрудничество за съвместно участие в прехода към устойчиви продоволствени системи.
2. Настоящата глава се прилага в допълнение към и без да се засягат другите глави от настоящото споразумение, свързани с продоволствените системи или устойчивостта, по-специално глава 6 (Санитарни и фитосанитарни мерки), глава 9 (Технически пречки пред търговията) и глава 19 (Търговия и устойчиво развитие).

ЧЛЕН 7.2

Обхват

1. Настоящата глава се прилага по отношение на сътрудничеството между страните за подобряване на устойчивостта на съответните им продоволствени системи.
2. В тази глава се съдържат разпоредби за сътрудничество в области, в които може да се постигнат по-устойчиви продоволствени системи („УПС“). Примерните области за сътрудничество са изброени в член 7.4 (Сътрудничество за подобряване на устойчивостта на продоволствените системи).
3. Страните признават, че приоритетите за сътрудничество могат да се променят с течение на времето с развитието на съответните им разбирания и международното разбиране и третиране на продоволствените системи.

ЧЛЕН 7.3

Определение

1. Страните признават, че продоволствените системи са разнообразни и специфични за контекста, като обхващат редица участници и взаимосвързаните с тях дейности във всички области на продоволствената система, включително производството, прибирането на реколтата, преработката, промишленото производство, транспорта, съхранението, разпространението, продажбата, консумацията и изхвърлянето на хранителни продукти.

2. За целите на настоящата глава и като признават, че определенията за УПС могат да се променят с течение на времето, страните считат УПС за продоволствени системи, които осигуряват достъп до безопасна, питателна и достатъчна храна през цялата година по такъв начин, че икономическата, социалната, културната и екологичната база за генериране на продоволствена сигурност и хранене за бъдещите поколения да не бъдат компрометирани.

ЧЛЕН 7.4

Сътрудничество за подобряване на устойчивостта на продоволствените системи

1. Страните признават значението на сътрудничеството като механизъм за прилагане на настоящата глава, като укрепват своите търговски и инвестиционни отношения.
2. Като вземат предвид съответните си приоритети и обстоятелства, страните си сътрудничат за решаване на въпроси от общ интерес, свързани с прилагането на настоящата глава. Това сътрудничество може да се осъществява както на двустранна основа, така и на международни форуми.
3. Сътрудничеството може да включва обмен на информация, експертни познания и опит, както и сътрудничество в областта на научните изследвания и иновациите.
4. Страните си сътрудничат по теми, които могат да включват:
 - а) методи и практики за производство на храни, които имат за цел подобряване на устойчивостта, включително биологично земеделие и регенеративно селско стопанство, наред с други;

- б) ефективното използване на природните ресурси и селскостопанските суровини, включително намаляване на употребата и риска от химически пестициди и торове, когато е целесъобразно;
- в) въздействието на производството на храни върху околната среда и климата, включително върху емисиите на парникови газове в селското стопанство, поглътителите на въглерод и загубата на биологично разнообразие;
- г) планове за действие при извънредни ситуации за гарантиране на сигурността и устойчивостта на веригите за доставки на храни и търговията в период на международна криза;
- д) устойчива преработка на храни, транспорт, търговия на едро, търговия на дребно и услуги в хранително-вкусовия сектор;
- е) здравословни, устойчиви и питателни хранителни режими;
- ж) въглеродния отпечатък на потреблението;
- з) загуба и разхищение на храни в съответствие с цел 12.3 от целите за устойчиво развитие;
- и) намаляване на неблагоприятните последици за околната среда от политиките и мерките, свързани с продоволствената система; и
- й) знанията на коренното население, участието и водещата роля в продоволствените системи, в съответствие със съответните обстоятелства на страните.

ЧЛЕН 7.5

Допълнителни разпоредби

1. Дейностите за сътрудничество по настоящата глава не засягат независимостта на агенциите на всяка от страните, включително регионалните агенции на всяка от страните.
2. При пълно зачитане на правото на всяка от страните да регулира, никоя от разпоредбите на настоящата глава не може да се тълкува като задължаваща някоя от страните:
 - а) да измени изискванията си за внос;
 - б) да се отклони от процедурите си за изготвяне или приемане на регулаторни мерки;
 - в) да предприеме действия, които биха затруднили или попречили на своевременното приемане на регулаторни мерки, насочени към постигане на целите на обществената политика; или
 - г) да приема конкретни регулаторни мерки.

ЧЛЕН 7.6

Комитет по устойчиви продоволствени системи

1. Този член допълва и допълнително уточнява член 24.4 (Специализирани комитети).

2. По отношение на настоящата глава Комитетът по устойчиви продоволствени системи има следните функции:

- а) определя приоритети за сътрудничество и работни планове за изпълнение на тези приоритети;
- б) насърчава сътрудничеството в рамките на многостранни форуми; и
- в) изпълнява всякакви други функции, свързани с прилагането или функционирането на настоящата глава.

3. При преследването на целите на настоящата глава и с цел наблюдение на резултатите, получени от нейното изпълнение, Комитетът по устойчиви продоволствени системи изготвя всяка година годишен работен план, включващ действия с цели и етапни цели за тези действия.

4. Когато е целесъобразно, Комитетът по устойчиви продоволствени системи може да създава работни групи, съставени от представители на експертно равнище от всяка от страните.

5. Комитетът по устойчиви продоволствени системи провежда първото си заседание в срок от една година след датата на влизане в сила на настоящото споразумение и след това по взаимно съгласие.

6. Комитетът по устойчиви продоволствени системи може да установи правила за смекчаване на потенциалните конфликти на интереси за експертите, които могат да участват в неговите заседания, и тези на всяка работна група, която му докладва.

ЧЛЕН 7.7

Звена за контакт

В срок от 90 дни след датата на влизане в сила на настоящото споразумение всяка страна определя звено за контакт, което да улесни комуникацията между страните, и уведомява другата страна за данните за връзка със звеното за контакт. Всяка страна уведомява своевременно другата страна в случай на промяна на тези данни за връзка.

ГЛАВА 8

ХУМАННО ОТНОШЕНИЕ КЪМ ЖИВОТНИТЕ

ЧЛЕН 8.1

Цел

Целта на настоящата глава е да се засили сътрудничеството между страните по отношение на хуманното отношение към животните, отглеждани в стопанства, с оглед улесняване на търговията между страните.

ЧЛЕН 8.2

Общи разпоредби и сътрудничество

1. Страните признават, че животните са същества с усещания¹.
2. Страните признават, че техните селскостопански практики се различават съществено, но признават, че съответните им стандарти за хуманно отношение към животните и свързаните с тях системи осигуряват сравними резултати по отношение на хуманното отношение към животните.
3. Страните полагат максимални усилия за сътрудничество в рамките на международни форуми за насърчаване на разработването и прилагането на научно обосновани стандарти за хуманно отношение към животните. По-специално страните си сътрудничат за укрепване и разширяване на обхвата на стандартите за хуманно отношение към животните на Световната организация за здравеопазване на животните, както и за тяхното прилагане, с акцент върху селскостопанските животни.
4. Страните обменят информация, експертни познания и опит в областта на хуманното отношение към животните, свързани с третирането на животни в стопанството, по време на транспортиране и при клане или умъртвяване.
5. Страните продължават да си сътрудничат в научните изследвания в областта на хуманното отношение към животните, за да улеснят разработването на научно обосновани стандарти за хуманно отношение към животните, свързани с третирането на животни в стопанството, по време на транспортиране и при клане или умъртвяване.

¹ Както е определено в законовите и подзаконовите актове на всяка от страните в областта на хуманното отношение към животните.

ЧЛЕН 8.3

Техническа работна група за хуманно отношение към животните

С настоящото страните създават техническа работна група за хуманно отношение към животните. Работната група докладва на Комитета по санитарни и фитосанитарни мерки и предприема дейностите, определени от него.

ГЛАВА 9

ТЕХНИЧЕСКИ ПРЕЧКИ ПРЕД ТЪРГОВИЯТА

ЧЛЕН 9.1

Цели

Целите на настоящата глава са да се улесни търговията със стоки между страните чрез предотвратяване, идентифициране и премахване на ненужните технически пречки пред търговията и да се засили сътрудничеството между страните по въпросите, обхванати от настоящата глава.

ЧЛЕН 9.2

Обхват

1. Настоящата глава се прилага за подготовката, приемането и прилагането на всички технически регламенти, стандарти и процедури за оценяване на съответствието, определени в приложение 1 към Споразумението за ТПТ, които могат да засегнат търговията със стоки между страните.
2. Настоящата глава не се прилага по отношение на:
 - а) спецификации за покупка, изготвени от правителствени органи за изискванията към производството или потреблението на органи, за които се прилага глава 14 (Обществени поръчки); или
 - б) СФС мерки, както са определени в приложение А към Споразумението за СФС мерки, за които се прилага глава 6 (Санитарни и фитосанитарни мерки).

ЧЛЕН 9.3

Връзка със Споразумението за ТПТ

1. Членове 2—9 от Споразумението за ТПТ и приложения 1 и 3 към него се включват в настоящото споразумение и стават част от него *mutatis mutandis*.

2. Термините, посочени в настоящата глава, включително в приложенията към настоящата глава, имат същото значение като в Споразумението за ТПТ.

ЧЛЕН 9.4

Технически регламенти

1. В допълнение към член 22.8 (Оценка на въздействието) всяка страна се стреми да извърши оценка на въздействието на планираните технически регламенти, попадащи в обхвата на регулаторните мерки, определени в член 22.2 (Определения), които могат да окажат значително въздействие върху търговията, в съответствие с нейните правила и процедури. От съображения за правна сигурност се уточнява, че настоящият параграф се прилага и за процедурите за оценяване на съответствието, които са част от такива технически регламенти.

2. Ако се извършва оценка на въздействието съгласно параграф 1, тогава в допълнение към член 22.8, параграф 2, буква б) (Оценка на въздействието) всяка страна оценява осъществимите и подходящи регулаторни и нерегулаторни варианти за предложения технически регламент, които могат да изпълнят законните цели на страната в съответствие с член 2.2 от Споразумението за ТПТ. От съображения за правна сигурност се уточнява, че това задължение се прилага и за процедурите за оценяване на съответствието, които са част от такива технически регламенти.

3. Допълнително към разпоредбите на членове 2.3 и 2.4 от Споразумението за ТПТ всяка страна преразглежда периодично своите технически регламенти. При извършването на този преглед всяка от страните, наред с другото, се стреми към по-тясно сближаване със съответните международни стандарти, като взема предвид всяко ново развитие по отношение на съответните международни стандарти и дали продължават да съществуват предишни обстоятелства, довели до отклонения от който и да било съответен международен стандарт.

4. Без да се засягат разпоредбите на глава 22 (Добри регулаторни практики и регулаторно сътрудничество), при разработването на важни технически регламенти, които могат да окажат значително въздействие върху търговията, всяка от страните, в съответствие с изискванията на нейните правила и процедури, позволява на лица от страните да дадат своя принос чрез процес на обществени консултации, освен в случаите, когато възникнат или има опасност да възникнат спешни проблеми, свързани с безопасността, здравето, опазването на околната среда или националната сигурност. Всяка страна разрешава на лица от другата страна да участват в такива консултации при условия, които са не по-малко благоприятни от тези, предоставени на нейните собствени лица, и оповестява публично резултатите от този процес на консултации.

ЧЛЕН 9.5

Международни стандарти

1. Международните стандарти, разработени от Международната организация по стандартизация (ISO), Международната електротехническа комисия (IEC), Международния съюз по далекосъобщения (ITU) и Комисията по Кодекс алиментариус (Codex), се считат за съответните международни стандарти по смисъла на член 2, член 5 и приложение 3 към Споразумението за ТПТ, при условие че отговарят на изискванията, посочени в параграф 2.

2. Стандарт, разработен от международна организация, различна от посочените в параграф 1, може също да се счита за съответен международен стандарт по смисъла на член 2, член 5 и приложение 3 към Споразумението за ТПТ, при условие че:

- а) е разработен от орган по стандартизация, който се стреми да постигне консенсус:
 - i) между националните делегации на участващите членове на СТО, представляващи всички национални органи по стандартизация на тяхна територия, които са приели или очакват да приемат стандарти за предмета, за който се отнася международната дейност по стандартизация, или
 - ii) между правителствените органи на участващите членове на СТО, и
- б) е разработен в съответствие с решението на Комитета по техническите пречки пред търговията, създаден с член 13 от Споразумението за ТПТ относно принципите за разработване на международни стандарти, ръководства и препоръки във връзка с член 2, член 5 и приложение 3 към Споразумението за ТПТ.

3. Ако една от страните не е използвала международни стандарти като основа за своите технически регламенти и свързаните с тях процедури за оценяване на съответствието, по искане на другата страна тя посочва всяко съществено отклонение от съответния международен стандарт и обяснява причините, поради които тези стандарти са били счестени за неподходящи или неефективни за преследваната цел, и предоставя доказателствата, на които се основава тази оценка, когато има такива.

ЧЛЕН 9.6

Стандарти

1. С оглед хармонизиране на стандартите на възможно най-широка основа и в допълнение към член 4, параграф 1 от Споразумението за ТПТ всяка страна насърчава органите по стандартизация в рамките на своята територия, както и регионалните органи по стандартизация, в които членуват страната или органите по стандартизация на нейна територия, да:

- а) преразглеждат редовно националните и регионалните стандарти, които не се основават на съответните международни стандарти, с оглед на по-голямото сближаване на тези стандарти със съответните международни стандарти, наред с други съображения;
- б) си сътрудничат със съответните органи по стандартизация на другата страна в международни дейности по стандартизация, включително чрез сътрудничество в рамките на международните органи по стандартизация или на регионално равнище; и
- в) насърчават двустранното сътрудничество с органите по стандартизация на другата страна.

2. Страните следва да обменят информация относно:

- а) съответния начин, по който използват стандартите в подкрепа на техническите правила; и
- б) съответните процеси на стандартизация и степента на използване на международни стандарти, регионални или подрегионални стандарти като основа за техните национални стандарти.

3. Ако стандартите станат задължителни чрез включване или позоваване в проект на технически регламент или процедура за оценяване на съответствието, се прилагат задълженията за прозрачност, посочени в член 9.8 (Прозрачност) от настоящата глава и в член 2 или член 5 от Споразумението за ТПТ, доколкото това е позволено от приложимото авторско право.

ЧЛЕН 9.7

Оценка на съответствието

1. Ако дадена страна изисква оценяване на съответствието като достатъчна гаранция, че конкретен продукт е в съответствие с определено техническо правило, тя:

- а) избира процедури за оценяване на съответствието, пропорционални на съответните рискове;
- б) приема използването на декларация за съответствие на доставчика (наричана по-долу „ДСД“), когато е целесъобразно; и
- в) по искане на другата страна, обяснява обосновката за избора на конкретни процедури за оценка на съответствието за конкретни продукти.

2. Страните признават, че е налице широк набор от механизми за улесняване приемането на резултатите от процедурите за оценяване на съответствието. Тези механизми могат да включват:

- а) ДСД;

- б) признаване от една от страните на резултатите от процедурите за оценяване на съответствието, които се провеждат на територията на другата страна;
- в) договорености за сътрудничество и доброволни договорености между органите по оценяване на съответствието, които се намират на териториите на страните;
- г) споразумения за взаимно признаване на резултатите от процедурите за оценяване на съответствието по отношение на конкретни технически регламенти, които се провеждат от органи, намиращи се на територията на другата страна;
- д) използване на акредитация за квалифициране на органите за оценяване на съответствието; и
- е) определяне от правителството на органи за оценка на съответствието.

3. Ако някоя страна изисква оценка на съответствието от трето лице като достатъчна гаранция, че конкретен продукт е в съответствие с определено техническо правило, и не е запазила тази задача за държавен орган, както е посочено в параграф 4, тя:

- а) отдава предпочитание на използването на акредитация за квалифициране на органите за оценка на съответствието;
- б) използва международни стандарти за акредитация и оценка на съответствието;
- в) когато е възможно, използва международни споразумения, включващи органите по акредитация на страните, например чрез механизмите на Международното сътрудничество за акредитация на лаборатории („ILAC“) и Международния форум за акредитация („IAF“);

- г) насърчава използването на действащи международни споразумения или договорености за хармонизиране или улесняване на приемането на резултатите от оценяването на съответствието;
- д) гарантира, че нейните правила и процедури не ограничават ненужно избора на икономическите оператори измежду органите за оценка на съответствието, определени от нейните власти за определен продукт или набор от продукти;
- е) гарантира, че дейностите на нейните органи по акредитация са в съответствие с международните стандарти за акредитация и във връзка с това, че не съществуват конфликти на интереси между органите по акредитация и органите за оценка на съответствието във връзка с техните дейности за съответствие, включително персонала;
- ж) гарантира, че органите за оценка на съответствието извършват дейността си по начин, който предотвратява конфликтите на интереси, засягащи резултата от оценката;
- з) позволява на органите за оценка на съответствието да използват подизпълнители за извършване на изпитвания или инспекции във връзка с оценката на съответствието, включително подизпълнители, намиращи се на територията на другата страна. Някоя от разпоредбите на настоящата точка не може да се тълкува като забраняваща на някоя от страните да изисква от подизпълнителите да отговарят на същите изисквания, на които трябва да отговаря органът за оценка на съответствието, на който е възложен договорът, за да извърши сам договорените изпитвания или инспекции; и
- и) гарантира, че данните, включително обхватът на определянето, на органите, определени да извършват такава оценка на съответствието, се публикуват онлайн.

4. Някоя от разпоредбите на настоящия член не възпрепятства някоя от страните да изисква оценката на съответствието по отношение на конкретни продукти да се извършва от определени държавни органи на страната. Ако някоя от страните изисква оценката на съответствието да бъде извършена от нейните определени държавни органи, тази страна:

- а) ограничава таксите за оценяване на съответствието до приблизителните разходи за предоставените услуги и, по искане на заявител за оценка на съответствието, предоставя обяснение за това как таксите, които налага за тази оценка на съответствието, са ограничени до приблизителните разходи за предоставените услуги; и
- б) гарантира, че таксите за оценка на съответствието са достъпни при поискване, ако не са публикувани.

5. Независимо от параграфи 1, 3 и 4, в областите, изброени в приложение 9-А (Приемане на резултатите от оценяването на съответствието (документи)), по отношение на които Съюзът приема ДСД, Нова Зеландия, ако счита, че е необходима оценка на съответствието от различна от първа страна като гаранция, че даден продукт съответства на изискванията на техническите регламенти на Нова Зеландия, приема:

- а) сертификати и протоколи от изпитвания, издадени от органи за оценка на съответствието, които се намират на територията на Съюза и които са акредитирани от орган по акредитация, който е член на международните договорености за взаимно признаване на ILAC или IAF, или техни правоприменици, или които са признати по друг начин съгласно техническите регламенти на Нова Зеландия; или
- б) по отношение на аспектите на електрическата безопасност и електромагнитната съвместимост — сертификати и протоколи от изпитвания, издадени от органи за оценка на съответствието, които се намират на територията на Съюза и по схемата на сертифициращия орган на IECEE¹.

¹ Схемата на сертифициращия орган на системата на Международна електротехническа комисия (IEC) за оценяване на съответствието на електротехническо оборудване и компоненти (IECEE).

6. ДСД е удостоверение за съответствие от първа страна, издадено от производителя или друга оторизирана първа страна¹ на тяхна отговорност въз основа на резултатите от подходящ тип дейност по оценка на съответствието, с изключение на задължителната оценка от трета страна.

7. Страните си сътрудничат в областта на взаимното признаване в съответствие със Споразумението за взаимно признаване между Европейската общност и Нова Зеландия, съставено в Уелингтън на 25 юни 1998 г. Страните могат също така да решат, съгласно съответните разпоредби на посоченото споразумение, да разширят обхвата му по отношение на продуктите, приложимите регулаторни изисквания или признатите органи за оценка на съответствието.

ЧЛЕН 9.8

Прозрачност

1. Освен когато възникват или е налице заплаха от възникване на спешни проблеми, свързани с безопасността, здравето, опазването на околната среда или националната сигурност, всяка страна позволява на другата страна да предостави писмени коментари към нотифицираните предложения за технически правила и процедури за оценяване на съответствието в рамките на срок от най-малко 60 дни след датата на изпращане на уведомлението за тези правила или процедури до централната регистратура по уведомленията на СТО. Страната се отзовава положително на разумно обосновано искане за удължаване на този срок за представяне на коментари.

¹ Съгласно техническите регламенти на всяка от страните.

2. В случай че нотифицираният текст не е на един от официалните езици на СТО, всяка страна предоставя подробно и изчерпателно описание на съдържанието на предложения технически регламент или процедура за оценка на съответствието във формата за нотифициране на СТО.
3. Ако дадена страна получи писмени коментари по предложението си за техническо правило или процедура за оценяване на съответствието от другата страна, тя:
 - а) при поискване от другата страна обсъжда писмените коментари с участието на нейния компетентен регулаторен орган, когато това е възможно, в момент, в който коментарите могат да бъдат взети предвид; и
 - б) отговаря писмено на важни или съществени въпроси, представени в коментарите, не по-късно от датата на публикуване на техническия регламент или процедурата за оценка на съответствието.
4. Всяка страна прави обществено достояние, за предпочитане чрез публикуване на уебсайт, своите отговори на важни или съществени въпроси, представени в коментарите, получени от други членове на СТО относно нейната нотификация за ТПТ във връзка с предложението за технически регламент или процедурата за оценка на съответствието.
5. По искане на другата страна една от страните предоставя информация относно целите и обосновката на всеки технически регламент или процедура за оценка на съответствието, които страната е приела или предлага да приеме.
6. Всяка страна гарантира, че приетите от нея технически регламенти и процедури за оценка на съответствието са публикувани онлайн и са достъпни безплатно.

7. Всяка страна предоставя информация за приемането и влизането в сила на техническото правило или процедурата за оценка на съответствието и за приетия окончателен текст чрез допълнение към първоначалната нотификация до СТО.
8. В допълнение към член 2, параграф 12 от Споразумението за ТПТ изразът „разумен интервал“ обикновено означава период от не по-малко от шест месеца, освен когато това би било неефективно за постигането на преследваните законни цели.
9. Всяка страна разглежда обосновано искане от другата страна, получено преди края на периода за коментари, посочен в параграф 1, след предаването на нотификациите на Централния регистър на СТО за удължаване на периода между приемането на техническия регламент и влизането му в сила, освен в случаите, когато забавянето би било неефективно за постигането на преследваните законни цели.

ЧЛЕН 9.9

Маркиране и етикетиране

1. Технически регламент на някоя от страните може да включва, нито да се занимава изключително с изисквания за маркиране или етикетиране. В такива случаи съответните принципи на член 2.2 от Споразумението за ТПТ се прилагат за тези технически регламенти.
2. Ако някоя от страните изисква задължително маркиране или етикетиране на продуктите, тя:
 - а) доколкото е възможно, изисква само информация, която е от значение за потребителите или ползвателите на продукта или която показва, че продуктът отговаря на задължителните технически изисквания;

- б) не изисква каквото и да било предварително одобрение, регистрация или сертифициране на маркировките или етикетите на продуктите, нито плащане на такси като предварително условие за пускането на пазара на продукти, които иначе отговарят на задължителните технически изисквания, освен ако това не е необходимо с оглед на риска от продуктите или риска от твърденията върху маркировките и етикетите за здравето или живота на хората, животните или растенията, за околната среда или националната безопасност;
- в) при положение че тя изисква от икономическите оператори да използват уникален идентификационен номер, издава такъв номер на икономическите оператори на другата страна своевременно и на недискриминационен принцип;
- г) при условие че маркирането и етикетирането на даден продукт са в съответствие и не са подвеждащи, противоречиви или объркващи по отношение на регулаторните изисквания на страната вносител, разрешава¹ следното:
 - i) информация на други езици в допълнение към езика, изискван в страната вносител;
 - ii) международно признати номенклатури, пиктограми, символи или графики; и
 - iii) допълнителна информация освен изискваната в страната вносител;

¹ От съображения за правна сигурност се уточнява, че тази точка се отнася до страната вносител.

- д) приема, че етикетирането, включително допълнителното етикетирание или корекциите на етикетирането, се извършват на територията на страната вносител съгласно съответните ѝ разпоредби и процедури като алтернатива на етикетирането в страната износител, освен ако такова етикетирание е необходимо с оглед на законните цели, посочени в член 2, параграф 2 от Споразумението за ТПТ; и
 - е) ако счита, че законните цели съгласно Споразумението за ТПТ не са компрометирани, се стреми да приема непостоянни или подвижни етикети или маркиране или етикетирание в придружаващата документация, вместо да изисква маркировката или етикетирането да бъдат физически прикрепени към продукта.
3. Параграф 2 от настоящия член не се прилага за маркирането или етикетирането на лекарствени продукти и медицински изделия, както са определени в законовите и подзаконовите актове на някоя от страните.

ЧЛЕН 9.10

Сътрудничество в областта на надзора на пазара, безопасността и съответствието на нехранителните продукти

1. За целите на настоящия член „надзор на пазара“ означава извършени дейности и предприети мерки от публични органи, включително предприети в сътрудничество с икономически оператори, въз основа на процедури на някоя от страните, за да се даде възможност на тази страна да наблюдава или разглежда безопасността на продуктите или тяхното съответствие с изискванията, определени в нейните закони и подзаконови актове.

2. Страните признават значението на сътрудничеството в областта на надзора на пазара, безопасността и съответствието на нехранителните продукти с цел улесняване на търговията и защита на потребителите и останалите ползватели, както и значението на изграждане на взаимно доверие на основата на споделяне на информация.

3. Всяка страна гарантира:

- а) безпристрастно и независимо изпълнение на функциите по надзор на пазара от функциите по оценка на съответствието с оглед избягване на конфликти на интереси¹; и
- б) липсата на интерес, който би засегнал безпристрастността на органите за надзор на пазара при извършването на контрол или наблюдение на икономическите оператори.

4. Страните могат да си сътрудничат и да обменят информация в областта на надзора на пазара, безопасността и съответствието на нехранителните продукти, по-специално по отношение на следното:

- а) дейности и мерки за надзор на пазара и за правоприлагане;
- б) методи за оценка на риска и изпитване на продукти;
- в) координираното изземване на продукти или други подобни действия;

¹ Всяка страна гарантира, че са въведени предпазни мерки, за да се гарантира безпристрастността и липсата на конфликти на интереси, ако и двете отговорности са възложени на един субект.

- г) научни, технически и регулаторни въпроси, насочени към подобряване на безопасността и съответствието на нехранителните продукти;
- д) възникващи въпроси от съществено значение за здравето и безопасността;
- е) дейности, свързани със стандартизацията; и
- ж) обмен на длъжностни лица.

5. Съюзът може да предостави на Нова Зеландия избрана информация от своята система за бърз обмен на информация по отношение на потребителски продукти, както е посочено в Директива 2001/95/ЕО¹ или нейния правопреемник, а Нова Зеландия може да предостави на Съюза избрана информация относно безопасността на нехранителните потребителски продукти и относно предприетите превантивни, ограничителни и коригиращи мерки по отношение на потребителските продукти, както е посочено в съответното законодателство на Нова Зеландия. Обменът на информация може да бъде под формата на:

- а) *ad hoc* обмен, в надлежно обосновани случаи; или
- б) систематичен обмен въз основа на договореност, установена с решение на Комитета по търговията съгласно приложение 9-В (Договореност, посочена в член 9.10, параграф 5, буква б), за редовен обмен на информация във връзка с безопасността на нехранителните продукти и свързаните с това превантивни, ограничителни и коригиращи мерки).

¹ Директива 2001/95/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 3 декември 2001 г. относно общата безопасност на продуктите (ОВ ЕС L 11, 15.1.2002 г., стр. 4).

6. Комитетът по търговията може да приеме решение за установяване съгласно приложение 9-Г (Договореност, посочена в член 9.10, параграф 6, за редовен обмен на информация относно мерките, предприети по отношение на нехранителни продукти, различни от обхванатите в член 9.10, параграф 5, буква б)), на договореност за редовен обмен на информация, включително по електронен път, относно мерките, предприети по отношение на нехранителни продукти, които не отговарят на изискванията, различни от обхванатите в параграф 5.
7. Всяка страна използва информацията, получена съгласно параграфи 4, 5 и 6, единствено с цел защита на потребителите, здравето, безопасността или околната среда.
8. Всяка страна третира информацията, получена съгласно параграфи 4, 5 и 6, като поверителна.
9. Договореностите, посочени в параграф 5, буква б) и в параграф 6, определят вида на информацията, която ще се обменя, условията за обмен и прилагането на правилата за поверителност и защита на личните данни.
10. Комитетът по търговията има правомощието да приема решения за определяне или изменение на договореностите, посочени в приложения 9-В (Договореност, посочена в член 9.10, параграф 5, буква б) за редовен обмен на информация във връзка с безопасността на нехранителните продукти и свързаните с тях превантивни, ограничителни и коригиращи мерки) и 9-Г (Договореност, посочена в член 9.10, параграф 6, за редовен обмен на информация относно мерките, предприети по отношение на нехранителни продукти, различни от обхванатите в член 9.10, параграф 5, буква б)).

ЧЛЕН 9.11

Технически обсъждания и консултации

1. Ако някоя от страните счита, че проект или предложение за технически регламент или процедура за оценка на съответствието на другата страна могат да окажат значително неблагоприятно въздействие върху търговията между страните, тя може да поиска да проведе обсъждания по въпроса. Искането се прави в писмена форма и в него се посочват:

- а) мярката, която е предмет на спора;
- б) разпоредбите на настоящата глава, с които са свързани опасенията; и
- в) причините за искането, включително описание на опасенията на отправилата искането страна по отношение на мярката.

2. Всяка страна представя своето искане на координатора на главата относно ТПТ на другата страна, определен съгласно член 9.14 (Координатор по главата относно ТПТ).

3. По искане на някоя от тях страните се срещат, за да обсъдят опасенията, изразени в искането, лично или чрез всякакви средства за комуникация, включително телефон, видеоконферентна връзка или други електронни средства за комуникация, в срок от 60 дни след датата на подаване на искането, и полагат усилия да разрешат въпроса възможно най-бързо. Ако отправилата искането страна счита, че въпросът е спешен, тя може да поиска срещите да се проведат в по-кратък срок. В такива случаи отговарящата страна разглежда положително това искане.

4. Всяка страна може да поиска да се консултира с другата страна относно всички въпроси, произтичащи от настоящата глава, като предаде писмено искане на координатора на другата страна по главата относно ТПТ. Страните полагат максимални усилия за постигане на взаимно задоволително решение такъв въпрос.

5. От съображения за правна сигурност се уточнява, че настоящият член не засяга глава 26 (Уреждане на спорове).

ЧЛЕН 9.12

Сътрудничество

1. Страните могат да си сътрудничат по отношение на конкретни области от взаимен интерес с цел премахване, намаляване или избягване на създаването на технически пречки пред търговията и улесняване на търговията между страните, включително чрез цифрови решения.

2. Страните могат да си сътрудничат и да обменят информация по всякакви въпроси, свързани с приложение 9-А (Приемане на резултатите от оценяването на съответствието (документи)), включително неговото прилагане.

ЧЛЕН 9.13

Забрана за изпитвания върху животни

1. Всяка страна продължава активно да подкрепя и насърчава научните изследвания, разработването, валидирането и регулаторното приемане на алтернативни методи на изпитванията върху животни.

2. Всяка страна приема, за целите на оценката на безопасността на продукти, попадащи в обхвата на определението на термина „козметичен продукт“ в нейната юрисдикция, резултати от изпитвания, получени от утвърдени алтернативи на изпитванията върху животни.
3. Никоя от страните няма да изисква даден продукт, попадащ в обхвата на определението за козметичен продукт в нейната юрисдикция, да бъде изпитван върху животни, за да се определи безопасността на този продукт.

ЧЛЕН 9.14

Координатор по главата относно ТПТ

1. Всяка страна определя координатор по главата относно ТПТ и уведомява другата страна за неговите данни за връзка. Всяка страна уведомява своевременно другата страна в случай на промяна в тези данни за връзка.
2. Координаторите по главата относно ТПТ работят съвместно за улесняване на прилагането на настоящата глава и сътрудничеството между страните по всички въпроси, свързани с ТПТ. За тази цел и при спазване на вътрешните процедури на всяка от страните координаторите по главата относно ТПТ имат по-специално следните отговорности:
 - а) мониторинг на прилагането и управлението на настоящата глава, незабавно разглеждане на всякакви въпроси, които всяка една от страните повдига, свързани с разработването, приемането, прилагането или изпълнението на технически регламенти, стандарти или процедури за оценяване на съответствието, и, при поискване на всяка една от страните, консултиране по всеки един въпрос, произтичащ от настоящата глава;

- б) засилване на сътрудничеството при разработването и усъвършенстването на технически регламенти, стандарти и процедури за оценка на съответствието;
 - в) организиране на техническите обсъждания или консултации, посочени в член 9.11 (Технически обсъждания и консултации);
 - г) организиране на създаването на работни групи¹, когато е целесъобразно; и
 - д) обмен на информация относно новостите в неправителствени, регионални и многостранни форуми, свързани с техническите регламенти, стандартите и процедурите за оценка на съответствието.
3. Координаторите по главата относно ТПТ комуникират помежду си по всеки договорен метод, който е подходящ за изпълнение на техните отговорности.

¹ От съображения за правна сигурност се уточнява, че създаването на работни групи като такива може да бъде решено само от Комитета по търговията съгласно член 24.2, параграф 2, буква а) (Функции на Комитета по търговията).

ГЛАВА 10

ЛИБЕРАЛИЗИРАНЕ НА ИНВЕСТИЦИИТЕ И ТЪРГОВИЯ С УСЛУГИ

РАЗДЕЛ А

ОБЩИ РАЗПОРЕДБИ

ЧЛЕН 10.1

Цели

1. Страните, като потвърждават своя ангажимент за създаване на по-добър климат за развитие на търговията и инвестициите между тях, установяват необходимите договорености за постепенна взаимна либерализация на търговията с услуги и инвестициите.
2. Страните потвърждават отново правото на всяка страна да предприема регулаторни мерки в рамките на своите територии за постигане на легитимни цели на политиката, като например защитата на живота или здравето на хората, животните или растенията, социалните услуги, общественото образование, безопасността, околната среда, включително изменението на климата, обществен морал, социалната закрила или защитата на потребителите, хуманното отношение към животните, неприкосновеността на личния живот и защитата на данните, насърчаването и опазването на културното многообразие, а в случая на Нова Зеландия — насърчаването или защитата на правата, интересите, задълженията и отговорностите на маорите.

ЧЛЕН 10.2

Обхват

1. Настоящата глава не се прилага по отношение на мерки, които засягат физически лица от някоя от страните, търсещи достъп до пазара на труда на другата страна, нито по отношение на мерки, касаещи национална принадлежност или гражданство, пребиваване или трудова заетост с безсрочен характер.
2. Настоящата глава не може да бъде пречка за никоя от страните да прилага мерки за регулиране на влизането или временния престой на физически лица на нейната територия, в това число мерките, необходими за опазване на неприкосновеността на нейните граници и за гарантиране на нормалното придвижване през тях на физически лица, при условие че тези мерки не се прилагат по такъв начин, че да заличават или накърняват ползите¹ за другата страна съгласно настоящата глава.
3. Настоящата глава не се прилага по отношение на:
 - a) въздухоплавателни услуги или свързани услуги в подкрепа на въздухоплавателните услуги², различни от следните:
 - i) услуги по ремонт и поддръжка на въздухоплавателни средства;

¹ Самият факт, че се изисква виза за физически лица от някои държави, но не и за физически лица от други държави, не се разглежда като заличаване или накърняване на ползите по настоящата глава.

² От съображения за правна сигурност се уточнява, че въздухоплавателните услуги или свързаните с тях услуги в подкрепа на въздухоплавателните услуги включват следните услуги: въздушен транспорт; услуги, предоставяни чрез използване на въздухоплавателно средство, чиято основна цел не е превоз на стоки или пътници, например въздушно обучение за борба с пожари, разглеждане на забележителности, пръскане, земемерство, картографиране, фотография, скачане с парашут, теглене на планери, вдигане с хеликоптер за дърводобив и строителство и други въздушни селскостопански, промишлени и инспекционни услуги; даване под наем на въздухоплавателни средства с екипаж; и услуги по експлоатация на летища.

- ii) услуги, свързани с компютризирани системи за резервация („CRS“);
 - iii) услуги по наземно обслужване;
 - iv) продажба и маркетинг на услуги в областта на въздушния транспорт; и
 - v) следните услуги, предоставяни с пилотирано въздухоплавателно средство, чиято основна цел не е превозването на стоки или пътници: въздушно гасене на пожари; летателно обучение; пръскане; земемерство; картографиране; фотография; услуги, свързани с развлекателни дейности, включващи въздухоплаване¹; и други въздушни селскостопански, промишлени и инспекционни услуги;
- б) аудио-визуални услуги; и
- в) национален морски каботаж²;

¹ От съображения за правна сигурност се уточнява, че услугите, свързани с развлекателни дейности, включващи въздухоплаване, са услуги, предоставяни с пилотирано въздухоплавателно средство, при които потребителите участват във въздушни операции с цел спорт или отдих, като например пътуване на бивши военни въздухоплавателни средства, реплики или исторически въздухоплавателни средства, балони с горещ въздух или фигурен пилотаж.

² Без да се засяга обхватът на дейностите, които могат да се считат за каботаж съгласно съответното национално законодателство, националният морски каботаж съгласно настоящата глава обхваща:

- i) За Съюза — превоз на пътници или стоки между пристанище или точка, разположена в държава членка, и друго пристанище или точка, разположена в същата държава членка, включително върху нейния континентален шелф, както е предвидено в Конвенцията на Организацията на обединените нации по морско право, и трафика, който започва и завършва в същото пристанище или точка, разположени в държава членка;
- ii) За Нова Зеландия — превоза по море на пътници или товари между пристанище или точка, разположена в Нова Зеландия, и друго пристанище или точка, разположена в Нова Зеландия, както и трафика, който започва и завършва в същото пристанище или точка, разположена в Нова Зеландия. От съображения за правна сигурност се уточнява, че услугите за фидерни превози, определени в член 10.70, параграф 2 (Обхват и определения), буква г), и преместването на празни контейнери, които не се превозват като товар срещу заплащане, не се считат за национален морски каботаж за целите на настоящата глава.

ЧЛЕН 10.3

Определения

За целите на настоящата глава се прилагат следните определения:

- а) „дейност, извършвана в процеса на упражняване на държавна власт“ означава всяка дейност, която не се извършва, включително всяка услуга, която не се предоставя, нито на търговска основа, нито в конкуренция с един или повече икономически оператори;
- б) „услуги по ремонт и техническо обслужване на въздухоплавателни средства“ означава такива дейности, когато се извършват на въздухоплавателно средство или на част от него, докато то е извадено от експлоатация, и не включва линейно техническо обслужване;
- в) „услуги, свързани с компютърни системи за резервация (CRS)“ означава услуги, предоставяни чрез компютризирани системи, които съдържат информация за разписанията на въздушните превозвачи, наличните свободни места, тарифите и тарифните правила, чрез които могат да се правят резервации или да се издават билети;
- г) „попадащо в обхвата предприятие“ означава предприятие на територията на една от страните, установено в съответствие с буква ж), пряко или непряко, от инвеститор от другата страна в съответствие с приложимото право, съществуващо към датата на влизане в сила на настоящото споразумение или установено след това;

- д) „трансгранична търговия с услуги“ означава предоставянето на услуги:
- i) от територията на една от страните на територията на другата страна; или
 - ii) на територията на някоя от страните за потребител на услугата от другата страна;
- е) „стопанска дейност“ означава всяка дейност с промишлен, търговски или професионален характер или дейност, извършвана от занаятчии, включително предоставяне на услуги, с изключение на дейности, извършвани в процеса на упражняване на държавна власт;
- ж) „установяване“ означава учредяването или придобиването на юридическо лице, включително чрез капиталово участие, или създаването на клон или представителство в една от страните с цел създаване или поддържане на трайни икономически връзки;
- з) „услуги по наземно обслужване“ означава предоставяне на следните услуги в летище срещу заплащане на такса или по договор: представителство на авиокомпаниии; администрация и надзор; обслужване на пътници; обработка на багаж; перонно обслужване; кетъринг; обработка на въздушни товари и поща; зареждане с гориво на въздухоплавателни средства; обслужване и почистване на въздухоплавателни средства; наземен транспорт; и изпълнение на полети, административно обслужване на екипажи и планиране на полети. Услугите по наземно обслужване не включват: самообслужване; сигурност; ремонт и поддръжка на въздухоплавателни средства; или управление или експлоатация на основна централизирана летищна инфраструктура, като например антиобледенителни съоръжения, системи за зареждане с гориво, системи за обработка на багажите и фиксирани транспортни системи в рамките на летището;

- и) „инвеститор от някоя от страните“ означава физическо лице от една от страните или юридическо лице от една от страните, включително една от страните, което има за цел да установи, установява или е установило предприятие в съответствие с буква ж) на територията на другата страна;
- й) „юридическо лице от някоя от страните“ означава¹:
- і) за Съюза:
- А) юридическо лице, учредено или организирано съгласно правото на Съюза или на поне една от неговите държави членки и извършващо съществена стопанска дейност² в Съюза; и
- Б) морските превозвачи, установени извън Съюза и контролирани от физически лица от държава — членка на ЕС, чиито плавателни съдове са регистрирани във и плават под знамето на държава — членка на ЕС;
- іі) за Нова Зеландия
- А) юридическо лице, учредено или организирано съгласно правото на Нова Зеландия и извършващо съществена стопанска дейност в Нова Зеландия; и

¹ От съображения за правна сигурност се уточнява, че корабоплавателните дружества, посочени в настоящата точка, се считат за юридически лица от една от страните само по отношение на техните дейности, свързани с предоставянето на услуги в областта на морския транспорт.

² В съответствие със своята нотификация на Договора за създаване на Европейската общност до СТО (WT/REG39/1), Съюзът разбира, че понятието „ефективна и непрекъсната връзка“ с икономиката на държава — членка на Съюза, залегнало в член 54 от ДФЕС, е равностойно на понятието „съществена стопанска дейност“.

- Б) корабоплавателни дружества, установени извън Нова Зеландия и контролирани от физически лица от Нова Зеландия, чиито плавателни съдове са регистрирани във и плаващи под знамето на Нова Зеландия;
- к) „експлоатация“ означава ръководство, управление, поддържане, използване, владение или продажба или друга форма на разпореждането с предприятие;
- л) „продажба и маркетинг на услуги, свързани с въздушния транспорт“, означава възможности за съответния въздушен превозвач да продава и предлага свободно на пазара своите услуги, свързани с въздушния транспорт, включително всички аспекти на маркетинга, като проучване на пазара, реклама и разпространение, без включване обаче на ценообразуването на услугите, свързани с въздушния транспорт, нито с приложимите условия;
- м) „услуги“ означава всяка услуга във всеки сектор, с изключение на услугите, предоставяни при упражняване на държавна власт; и
- н) „доставчик на услуга“ означава всяко физическо или юридическо лице, което предоставя или цели предоставянето на услуга.

РАЗДЕЛ Б

ЛИБЕРАЛИЗИРАНЕ НА ИНВЕСТИЦИИТЕ

ЧЛЕН 10.4

Обхват

1. Настоящият раздел се прилага за мерки на някоя от страните, които засягат установяването или дейността за извършване на стопански дейности чрез:
 - а) инвеститор от другата страна;
 - б) попадащи в обхвата предприятия; и
 - в) за целите на член 10.9 (Изисквания за ефективност) — всяко предприятие на територията на страната, която приема или запазва мярката.
2. Настоящият раздел не се прилага за никоя от мерките на някоя от страните по отношение на обществени поръчки за стоки или услуги, закупени за правителствени цели, а не с цел търговска препродажба или с цел използване при доставката на стока или услуга за търговска продажба, независимо дали тази поръчка е „попадаща в обхвата поръчка“ по смисъла на член 14.1 (Включване на някои разпоредби на СДП).

3. Член 10.5 (Достъп до пазара), член 10.6 (Национално третиране), член 10.7 (Третиране като най-облагодетелствана нация) и член 10.8 (Висше ръководство и съвети на директорите) не се прилагат за субсидии или безвъзмездни средства, предоставени от страните, включително подкрепени от правителството заеми, гаранции и застраховки.

ЧЛЕН 10.5

Достъп до пазара

Никоя от страните не може да приема или запазва в сила по отношение на достъпа до пазара чрез установяване или извършване на дейност от инвеститор от другата страна или от попадащо в обхвата предприятие, на цялата си територия, или въз основа на териториално подразделение, мерки, които:

- a) налагат ограничения по отношение на¹:
 - i) броя на предприятията, които могат да осъществяват определена стопанска дейност, независимо дали под формата на количествени квоти, монополи, изключителни права или на изискване за тест за икономическа необходимост;
 - ii) общата стойност на сделките или активите, под формата на количествени квоти или на изискване за тест за икономическа необходимост,

¹ Буква а), подточки i), ii) и iii) не обхващат мерките, предприети с цел ограничаване на производството на селскостопански или рибни продукти.

- iii) общия брой на операциите или общото количество на продукцията, изразени като определени количествени единици, под формата на квоти или на изискване за тест за икономическа необходимост;
 - iv) участието на чуждестранен капитал по отношение на максимални процентни ограничения на чуждестранното акционерно участие или общата стойност на отделна или съвкупна чуждестранна инвестиция; или
 - v) общия брой физически лица, които могат да бъдат наети в рамките на определен сектор или които дадено предприятие може да наеме и които са необходими за извършването на стопанска дейност и са пряко свързани с нейното извършване, под формата на количествени квоти или изискване за тест за икономическа необходимост; или
- б) ограничават или изискват специфични видове правен субект или съвместно предприятие, чрез които инвеститор от другата страна може да извършва стопанска дейност.

ЧЛЕН 10.6

Национално третиране

Всяка страна предоставя на инвеститорите от другата страна и на попадащите в обхвата предприятия третиране, не по-неблагоприятно от третирането, което тя предоставя в сходни ситуации на своите собствени инвеститори и техните предприятия по отношение на установяване и дейност на нейна територия.

ЧЛЕН 10.7

Третиране като най-облагодетелствана нация

1. Всяка страна предоставя на инвеститорите от другата страна и на попадащите в обхвата предприятия третиране, не по-неблагоприятно от третирането, което тя предоставя в сходни ситуации на инвеститори от трета държава и техните предприятия по отношение на установяване и дейност на нейна територия.
2. Параграф 1 не може да се тълкува като задължаващ някоя от страните да предоставя на инвеститорите от другата страна или на обхванатите предприятия ползването на каквото и да било третиране, произтичащо от съществуващи или бъдещи мерки, предвиждащи признаване на квалификации, лицензи или пруденциални мерки, както е посочено в член VII от ГАТС или параграф 3 от приложението към ГАТС относно финансовите услуги.
3. От съображения за правна сигурност се уточнява, че „третирането“, посочено в параграф 1, не включва процедурите за уреждане на спорове, предвидени в други международни споразумения.
4. От съображения за правна сигурност се уточнява, че материалноправните разпоредби в други международни споразумения, сключени от една от страните с трета държава, сами по себе си не представляват „третирането“, посочено в параграф 1. Мерките на някоя от страните съгласно тези разпоредби¹ могат да съставляват такова третиране и по този начин да доведат до нарушение на настоящия член.

¹ От съображения за правна сигурност се уточнява, че самото транспониране на тези разпоредби в националното право, доколкото е необходимо за включването им във вътрешния правен ред, само по себе си не може да се квалифицира като „третиране“, посочено в параграф 1.

ЧЛЕН 10.8

Висше ръководство и съвети на директорите

Никоя от страните няма да изисква от попадащо в обхвата предприятие да назначава физически лица от конкретно гражданство на висши ръководни длъжности или като членове на съвета на директорите.

ЧЛЕН 10.9

Изисквания за ефективност

1. Никоя от страните не налага или изисква изпълнението на изискване, нито налага принудително изпълнението на задължение или ангажимент във връзка с установяването или експлоатацията на предприятие на нейната територия¹:

- а) за износ на определен обем или процент стоки или услуги;
- б) за достигане на определен дял или процент на местно съдържание;
- в) за закупуване, използване или отдаване на предпочитание на стоки или услуги, съответно произведени или предоставяни на нейна територия, или за закупуване на стоки или услуги от физически или юридически лица или други субекти на нейна територия;

¹ От съображения за правна сигурност се уточнява, че посоченото в параграф 2 условие за получаването или запазването на предимство не представлява изискване или задължение или ангажимент за целите на параграф 1.

- г) за обвързване по какъвто и да било начин на обема или стойността на вноса с обема или стойността на износа или с размера на постъпленията на чуждестранна валута, свързани с предприятието;
- д) за ограничаване на нейната територия на продажбите на стоки или услуги, съответно произвеждани или предоставяни от предприятието, като се обвързват тези продажби по какъвто и да било начин с обема или стойността на нейния износ или с постъпленията на чуждестранна валута;
- е) за трансфер на технология, производствен процес или друго, представляващо нечия собственост познание, към физическо или юридическо лице или който и да било субект на нейната територия;
- ж) за доставката изключително от територията на тази страна на произведена стока или на услуга, доставена от предприятието на конкретен регионален пазар или на световния пазар;
- з) за разполагане на седалището за определен регион или световния пазар на нейна територия;
- и) за наемане на определен брой или процент физически лица от тази страна;
- й) за постигане на определена степен или стойност по отношение на научноизследователската и развойната дейност на нейната територия;
- к) за ограничаване на износа или продажбата за износ; или

л) по отношение на всеки лицензионен договор¹, съществуващ към момента на налагане или привеждане в изпълнение на изискването, или към момента на привеждане в изпълнение на всяко задължение или всеки ангажимент, или по отношение на всеки бъдещ лицензионен договор, свободно сключен между предприятието и физическо или юридическо лице, или всеки друг субект на нейната територия, ако изискването е наложено или приведено в изпълнение, или задължението или ангажиментът е приведен(о) в изпълнение по начин, който представлява пряка намеса по отношение на този лицензионен договор посредством упражняване на несъдебна държавна власт от някоя от страните², за приемане на:

- i) определена ставка или размер на лицензионното възнаграждение по лицензионен договор; или
- ii) дадена продължителност на срока на лицензионен договор;

2. Някоя от страните не поставя като условие за получаването или запазването на предимство във връзка с установяването или експлоатацията на предприятие на нейната територия това да е спазено някое от следните изисквания:

- а) за достигане на определен дял или процент на местно съдържание;
- б) за закупуване, използване или отдаване на предпочитание на стоки или услуги, съответно произведени или предоставяни на нейна територия, или за закупуване на стоки или услуги от физически или юридически лица или други субекти на нейна територия;

¹ „Лицензионен договор“, посочен в настоящата точка, означава всеки договор за лицензиране на технология, производствен процес или други собствени знания.

² От съображения за правна сигурност се уточнява, че буква л) не се прилага, когато лицензионният договор е сключен между предприятието и страната.

- в) за обвързване по какъвто и да било начин на обема или стойността на вноса с обема или стойността на износа или с размера на постъпленията на чуждестранна валута, свързани с предприятието;
- г) за ограничаване на нейната територия на продажбите на стоки или услуги, съответно произвеждани или предоставяни от предприятието, като се обвързват тези продажби по какъвто и да било начин с обема или стойността на нейния износ или с постъпленията на чуждестранна валута; или
- д) за ограничаване на износа или продажбата за износ.

3. Параграф 2 не може да се тълкува като препятстващ някоя страна да постави като условие за получаването или запазването на предимство — във връзка с установяването или експлоатацията на предприятие на нейна територия — спазването на изискване за разполагане на производството на определено място, за предоставяне на услуга, за обучение или наемане на работници, за изграждане или разширяване на определени съоръжения, или за извършване на научноизследователска и развойна дейност на нейна територия.

4. Параграф 1, букви е) и л) не се прилага, когато:

- а) изискването е наложено или изпълнено или ангажиментът, или задължението се изпълнява от съд, административен трибунал или орган за защита на конкуренцията съгласно правото в областта на конкуренция на страната, за да се предотврати или отстрани нарушение на конкуренцията; или
- б) някоя от страните разрешава използването на право върху интелектуална собственост в съответствие с член 31 или член 31а от Споразумението ТРИПС или приема, или запазва в сила мерки, изискващи разгласяването на данни или защитена информация, които попадат в обхвата на член 39 от Споразумението ТРИПС и са в съответствие с него.

5. Параграф 1, букви а), б) и в), и параграф 2, букви а) и б) не се прилагат за квалификационни изисквания за стоки или услуги по отношение на участието в програми за насърчаване на износа и чуждестранна помощ.
6. Параграф 2, букви а) и б) не се прилага по отношение на изискванията, наложени от страна вносител, по отношение на съдържанието на стоките, необходими, за да отговарят на изискванията за преференциални тарифи или преференциални квоти.
7. Параграф 1, буква л) не се прилага, ако изискването е наложено или приведено в изпълнение или ако задължението или ангажиментът са приведени в изпълнение от съдебен орган като справедливо възнаграждение съгласно законодателството на съответната страна в областта на авторското право.
8. Настоящият член не засяга задълженията на която и да било от страните, произтичащи от Споразумението за СТО.
9. От съображения за правна сигурност се уточнява, че параграфи 1 и 2 не се прилагат за задължения, ангажименти или изисквания, различни от изложените в посочените параграфи¹.
10. Настоящият член не се прилага за установяването или дейността на доставчик на финансови услуги.
11. По отношение на изискванията за ефективност, свързани с доставчиците на финансови услуги, страните договарят правила относно изискванията за ефективност по отношение на установяването или дейността на доставчик на финансови услуги.

¹ От съображения за правна сигурност се уточнява, че настоящият член не се тълкува като изискване към някоя от страните да разреши предоставянето на определена услуга на трансгранична основа, ако тази страна приеме или запази в сила ограничения или забрани за предоставянето на тази услуга, които са в съответствие с нейните резерви в приложение 10-А (Съществуващи мерки) или приложение 10-Б (Бъдещи мерки).

12. В срок от 180 дни от датата на успешното договаряне от страните на правилата относно изискванията за ефективност съгласно параграф 11 Комитетът по търговията изменя параграф 1 с решение за включване на тези правила в настоящия член и може да измени, по целесъобразност, несъответстващите на изискванията мерки на всяка от страните в приложение 10-А (Съществуващи мерки) и приложение 10-Б (Бъдещи мерки). След това настоящият член се прилага за установяването и дейността на доставчик на финансови услуги.

ЧЛЕН 10.10

Несъответстващи на изискванията мерки

1. Членове 10.5 (Достъп до пазара), 10.6 (Национално третиране), 10.7 (Третиране като най-облагодетелствана нация), 10.8 (Висше ръководство и съвети на директорите) и 10.9 (Изисквания за ефективност) не се прилагат за:

а) съществуваща несъответстваща на изискванията мярка на някоя от страните на равнище:

і) за Съюза:

А) Съюза, както е посочено в графика на Съюза в приложение 10-А (Съществуващи мерки);

Б) централното правителство на държава членка, както е посочено в графика на Съюза в приложение 10-А (Съществуващи мерки);

В) регионално правителство на държава членка, както е посочено в графика на Съюза в приложение 10-А (Съществуващи мерки); или

Г) управление на местно равнище, различно от посоченото в буква В); и

ii) за Нова Зеландия

А) централното правителство, както е посочено в графика на Нова Зеландия в приложение 10-А (Съществуващи мерки); или

Б) управление на местно равнище;

б) продължаването или незабавното подновяване на несъответстваща на изискванията мярка, посочена в буква а); или

в) промяна или изменение на несъответстваща на изискванията мярка, посочена в букви а) и б), доколкото тя не намалява съответствието на мярката, както е съществувала непосредствено преди изменението или изменението, с член 10.5 (Достъп до пазара), 10.6 (Национално третиране), 10.7 (Третиране като най-облагодетелствана нация), 10.8 (Висше ръководство и съвети на директорите) или 10.9 (Изисквания за ефективност).

2. Членове 10.5 (Достъп до пазара), 10.6 (Национално третиране), 10.7 (Третиране като най-облагодетелствана нация), 10.8 (Висше ръководство и съвети на директорите) и 10.9 (Изисквания за ефективност) не се прилагат за мярка на някоя от страните по отношение на секторите, подсекторите или дейностите, посочени в нейния график в приложение 10-Б (Бъдещи мерки).

3. Никоя от страните не може, по силата на мярка, приета след датата на влизане в сила на настоящото споразумение и обхваната от нейния график в приложение 10-Б (Бъдещи мерки), да изисква от инвеститор от другата страна, поради своята националност, да продаде или да се разпорежи по друг начин с инвестиция, съществуваща към момента на влизане в сила на мярката.

4. Членове 10.6 (Национално третиране) и 10.7 (Третиране като най-облагодетелствана нация) не се прилагат за мерки, които представляват изключение или дерогация от член 3 или 4 от Споразумението ТРИПС, както изрично е предвидено в членове 3—5 от това споразумение.

ЧЛЕН 10.11

Изисквания за предоставяне на информация

Независимо от член 10.6 (Национално третиране) и член 10.7 (Третиране като най-облагодетелствана нация), всяка от страните може да изиска от инвеститор от другата страна или от нейното попадащо в обхвата предприятие да предостави информация относно това обхванато предприятие единствено за информация или за статистически цели. Страната защитава поверителната информация от разкриване, което би засегнало конкурентната позиция на инвеститора или на обхванатото предприятие. Никоя от разпоредбите на настоящия член не може да се тълкува като възпрепятстваща някоя от страните по друг начин да получава или разкрива информация във връзка със справедливото и добросъвестно прилагане на своето право.

ЧЛЕН 10.12

Отказ за предоставяне на ползи

Всяка страна може да откаже ползите от настоящия раздел на инвеститор от другата страна или на попадащо в обхвата предприятие, ако отказващата страна приеме или запази в сила мерки, свързани с поддържането на международния мир и сигурност, включително защитата на правата на човека, които:

- а) забраняват сделки с този инвеститор или обхванатото предприятие; или
- б) биха били нарушени или заобиколени, ако ползите от настоящия раздел бъдат предоставени на този инвеститор или обхванатото предприятие, включително когато мерките забраняват сделки с физическо или юридическо лице, което притежава или контролира инвеститора или обхванатото предприятие.

РАЗДЕЛ В

ТРАНСГРАНИЧНА ТЪРГОВИЯ С УСЛУГИ

ЧЛЕН 10.13

Обхват

1. Настоящият раздел се прилага за мерки на една от страните, които засягат трансграничната търговия с услуги от доставчици на услуги от другата страна.

2. Настоящият раздел не се прилага по отношение на:
- а) мерки на някоя от страните по отношение на обществени поръчки за стоки или услуги, закупени за правителствени цели, а не с цел търговска препродажба или с цел използване при доставката на стока или услуга за търговска продажба, независимо дали тази поръчка е „попадаща в обхвата поръчка“ по смисъла на член 14.1 (Включване на някои разпоредби на СДП); или
 - б) субсидии или безвъзмездни средства, предоставени от страните, включително подкрепени от правителството заеми, гаранции и застраховки.

ЧЛЕН 10.14

Достъп до пазара

Някоя от страните не приема или запазва в сила на цялата си територия или на основата на териториално подразделение мярка, която:

- а) налага ограничения по отношение на:
 - i) броя на доставчиците на услуги, независимо дали под формата на количествени квоти, монополи, изключителни доставчици на услуги или на изискване за тест за икономическа необходимост;
 - ii) общата стойност на сделките в областта на услугите или на активите, под формата на количествени квоти или на изискване за тест за икономическа необходимост;или

- iii) общия брой на операциите в областта на услугите или общото количество на произведените услуги, изразени като определени количествени единици, под формата на квоти или на изискване за тест за икономическа необходимост; или
- б) ограничава или изисква определени видове юридически лица или съвместни предприятия, посредством които доставчик на услуги може да предоставя дадена услуга.

ЧЛЕН 10.15

Местно присъствие

Никоя от страните не изисква от доставчик на услуги от другата страна да установи или поддържа представителство или каквато и да било форма на предприятие или да пребивава на нейна територия като условие за трансгранична търговия с услуги.

ЧЛЕН 10.16

Национално третиране

1. Всяка страна предоставя на услугите и на доставчиците на услуги от другата страна третиране, не по-неблагоприятно от третирането, което тя предоставя в сходни ситуации на своите собствени услуги и доставчици на услуги¹.

¹ Никоя от разпоредбите в настоящия член не може да се тълкува по начин, който да изисква от която е да е от страните да компенсира присъщи конкурентни недостатъци, произтичащи от чуждестранния характер на съответните услуги или доставчици на услуги.

2. Всяка страна може да изпълни изискването по параграф 1, като предостави на услугите и на доставчиците на услуги от другата страна третиране, формално еднакво или формално различно от това, което тя предоставя на собствените си услуги и доставчици на услуги.
3. Формално еднаквото или формално различното третиране се счита за по-неблагоприятно, ако променя условията на конкуренция в полза на услуги или доставчици на услуги от въпросната страна в сравнение с услуги или доставчици на услуги от другата страна.

ЧЛЕН 10.17

Третиране като най-облагодетелствана нация

1. Всяка страна предоставя за услугите и за доставчиците на услуги от другата страна третиране, не по-неблагоприятно от третирането, което тя предоставя в сходни ситуации на услуги и на доставчици на услуги от трета държава.
2. Параграф 1 не може да се тълкува като задължаващ някоя от страните да разшири по отношение на услугите и доставчиците на услуги от другата страна ползването на каквото и да било третиране, произтичащо от съществуващи или бъдещи мерки, предвиждащи признаване на квалификации, лицензи или пруденциални мерки, както е посочено в член VII от ГАТС или в параграф 3 от приложението към него относно финансовите услуги.
3. От съображения за правна сигурност се уточнява, че материалноправните разпоредби в други международни споразумения, сключени от една от страните с трета държава, сами по себе си не представляват „третирането“, посочено в параграф 1. Мерките на някоя от страните съгласно тези разпоредби могат да съставляват такова третиране и по този начин да доведат до нарушение на настоящия член.

ЧЛЕН 10.18

Несъответстващи на изискванията мерки

1. Член 10.14 (Достъп до пазара), член 10.15 (Местно присъствие), член 10.16 (Национално третиране) и член 10.17 (Третиране като най-облагодетелствана нация) не се прилагат за:

а) съществуваща несъответстваща на изискванията мярка на някоя от страните на равнище:

i) за Съюза:

А) Съюза, както е посочено в графика на Съюза в приложение 10-А (Съществуващи мерки);

Б) централното правителство на държава членка, както е посочено в графика на Съюза в приложение 10-А (Съществуващи мерки);

В) регионално правителство на държава членка, както е посочено в графика на Съюза в приложение 10-А (Съществуващи мерки); или

Г) управление на местно равнище, различно от посоченото в буква В); и

ii) за Нова Зеландия

А) централното правителство, както е посочено в графика на Нова Зеландия в приложение 10-А (Съществуващи мерки); или

Б) управление на местно равнище;

- б) продължаването или незабавното подновяване на несъответстваща на изискванията мярка, посочена в буква а); или
- в) промяна или изменение на несъответстваща на изискванията мярка, посочена в букви а) и б), доколкото тя не намалява съответствието на мярката, както е съществувала непосредствено преди промяната или изменението, с член 10.14 (Достъп до пазара), 10.15 (Местно присъствие), 10.16 (Национално третиране) или 10.17 (Третиране като най-облагодетелствана нация).

2. Членове 10.14 (Достъп до пазара), 10.15 (Местно присъствие), 10.16 (Национално третиране) и 10.17 (Третиране като най-облагодетелствана нация) не се прилагат за мярка на някоя от страните по отношение на секторите, подсекторите или дейностите, посочени в нейния график в приложение 10-Б (Бъдещи мерки).

ЧЛЕН 10.19

Отказ за предоставяне на ползи

Всяка страна може да откаже ползите от настоящия раздел на доставчик на услуги от другата страна, ако отказващата страна приеме или запази в сила мерки, свързани с поддържането на международния мир и сигурност, включително защитата на правата на човека, които:

- а) забраняват сделките с този доставчик на услуги; или

- б) биха били нарушени или заобиколени, ако ползите от настоящия раздел бъдат предоставени на този доставчик на услуги, включително когато мерките забраняват сделки с физическо или юридическо лице, което притежава или контролира този доставчик на услуги.

РАЗДЕЛ Г

ВЛИЗАНЕ И ВРЕМЕНЕН ПРЕСТОЙ НА ФИЗИЧЕСКИ ЛИЦА СЪС СТОПАНСКА ЦЕЛ

ЧЛЕН 10.20

Приложно поле и определения

1. При спазване на разпоредбите на член 10.2 (Обхват), параграфи 1 и 2, настоящият раздел се прилага за мерки на една от страните, засягащи влизането и временния престой на нейна територия на физически лица от другата страна със стопанска цел, които попадат в обхвата на следните категории: лица на краткосрочно делово посещение, лица на делово посещение за целите на установяването, доставчици на услуги по договор, независими специалисти и лица, преместени при вътрешнокорпоративен трансфер.
2. Ангажиментите относно влизането и временния престой на физически лица със стопанска цел не се прилагат в случаите, когато влизането и временният престой се осъществяват с намерението — или ефектът от тях е — да повлияят или по друг начин да се отразят на изхода от който и да било трудов или управленски спор или които и да било преговори, или на наемането на което и да било физическо лице, което участва в този спор.

3. За целите на настоящия раздел се прилагат следните определения:

- а) „лице на делово посещение за целите на установяването“ означава физическо лице, което работи на ръководна длъжност в рамките на юридическо лице от една от страните и което:
 - i) отговаря за учредяването или ликвидацията на предприятие на такова юридическо лице на територията на другата страна;
 - ii) не предлага или предоставя услуги или се занимава с каквато и да било стопанска дейност, различна от тази, която се изисква за целите на установяването на това предприятие; и
 - iii) не получава възнаграждение от източник, намиращ се на територията на другата страна;
- б) „доставчик на услуги по договор“ означава физическо лице, наето от юридическо лице от една от страните, различно от посредничеството на агенция за назначаване и предоставяне на услуги по наемане на персонал, което не е установено на територията на другата страна и е сключило *bona fide* договор за предоставяне на услуги на краен потребител в другата страна, изискващ временното присъствие на негов служител¹, който:
 - i) е предлагал тези услуги като служител на юридическото лице за период, не по-кратък от една година, непосредствено предхождащ датата на заявлението му за влизане и временен престой;

¹ Договорът за услуги, посочен в буква б), отговаря на изискванията на правото на страната, в която се изпълнява договорът.

- ii) към тази дата притежава необходимото ниво на професионален опит в сектора на дейност, който е предмет на поръчката¹, степен или квалификация, доказващи знания на еквивалентно ниво², както и професионалната квалификация, която се изисква по закон за упражняването на тази дейност в другата страна; и
 - iii) не получава възнаграждение от източник, намиращ се на територията на другата страна;
- в) „независим специалист“ означава физическо лице, занимаващо се с предоставянето на услуга и установено като самостоятелно заето на територията на някоя от страните, което:
- i) не се е установило на територията на другата страна;
 - ii) е сключило *bona fide* договор (не чрез агенция за трудово посредничество и за услуги по намиране на персонал) за срок не по-дълъг от 12 месеца за предоставяне на услуги на краен потребител в другата страна, изискващ тяхното временно присъствие³; и

¹ Професионалният опит, изискван от всяка от страните, е посочен в приложение 10-Д (Доставчици на услуги по договор и независими специалисти).

² Нивото на изискваната от всяка от страните степен е определено в приложение 10-Д (Доставчици на услуги по договор и независими специалисти). В случаите, когато образователната или квалификационната степен не е придобита в съответната страна, на чиято територия се предоставя услугата, тази страна може да прецени дали степента е равностойна на образователната степен, изисквана на нейна територия.

³ Договорът за услуги, посочен в буква в), подточка ii), отговаря на изискванията на правото на страната, в която се изпълнява договорът.

- iii) към датата на подаване на заявлението за влизане и временен престой притежава най-малко шест години професионален опит в съответния сектор на дейност, който е предмет на договора, диплома за завършено висше образование или квалификация, доказваща знания на еквивалентно ниво¹, както и професионалната квалификация, която се изисква по закон за упражняване на тази дейност в другата страна;
- г) „лице, преместено при вътрешнокорпоративен трансфер“ означава физическо лице, което:
 - i) е било наето от юридическо лице от една от страните или е било съдружник в това лице за период, не по-кратък от една година, непосредствено предхождащ датата на заявлението му за влизане и временен престой в другата страна²;
 - ii) по време на подаване на заявлението пребивава извън територията на другата страна;
 - iii) е временно прехвърлено в предприятие на юридическото лице на територията на другата страна, което е член на групата на първоначалното юридическо лице, включително неговото представителство, дъщерно дружество, клон или дружество майка; и
 - iv) принадлежи към една от следните категории:
 - A) управител или изпълнителен директор; или

¹ Ако образователната или квалификационната степен не е придобита в съответната страна, на чиято територия се предоставя услугата, тази страна може да прецени дали степента е равностойна на образователната степен, изисквана на нейна територия.

² От съображения за правна сигурност се уточнява, че от управителя или специалиста може да се изисква да докаже, че притежава професионалните квалификации и опит, необходими за юридическото лице, на което са прехвърлени.

Б) специалист;

- д) „управител“ или „изпълнителен директор“ означава физическо лице, работещо на висша длъжност, което ръководи основно управлението на предприятието или на значителна част от него в другата страна, като се ползва от общ надзор или ръководство главно от висши ръководни кадри или от съвета на директорите, или от акционери в предприятието, или от техен еквивалент, и чиито отговорности включват:
- i) управляване на предприятието или негов отдел или подразделение;
 - ii) упражняване на надзор и контрол върху работата на други служители с надзорни, професионални или управленски функции. Това не включва лице, упражняващо надзор на първа линия, освен ако служителите, върху които се упражнява надзор, са професионалисти, нито пък служител, който основно изпълнява задачи, необходими за предоставянето на услугата или извършването на инвестиция; и
 - iii) притежаване на правомощия да препоръчват назначаване, освобождаване от длъжност или други действия по отношение на персонала; и
- е) „специалист“ означава физическо лице, притежаващо специализирани познания с високо ниво на технически опит, които са от съществено значение за областите на дейност, техниките или управлението на предприятието, които се оценяват, като се вземат предвид не само специфичните за предприятието знания, но и дали лицето притежава високо ниво на квалификация, включително подходящ професионален опит, отнасящо се до вид работа или дейност, изискващи специфични технически познания, включително евентуално членство в акредитирана професия.

ЧЛЕН 10.21

Лица, преместени при вътрешнокорпоративен трансфер, и лица на делово посещение за целите на установяването

1. При спазване на съответните условия и квалификации, посочени в приложение 10-B (Лица на делово посещение за целите на установяването, лица, преместени при вътрешнокорпоративен трансфер, и лица на краткосрочно делово посещение):
 - а) всяка страна разрешава:
 - i) влизането и временния престой на лица, преместени при вътрешнокорпоративен трансфер, и лица на делово посещение за целите на установяването; и
 - ii) трудова заетост на своята територия на лица, преместени по вътрешнокорпоративен трансфер, на другата страна;
 - б) никоя от страните не запазва в сила или приема ограничения под формата на количествени квоти или тестове за икономическа необходимост по отношение на общия брой физически лица, които в определен сектор са разрешени за достъп като лица на делово посещение за целите на установяването, или които даден инвеститор може да използва като служители по вътрешнокорпоративни трансфери или въз основа на териториално подразделение, или на цялата си територия; и
 - в) всяка от страните предоставя на лицата, преместени при вътрешнокорпоративен трансфер, и на лицата на делово посещение за целите на установяването на другата страна по отношение на мерките, засягащи тяхната стопанска дейност по време на временния им престой на нейна територия, третиране, което е не по-малко благоприятно от това, което предоставя в подобни ситуации на собствените си физически лица.

2. Допустимата продължителност на престоя на ръководителите, изпълнителните директори и специалистите е до три години.
3. Допустимата продължителност на престоя за лица на делово посещение за целите на установяването е до 90 дни в рамките на всеки шестмесечен период за Съюза и до 90 дни в рамките на всеки 12-месечен период за Нова Зеландия.

ЧЛЕН 10.22

Лица на краткосрочно делово посещение

1. При спазване на съответните условия и квалификации, посочени в приложение 10-B (Лица на делово посещение за целите на установяването, лица, преместени при вътрешнокорпоративен трансфер, и лица на краткосрочно делово посещение), всяка от страните разрешава влизането и временния престой на лица на краткосрочно делово посещение от другата страна с цел извършване на дейностите, изброени в приложение 10-B (Лица на делово посещение за целите на установяването, лица, преместени при вътрешнокорпоративен трансфер, и лица на краткосрочно делово посещение), при спазване на следните условия:
 - а) лицата на краткосрочно делово посещение не продават свои стоки, нито предоставят услуги на масовия потребител;

- б) лицата на краткосрочно делово посещение не получават възнаграждение от субект на територията на страната, в която временно пребивават; и
 - в) лицата на краткосрочно делово посещение не се занимават с предоставянето на услуга в рамките на договор, сключен между юридическо лице, което не е установено на територията на страната, в която временно пребивават, и потребител там, с изключение на предвиденото в приложение 10-В (Лица на делово посещение за целите на установяването, лица, преместени при вътрешнокорпоративен трансфер и лица на краткосрочно делово посещение).
2. Освен ако не е посочено друго в приложение 10-В (Лица на делово посещение за целите на установяването, лица, преместени при вътрешнокорпоративен трансфер, и лица на краткосрочно делово посещение), дадена страна разрешава влизането на лица на краткосрочно делово посещение, без да се изисква проверка за икономическа необходимост или други процедури за предварително одобрение с подобно намерение.
3. Допустимата продължителност на престоя е за срок до 90 дни през който и да било 12-месечен период.

ЧЛЕН 10.23

Доставчици на услуги по договор и независими специалисти

1. В секторите, подсекторите и дейностите, изброени в приложение 10-Д (Доставчици на услуги по договор и независими специалисти), и при спазване на съответните условия и квалификации, посочени в него, всяка от страните:
- а) позволява влизането и временния престой на доставчици на услуги по договор и независими специалисти на нейна територия;

- б) не приема, нито запазва в сила ограничения по отношение на общия брой на доставчиците на услуги по договор и независимите специалисти от другата страна, на които е разрешено временно влизане под формата на количествени квоти или проверка за икономическа необходимост, или въз основа на териториално подразделение, или на цялата ѝ територия; и
 - в) предоставя на доставчиците на услуги по договор и на независимите специалисти от другата страна, по отношение на мерките, засягащи предоставянето на услуги на нейна територия, третиране, което е не по-малко благоприятно от това, което предоставя в подобни ситуации на собствените си доставчици на услуги.
2. От съображения за правна сигурност се уточнява, че достъпът, предоставен съгласно разпоредбите на настоящия член, се отнася само до услугата, която е предмет на договора, и не дава право за упражняване на професионалното звание на страната, в която се предоставя услугата.
3. Допустимата продължителност на престоя трябва да бъде за кумулативен срок от 12 месеца или за продължителността на договора, в зависимост от това коя от двете е по-малка.

ЧЛЕН 10.24

Несъответстващи на изискванията мерки

1. Член 10.21, букви б) и в) (Лица, преместени при вътрешнокорпоративен трансфер, и лица на делово посещение за целите на установяването) и член 10.23, букви б) и в) (Доставчици на услуги по договор и независими специалисти) не се прилагат за:

а) съществуващи несъответстващи на изискванията мерки, които засягат временния престой на физически лица със стопанска цел и които се поддържат на равнището на:

і) за Съюза:

А) Съюза, както е посочено в графика на Съюза в приложение 10-А (Съществуващи мерки);

Б) централното правителство на държава членка, както е посочено в графика на Съюза в приложение 10-А (Съществуващи мерки);

В) регионално правителство на държава членка, както е посочено в графика на Съюза в приложение 10-А (Съществуващи мерки); или

Г) управление на местно равнище, различно от посоченото в буква В); и

ii) за Нова Зеландия

А) централното правителство, както е посочено в графика на Нова Зеландия в приложение 10-А (Съществуващи мерки); или

Б) управление на местно равнище;

б) продължаването или незабавното подновяване на несъответстваща на изискванията мярка, посочена в буква а); или

в) промяна или изменение на несъответстваща на изискванията мярка, посочена в букви а) и б), доколкото това не намалява съответствието на мярката, както е съществувала непосредствено преди промяната или изменението, с член 10.21, параграф 1, букви б) и в) (Лица, преместени при вътрешнокорпоративен трансфер, и лица на делово посещение за целите на установяването) или член 10.23, параграф 1, букви б) и в) (Доставчици на услуги по договор и независими специалисти);

2. Член 10.21, параграф 1, букви б) и в) (Лица, преместени при вътрешнокорпоративен трансфер, и лица на делово посещение за целите на установяването) или член 10.23, параграф 1, букви б) и в) (Доставчици на услуги по договор и независими специалисти) не се прилагат за мерки, които някоя от страните приема или поддържа, засягащи временния престой на физически лица със стопанска цел по отношение на секторите, подсекторите или дейностите, посочени от тази страна в нейния график в приложение 10-Б (Бъдещи мерки).

ЧЛЕН 10.25

Прозрачност

1. Всяка страна прави публично достъпна , ако е възможно онлайн, информацията относно съответните мерки, свързани с влизането и временния престой на физически лица от другата страна, както е посочено в член 10.20, параграф 1 (Обхват и определения).
2. Информацията, посочена в параграф 1, включва следната информация, свързана с влизането и временния престой на физически лица, когато има такава:
 - а) условия за влизане;
 - б) примерен списък на документацията, която може да бъде необходима за проверка на изпълнението на условията;
 - в) ориентировъчно време за обработка;
 - г) приложимите такси;
 - д) процедури по обжалване; и
 - е) съответните законови актове с общо приложение, отнасящи се до влизането и временния престой на физически лица.

РАЗДЕЛ Д

НОРМАТИВНА УРЕДБА

ПОДРАЗДЕЛ 1

ВЪТРЕШНА НОРМАТИВНА УРЕДБА

ЧЛЕН 10.26

Приложно поле и определения

1. Настоящият подраздел се прилага за мерките на страните, свързани с изисквания и процедури по лицензиране, изисквания и процедури за квалификация и технически стандарти¹, които засягат:
- а) трансгранична търговия с услуги;
 - б) установяване или функциониране; или
 - в) предоставянето на услуги чрез присъствието на физическо лице от една от страните на територията на другата страна на категории физически лица съгласно определението в член 10.20 (Обхват и определения);

¹ Що се отнася до мерките, свързани с техническите стандарти, настоящият раздел се прилага само за такива мерки, засягащи търговията с услуги. Техническите стандарти не включват регулаторни технически стандарти, нито технически стандарти за изпълнение за финансови услуги.

2. Настоящият подраздел не се прилага за изискванията и процедурите за лицензиране, изискванията и процедурите за квалификация и техническите стандарти съгласно мярка, която не е в съответствие с член 10.5 (Достъп до пазара), 10.6 (Национално третиране), 10.14 (Достъп до пазара) или 10.16 (Национално третиране) и е посочена в член 10.10, параграф 1 или параграф 2 (Несъответстващи на изискванията мерки) или в член 10.18, параграф 1 или параграф 2 (Несъответстващи на изискванията мерки).

3. За целите на настоящия подраздел се прилагат следните определения:

- а) „разрешение“ означава разрешение за извършване на някоя от дейностите, посочени в параграф 1, букви а), б) и в), произтичащо от процедура, към която дадено физическо или юридическо лице трябва да се придържа, за да докаже съответствие с изискванията за лицензиране, изискванията за квалификация или техническите стандарти; и
- б) „компетентен орган“ означава централно, регионално или местно правителство или орган, или неправителствен орган при упражняване на правомощия, делегирани от централни, регионални или местни правителства или органи, които имат право да вземат решение относно разрешението.

ЧЛЕН 10.27

Подаване на заявления

Всяка страна, доколкото е осъществимо, избягва да изисква от заявителя да се обръща към повече от един компетентен орган за всяко заявление за разрешение. Ако дадена дейност, за която се иска разрешение, е в юрисдикцията на няколко компетентни органи, може да се изискват няколко заявления за разрешение.

ЧЛЕН 10.28

Срокове за подаване на заявления

Ако някоя от страните изисква разрешение, тя гарантира, че нейните компетентни органи, доколкото е осъществимо, позволяват подаването на заявление по всяко време през годината. Ако съществува конкретен срок за подаване на заявление за разрешение, страната гарантира, че компетентните органи предоставят разумен срок за подаване на заявление.

ЧЛЕН 10.29

Електронни заявления и приемане на копия

Ако някоя страна изисква разрешение, тя гарантира, че нейните компетентни органи:

- а) се стремят да приемат заявления в електронен формат; и
- б) приемат копия на документи, които са заверени в съответствие с правото на страната, вместо оригиналите на документи, освен ако компетентните органи не изискват оригинали на документи, за да защитят целостта на процеса на разрешаване.

ЧЛЕН 10.30

Обработване на заявления

1. Ако някоя страна изисква разрешение, тя гарантира, че нейните компетентни органи:
 - а) доколкото е осъществимо, посочват индикативен срок за обработка на заявлението;
 - б) по искане на заявителя предоставят без неоправдано забавяне информация относно статуса на заявлението;
 - в) доколкото това е практически осъществимо, установяват без неоправдано забавяне пълнотата на заявлението за обработка съгласно законовите и подзаконовите актове на страната;
 - г) ако считат, че дадено заявление е пълно за обработване съгласно законовите и подзаконовите актове¹ на страната, в разумен срок след подаването на заявлението, гарантират, че:
 - і) обработката на заявлението е завършена; и

¹ Компетентните органи могат да изискват цялата информация да бъде предоставена в определен формат, за да я считат за „пълна за обработка“.

ii) заявителя е информиран за решението относно заявлението¹, доколкото е възможно, в писмена форма²;

д) ако считат дадено заявление за непълно за обработване съгласно законовите и подзаконовите актове на страната, в разумен срок от датата, на която съответният компетентен орган е установил, че заявлението е непълно, и доколкото е възможно:

i) информират заявителя, че заявлението е непълно;

ii) по искане на заявителя указват допълнителната информация, необходима за попълване на заявлението или по друг начин дават насоки защо заявлението се счита за непълно; и

iii) предоставят възможност³ на заявителя да представи допълнителната информация, необходима за допълване на заявлението;

ако стъпките по подточки i)–iii) не са осъществими и заявлението е отхвърлено поради непълнота, гарантират, че информират заявителя в разумен срок; и

¹ Компетентните органи могат да изпълнят това изискване, като информират предварително заявителя в писмена форма, включително чрез публикувана мярка, че липсата на отговор след определен период от време, считано от датата на подаване на заявлението, показва приемане на заявлението.

² От съображения за правна сигурност се уточнява, че позоваването на „в писмена форма“ следва да се разбира като включващо в електронна форма.

³ Тази „възможност“ не изисква от компетентния орган да предоставя удължаване на сроковете.

- е) ако отхвърлят заявление или по собствена инициатива, или по искане на заявителя, информират заявителя за причините за отхвърлянето и за срока за обжалване на това решение и, ако е приложимо, за процедурите за повторно подаване на заявление. Заявителят не следва да бъде възпрепятстван да подаде друго заявление само въз основа на отхвърлено предходно заявление.
2. Всяка страна гарантира, че нейните компетентни органи издават разрешение веднага след като се установи, въз основа на подходящо проучване, че даден заявител отговаря на условията за получаването му.
3. Всяка страна гарантира, че след като бъде издадено разрешение, нейните компетентни органи гарантират влизането му в сила без неоправдано забавяне, при спазване на приложимите общи условия.

ЧЛЕН 10.31

Такси

1. За всички стопански дейности, обхванати от настоящия подраздел, различни от финансовите услуги, всяка от страните гарантира, че таксите за издаване на разрешения¹, събирани от нейните компетентни органи, са разумни, прозрачни и сами по себе си не ограничават предоставянето на съответната услуга или упражняването на друга стопанска дейност.

¹ Таксите за разрешение не включват такси за използване на природни ресурси, плащания за търгове, процедури за възлагане на държавни поръчки или други недискриминационни начини за възлагане на концесии или задължителни вноски по предоставяне на универсални услуги.

2. Във връзка с финансовите услуги всяка от страните гарантира, че нейните компетентни органи по отношение на таксите за разрешения, които те начисляват, предоставят на заявителите информация за таксите или за начина на определянето на размера им и няма да използват таксите като средство за заобикаляне на ангажменти или задължения на съответната страна.

ЧЛЕН 10.32

Оценка на квалификациите

Ако някоя от страните изисква разглеждане за получаване на разрешение, тя гарантира, че нейните компетентни органи планират такава проверка на разумни интервали от време и предоставят разумен период от време, за да се даде възможност на кандидатите да поискат да се подложат на проверката. Доколкото е възможно, всяка от страните разглежда възможността за приемане на искания в електронен формат за извършване на такива проверки и използването на електронни средства в други аспекти на процеса на проверка.

ЧЛЕН 10.33

Обективност, безпристрастност и независимост

Ако някоя от страните приеме или запази в сила мярка, свързана с разрешение, тя гарантира, че нейните компетентни органи обработват заявленията, приемат и административат решения обективно и безпристрастно и по начин, независим от всяко лице, извършващо стопанската дейност, за която се изисква разрешение.

ЧЛЕН 10.34

Публикуване и налична информация

Ако някоя от страните изисква разрешение, страната незабавно публикува¹ информацията, необходима на доставчиците на услуги, включително на тези, които желаят да предоставят услуга, и на лицата, извършващи или желаещи да извършват стопанската дейност, за която се изисква лицензът или разрешението, за да се съобразят с изискванията и процедурите за получаване, поддържане, изменение и подновяване на такова разрешение. Тази информация включва, когато съществува:

- а) изискванията и процедурите;
- б) информация за контакт със съответните компетентни органи;
- в) такси за разрешителното;
- г) приложими технически стандарти;
- д) процедури за обжалване или преразглеждане на решения относно заявленията;
- е) процедури за наблюдение или налагане на спазването на реда и условията на лицензите или квалификациите;

¹ За целите на настоящия подраздел „публикуване“ означава включване в официална публикация, като например официален вестник или на официален уебсайт. Страните се насърчават да консолидират електронните публикации в единен портал.

- ж) възможности за обществено участие, например чрез изслушвания или коментари; и
- з) индикативни срокове за обработка на заявленията.

ЧЛЕН 10.35

Технически стандарти

Страните насърчават своите компетентни органи, когато приемат технически стандарти, да приемат технически стандарти, разработени чрез открити и прозрачни процедури, както и насърчава всеки орган, включително съответните международни организации, на който е възложено разработването на технически стандарти, да използва открити и прозрачни процедури.

ЧЛЕН 10.36

Разработване на мерки

Ако някоя страна приеме или запазва в сила мерки, отнасящи се до издаване на разрешение, тя гарантира, че:

- а) тези мерки се основават на ясни, обективни и прозрачни критерии¹;

¹ Тези критерии могат да включват компетентност и способност за предоставяне на услуга или за извършване на каквато и да било друга стопанска дейност, включително по начин, съответстващ на регулаторните изисквания на дадена страна, като например здравни и екологични изисквания. Компетентните органи могат да оценят тежестта, която трябва да отдаде на всеки критерий.

- б) процедурите са безпристрастни, леснодостъпни за всички кандидати и са подходящи, за да могат кандидатите да докажат дали отговарят на изискванията, когато такива изисквания съществуват; и
- в) процедурите сами по себе си не възпрепятстват необосновано изпълнението на изискванията.

ЧЛЕН 10.37

Ограничен брой лицензи

Ако броят на наличните лицензи за дадена дейност е ограничен поради недостиг на налични природни ресурси или технически капацитет, дадена страна прилага, в съответствие със своите законови и подзаконови актове, процедура за подбор на потенциални кандидати, която предоставя пълни гаранции за безпристрастност и прозрачност, включително, по-специално, достатъчна публичност относно стартирането, провеждането и приключването на процедурата. При установяването на правилата за процедурата за подбор страните могат да вземат предвид законните цели на политиката, включително съображения за здраве, безопасност, опазване на околната среда и опазване на културното наследство.

ЧЛЕН 10.38

Процедури по преразглеждане на административни решения

Всяка страна поддържа съдебни, арбитражни или административни съдилища или процедури, които при поискване от засегнат инвеститор или доставчик на услуги от другата страна осигуряват незабавен контрол и, когато има основания за това, съответни средства за правна защита по отношение на административни решения, които засягат установяването или дейността, трансграничната търговия с услуги или предоставяне на услуги чрез присъствието на физическо лице от някоя от страните на територията на другата страна. Ако тези процедури не са независими от органа, на който е възложено съответното административно решение, всяка от страните гарантира, че процедурите действително предвиждат обективен и безпристрастен контрол.

ПОДРАЗДЕЛ 2

РАЗПОРЕДБИ С ОБЩО ПРИЛОЖЕНИЕ

ЧЛЕН 10.39

Взаимно признаване на професионални квалификации

1. За целите на настоящия член „професионални квалификации“ означава професионални квалификации, професионален опит, професионална регистрация или друго удостоверение за компетентност.

2. Някоя от разпоредбите на настоящия член не възпрепятства някоя от страните да изисква от физическите лица да притежават необходимите професионални квалификации, посочени на територията, на която се предоставя услугата, за съответния сектор на дейност.
3. Когато е целесъобразно, страните насърчават установяването на диалог между съответните си експерти, регулаторни и браншови органи с цел споделяне и улесняване на разбирането на съответните им квалификации, изисквания и процеси за регистрация и сътрудничество с оглед постигане на взаимно признаване на професионалните квалификации.
4. Страните насърчават съответните професионални организации или органи на съответните им територии да разработят и предоставят съвместна препоръка относно взаимното признаване на професионалните квалификации на Комитета по инвестициите, услугите, цифровата търговия, държавните поръчки и интелектуалната собственост, включително географските указания, създаден съгласно член 24.4 (Специализирани комитети). Тази съвместна препоръка следва да бъде подкрепена с доказателства относно:
- а) икономическата стойност на предвиден инструмент за взаимно признаване на професионалните квалификации (наричан по-нататък „инструмент за взаимно признаване“); и
 - б) съвместимостта на съответните режими, т.е. степента, в която критериите, прилагани от всяка от страните за разрешаване, лицензиране, работа и сертифициране на специалисти, са съвместими.

5. При получаване на съвместна препоръка Комитетът по инвестициите, услугите, цифровата търговия, държавните поръчки и интелектуалната собственост, включително географските указания, извършва преглед на съгласуваността на съвместната препоръка с настоящата глава в разумен срок. След този преглед Комитетът по инвестициите, услугите, цифровата търговия, държавните поръчки и интелектуалната собственост, включително географските указания, може да разработи инструмент за взаимно признаване, а Комитетът по търговията може да го приеме с решение като приложение към настоящото споразумение¹.

ПОДРАЗДЕЛ 3

УСЛУГИ ЗА ДОСТАВКА

ЧЛЕН 10.40

Приложно поле и определения

1. Настоящият подраздел определя принципите на нормативната уредба за предоставянето на услуги за доставка и се прилага за мерки на някоя от страните, засягащи търговията с услуги за доставка.

¹ От съображения за правна сигурност се уточнява, че тези инструменти не водят до автоматично признаване на квалификациите, а определят, в интерес и на двете страни, условията за компетентните органи, предоставящи признаване.

2. За целите на настоящия подраздел се прилагат следните определения:
- а) „услуги за доставка“ означава пощенски, куриерски, експресни услуги за доставка или експресни пощенски услуги, които включват събирането, сортирането, транспортирането и доставката на пощенски пратки;
 - б) „експресни услуги за доставка“ означава събирането, сортирането, транспортирането и доставката на пощенски пратки с повишена скорост и надеждност и могат да включват елементи с добавена стойност, като вземане на пратките от първоначалния пункт, доставка лично на получателя, проследяване на пратката, възможност за промяна на местоназначението и получателя по време на транспорта и изпращане на обратна разписка;
 - в) „експресни пощенски услуги“ означава международни експресни услуги за доставка, предоставяни чрез EMS Cooperative, доброволното сдружение на определени пощенски оператори в рамките на Всемирния пощенски съюз;
 - г) „лиценз“ означава разрешение, което регулаторен орган на някоя от страните може да изиска от отделен доставчик, за да може този доставчик да предлага пощенски и куриерски услуги;
 - д) „пощенска пратка“ означава пратка до 31,5 kg, адресирана в окончателната форма, в която тя следва да бъде пренесена от какъвто и да било вид доставчик на услуги за доставка, независимо дали е публичен или частен, като може да включва пратки като писмо, колет, вестник или каталог;
 - е) „пощенски монопол“ означава изключителното право за предоставяне на определени услуги за доставка на територията на една от страните или на тяхно подразделение по силата на законодателна мярка; и

- ж) „универсална услуга“ означава постоянното предоставяне на услуга за доставка с определено качество във всички точки на територията на една от страните или в подразделение на някоя от страните на достъпна цена за всички потребители.

ЧЛЕН 10.41

Универсална услуга

1. Всяка страна има право да определя вида на задължението за универсалната услуга, която тя желае да поддържа, и да приема решение за обема и изпълнението на задължението. Всяка страна администрира всички задължения за предоставяне на универсална услуга по прозрачен, недискриминационен и неутрален начин по отношение на всички доставчици, предмет на задължението.
2. Ако някоя страна изисква входящите експресни пощенски услуги да се предоставят на основата на универсални услуги, тя не предоставя преференциално третиране на тези услуги пред други международни експресни услуги за доставка.

ЧЛЕН 10.42

Финансиране на универсални услуги

Никоя от страните не може да налага такси или други налози върху предоставянето на услуга за доставка, която не е универсална услуга за доставка, с цел финансиране на предоставянето на универсална услуга¹.

¹ Настоящият член не се прилага за общоприложимите данъчни мерки или административни такси.

ЧЛЕН 10.43

Предотвратяване на практики, нарушаващи функционирането на пазарите

Всяка страна гарантира, че никой доставчик на услуги за доставка, обвързан със задължението за универсална услуга или пощенски монопол, не участва в практики, нарушаващи функционирането на пазара, като например:

- а) използване на приходите, получени от предоставянето на услугата, предмет на задължение за универсална услуга, или от монопола за кръстосано субсидиране на предоставянето на експресна куриерска услуга или всяка услуга за доставка, която не е предмет на задължение за предоставяне на универсална услуга; или
- б) необосновано разграничаване между клиентите по отношение на тарифите или други условия за предоставяне на услуга, предмет на задължение за предоставяне на универсална услуга или на пощенски монопол.

ЧЛЕН 10.44

Лицензи

1. Ако някоя от страните изисква лиценз за предоставяне на услуги за доставка, тя прави публично достъпни:

- а) всички изисквания за издаване на лиценз и срока, който обикновено е необходим за приемане на решение по заявлението за лиценз; и

б) реда и условията за издаване на лицензи.

2. Всяка страна гарантира, че процедурите, задълженията и изискванията на лиценза са прозрачни, недискриминационни и основани на обективни критерии.

3. Всяка страна гарантира, че ако заявление за лиценз бъде отхвърлено от компетентен орган, компетентният орган уведомява заявителя писмено за причините за отхвърлянето. Всяка страна установява процедура за обжалване чрез независим орган, който е на разположение на заявителите, чиито заявления за лиценз са били отхвърлени. Този орган може да бъде и съд.

ЧЛЕН 10.45

Независимост на регулаторния орган

1. Всяка страна създава или поддържа регулаторен орган, който е правно обособен и функционално независим от който и да било доставчик на услуги за доставка. Ако някоя страна притежава или контролира доставчик на услуги за доставка, тя гарантира ефективното структурно разделение на регулаторната функция от дейностите, свързани със собствеността или контрола.

2. Всяка страна гарантира, че регулаторният орган или органи изпълняват задачите си по прозрачен и своевременен начин и разполагат с достатъчно финансови и човешки ресурси за изпълнение на възложената им задача, както и че решенията им са безпристрастни по отношение на всички участници на пазара.

ПОДРАЗДЕЛ 4

ДАЛЕКОСЪОБЩИТЕЛНИ УСЛУГИ

ЧЛЕН 10.46

Обхват

1. В настоящия подраздел се определят принципите на нормативната уредба, засягащи далекосъобщителните мрежи и услуги, и се прилага за мерки на някоя от страните, засягащи търговията с далекосъобщителни услуги.
2. Настоящият подраздел не се прилага за мерки, засягащи:
 - а) услуги за радио- и телевизионно разпръскване, както са определени в законовите и подзаконовите актове на всяка от страните; и
 - б) услуги, които предвиждат или упражняват редакторски контрол върху съдържание, предавано чрез далекосъобщителни мрежи и услуги.
3. Независимо от параграф 2, буква а), доставчик на услуги за радио- и телевизионно разпръскване се счита за доставчик на обществени далекосъобщителни услуги и неговите мрежи като обществени далекосъобщителни мрежи, когато и доколкото тези мрежи се използват и за предоставяне на обществени далекосъобщителни услуги.

4. Някоя от разпоредбите на настоящия подраздел не може да се тълкува по начин, който да изисква от някоя от страните:

- а) да упълномощава доставчик на услуги от другата страна да създава, изгражда, придобива, отдава под наем, експлоатира или доставя далекосъобщителни мрежи или услуги, различни от предвидените в настоящото споразумение; или
- б) да създава, изгражда, придобива, отдава под наем, експлоатира или доставя далекосъобщителни мрежи или услуги, които не се предлагат на обществеността като цяло, или да задължава доставчик на услуги под неговата юрисдикция да направи това.

ЧЛЕН 10.47

Определения

За целите на настоящия подраздел се прилагат следните определения:

- а) „свързани съоръжения“ означава услуги, физическа инфраструктура и други съоръжения, свързани с далекосъобщителна мрежа или услуга, които позволяват или поддържат предоставянето на услуги чрез тази мрежа или услуга или имат потенциал да направят това;
- б) „основни съоръжения“ означава съоръжения на обществена далекосъобщителна мрежа или услуга, които:
 - і) се предоставят изключително или основно от един или от ограничен брой доставчици; и

- ii) не могат да бъдат икономически или технически заместени по приемлив начин за предоставянето на услуга;
- в) „взаимно свързване“ означава свързването на обществени далекосъобщителни мрежи, използвани от едни и същи или различни доставчици на далекосъобщителни мрежи или услуги, за да се даде възможност на потребителите на един доставчик да комуникират с потребителите на същия или друг доставчик или да имат достъп до услуги, предоставяни от друг доставчик. Услугите могат да се предоставят от участващите доставчици или от всеки друг доставчик, който има достъп до мрежата;
- г) „наети мрежи“ означава далекосъобщителни услуги или съоръжения, включително тези от виртуално естество, които заделят капацитет за специално използване от или за достъп за потребител между две или повече определени точки;
- д) „основен доставчик“ означава доставчик на далекосъобщителни мрежи или услуги, който има способността съществено да повлияе на условията за участие (по отношение на цената и предлагането) на съответния пазар на далекосъобщителни мрежи или услуги в резултат на контрол върху основни съоръжения или използване на позицията му на този пазар;
- е) „мрежов елемент“ означава съоръжение или оборудване, използвано за предоставяне на далекосъобщителна услуга, включително характеристики, функции и възможности, предоставени чрез това съоръжение или оборудване;
- ж) „преносимост на номерата“ означава възможността абонати, които желаят да запазят същите телефонни номера на същата територия, в случай на фиксирана линия, без влошаване на качеството, надеждността или удобството, при преминаването си от един доставчик на обществени далекосъобщителни услуги към друг такъв от същата категория;

- з) „обществена далекосъобщителна мрежа“ означава всяка далекосъобщителна мрежа, използвана изцяло или главно за предоставяне на обществени далекосъобщителни услуги между крайни точки на мрежата;
- и) „обществена далекосъобщителна услуга“ означава всяка далекосъобщителна услуга, която се предлага на обществеността на общо основание;
- й) „абонат“ означава всяко физическо или юридическо лице, което е страна по договор с доставчик на обществени далекосъобщителни услуги за предоставянето на тези услуги;
- к) „далекосъобщения“ означава предаването и получаването на сигнали чрез всякакви електромагнитни средства;
- л) „далекосъобщителна мрежа“ означава преносните системи, а когато е приложимо — комутационното или маршрутизиращо оборудване и други ресурси, включително неактивните мрежови елементи, които позволяват предаване и получаване на сигнали чрез проводник, радиовълни, оптични или други електромагнитни способности;
- м) „регулаторен орган в областта на далекосъобщенията“ означава органът или органите, на които някоя от страните е възложила регулирането на далекосъобщителните мрежи и услуги, обхванати от настоящия подраздел;
- н) „далекосъобщителна услуга“ означава услуга, която се състои изцяло или главно в предаването и приемането на сигнали, включително сигнали за радио- и телевизионно разпръскване, по далекосъобщителни мрежи, включително тези, използвани за разпръскване, но не и услуга, която осигурява или упражнява редакторски контрол върху съдържанието, предавано чрез далекосъобщителни мрежи и услуги;

- о) „универсална услуга“ означава минималният набор от услуги с определено качество, които трябва да бъдат предлагани на всички ползватели или на група ползватели на територията на страна или на подразделение на страна, независимо от тяхното географско положение и на достъпна цена; и
- п) „потребител“ означава всяко лице, използващо обществена далекосъобщителна услуга.

ЧЛЕН 10.48

Подходи към регулирането

1. Страните признават стойността на конкурентните пазари за предоставяне на широк избор при предоставянето на далекосъобщителни услуги и за повишаване на благосъстоянието на потребителите, както и че икономическо регулиране може да не е необходимо, ако е налице ефективна и устойчива конкуренция. Страните съответно признават, че регулаторните нужди и подходи се различават за различните пазари, както и че всяка от страните може да определи начина, по който да изпълни задълженията си по настоящия подраздел.
2. В това отношение страните признават, че всяка страна може:
 - а) да прибегне до пряко регулиране предвид евентуален проблем, който страната очаква, че може да възникне, или за да разреши проблем, който вече е възникнал на пазара;
 - б) да се опира на ролята на пазарните сили, особено по отношение на пазарни сегменти, които са конкурентни или се характеризират с незначителни пречки за навлизане, като например услуги, предоставяни от доставчици на далекосъобщителни услуги, които не притежават мрежови съоръжения; или

- в) да се осланя на правила за структурата на пазара, които ограничават дейностите на някои доставчици на далекосъобщителни услуги, притежаващи мрежови съоръжения, например като изискват предоставянето на услуги на едро на недискриминационна основа или като забраняват участието на пазара на дребно, с цел да се гарантира пазарно поведение, равностойно на това на участниците в конкурентен пазар.

3. От съображения за правна сигурност се уточнява, че страна, която се въздържа от регулиране в съответствие с параграф 2, буква б), продължава да подлежи на задълженията по настоящия подраздел. Никоя от разпоредбите на настоящия член не възпрепятства някоя от страните да регулира далекосъобщителните услуги.

ЧЛЕН 10.49

Регулаторен орган в областта на далекосъобщенията

1. Всяка страна създава или поддържа регулаторен орган в областта на далекосъобщенията, който:
 - а) е юридически самостоятелен и функционално независим от доставчик на далекосъобщителни мрежи, далекосъобщителни услуги или далекосъобщително оборудване;
 - б) използва процедури и се произнася с решения, които са безпристрастни по отношение на всички участници на пазара;

- в) действа независимо и не търси и не получава указания от който и да било друг орган във връзка с изпълнението на възложените му от закона задачи за изпълнение на задълженията, посочени в член 10.51 (Взаимно свързване), член 10.52 (Достъп и използване), член 10.53 (Разрешаване на спорове в областта на далекосъобщенията), член 10.55 (Взаимно свързване с основните доставчици) и член 10.56 (Достъп до основните съоръжения на основните доставчици);
- г) разполага с достатъчно правомощия за изпълнение на задачите, посочени в буква в);
- д) има правомощието да гарантира, че доставчиците на далекосъобщителни мрежи или услуги ѝ предоставят незабавно при поискване цялата информация, включително финансова информация¹, необходима за изпълнението на задачите, посочени в буква в);
и
- е) упражнява своите правомощия прозрачно и своевременно.

2. Всяка страна гарантира, че задачите, които ще бъдат изпълнявани от нейния регулаторен орган в областта на далекосъобщенията, се оповестяват публично в лесно достъпна и ясна форма, по-специално когато тези задачи са възложени на повече от един орган.

3. Страна, която запазва собствеността или контрола върху доставчиците на далекосъобщителни мрежи или услуги, осигурява ефективно структурно отделяне на регулаторната функция от дейностите, свързани със собствеността или контрола.

¹ Всяка страна гарантира, че нейният регулаторен орган в областта на далекосъобщенията третира исканата информация в съответствие с изискванията за поверителност.

4. Всяка страна гарантира, че потребител или доставчик на далекосъобщителни мрежи или услуги, засегнати от решение на нейния регулаторен орган в областта на далекосъобщенията, има право на обжалване пред апелативен орган, който е независим както от регулаторния орган, така и от други засегнати страни. В очакване на резултата от обжалването решението остава в сила, освен ако не бъдат предвидени временни мерки в съответствие с правото на страната.

ЧЛЕН 10.50

Разрешение за предоставяне на далекосъобщителни мрежи или услуги

1. Ако някоя от страните изисква разрешение за предоставяне на далекосъобщителни мрежи или услуги, тя прави публично достояние видовете услуги, за които се изисква разрешение, заедно с всички критерии за разрешение, приложими процедури и ред и условия, обикновено свързани с разрешението.

2. Всяка страна се стреми да разреши предоставянето на далекосъобщителни мрежи или услуги без официална процедура и позволява на доставчика да започне да предоставя своите мрежи или услуги, без да е необходимо да изчаква решението на своя регулаторен орган в областта на далекосъобщенията. Ако някоя от страните изисква официално решение за разрешаване, тя посочва разумен срок, който обикновено е необходим за получаването на такова решение, и го съобщава по прозрачен начин. Страната се стреми да гарантира, че решението ще бъде взето в рамките на посочения срок.

3. Всяка страна гарантира, че всички критерии за разрешение или приложими процедури, както и всяко задължение или условие, наложено или свързано с дадено разрешение, са обективни, прозрачни, недискриминационни, свързани с предоставяната услуга и не са по-обременяващи от необходимото за вида на предоставяната услуга.
4. Всяка страна гарантира, че заявителят получава в писмена форма причините за отказа или отнемането на разрешение или за налагането на специфични за доставчика условия. В такива случаи заявителят има право на обжалване пред апелативен орган.
5. Всяка страна гарантира, че административните такси, налагани на доставчиците, са обективни, прозрачни, недискриминационни и съизмерими с административните разходи, разумно направени при управлението, контрола и изпълнението на задълженията, посочени в настоящия раздел¹.

ЧЛЕН 10.51

Взаимно свързване

1. Страните признават, че взаимното свързване следва по принцип да се договаря въз основа на търговски преговори между съответните доставчици на обществени далекосъобщителни мрежи или услуги.

¹ Административните такси не включват плащания за права за използване на ограничени ресурси и задължителни вноски за предоставяне на универсални услуги.

2. За тази цел всяка от страните гарантира, че доставчик на обществени далекосъобщителни мрежи или услуги на нейна територия има правото, а когато е отправено искане от друг доставчик на обществени далекосъобщителни мрежи или услуги — и задължението да договаря взаимно свързване за целите на предоставянето на обществени далекосъобщителни мрежи или услуги.

ЧЛЕН 10.52

Достъп и използване

1. Всяка страна гарантира, че на всяко попадащо в обхвата предприятие или доставчик на услуги от другата страна се предоставя достъп до и използване на обществени далекосъобщителни мрежи или услуги при разумни и недискриминационни¹ условия. Това задължение се прилага, наред с другото, чрез параграфи 2—5 от настоящия член.

2. Всяка страна гарантира, че обхванатите предприятия или доставчици на услуги от другата страна имат достъп до и използват всяка обществена далекосъобщителна мрежа или услуга, предлагана в рамките на или през нейната граница, включително частни наети вериги, и за тази цел гарантира, при спазване на параграф 5, че на тези предприятия и доставчици е разрешено:

- а) да закупуват или отдават под наем и да прикрепят терминал или друго оборудване, което взаимодейства с мрежата и което е необходимо за извършване на техните операции;

¹ За целите на настоящия член „недискриминационно“ означава третиране като най-облагодетелствана нация и национално третиране, както е определено в член 10.6 (Национално третиране), член 10.16 (Национално третиране), член 10.7 (Третиране като най-облагодетелствана нация) и член 10.17 (Третиране като най-облагодетелствана нация), както и при ред и условия, които са не по-малко благоприятни от тези, предоставяни на всеки друг ползвател на подобни обществени далекосъобщителни мрежи или услуги в подобни ситуации.

- б) да свързват частните наети или собствени канали с обществените далекосъобщителни мрежи или с канали, наети или притежавани от друго попадащо в обхвата предприятие или доставчик на услуги; и
- в) да използват избрани от тях експлоатационни протоколи, различни от онези, за които е необходимо да се осигури наличието на далекосъобщителни мрежи и услуги за обществото като цяло.

3. Всяка страна гарантира, че обхванатите предприятия или доставчици на услуги от другата страна могат да използват обществени далекосъобщителни мрежи и услуги за движение на информация в рамките на границите и през границите, включително за своите вътрешнокорпоративни комуникации, както и за достъп до информация, съдържаща се в бази данни или съхранявана по друг начин в машинночетима форма на територията на всяка от страните.

4. Независимо от параграф 3, всяка от страните може да предприеме необходимите мерки за гарантиране на сигурността и поверителността на съобщенията, при условие че тези мерки не се прилагат по начин, който би представлявал прикрито ограничение на търговията с услуги или на упражняването на друга стопанска дейност, попадаща в обхвата на настоящата глава, или средство за произволна или неоправдана дискриминация.

5. Всяка страна гарантира, че не се налагат други условия относно достъпа до обществените далекосъобщителни преносни мрежи и услуги и използването им, освен необходимите за:

- а) да се запазят отговорностите, свързани с обществените услуги, на доставчиците на обществени далекосъобщителни мрежи или услуги, по-специално тяхната способност да предоставят своите услуги на обществеността като цяло; или

- б) защита на техническата цялост на обществените далекосъобщителни мрежи и услуги.

ЧЛЕН 10.53

Разрешаване на спорове в областта на далекосъобщенията

1. Всяка страна гарантира, че в случай на спор, възникнал между доставчици на далекосъобщителни мрежи или услуги във връзка с права и задължения, произтичащи от настоящия подраздел, и по искане на която и да било от страните, участващи в спора, нейният регулаторен орган в областта на далекосъобщенията издава обвързващо решение в разумен срок за разрешаване на спора.
2. Всяка страна гарантира, че решението на нейния регулаторен орган в областта на далекосъобщенията се предоставя на разположение на обществеността, като се вземат предвид изискванията за търговска тайна, и че на заинтересованите страни се предоставя пълно изложение на мотивите, на които се основава решението, както и правото на обжалване, посочено в член 10.49, параграф 4 (Регулаторен орган в областта на далекосъобщенията).
3. Всяка страна гарантира, че процедурата, посочена в параграфи 1 и 2, не възпрепятства никоя от засегнатите страни да заведе дело пред съдебен орган в съответствие със законовите и подзаконовите разпоредби на страната.

ЧЛЕН 10.54

Защитни мерки в областта на конкуренцията спрямо основните доставчици

Всяка страна приема или запазва в сила подходящи мерки, които възпрепятстват доставчиците на далекосъобщителни мрежи или услуги, които самостоятелно или заедно са основен доставчик, да участват в или да продължават антиконкурентни практики. Тези антиконкурентни практики могат да включват:

- а) участие в антиконкурентно кръстосано субсидиране;
- б) използване на получена от конкурентите информация с последици, които водят до нарушение на конкуренцията; и
- в) несвоевременно предоставяне на други доставчици на услуги на основна техническа информация за основни съоръжения и на информация с търговски характер, която им е необходима, за да предоставят услуги.

ЧЛЕН 10.55

Взаимно свързване с основните доставчици

1. Всяка страна гарантира, че основните доставчици на обществени далекосъобщителни мрежи или услуги осигуряват взаимно свързване във всяка технически осъществима точка от мрежата. Това взаимно свързване се осъществява:
 - а) при недискриминационни ред и условия, включително по отношение на цените, и технически стандарти и спецификации, включително качество и поддръжка, и с качество, не по-малко благоприятно от предвиденото за собствените подобни услуги на този основен доставчик или за подобни услуги на неговите дъщерни дружества или други свързани дружества;
 - б) своевременно, при ред и условия, включително по отношение на цените, и технически стандарти и спецификации, включително качество и поддръжка, които са прозрачни, разумни, като се отчита икономическата осъществимост и са достатъчно отделени, така че доставчикът да не трябва да плаща за мрежови елементи или съоръжения, които не са му необходими за предоставяната услуга; и
 - в) при поискване, в допълнителни точки освен крайните точки на мрежата, предлагани на мнозинството потребители, като се заплащат такси, които отразяват разходите за изграждане на необходимите допълнителни съоръжения.
2. Всяка страна гарантира, че процедурите, приложими за взаимно свързване с основен доставчик, се оповестяват публично.

3. Всяка страна гарантира, че основен доставчик на нейна територия прави публично достояние или своите споразумения за взаимно свързване, или своите примерни оферти за взаимно свързване, според случая.

ЧЛЕН 10.56

Достъп до основните съоръжения на основните доставчици

Всяка страна гарантира, че основен доставчик на нейна територия предоставя основните си съоръжения на доставчиците на далекосъобщителни мрежи или услуги при разумни и недискриминационни условия за целите на предоставянето на обществени далекосъобщителни услуги, освен когато това не е необходимо за постигане на ефективна конкуренция въз основа на събраните факти и оценката на пазара, извършена от регулаторния орган в областта на далекосъобщенията.

ЧЛЕН 10.57

Ограничени ресурси

1. Всяка от страните гарантира, че разпределянето и предоставянето на права за ползване на ограничени ресурси, включително радиочестотен спектър, номера и права за преминаване, се извършва, като се използват процедури, които са обективни, навременни, прозрачни, недискриминационни и които не възпират подаването на заявления за използването на такива ограничени ресурси.

2. Всяка страна се стреми да вземе предвид обществения интерес, включително насърчаването на конкуренцията, и да разчита на основани на пазара подходи, включително механизми като търгове, при разпределянето и предоставянето на права за ползване на радиочестотен спектър за обществени далекосъобщителни услуги.
3. Всяка страна гарантира, че текущото използване на разпределените радиочестотни ленти е публично достъпно, но не се изисква подробно идентифициране на радиочестотния спектър, разпределен за конкретни правителствени цели.
4. Мерките на дадена страна за разпределяне и определяне на радиочестотен спектър и управление на честотата сами по себе си не са несъвместими с член 10.5 (Достъп до пазара) и член 10.14 (Достъп до пазара). Всяка страна си запазва правото да установява и прилага мерки за управлението на радиочестотния спектър и на честотите, при които може да се ограничава броят на доставчиците на далекосъобщителни преносни услуги, при условие че тя прави това по начин, който е съвместим с настоящото споразумение. Това включва възможността за разпределяне на честотните ленти, като се вземат предвид актуалните и бъдещите нужди и наличният радиочестотен спектър.

ЧЛЕН 10.58

Универсална услуга

1. Всяка страна има право да определя вида на задълженията за универсалната услуга, която тя желае да поддържа и да приема решение за техния обем и изпълнение.

2. Всяка страна администрира задълженията за универсална услуга по прозрачен, обективен и недискриминационен начин, който е неутрален по отношение на конкуренцията и не е по-обременяващ от необходимото за вида универсална услуга, определен от страната.
3. Ако някоя от страните определи доставчик на универсална услуга, тя го прави по ефективен, прозрачен, недискриминационен и отворен за всички доставчици на обществени далекосъобщителни мрежи или услуги начин.
4. Ако някоя от страните реши да компенсира доставчик на универсална услуга, тя гарантира, че такава компенсация няма да надвишава нетните разходи, причинени от задължението за универсална услуга.

ЧЛЕН 10.59

Преносимост на номерата

Всяка страна гарантира, че доставчикът на обществени далекосъобщителни услуги осигурява преносимост на номерата при разумни условия.

ЧЛЕН 10.60

Поверителност на информацията

1. Всяка страна гарантира, че доставчик, който придобива информация от друг доставчик в процеса на договаряне на условията съгласно член 10.51 (Взаимно свързване), член 10.52 (Достъп и използване), член 10.55 (Взаимно свързване с основни доставчици) или член 10.56 (Достъп до основните съоръжения на основните доставчици), използва тази информация единствено за целта, за която е била предоставена, и спазва по всяко време поверителността на предаваната или съхранявана информация¹.
2. Всяка страна приема или запазва в сила мерки за защита на поверителността на съобщенията и свързаните с тях данни за трафика, предавани при използването на обществени далекосъобщителни мрежи или услуги, по начин, който е недискриминационен и не ограничава неоправдано предоставянето на далекосъобщителни услуги.

ЧЛЕН 10.61

Далекосъобщителна свързаност

Страните признават значението на наличието и използването на мрежи с много голям капацитет и висококачествени далекосъобщителни услуги, включително в селските и отдалечените райони, като средство за осигуряване на достъп на хората и предприятията до ползите от търговията.

¹ От съображения за правна сигурност се уточнява, че дадена страна може да изпълни това задължение, като даде възможност за прилагане на споразумения за неразкриване на информация между доставчици.

ПОДРАЗДЕЛ 5

ФИНАНСОВИ УСЛУГИ

ЧЛЕН 10.62

Обхват

1. Настоящият подраздел се прилага за мерки на някоя от страните, засягащи предоставянето на финансови услуги. Настоящият подраздел не се прилага за несъответстващите аспекти на мерките, приети или запазени в сила в съответствие с член 10.10 (Несъответстващи на изискванията мерки) или член 10.18 (Несъответстващи на изискванията мерки).
2. За целите на настоящия подраздел „дейност, извършвана в процеса на упражняване на държавна власт“, посочена в член 10.3 (Определения), буква а), означава следното:
 - а) дейност, извършвана от централна банка или монетарна институция, или от друг публичноправен субект, за целите на осъществяване на паричната или свързана с валутния курс политика;
 - б) дейност, представляваща част от основаваща се на закона система за социална сигурност и държавни пенсионни планове; и
 - в) други дейности, извършвани от публичноправен субект за сметка на или с гаранцията, или с използването на финансовите ресурси на някоя от страните или на нейни публичноправни субекти.

3. За целите на прилагането на член 10.3 (Определения), буква м), ако дадена страна разреши някоя от дейностите, посочени в параграф 2, буква б) или в), да се извършва от нейните доставчици на финансови услуги в конкуренция с публичноправен субект или доставчик на финансови услуги, понятието „услуга“ включва тези дейности.

4. Член 10.3 (Определения), буква а) не се прилага за услугите, обхванати от настоящия подраздел.

ЧЛЕН 10.63

Определения

За целите на настоящия подраздел и на раздели Б (Либерализиране на инвестициите), В (Трансгранична търговия с услуги), Г (Влизане и временен престой на физически лица със стопанска цел) и подраздел 1 (Вътрешна нормативна уредба) от раздел Д (Нормативна уредба) от настоящата глава се прилагат следните определения:

а) „финансова услуга“ означава всяка услуга от финансов характер, предлагана от доставчик на финансови услуги на една от страните. Финансовите услуги включват всички застрахователни и свързани със застраховането услуги и всички банкови и други финансови услуги (с изключение на застрахователни услуги). Финансовите услуги включват следните дейности:

i) застрахователни и свързани със застраховането услуги:

А) пряко застраховане (включително съзастраховане):

(1) животозастраховане; и

- (2) общо застраховане;
- Б) презастраховане и ретроцесия;
- В) застрахователно посредничество, като например брокерство и агентство; и
- Г) услуги, съпътстващи застраховането, например консултантски услуги, актюерски услуги, услуги по оценка на риска и услуги по уреждане на претенции;
- ii) банкови и други финансови услуги (без застрахователните):
 - А) приемане на депозити и други възстановими средства на граждани;
 - Б) предоставяне на заеми от всякакъв вид, включително потребителски кредити, ипотечни кредити, факторинг и финансиране на търговски сделки;
 - В) финансов лизинг;
 - Г) всички услуги по плащания и парични преводи, включително кредитни, разплащателни и дебитни карти, пътнически чекове и банкови ордери;
 - Д) гаранции и ангажменти;

Е) търговия за собствена сметка или за сметка на клиенти, независимо дали на борсовия или извънборсовия пазар или по друг начин, със следното:

- (1) инструменти на паричния пазар (включително чекове, полици, депозитни удостоверения);
- (2) обмяна на чуждестранна валута;
- (3) деривати, включително фючърси и опции;
- (4) инструменти на валутния курс и лихвения процент, включително продукти като суапови споразумения и форуърдни лихвени споразумения;
- (5) прехвърляеми ценни книжа; и
- (6) други прехвърляеми инструменти и финансови активи, включително благородни метали;

Ж) участие в емитиране на всякакъв вид ценни книжа, включително поемане и пласиране като посредник (независимо дали публично или частно) и предоставяне на услуги, свързани с такива емисии;

З) парично брокерство;

- И) управление на активи, като управление на пари в брой или портфейл от ценни книжа, управление на всички форми на колективно инвестиране, управление на пенсионни фондове, попечителски, депозитарни и доверителни услуги;
- Й) услуги по сетълмент и клирингови услуги за финансови активи, включително ценни книжа, дериватни продукти и други прехвърляеми инструменти;
- К) предоставяне и предаване на финансова информация, обработка на финансови данни и свързаното с това програмно осигуряване; и
- Л) консултантски, посреднически и други спомагателни финансови услуги по отношение на дейностите, изброени в букви А) — К), включително кредитни референции и анализи, проучвания и консултации относно инвестиции и портфейли, както и консултации относно придобивания и корпоративно реструктуриране и стратегия;

б) „доставчик на финансови услуги“ означава всяко физическо или юридическо лице от някоя от страните, желаещо да предоставя или предоставящо финансови услуги, но не обхваща публичноправни субекти;

в) „публичноправен субект“ означава:

- і) орган на публичната власт, централна банка или монетарна институция на някоя от страните, или субект, собственост на някоя от страните или контролиран от нея, който участва главно в упражняването на функции на държавно управление или дейности за целите на държавното управление, с изключение на субектите, чиято дейност обхваща главно предоставянето на финансови услуги при търговски условия; или

- ii) частноправен субект, изпълняващ функции, обичайно изпълнявани от централна банка или монетарна институция, при упражняването на тези функции;
- г) „нова финансова услуга“ означава услуга с финансов характер, включително услуги, свързани със съществуващи и нови продукти или с начина, по който се доставя продуктът, която не се предоставя от доставчик на финансови услуги на територията на някоя от страните, но се предоставя на територията на другата страна; и
- д) „саморегулираща се организация“ означава всяка неправителствена организация, включително борса или пазар на ценни книжа или на фючърси, клирингова агенция или друга организация или сдружение, които упражняват регулаторни правомощия или правомощия за надзор над доставчиците на финансови услуги, предоставени им по закон или делегирани от органи на централната власт или регионални или местни органи на управление, когато е приложимо.

ЧЛЕН 10.64

Пруденциално изключение

1. Разпоредбите на настоящото споразумение не възпрепятстват по никакъв начин някоя от страните да приема или да запазва в сила мерки от пруденциални съображения, като например:
 - а) закрила на инвеститорите, вложителите, титулярите на полици или лицата, към които доставчикът на финансови услуги има фидуциарно задължение; или
 - б) гарантиране на интегритета и стабилността на финансовата система на дадена страна.

2. Когато тези мерки не са съобразени с разпоредбите на настоящото споразумение, те не се използват за неизпълнение на ангажиментите или задълженията на страната по споразумението.

ЧЛЕН 10.65

Оповестяване на информация

Никоя от разпоредбите на настоящото споразумение не може да се тълкува като изискване към страна да разгласява информация относно дейностите и сметките на отделни потребители или каквато и да била поверителна или защитена информация, с която разполагат публичноправните субекти.

ЧЛЕН 10.66

Международни стандарти

1. Всяка страна отдава дължимото внимание на това да се гарантира, че международно приетите стандарти за регулиране и надзор в сектора на финансовите услуги и за борба с отклонението от данъчно облагане и избягването на данъци в сектора на финансовите услуги се изпълняват и прилагат на нейна територия. Такива международно договорени стандарти включват стандартите, приети от Г-20, Съвета за финансова стабилност, Базелския комитет по банков надзор, по-специално неговия „Основен принцип за ефективен банков надзор“, Международната асоциация на застрахователните надзорни органи, по-специално нейните „основни принципи в областта на застраховането“, Международната организация на комисиите по ценни книжа, по-специално нейните „Цели и принципи на регулиране на ценните книжа“, Специалната група за финансови действия и Световния форум за прозрачност и обмен на информация за данъчни цели.

2. Страните се стремят да си сътрудничат и да обменят информация относно разработването на международни стандарти.

ЧЛЕН 10.67

Нови за територията на някоя от страните финансови услуги

1. Всяка страна разрешава на доставчик на финансови услуги от другата страна, установил се на нейна територия, да предоставя каквато и да било нова финансова услуга, която тя би разрешила да бъде предоставяна от нейните собствени доставчици на финансови услуги в съответствие със своето право при сходни обстоятелства, при условие че въвеждането на новата финансова услуга не изисква приемането на ново законодателство или изменение на действащо такова. Това не се прилага за клонове на доставчици на финансови услуги от другата страна, установени на територията на една от страните.
2. Всяка страна може да определи институционалната и правната форма, под която услугата може да бъде предоставяна и да изисква разрешение за предоставянето на услугата. Когато се изисква подобно разрешение, се взема решение в разумен срок, като разрешение може да бъде отказано само по съображения от пруденциален характер.

ЧЛЕН 10.68

Саморегулиращи се организации

Ако някоя от страните изисква членство, участие или достъп до саморегулираща се организация, за да могат доставчиците на финансови услуги от другата страна да предоставят финансови услуги в или на територията на първата страна, страната гарантира, че тази саморегулираща се организация спазва задълженията по член 10.6 (Национално третиране), член 10.7 (Третиране като най-облагодетелствана нация), член 10.16 (Национално третиране) и член 10.17 (Третиране като най-облагодетелствана нация).

ЧЛЕН 10.69

Клирингови и платежни системи

Всяка страна предоставя, по реда и условията за предоставяне на национално третиране, на установените на нейна територия доставчици на финансови услуги от другата страна достъп до платежните и клиринговите системи, обслужвани от публичноправни субекти, както и до официалните инструменти за финансиране и рефинансиране, които са на разположение в хода на обичайната стопанска дейност. Настоящият член не предоставя достъп до инструментите на краен кредитор на съответната страна.

ПОДРАЗДЕЛ 6

УСЛУГИ ПО МЕЖДУНАРОДЕН МОРСКИ ТРАНСПОРТ

ЧЛЕН 10.70

Приложно поле и определения

1. В настоящия подраздел се определят принципите на нормативната уредба за предоставянето на услуги по международен морски транспорт съгласно раздели Б (Либерализиране на инвестициите), В (Трансгранична търговия с услуги) и Г (Влизане и временен престой на физически лица със стопанска цел) от настоящата глава и се прилагат за мерки на някоя от страните, засягащи търговията с услуги по международен морски транспорт. Настоящият подраздел не се прилага за несъответстващите аспекти на мерките, приети или запазени в сила в съответствие с член 10.10 (Несъответстващи на изискванията мерки) или член 10.18 (Несъответстващи на изискванията мерки).
2. За целите на настоящия подраздел и раздели Б (Либерализиране на инвестициите), В (Трансгранична търговия с услуги) и Г (Влизане и временен престой на физически лица със стопанска цел) от настоящата глава се прилагат следните определения:
 - а) „услуги по поддръждане и складиране на контейнери“ означава дейности, изразяващи се в съхраняване на контейнери, независимо дали в пристанищните райони или на сушата, с цел тяхното пълнене или разтоварване, поправка и предоставянето им за превоз на товари;

- б) „митническо оформяне“ означава дейности, които се състоят в извършването от името на друга страна на митническите формалности във връзка с вноса, износа или транзитния превоз на товари, независимо от това дали тази услуга представлява основната дейност на доставчика на услугата или е обичайно допълнение към основната му дейност;
- в) „превози от врата до врата или мултимодални транспортни операции“ означава превоз на товари с използване на повече от един вид транспорт, включващ международна отсечка по море, с единен транспортен документ;
- г) „услуги за фидерни превози“ означава предварителното и последващото транспортиране по море на международни товари, включително товари в контейнери, насипни товари на части и сухи или течни насипни товари между пристанища, разположени на територията на една от страните, международни товари по маршрут, насочени към местоназначение или идващи от пристанище на превоз извън територията на тази страна;
- д) „спедиционни услуги“ означава дейност, която се изразява в организирането и надзора на дейностите по превоз от името на изпращачите, посредством придобиване на транспортни и свързани услуги, изготвяне на документи и предоставяне на необходимата търговска информация;
- е) „международен товар“ означава товар, транспортиран между пристанище на едната страна и пристанище на другата страна или на трета държава, или между пристанища на различни държави членки;
- ж) „услуги по международен морски транспорт“ означава превоз на пътници или товари с морски плавателни съдове между пристанище на една от страните и пристанище на другата страна или на трета държава, включително прякото договаряне с доставчици на други транспортни услуги с цел да се обхванат операции за мултимодален превоз от врата до врата с единен транспортен документ, но не и правото да се предоставят тези други транспортни услуги;

- 3) „услуги по корабно агентиране“ означава дейности, които се състоят в представляване, в рамките на дадена географска зона, в качеството на агент на търговските интереси на една или няколко спедиторски линии или спедиторски дружества за следните цели:
- i) маркетинг и продажба на услуги за морски транспорт и на свързани услуги, от оформяне на офертата до фактурирането, както и издаване на коносаменти от името на дружествата, покупка и препродажба на необходимите свързани услуги, подготовка на документите и предоставяне на необходимата търговска информация,
 - ii) организиране, от името на дружествата, на временния престой на кораба или поемането на товари при необходимост;
- и) „спомогателни морски услуги“ означава услуги по обработка на товари за морски превоз, услуги по митническо оформяне, услуги по поддръждане и складиране на контейнери, услуги по корабно агентство и морски спедиторски услуги; и
- й) „услуги по обработка на товари за морски превоз“ означава дейности, извършвани от пристанищни дружества, в това число от оператори на терминали, но не включващи преките дейности на докерите, когато тези работници са организирани независимо от пристанищното дружество или дружеството оператор на терминал; Обхванатите дейности включват организацията и надзора на:
- i) товаренето или разтоварването на товари на или от кораб;
 - ii) закрепването или освобождаването на товари; и

- iii) приемането или предаването и съхраняването на товари преди изпращането им или след разтоварването им.

ЧЛЕН 10.71

Задължения

1. Всяка страна прилага неограничен достъп до международните морски пазари и сделки на търговска и недискриминационна основа чрез:

- a) за кораби, плаващи под флага на другата страна, или експлоатирани от доставчици на услуги от другата страна — третиране, не по-неблагоприятно от това, предоставено на собствените ѝ кораби, включително по отношение на:
 - i) достъпа до пристанища;
 - ii) използването на инфраструктурата и услугите на пристанищата;
 - iii) използването на спомагателни морски услуги;
 - iv) свързани такси и налози; и
 - v) митнически съоръжения и определяне на кейове и съоръжения за товарене и разтоварване;

- б) разрешаване на доставчиците на международни морски услуги от другата страна да установяват и управляват предприятие на нейна територия при условия, които са не по-малко благоприятни от тези, които предоставя на собствените си доставчици на услуги;
- в) предоставя на доставчиците на услуги по международен морски транспорт от другата страна, при разумни и недискриминационни условия, следните услуги на своите пристанища: корабоводене; теглене на буксир и помощ, оказана от влекач; зареждане с провизии; зареждане с горива и вода; събиране на отпадъци и изхвърляне на баласт; услуги на пристанищната управа; навигационно осигуряване; съоръжения за ремонт при спешни случаи; услуги по хвърляне на котва; кейове и услуги по акостиране; както и оперативни наземни услуги, необходими за експлоатацията на корабите, по-конкретно комуникации и снабдяване с вода и електричество;
- г) разрешаване на доставчиците на услуги по международен морски транспорт от другата страна, при условие че е получено разрешение от компетентния орган, когато е приложимо, да прехвърлят собствени или взети под наем празни контейнери, които не се превозват като товар срещу заплащане, между пристанища на Нова Зеландия или между пристанища на държава членка; и
- д) разрешаване на доставчиците на услуги по международен морски транспорт от другата страна да предоставят услуги за фидерни превози между пристанищата на Нова Зеландия или между пристанища на държава членка, при условие че е получено разрешение от компетентния орган, когато е приложимо.

2. При прилагането на параграф 1, букви а) и б) страните:

- а) не въвеждат клаузи за разпределяне на превоза на товари в бъдещи двустранни споразумения с трети държави относно морските транспортни услуги, включително в такива, отнасящи се до търговията със сухи и течни насипни товари и редовните търговски линии;

- б) прекратяват в разумен срок действието на клаузите за разпределяне на превоза на товари, посочени в буква а), които съществуват в предишни споразумения; и
- в) не приемат, нито запазват в сила административни, технически или други мерки, които биха могли да представляват прикрито ограничение или да имат произволни или необосновани дискриминационни последици, когато преобладават подобни условия, върху свободното предоставяне на услуги по международен морски транспорт.

ГЛАВА 11

ДВИЖЕНИЕ НА КАПИТАЛИ, ПЛАЩАНИЯ И ПАРИЧНИ ПРЕВОДИ

ЧЛЕН 11.1

Плащания и парични преводи

Всяка страна разрешава, в свободно конвертируема валута и съгласно съответните разпоредби на устава на Международния валутен фонд, всякакви плащания или преводи по отношение на трансакции по текущата сметка на платежния баланс, които попадат в обхвата на настоящото споразумение.

ЧЛЕН 11.2

Движение на капитали

Всяка от страните позволява, по отношение на сделки по капиталовата и финансовата сметка на платежния баланс, свободното движение на капитали за целите на либерализирането на инвестициите и други сделки, както е предвидено в глава 10 (Либерализиране на инвестициите и търговия с услуги).

ЧЛЕН 11.3

Прилагане на законовите и подзаконовите актове, свързани с движението на капитали, плащанията и паричните преводи

1. Някоя от разпоредбите на член 11.1 (Плащания и парични преводи) и член 11.2 (Движения на капитали) не може да се тълкува като възпрепятстваща някоя от страните да прилага своите закони и подзаконови актове, отнасящи се до:
 - а) несъстоятелността, неплатежоспособността или защитата на правата на кредиторите;
 - б) емитиране, търговия или боравене с ценни книжа, деривати, като фючърси или опции, или с други финансови инструменти;
 - в) финансовото отчитане или документирането на движението на капитали, плащания или парични преводи, когато това е необходимо за подпомагане на правоприлагащите или финансовите регулаторни органи;
 - г) престъпленията или наказуемите деяния, или заблуждаващите или измамните практики;

- д) гарантиране на изпълнението на разпореждания или съдебни решения в административни или съдебни производства; или
- е) социалната сигурност, обществените пенсионни схеми или задължителните спестовни схеми.

2. Някоя от страните не прилага законовите и подзаконовите актове, посочени в параграф 1, по произволен или дискриминационен начин или по начин, който би представлявал прикрито ограничение на движението на капитали, плащанията или паричните преводи.

ГЛАВА 12

ЦИФРОВА ТЪРГОВИЯ

РАЗДЕЛ А

ОБЩИ РАЗПОРЕДБИ

ЧЛЕН 12.1

Обхват

1. Настоящата глава се прилага за мерки на някоя от страните, засягащи търговията, които са възможни по електронен път.

2. Настоящата глава не се прилага по отношение на:
- а) аудио-визуални услуги;
 - б) информация, съхранявана или обработвана от някоя от страните или от нейно име, или мерки, свързани с такава информация, включително мерки, свързани с нейното събиране; и
 - в) мерки, приети или запазени в сила от Нова Зеландия, които тя счита за необходими за защита или насърчаване на правата, интересите, задълженията и отговорностите¹ на маорите по отношение на въпросите, обхванати от настоящата глава, включително в изпълнение на задълженията на Нова Зеландия съгласно te Tiriti o Waitangi/Договора от Уайтанги, при условие че тези мерки не се използват като средство за произволна или неоправдана дискриминация срещу лица от другата страна или като прикрито ограничение на търговията, допуснато чрез електронни средства. Глава 26 (Уреждане на спорове) не се прилага за тълкуването на te Tiriti o Waitangi/Договора от Уайтанги, включително по отношение на естеството на произтичащите от него права и задължения.

ЧЛЕН 12.2

Определения

1. Определенията, посочени в член 10.3 (Определения) от глава 10 (Либерализиране на инвестициите и търговия с услуги), се прилагат към настоящата глава.

¹ От съображения за правна сигурност се уточнява, че правата, интересите, задълженията и отговорностите на маорите включват тези, които се отнасят до традиционните знания на маорите (mātauranga Māori).

2. Определението за „обществена далекосъобщителна услуга“ в член 10.47, буква и) (Определения) се прилага за настоящата глава.
3. За целите на настоящата глава се прилагат следните определения:
- а) „потребител“ означава всяко физическо лице, което използва обществена далекосъобщителна услуга не за професионални цели;
 - б) „цифрови обществени поръчки“ означава обществени поръчки чрез електронни средства;
 - в) „съобщение за целите на директния маркетинг“ означава всяка форма на търговска реклама, чрез която дадено лице предава маркетингови съобщения директно на потребител чрез обществена далекосъобщителна услуга, включително електронна поща и текстови и мултимедийни съобщения (SMS и MMS);
 - г) „електронна автентификация“ означава електронен процес или действие по проверка, които дават възможност за потвърждаване на:
 - i) електронната идентификация на дадено лице; или
 - ii) произхода и целостта на данните в електронна форма;
 - д) „електронно фактуриране“ или „е-фактуриране“ означава автоматизираното създаване, обмен и обработка на фактури между доставчици и купувачи, като се използва структуриран цифров формат;

- е) „електронен печат“ означава данни в електронна форма, използвани от юридическо лице, които са прикрепени към други данни в електронна форма или са логически свързани с тях, за да се гарантира произходът и целостта на тези други данни;
- ж) „електронен подпис“ означава данни в електронна форма, които се добавят към или са логически свързани с други данни в електронна форма, които:
 - i) могат да се използва за идентифициране на титуляря на електронния подпис във връзка с другите данни в електронна форма; и
 - ii) се използват от подписващото лице за съгласуване на другите данни в електронна форма¹;
- з) „услуга за достъп до интернет“ означава обществена далекосъобщителна услуга, която предоставя достъп до интернет и съответно връзка с практически всички крайни точки на интернет, независимо от използваната мрежова технология и използваните крайни устройства;
- и) „лични данни“ означава информация, свързана с физическо лице, чиято самоличност е установена или може да бъде установена;
- й) „документ за търговска администрация“ означава формуляр, издаден или контролиран от някоя от страните, който трябва да бъде попълнен от или за вносител или износител във връзка с вноса или износа на стоки; и
- к) „потребител“ означава лице, използващо обществена далекосъобщителна услуга.

¹ От съображения за правна сигурност се уточнява, че нищо в настоящото определение не възпрепятства някоя от страните да придаде по-голяма правна сила на електронен подпис, който отговаря на определени изисквания, като например посочване, че данните не са били променени, или проверка на самоличността на подписващото лице.

ЧЛЕН 12.3

Право на регулиране

Страните потвърждават отново правото на всяка страна да предприема регулаторни мерки в рамките на своите територии за постигане на легитимни цели на политиката, като например защитата на живота или здравето на хората, животните или растенията, социалните услуги, общественото образование, безопасността, околната среда, включително изменението на климата, обществения морал, социалната закрила или защитата на потребителите, хуманното отношение към животните, неприкосновеността на личния живот и защитата на данните, насърчаването и опазването на културното многообразие, а в случая на Нова Зеландия — насърчаването или защитата на правата, интересите, задълженията и отговорностите на маорите.

РАЗДЕЛ Б

ТРАНСГРАНИЧНИ ПОТОЦИ ОТ ДАННИ И ЗАЩИТА НА ЛИЧНИТЕ ДАННИ

ЧЛЕН 12.4

Трансгранични потоци от данни

1. Страните са поели ангажимент да гарантират трансграничните потоци от данни с цел улесняване на търговията в цифровата икономика и признават, че всяка страна може да има свои собствени регулаторни изисквания в това отношение.

2. За тази цел никоя от страните не ограничава трансграничните потоци от данни, които се осъществяват между страните в контекста на дейност, попадаща в обхвата на настоящата глава, чрез:

- а) изискване за използване на компютърна техника или мрежови елементи на нейна територия за обработка на данни, включително като се изисква използването на компютърни съоръжения или мрежови елементи, които са сертифицирани или одобрени на територията на страната;
- б) изискване за локализиране на данни на нейна територия;
- в) забрана за съхранение или обработка на данни на територията на другата страна; или
- г) обвързване на трансграничния трансфер на данни с използването на компютърни съоръжения или мрежови елементи на нейна територия или с изисквания за локализиране на нейна територия.

3. От съображения за правна сигурност страните приемат, че нищо в настоящия член не възпрепятства страните да приемат или запазват в сила мерки в съответствие с член 25.1 (Общи изключения) за постигане на целите на обществената политика, посочени в него, които за целите на настоящия член се тълкуват, когато е уместно, по начин, който отчита еволюционния характер на цифровите технологии. Предходното изречение не засяга прилагането на други изключения от настоящия член в настоящото споразумение.

4. Страните правят преглед на прилагането на настоящия член и оценяват неговото функциониране в срок от три години след датата на влизане в сила на настоящото споразумение, освен ако страните не се споразумеят за друго. Всяка страна може също така по всяко време да предложи на другата страна да преразгледа настоящия член. Такава молба се разглежда с необходимото внимание.

5. В контекста на прегледа, посочен в параграф 4, и след публикуването на доклада на Waitangi Tribunal Wai 2522 от 19 ноември 2021 г., Нова Зеландия:

- а) потвърждава отново постоянната си способност да подкрепя и защитава интересите на маорите съгласно настоящото споразумение; и
- б) потвърждава намерението си да ангажира маорите, за да гарантира, че посоченият в параграф 4 преглед отчита продължаващата необходимост Нова Зеландия да подкрепя маорите при упражняването на техните права и интереси и да изпълнява задълженията си съгласно te Tiriti o Waitangi/Договора от Уайтанги и неговите принципи.

ЧЛЕН 12.5

Защита на личните данни и неприкосновеността на личния живот

1. Всяка страна признава, че защитата на личните данни и неприкосновеността на личния живот е основно право и че високите стандарти в това отношение допринасят за повишаване на доверието на потребителите в цифровата търговия.
2. Всяка страна може да приема или запазва в сила мерки, които счита за подходящи, за да гарантира защитата на личните данни и неприкосновеността на личния живот, включително чрез приемането и прилагането на правила за трансгранично прехвърляне на лични данни. Нищо в настоящото споразумение не засяга защитата на личните данни и неприкосновеността на личния живот, предоставена от съответните мерки на страните.

3. Всяка страна информира другата страна за мерки, посочени в параграф 2, които приема или запазва в сила.

4. Всяка страна публикува информация относно защитата на личните данни и неприкосновеността на личния живот, която предоставя на потребителите на цифрова търговия, включително:

- а) как физическите лица могат да потърсят правна защита при нарушения по отношение на личните данни или неприкосновеността на личния живот, произтичащо от цифровата търговия; и
- б) насоки и друга информация относно спазването от страна на предприятията на приложимите правни изисквания за защита на личните данни и неприкосновеността на личния живот.

РАЗДЕЛ В

СПЕЦИАЛНИ РАЗПОРЕДБИ

ЧЛЕН 12.6

Мита върху предаваните по електронен път данни

1. Никоя от страните не налага мита върху предаването по електронен път между лице от едната страна и лице от другата страна.

2. От съображения за правна сигурност се уточнява, че параграф 1 не възпрепятства някоя от страните да налага вътрешни данъци, такси или други налози върху електронното предаване, при условие че тези данъци, такси или налози се налагат по начин, който е в съответствие с настоящото споразумение.

ЧЛЕН 12.7

Без предварително разрешение

1. Всяка страна се стреми да не налага изискване за предварително разрешение или друго изискване с равностоен ефект върху предоставянето на услуги по електронен път.
2. Параграф 1 не засяга разрешителните режими, които не визират специфично и изключително услугите, предоставяни по електронен път, нито правилата в областта на телекомуникациите.

ЧЛЕН 12.8

Сключване на договори по електронен път

Освен ако не е предвидено друго в нейните законови и подзаконови актове, всяка страна гарантира, че:

- a) договори могат да се сключват по електронен път;

- б) договорите не са лишени от правно действие, действителност или изпълнителна сила единствено на основание, че договорът е сключен по електронен път; и
- в) не се създават, нито поддържат други пречки пред използването на електронни договори.

ЧЛЕН 12.9

Електронна автентификация

1. Освен в случаите, когато е предвидено друго в нейните законови и подзаконови актове, никоя от страните не може да отрича правната сила или допустимостта като доказателство в съдебни производства на електронен документ, електронен подпис, електронен печат или данни за удостоверяване на автентичност, получени в резултат на електронна автентификация, единствено на основание, че те са в електронна форма.
2. Никоя от страните не приема, нито запазва в сила мерки, с които:
 - а) забранява на страните по електронна трансакция да определят взаимно подходящите методи за електронна автентификация за тяхната електронна трансакция; или
 - б) не позволява на страните по електронна трансакция да могат да докажат пред съдебните и административните органи, че използването на електронна автентификация при тази електронна трансакция е в съответствие с приложимите правни изисквания.

3. Независимо от параграф 2, всяка от страните може да изисква за определена категория електронни трансакции методът на електронна автентификация:

- а) да е сертифициран от орган, акредитиран в съответствие с нейното законодателство; или
- б) да отговаря на определени стандарти за изпълнение, които са обективни, прозрачни и недискриминационни и се отнасят само до специфичните характеристики на съответната категория електронни трансакции.

4. Доколкото е предвидено в нейните закони или подзаконови актове, всяка от страните прилага параграфи 1—3 по отношение на други електронни процеси или средства за улесняване или разрешаване на електронни трансакции, като например електронни времеви печати или услуги за електронна препоръчана поща.

ЧЛЕН 12.10

Електронно фактуриране

1. Страните признават значението на стандартите за електронно фактуриране като ключов елемент на цифровите системи за възлагане на обществени поръчки в подкрепа на оперативната съвместимост и цифровата търговия, както и че тези системи могат да се използват и за електронни трансакции между предприятия и между предприятия и потребители.

2. Всяка страна гарантира, че прилагането на мерки, свързани с електронното фактуриране в нейната юрисдикция, е предназначено да подпомогне трансграничната оперативна съвместимост. При разработването на мерки, свързани с електронното фактуриране, всяка страна взема предвид, според случая, международните рамки, насоки или препоръки, когато такива съществуват.

3. Страните се стремят да обменят най-добри практики, свързани с електронното фактуриране и цифровите системи за обществени поръчки.

ЧЛЕН 12.11

Прехвърляне или достъп до изходния код

1. Страните признават нарастващото социално и икономическо значение на използването на цифрови технологии, както и значението на безопасното и отговорно разработване и използване на такива технологии, включително по отношение на изходния код на софтуера, за насърчаване на общественото доверие.
2. Някоя от страните не изисква прехвърляне или достъп до изходния код на софтуер, притежаван от лице от другата страна, като условие за вноса, износа, разпространението, продажбата или използването на такъв софтуер или на продукти, съдържащи такъв софтуер, на или от нейна територия¹.
3. От съображения за правна сигурност се уточнява, че параграф 2:
 - а) не се прилага за доброволното прехвърляне или предоставяне на достъп до изходен код на софтуер на търговска основа от лице от другата страна, например в контекста на сделка за възлагане на обществена поръчка или на свободно договорен договор; и

¹ Настоящият член не възпрепятства някоя от страните да изисква предоставянето на достъп до софтуер, използван за критична инфраструктура, доколкото това е необходимо за гарантиране на ефективното функциониране на критичната инфраструктура, при спазване на предпазните мерки срещу неразрешено разкриване.

- б) не засяга правото на регулаторните, административните, правоприлагащите или съдебните органи на някоя от страните да изискват изменение на изходния код на софтуера с цел спазване на нейните законови и подзаконови актове, които не са несъвместими с настоящото споразумение.

4. Нищо в настоящия член:

- а) не засяга правото на регулаторните органи, правоприлагащите органи, съдебните органи или органите за оценяване на съответствието на дадена страна да имат достъп до изходен код на софтуер преди или след вноса, износа, разпространението, продажбата или използването за целите на разследване, инспекция или проучване, за целите на действия по правоприлагане или съдебни производства, да определят съответствието с нейните законови и подзаконови актове, включително тези, които се отнасят до недискриминацията и предотвратяването на предубеждения, при спазване на гаранциите срещу неразрешено разкриване;
- б) не засяга изискванията на орган за защита на конкуренцията или друг съответен орган на някоя от страните за отстраняване на нарушение на правото в областта на конкуренцията;
- в) не засяга закрилата и защитата на правата върху интелектуалната собственост;
- г) не засяга правото на дадена страна да предприеме мерки в съответствие с член 14.1, параграф 2, буква а) (Включване на някои разпоредби на СДП), съгласно който член III от СДП се включва в настоящото споразумение и става част от него *mutatis mutandis*.

ЧЛЕН 12.12

Доверие на потребителите в онлайн услугите

1. Като признава значението на повишаването на доверието на потребителите в цифровата търговия, всяка от страните приема или запазва в сила мерки за гарантиране на ефективната защита на потребителите, участващи в сделки за електронна търговия, включително мерки, които:
 - а) забраняват измамните и подвеждащите търговски практики, включително заблуждаващите търговски практики;
 - б) изискват от доставчиците на стоки и услуги да действат добросъвестно и да спазват лоялните търговски практики, включително като зачитат правата на потребителите по отношение на непоискани стоки и услуги; и
 - в) предоставят на потребителите достъп до обезщетение за нарушаване на техните права, включително право на средства за правна защита в случаите, когато стоките или услугите са платени и не са доставени или предоставени съгласно договореното.
2. Всяка страна осигурява ниво на защита на потребителите, участващи в сделки за електронна търговия, което е поне равностойно на предвиденото за потребителите на търговия, извършвана с неелектронни средства съгласно нейните законови и подзаконови актове и политики.
3. Страните признават, че е важно да поверят на своите агенции за защита на потребителите или на други съответни органи подходящи правомощия за правоприлагане, както и значението на сътрудничеството между техните агенции за защита на потребителите или други съответни органи с цел защита на потребителите и повишаване на доверието на потребителите онлайн.

4. Страните признават ползите от механизмите за улесняване на уреждането на искове, свързани с трансгранични сделки за електронна търговия. За тази цел страните проучват възможностите за предоставяне на такива механизми за трансгранични сделки по електронна търговия между тях.

ЧЛЕН 12.13

Нежелани съобщения за целите на директния маркетинг

1. Всяка страна приема или запазва в сила мерки за гарантиране на ефективната защита на потребителите срещу нежелани съобщения за директен маркетинг.
2. Всяка страна гарантира, че съобщенията за целите на директния маркетинг не се изпращат до потребители, които са физически лица, освен ако те не са дали съгласието си за получаване на такива съобщения. Съгласието се определя в съответствие с правото на всяка от страните.
3. Независимо от параграф 2, всяка от страните позволява на лица, които събират, в съответствие с нейното право, данните за връзка на потребител в контекста на доставката на стоки или услуги, да изпращат съобщения за целите на директния маркетинг до този потребител за собствените си подобни стоки или услуги.
4. Всяка страна гарантира, че съобщенията за директен маркетинг са ясно разпознаваеми като такива, ясно разкриват от чие име са направени и съдържат необходимата информация, позволяваща на ползвателите по всяко време да поискат безплатно да бъде преустановено тяхното изпращане.

5. Всяка страна предоставя на ползвателите достъп до правна защита срещу доставчиците на съобщения за директен маркетинг, които не отговарят на мерките, приети или запазени в сила в съответствие с параграфи 1—4.

ЧЛЕН 12.14

Сътрудничество по регулаторни въпроси във връзка с цифровата търговия

1. Страните обменят информация по следните регулаторни въпроси в контекста на цифровата търговия:

- а) признаването и улесняването на оперативно съвместими електронни удостоверителни услуги и услуги за електронна автентификация;
- б) третирането на съобщенията за директен маркетинг;
- в) защита на потребителите онлайн, включително средства за правна защита на потребителите и изграждане на доверието им;
- г) предизвикателствата пред МСП при използването на електронната търговия;
- д) електронно управление; и
- е) други въпроси от значение за развитието на цифровата търговия.

2. От съображения за правна сигурност се уточнява, че настоящата разпоредба не се прилага по отношение на правилата и гаранциите на страните за защита на личните данни и неприкосновеността на личния живот, включително по отношение на трансграничното прехвърляне на лични данни.
3. Когато е целесъобразно, страните си сътрудничат и участват активно в международни форуми за насърчаване на развитието на цифровата търговия.
4. Страните признават значението на сътрудничеството по въпросите на киберсигурността, свързани с цифровата търговия.

ЧЛЕН 12.15

Търговия без документи на хартиен носител

1. С оглед на създаването на гранична среда без документи на хартиен носител за търговията със стоки, страните признават значението на премахването на хартиените формуляри и документите, необходими за вноса, износа или транзита на стоки. За тази цел страните се насърчават да премахнат формулярите и документите на хартиен носител, когато е целесъобразно, и да преминат към използването на формуляри и документи в основани на данни формати.
2. Всяка от страните се стреми да предоставя на обществеността в електронен формат документите на търговската администрация, които тя издава или контролира, или които се изискват в нормалния ход на търговията. За целите на настоящия параграф терминът „електронен формат“ включва формати, подходящи за автоматизирано разчитане и електронна обработка без човешка намеса, както и цифровизирани изображения и формуляри.

3. Всяка от страните се стреми да приема електронните версии на документите за търговска администрация като законен еквивалент на хартиените версии на документите за търговска администрация.
4. Страните се стремят да си сътрудничат двустранно и в рамките на международни форуми, за да подобрят приемането на електронните версии на документите за търговска администрация.
5. При разработването на инициативи, които предвиждат използването на търговия без документи на хартиен носител, всяка страна се стреми да вземе предвид методите, договорени от международните организации.

ЧЛЕН 12.16

Достъп до отворен интернет

Страните признават ползите за потребителите на съответните им територии, при спазване на приложимите политики, законови и подзаконови актове на всяка от страните, от възможността:

- а) за достъп, разпространение и използване на услуги и приложения по техен избор, достъпни в интернет, при условие че е налице разумно управление на мрежата, което не блокира или забавя трафика по търговски причини;
- б) за свързване на избрани от тях устройства с интернет, при условие че тези устройства не вредят на мрежата; и

- в) за достъп до информация относно практиките за управление на мрежата на своя доставчик на услуги за достъп до интернет.

ГЛАВА 13

ЕНЕРГИЯ И СУРОВИНИ

ЧЛЕН 13.1

Цели

Целите на настоящата глава са да се улеснят търговията и инвестициите между страните за насърчаване, развитие и увеличаване на производството на енергия от възобновяеми източници и устойчивото производство на суровини, включително чрез използването на екологосъобразни технологии.

ЧЛЕН 13.2

Принципи

1. Всяка страна си запазва суверенното право да определя дали районите в рамките на нейната територия, както и в нейните архипелажни и териториални води, изключителна икономическа зона и континентален шелф, са на разположение за проучване и производство на енергийни стоки и суровини.

2. Всяка от страните запазва правото си да приема, поддържа и прилага мерки, които са необходими за осигуряване на доставките на енергийни стоки и суровини и са в съответствие с настоящото споразумение.

ЧЛЕН 13.3

Определения

За целите на настоящата глава се прилагат следните определения:

- а) „разрешение“ означава разрешително, лиценз, концесия или подобен административен или договорен инструмент, с който компетентният орган на една от страните дава право на даден субект да упражнява определена стопанска дейност на нейната територия;
- б) „балансиране“ означава действия и процеси във всички срокове, чрез които мрежовите оператори непрекъснато осигуряват поддържането на честотата на системата в предварително определен диапазон на стабилност и съответствие с размера на резервите, необходими по отношение на изискваното качество;
- в) „енергийни стоки“ означава стоките, от които се произвежда енергия и които са изброени в съответния код по ХС в приложение 13 (Списъци на енергийните стоки, въгледородите и суровините)¹;
- г) „въгледороди“ означава стоките, изброени в съответния код по ХС в приложение 13 (Списъци на енергийните стоки, въгледородите и суровините);

¹ От съображения за правна сигурност се уточнява, че терминът „енергийни стоки“ не включва селскостопански, горски или рибни стоки, различни от биогаз или биогорива.

- д) „суровини“ означава материали, използвани при производството на промишлени стоки, които са изброени в съответния код по ХС в приложение 13 (Списъци на енергийните стоки, въглеродородите и суровините)¹;
- е) „електрическа енергия от възобновяеми източници“ означава електрическа енергия, произведена от възобновяеми енергийни източници;
- ж) „енергия от възобновяеми източници“ означава енергия, произведена от слънчеви, вятърни, водноелектрически, геотермални, биологични, океански източници, както и от други източници от околната среда, при които първоначалният енергиен източник е възобновяем;
- з) „стандарт“ означава стандарт съгласно определението в приложение 1 към Споразумението за ТПТ; и
- и) „технически регламент“ означава технически регламент съгласно определението в приложение 1 към Споразумението за ТПТ.

ЧЛЕН 13.4

Монополи върху вноса и износа

Никоя от страните не може да определя или поддържа определен монопол върху вноса или износа. За целите на настоящия член монопол върху вноса или износа означава изключителното право или предоставяне на правомощия от една от страните на даден субект да внася енергийни стоки или суровини или да изнася енергийни стоки или суровини за другата страна².

¹ От съображения за правна сигурност се уточнява, че терминът „суровини“ не включва селскостопански, горски или рибни стоки.

² От съображения за правна сигурност се уточнява, че настоящият член не засяга глава 10 (Либерализиране на инвестициите и търговия с услуги) и не включва право, което произтича от предоставянето на право върху интелектуална собственост.

ЧЛЕН 13.5

Експортна цена

Никоя от страните не налага цена за износ на енергийни стоки или суровини за другата страна, която е по-висока от цената на такива енергийни стоки или суровини, когато те са предназначени за вътрешния пазар, посредством каквато и да било мярка, като например лицензи или изисквания за минимална цена.

ЧЛЕН 13.6

Ценообразуване на национално равнище

Всяка страна се стреми да гарантира, че цените на едро на електроенергията и природния газ отразяват действителното търсене и предлагане. Ако някоя от страните реши да регулира цената на вътрешните доставки на енергийни стоки и суровини (наричана по-нататък „регулирана цена“), тя може да направи това само за постигане на легитимна цел на обществената политика и само чрез налагане на регулирана цена, която е ясно определена, прозрачна, недискриминационна и пропорционална.

ЧЛЕН 13.7

Разрешение за проучване и производство

на енергийни стоки и суровини

1. Ако някоя от страните изисква разрешение за проучване или производство на въглеродороди, електроенергия или суровини, тази страна:
 - а) предоставя такова разрешение в съответствие с условията и процедурите, определени в член 10.33 (Обективност, безпристрастност и независимост) и член 10.34 (Публикуване и налична информация); и
 - б) гарантира прозрачен процес за предоставяне на разрешения и публикува най-малко вида на разрешението и съответния район или част от него по такъв начин, че да се даде възможност на потенциално заинтересованите заявители да подават заявления.
2. Всяка страна може да предостави разрешения, без да спазва условията и процедурите, определени в член 10.34 (Публикуване и налична информация) и параграф 1, буква б) от настоящия член, във всеки от следните случаи, свързани с въглеродороди:
 - а) районът е бил обект на предходна процедура в съответствие с член 10.34 (Публикуване и налична информация) и параграф 1, буква б) от настоящия член, която не е довела до издаване на разрешение;
 - б) районът е на постоянно разположение за проучване или производство; или

в) издаденото разрешение е било отменено преди датата на изтичане на срока му на валидност.

3. Дадена страна може да изиска от субект, на който е предоставено разрешение, да плати финансова вноска или вноска в натура¹. Вноската се определя по начин, който не възпрепятства процеса на управление и вземане на решения на субекта, на когото е предоставено разрешението.

4. Всяка страна гарантира, че на заявителя са предоставени основанията за отхвърляне на неговото заявление, за да му се даде възможност да прибегне до процедури за обжалване или преразглеждане. Процедурите за обжалване или преразглеждане се оповестяват предварително.

ЧЛЕН 13.8

Оценка на въздействието върху околната среда

1. Всяка страна гарантира, че нейните законови и подзаконови актове изискват оценка на въздействието върху околната среда за дейности, свързани с производството на енергийни стоки или суровини, когато тези дейности могат да окажат значително въздействие върху околната среда.

¹ От съображения за правна сигурност се уточнява, че понятието „финансова вноска или вноска в натура“ в настоящия параграф не включва обезпечение или плащане, необходими за целите на субект, който изпълнява задължение за финансиране и извършване на извеждане от експлоатация, нито обезпечение или плащане, необходими за дейности след извеждането от експлоатация.

2. По отношение на оценката на въздействието върху околната среда, посочена в параграф 1, всяка страна, както се изисква от нейните законови и подзаконови актове:
- а) гарантира, че всички заинтересовани лица, включително неправителствени организации, разполагат с ранна и ефективна възможност и подходящ период от време да участват в оценката на въздействието върху околната среда, както и подходящ срок за представяне на коментари по доклада за оценка на въздействието върху околната среда;
 - б) взема предвид констатациите от оценката на въздействието върху околната среда, свързани с въздействието върху околната среда, преди да издаде разрешението;
 - в) прави публично достояние резултатите от оценката на въздействието върху околната среда; и
 - г) определя и оценява по целесъобразност значителните въздействия на даден проект върху:
 - i) населението и човешкото здраве;
 - ii) биологичното разнообразие;
 - iii) земята, почвата, водата, въздуха и климата; и
 - iv) културното наследство и ландшафта, включително очакваните последици, произтичащи от уязвимостта на проекта към рискове от мащабни аварии или бедствия, които са от значение за съответния проект.

ЧЛЕН 13.9

Риск и безопасност в морето

1. Всяка страна гарантира, че регулаторните функции, свързани с безопасността и опазването на околната среда на свързаните с нефт и газ дейности в крайбрежни води, се изпълняват независимо от регулаторните функции, свързани с икономическото развитие и лицензирането на свързаните с нефт и газ дейности в крайбрежни води, например чрез поддържане на отделни юридически лица.
2. Всяка страна определя, когато е приложимо, условията, необходими за безопасни морски дейности, проучване и добив на нефт и газ на нейна територия, с цел опазване на морската среда и крайбрежните общности от замърсяване. Тези условия се основават на високи стандарти за безопасност и опазване на околната среда при свързаните с нефт и газ дейности в крайбрежни води.
3. Страните си сътрудничат, когато е целесъобразно, за насърчаване в международен план на високи стандарти за безопасност и опазване на околната среда при свързаните с нефт и газ дейности в крайбрежни води чрез обмен на информация и повишаване на прозрачността по отношение на безопасността и екологичната ефективност.

ЧЛЕН 13.10

Достъп до енергийна инфраструктура за производителите на електроенергия от възобновяеми източници

1. Без да се засяга член 13.7 (Разрешение за проучване и производство на енергийни стоки и суровини), всяка страна гарантира, че на производителите на електроенергия от възобновяеми източници на нейна територия се предоставя достъп до инфраструктурата за пренос и разпределение на електроенергия на нейна територия при недискриминационни, разумни и отразяващи разходите условия в рамките на разумен период от време след подаването на искането за достъп и при условия, които позволяват надеждно използване на тази инфраструктура.
2. Всяка страна гарантира, че собствениците или операторите на инфраструктура за пренос на електроенергия на нейна територия публикуват реда и условията, посочени в параграф 1, и предприемат подходящи мерки за свеждане до минимум на ограничаването на производството на електроенергия от възобновяеми източници.
3. Всяка страна гарантира наличието на балансиращи пазари, на които производителите на енергия от възобновяеми източници могат да закупуват стоки и услуги при разумни и недискриминационни условия.
4. Настоящият член не засяга правото на всяка от страните да приема или запазва в своите законови и подзаконови актове дерогации от правото на достъп до нейната инфраструктура за пренос на електроенергия въз основа на обективни и недискриминационни критерии, при условие че тези дерогации са необходими за изпълнението на легитимна цел на политиката, като например необходимостта от поддържане на стабилността на електроенергийната система.

ЧЛЕН 13.11

Регулаторен орган

Всяка страна поддържа или създава независим регулаторен орган или друг независим орган, който:

- а) е правно обособен и функционално отделен от:
 - i) други органи; или
 - ii) оператори или субекти, които предоставят или имат достъп до инфраструктурата за пренос и разпределение на електроенергия; и
- б) има за задача да разрешава спорове относно подходящи условия и тарифи за достъп и използване на инфраструктурата за пренос и разпределение на електроенергия в рамките на разумен период от време.

ЧЛЕН 13.12

Сътрудничество в областта на стандартите, техническите регламенти

и процедури за оценка на съответствието

1. В съответствие с член 9.5 (Международни стандарти) и член 9.6 (Стандарти) страните насърчават сътрудничеството между регулаторните органи или органите по стандартизация, разположени на съответните им територии, в областта на енергийната ефективност и устойчивата енергия от възобновяеми източници, с цел да допринесат за политиката в областта на устойчивата енергетика и климата.
2. За целите на параграф 1 страните се стремят да определят съответните инициативи от взаимен интерес по отношение на стандартите, техническите регламенти и процедурите за оценка на съответствието, свързани с енергийната ефективност и устойчивата енергия от възобновяеми източници.

ЧЛЕН 13.13

Научноизследователска и развойна дейност и иновации

Страните насърчават научните изследвания, развойната дейност и иновациите в областта на енергийната ефективност, енергията от възобновяеми източници и суровините и си сътрудничат по целесъобразност, включително за:

- а) насърчаване разпространението на информация и най-добри практики за екологосъобразни и икономически ефективни политики по отношение на енергийните стоки и суровините, както и икономически ефективни практики и технологии в областта на енергийната ефективност, енергията от възобновяеми източници и суровините, по начин, който е в съответствие с адекватната и ефективна защита на правата върху интелектуалната собственост; и

- б) насърчаване на научните изследвания, разработването и прилагането на енергийно ефективни и екологосъобразни технологии, практики и процеси в областта на енергийната ефективност и енергията от възобновяеми източници и суровините, които биха минимизирали вредното въздействие върху околната среда по цялата верига на енергийните стоки и суровините.

ЧЛЕН 13.14

Сътрудничество в областта на енергийните стоки и суровините

Страните си сътрудничат, когато е целесъобразно, в областта на енергийните стоки и суровините с оглед, наред с другото:

- а) намаляване или премахване на нарушаващите търговията и инвестициите мерки в трети държави, засягащи енергийните стоки и суровините;
- б) координиране на техните позиции в рамките на международни форуми, на които се обсъждат въпроси, свързани с търговията и инвестициите във връзка с енергийните стоки и суровините, и насърчаване на международни програми в областта на енергийната ефективност, енергията от възобновяеми източници и суровините;
- в) насърчаване на обмена на пазарни данни в областта на:
 - і) енергийните стоки, включително информация за организацията на енергийните пазари, насърчаването на нови енергийни технологии и енергийната ефективност;
 - и

- ii) суровините;
- г) насърчаване на корпоративната социална отговорност в съответствие с международните стандарти, като например Насоките на ОИСР за многонационалните предприятия и Насоките на ОИСР за надлежната проверка за отговорно бизнес поведение;
- д) насърчаване на ценностите на отговорното снабдяване и добив в световен мащаб, както и максимално увеличаване на приноса на техните сектори на суровините и свързаните с тях промишлени вериги за създаване на стойност за изпълнението на целите на ООН за устойчиво развитие;
- е) насърчаване на научните изследвания, развойната дейност, иновациите и обучението в съответните области от общ интерес в областта на енергийните стоки и суровините;
- ж) насърчаване на обмена на информация и най-добри практики относно развитието на вътрешната политика;
- з) насърчаване на ефективното използване на ресурсите (т.е. подобряване на производствените процеси, както и трайността, възможностите за поправка, проектирането за разглобяване, лесното повторно използване и рециклиране на стоките); и
- и) насърчаване в международен план на високи стандарти за безопасност и опазване на околната среда за свързаните с нефт, газ и минни дейности в крайбрежни води чрез обмен на информация и повишаване на прозрачността по отношение на безопасността и екологичната ефективност.

ГЛАВА 14

ОБЩЕСТВЕНИ ПОРЪЧКИ

ЧЛЕН 14.1

Включване на някои разпоредби на СДП

1. Страните потвърждават своите права и задължения съгласно СДП.
2. Следните разпоредби на СДП се включват в настоящото споразумение и стават част от него *mutatis mutandis*, по отношение на обществените поръчки, попадащи в обхвата на приложение 14 (Ангажменти за достъп до пазара на обществени поръчки):
 - а) членове I-IV, VI-XV, XVI.1—XVI.3, XVII и XVIII; и
 - б) допълнения II, III и IV към СДП, доколкото се отнасят до всяка от страните.
3. Независимо от член 1.5, параграф 5 (Връзка с други международни споразумения), ако някой от членовете от СДП, посочени в параграф 2, буква а), бъде изменен, тези изменения не се включват автоматично в настоящата глава, а страните провеждат консултации с оглед на изменението на настоящата глава по целесъобразност.

4. От съображения за правна сигурност се уточнява, че позоваванията на „попадаща в обхвата поръчка“ в разпоредбите, включени в параграф 2, се тълкуват като позовавания на поръчки, попадащи в обхвата на приложение 14 (Ангажменти за достъп до пазара на обществени поръчки).

ЧЛЕН 14.2

Допълнителни правила

В допълнение към разпоредбите, посочени в член 14.1 (Включване на някои разпоредби на СДП), се прилагат следните разпоредби:

Използване на електронни средства при провеждане на обществени поръчки и публикуване на обявления

1. Всички обявления, свързани с попадаща в обхвата поръчка, включително обявления за предстоящи обществени поръчки, обобщени обявления, обявления за планирани обществени поръчки и обявления за възложени поръчки:

- а) са пряко достъпни по електронен път, безплатно, чрез единна точка за достъп в интернет; и
- б) могат да бъдат публикувани и на подходящ хартиен носител.

Тръжната документация се предоставя чрез електронни средства и страните използват електронни средства при подаването на оферти във възможно най-голяма степен.

Системи за регистрация и квалификационни процедури

2. Съгласно член IX.1 от СДП, когато дадена страна, включително нейните възложители, или всеки друг компетентен орган поддържа система за регистрация на доставчици, тя гарантира, че информацията относно системата за регистрация е достъпна по електронен път и че заинтересованите доставчици могат да поискат регистрация по всяко време. Ако даден доставчик отговаря на условията за регистрация, той се регистрира в разумен срок. Ако даден доставчик не отговаря на условията за регистрация, той се информира и му се предоставя писмена обосновка в разумен срок.

Селективна процедура за възлагане на поръчки

3. Съгласно член IX.5 от СДП, ако възложителят използва селективна процедура за възлагане на обществени поръчки, той не ограничава броя на доставчиците, поканени да подадат оферта, с цел избягване на ефективната конкуренция.

Екологични, социални и трудови съображения

4. Всяка страна може:

- a) да позволи на възложителите да вземат предвид екологични, трудови и социални съображения, свързани с предмета на поръчката, при условие че те са:
 - i) недискриминационни; и

- ii) посочени в обявлението за предстояща поръчка или в тръжната документация;
- б) да предприеме подходящи мерки, за да гарантира спазването на своите собствени и международните закони, подзаконовите актове, задължения и стандарти в областта на околната среда, труда и социалната сфера, при условие че те не са дискриминационни.

Условия за участие

5. Въпреки че при определянето на условията за участие възложител на дадена страна може да изисква съответен предишен опит, когато той е от съществено значение за изпълнението на изискванията за възлагане на поръчки в съответствие с член VIII.2, буква б) от СДП, този възложител не изисква предходният опит на територията на страната да бъде условие за поръчката.

ЧЛЕН 14.3

Обмен на статистически данни

На всеки две години всяка страна предоставя на другата страна двустранни статистически данни за обществените поръчки, в зависимост от наличността им в официалните онлайн системи за възлагане на обществени поръчки на всяка от страните.

ЧЛЕН 14.4

Промени и корекции, засягащи обхвата

1. Всяка от страните може да измени или коригира своите ангажменти в своя раздел от приложение 14 (Ангажменти за достъп до пазара на обществени поръчки) в съответствие с параграфи 3—9 от настоящия член.

2. Ако изменение или поправка на приложенията на дадена страна към допълнение I към СДП влезе в сила съгласно член XIX от СДП, то автоматично влиза в сила и се прилага *mutatis mutandis* за целите на настоящото споразумение.

Изменения

3. Страна, която възнамерява да измени своите задължения в своя раздел от приложение 14 (Ангажменти за достъп до пазара на обществени поръчки):

- а) уведомява другата страна писмено за това; и
- б) включва в уведомлението предложение до другата страна за подходящи компенсаторни корекции с цел обхватът да се запази на равнище, сравнимо със съществуващото преди промяната.

4. Независимо от параграф 3, буква б) от никоя от страните не се изисква да предоставя компенсаторни корекции на другата страна, ако изменението обхваща субект, върху който страната действително е премахнала своя контрол или влияние.

5. Другата страна може да възрази срещу изменението, посочено в параграф 3, ако при оспорване докаже, че:

- а) компенсаторната корекция, предложена съгласно параграф 3, буква б), е подходяща за поддържане на сравнимо равнище на взаимно договорен обхват; или
- б) изменението обхваща субект, върху който страната действително е премахнала своя контрол или влияние, както е предвидено в параграф 4.

Другата страна възразява писмено в срок от 45 дни след датата на изпращане на уведомлението, посочено в параграф 3, буква а), или се счита, че е приела компенсаторната корекция или изменение, включително за целите на глава 26 (Уреждане на спорове).

Поправки

6. Следните промени в раздел от приложение 14 (Ангажменти за достъп до пазара на обществени поръчки) се считат за поправка от чисто формален характер, при условие че не засягат взаимно договорения обхват, предвиден в настоящата глава:

- а) промяна в наименованието на субект;
- б) сливане на два или повече субекта, изброени в този раздел; и
- в) разделянето на субект, посочен в този раздел, на два или повече субекта, които се добавят към субектите, изброени в същия раздел.

7. В случай на предложени поправки на ангажиментите на една от страните в нейния раздел от приложение 14 (Ангажменти за достъп до пазара на обществени поръчки), страната уведомява другата страна на всеки две години в съответствие с цикъла на уведомленията, предвиден в СДП.

8. Всяка страна може да уведоми другата страна за възражение срещу предложена поправка в срок от 45 дни след датата на изпращане на уведомлението. Ако някоя от страните представи възражение, тя излага причините, поради които счита, че предложената поправка не е промяна в съответствие с параграф 6 от настоящия член, и описва ефекта от предложената поправка върху взаимно договорения обхват, предвиден в настоящото споразумение. Ако не бъде подадено писмено възражение в срок от 45 дни след датата на изпращане на уведомлението, се счита, че страната е съгласна с предложената поправка.

Консултации и уреждане на спорове

9. Ако другата страна възрази срещу предложеното изменение или поправка, страните се стремят да разрешат въпроса посредством консултации. Ако в срок от 60 дни след датата на подаване на възражението не бъде постигнато споразумение, страната, която иска да измени или коригира своя раздел от приложение 14 (Ангажменти за достъп до пазара на обществени поръчки), може да отнесе въпроса за уреждане на спора. Планираното изменение или поправка на съответния раздел на приложение 14 (Ангажменти за достъп до пазара на обществени поръчки) влиза в сила само когато двете страни са се договорили или въз основа на окончателно решение на експертна група за уреждане на спорове.

ЧЛЕН 14.5

По-нататъшни преговори

Страните започват преговори относно достъпа до пазара с цел внасяне на подобрения в обхвата, предвиден в приложение 14, раздел Б, подраздел 2 (Субекти на регионалното и местното управление) и раздел Б, подраздел 3 (График на Нова Зеландия), възможно най-скоро след като новозеландските местни органи, държавни услуги или субекти от държавния сектор са:

- а) обхванати от Нова Зеландия в друго международно търговско споразумение; или
- б) са подложени на задължението да спазват правилата за държавните поръчки на Нова Зеландия¹ след датата на влизане в сила на настоящото споразумение².

¹ Новозеландските правила за държавните поръчки са основният инструмент на Нова Зеландия за регулиране на държавните поръчки. В цяло правителствено указание, издадено на 22 април 2014 г. съгласно член 107 от Закона за държавните субекти от 2004 г., се изисква определени класове субекти да спазват правилата за държавните поръчки.

² От съображения за правна сигурност се уточнява, че буква б) не се прилага, ако един или повече от засегнатите субекти са били задължени да спазват правилата за държавните поръчки на Нова Зеландия към датата на влизане в сила на настоящото споразумение.

ГЛАВА 15

ПОЛИТИКА В ОБЛАСТТА НА КОНКУРЕНЦИЯТА

ЧЛЕН 15.1

Принципи на конкуренцията

Страните признават значението на свободната и ненарушена конкуренция за своите търговски и инвестиционни отношения. Страните признават, че антиконкурентните бизнес практики и държавната намеса могат да нарушат правилното функциониране на пазарите и да ограничат ползите от либерализирането на търговията и инвестициите.

ЧЛЕН 15.2

Неутралност по отношение на конкуренцията

Настоящата глава се прилага за всички предприятия, публични или частни.

ЧЛЕН 15.3

Стопанска дейност

Настоящата глава се прилага за предприятия само доколкото предприятията извършват стопанска дейност. За целите на настоящата глава терминът „стопанска дейност“ се отнася до предлагането на стоки или услуги на пазара.

ЧЛЕН 15.4

Законодателна уредба

1. Всяка от страните приема или запазва в сила законодателство в областта на конкуренцията, което:

- а) се прилага за всички предприятия;
- б) се прилага във всички сектори на икономиката¹; и

¹ От съображения за правна сигурност се уточнява, че съгласно член 42 отДФЕС правилата за конкуренция на Съюза се прилагат за селскостопанския сектор в съответствие с Регламент (ЕС) № 1308/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 г. за установяване на обща организация на пазарите на селскостопански продукти и за отмяна на регламенти (ЕИО) № 922/72, (ЕИО) № 234/79, (ЕО) № 1037/2001 и (ЕО) № 1234/2007 (ОВ ЕС L 347, 20.12.2013 г., стр. 671).

в) разглежда по ефективен начин всички изброени по-долу практики:

- i) хоризонтални и вертикални споразумения между предприятия, решения на сдружения на предприятия и неформално сътрудничество между предприятия, заместващи рисковете за конкуренцията, които имат за своя цел или резултат предотвратяването, ограничаването или нарушаването на конкуренцията;
- ii) злоупотреби от страна на едно или няколко предприятия с господстващо положение; и
- iii) концентрации между предприятия, които биха възпрепятствали съществено ефективната конкуренция, по-специално в резултат на установяване или засилване на господстващо положение.

2. Страните гарантират, че предприятията, на които е възложено изпълнението на задачи от обществен интерес, се подчиняват на правилата, посочени в настоящата глава, доколкото прилагането на тези правила не възпрепятства юридически или фактически изпълнението на конкретни задачи от обществен интерес, които са възложени на тези предприятия. Възложените задачи от обществен интерес са прозрачни и всяко ограничаване или отклонение от прилагането на правилата в настоящата глава не надхвърля строго необходимото за постигане на възложените задачи.

ЧЛЕН 15.5

Изпълнение

1. Всяка страна поддържа оперативно независим орган, който отговаря за пълното и ефективното прилагане на правото в областта на конкуренцията, посочено в член 15.4, параграф 1 (Законодателна уредба), и разполага с необходимите правомощия и ресурси, за да го осигури.
2. Всяка страна прилага своето право в областта на конкуренцията по прозрачен начин, като зачита принципите на процесуална справедливост, включително правото на защита на засегнатите предприятия, по-специално правото на изслушване и правото на съдебен контрол.
3. Всяка страна оповестява публично своите законови и подзаконови актове в областта на конкуренцията, както и всички насоки, използвани във връзка с тяхното прилагане, с изключение на вътрешните оперативни процедури.
4. Всяка страна гарантира, че нейните законови и подзаконови актове в областта на конкуренцията се прилагат и изпълняват по начин, недопускащ дискриминация въз основа на националност.
5. Всяка страна гарантира, че преди налагането на санкция или прилагането на средство за правна защита в рамките на изпълнително производство, на ответника се предоставя възможност да бъде изслушан и да представи доказателства в своя защита. По-специално всяка от страните гарантира, че ответникът има достатъчна възможност да преразгледа и оспори доказателствата, на които се основава налагането на санкцията или прилагането на средството за правна защита.

6. Всяка от страните гарантира, че основанията за наложена санкция или приложено средство за правна защита за нарушение на нейното право в областта на конкуренцията, се предоставят на ответника в производство по прилагане на нейните законови или подзаконови актове в областта на конкуренцията, като се извършват евентуални редакции, необходими с оглед защита на поверителната информация.

7. Всяка страна гарантира, че на адресатите на решение за налагане на санкция или прилагане на средство за правна защита за нарушение на нейното право в областта на конкуренцията се предоставя възможност да обжалват решението по съдебен ред.

ЧЛЕН 15.6

Частно право на иск

1. За целите на настоящия член „частно право на иск“ означава правото на дадено лице да потърси правна защита, включително съдебни, парични или други средства за правна защита, чрез съд или друг независим трибунал за вреди на стопанската дейност или имуществото на това лице, причинени от нарушение на правото в областта на конкуренцията на някоя от страните, независимо дали самостоятелно или след установяване на нарушение от органа или органите за защита на конкуренцията на страната.

2. Като признават, че частното право на иск е важно допълнение към прилагането от страна на публичните органи на правото в областта на конкуренцията на дадена страна, всяка от страните приема или запазва в сила закони или други мерки, които предвиждат самостоятелно частно право на иск.

ЧЛЕН 15.7

Сътрудничество

1. Страните признават, че е в техен общ интерес да насърчават сътрудничеството по отношение на политиката в областта на конкуренцията и прилагането на правото в областта на конкуренцията.
2. За да се улесни сътрудничеството, посочено в параграф 1, органите за защита на конкуренцията на страните могат да обменят информация при спазване на правилата за поверителност в правото на всяка от страните.
3. Органите за защита на конкуренцията на страните се стремят да координират, когато е възможно и уместно, своите действия по правоприлагане по отношение на същите или свързани поведение или случаи.

ЧЛЕН 15.8

Неприлагане на разпоредбите относно уреждането на спорове

Глава 26 (Уреждане на спорове) не се прилага за настоящата глава.

ГЛАВА 16

СУБСИДИИ

ЧЛЕН 16.1

Принципи

Субсидии могат да бъдат предоставяни от някоя от страните, когато са необходими за постигане на цел на обществената политика. Страните признават обаче, че някои субсидии могат да нарушат правилното функциониране на пазарите, да ограничат ползите от либерализацията на търговията и да навредят на околната среда. По принцип никоя от страните не следва да предоставя субсидии, когато те оказват отрицателно въздействие или има вероятност да окажат отрицателно въздействие върху конкуренцията или търговията или когато се нанасят значителни вреди на околната среда.

ЧЛЕН 16.2

Определения и приложно поле

1. За целите на настоящата глава „субсидия“ означава:
 - а) мярка, която отговаря на условията, посочени в член 1, параграф 1 от Споразумението за СИМ, независимо дали субсидията е предоставена на предприятие, доставящо стоки или услуги¹; и

¹ Настоящият член не засяга резултатите от евентуални бъдещи обсъждания в рамките на СТО относно определението за субсидии за услуги. В зависимост от напредъка на тези обсъждания в рамките на СТО страните могат да изменят настоящото споразумение в това отношение.

б) субсидия в съответствие с буква а), която е специфична по смисъла на член 2 от Споразумението за СИМ. Всяка субсидия, попадаща в обхвата на разпоредбите на член 16.7 (Забранени субсидии), се счита за специфична.

2. Настоящата глава се прилага за субсидии, предоставени на предприятия, доколкото тези предприятия извършват стопанска дейност¹. За целите на настоящата глава терминът „стопанска дейност“ се отнася до предлагането на стоки или услуги на пазара.

3. Настоящата глава се прилага за субсидии, отпуснати на предприятия, на които са възложени специални роли или задачи от обществен интерес, доколкото прилагането на настоящата глава не възпрепятства юридически или фактически изпълнението на конкретните роли или задачи от обществен интерес, възложени на тези предприятия. Такива конкретни роли или задачи от обществен интерес се възлагат предварително по прозрачен начин и всяко ограничаване или отклонение от прилагането на настоящата глава не надхвърля необходимото за постигане на възложените роли или задачи от обществен интерес. За целите на настоящия параграф „определени роли или задачи от обществен интерес“ включват задължения за извършване на обществена услуга.

4. Член 16.6 (Консултации) и член 16.7 (Забранени субсидии) не се прилагат за субсидии, предоставени на равнището на регионалното и местното управление на всяка от страните. При изпълнение на задълженията си по настоящата глава всяка страна предприема такива разумни мерки, с каквито разполага, за да гарантира спазването на настоящата глава на равнището на регионалното и местното управление на тази страна.

¹ От съображения за правна сигурност се уточнява, че понятието „предприятия“ включва публични и частни предприятия.

5. Член 16.6 (Консултации) и член 16.7 (Забранени субсидии) не се прилагат за аудио-визуалния сектор.

6. Член 16.7 (Забранени субсидии) не се прилага:

- а) за субсидии, предоставени за компенсиране на щети, причинени от природни бедствия или други извънредни неикономически събития, при условие че тези субсидии са временни; и
- б) за субсидии, които се предоставят в отговор на извънредна здравна или икономическа ситуация на национално или световно равнище, при условие че тези субсидии са временни, целенасочени и пропорционални, като се вземат предвид щетите, причинени от извънредната ситуация или произтичащи от нея.

ЧЛЕН 16.3

Връзка със Споразумението за СТО

Настоящата глава по никакъв начин не засяга правата или задълженията на някоя от страните съгласно Споразумението за СИМ, Споразумението за селското стопанство, член XVI от ГАТТ от 1994 г. или член XV от ГАТС.

ЧЛЕН 16.4

Субсидии за сектора на рибарството

Всяка страна се въздържа от предоставяне или запазване на вредни субсидии за рибарството. За тази цел страните си сътрудничат по отношение на:

- а) изпълнение на цел 14.6 от целите на ООН за устойчиво развитие;
- б) изпълнение на Споразумението на СТО за субсидиите в областта на рибарството, което, наред с другото, забранява субсидиите, които допринасят за незаконния, недеклариран и нерегулиран риболов; и
- в) продължаване, в рамките на СТО, на преговори за приемане на всеобхватни правила относно забраната на определени форми на субсидии за рибарството, които допринасят за свръхкапацитета и прекомерния риболов.

ЧЛЕН 16.5

Прозрачност

1. По отношение на всяка субсидия, предоставена или поддържана на нейна територия, в срок от една година след датата на влизане в сила на настоящото споразумение и на всеки две години след това всяка страна предоставя по прозрачен начин следната информация:

- а) правното основание и целта на субсидията;

- б) формата на субсидията;
 - в) размера на субсидията или сумата, предвидена за субсидията в бюджета; и
 - г) ако е възможно, наименованието на получателя на субсидията.
2. Всяка страна изпълнява изискванията за прозрачност, посочени в параграф 1, чрез:
- а) нотификация съгласно член 25 от Споразумението за СИМ;
 - б) нотификация съгласно член 18 от Споразумението за селското стопанство; или
 - в) публикация от страната или от нейно име на публично достъпен уебсайт.
3. Независимо от изискванията за прозрачност, посочени в параграф 1, дадена страна („отправилата искането страна“) може да поиска допълнителна информация от другата страна („отговарящата страна“) относно субсидия, предоставена от отговарящата страна, включително:
- а) правното основание и целта на политиката или целта на субсидията;
 - б) общата сума или годишната предвидена в бюджета сума за субсидията;
 - в) ако е възможно, наименованието на получателя на субсидията;
 - г) датите и срока на действие на субсидията и каквито и да било други срокове, свързани с нея;

- д) изискванията за допустимост във връзка със субсидията;
- е) всички мерки, предприети за ограничаване на потенциалното нарушаващо въздействие върху конкуренцията, търговията или околната среда; и
- ж) всяка друга информация, позволяваща оценка на отрицателното въздействие на субсидията.

4. Отговарящата страна предоставя информацията, поискана съгласно параграф 3, на отправилата искането страна в писмен вид не по-късно от 60 дни след датата на предаване на искането. Ако отговарящата страна не предостави изцяло или частично информацията, поискана от отправилата искането страна, отговарящата страна обяснява причините за непредоставянето на тази информация в писмения си отговор, изискван съгласно настоящия параграф.

ЧЛЕН 16.6

Консултации

1. Ако в който и да било момент след отправянето на искане за допълнителна информация в съответствие с член 16.5, параграф 3 (Прозрачност) отправилата искането страна счита, че субсидия, предоставена от отговарящата страна, засяга неблагоприятно или има вероятност да засегне неблагоприятно нейните интереси, тя може да изрази писмено своите опасения пред отговарящата страна и да поиска консултации по въпроса. Консултациите между страните за обсъждане на изразените опасения се провеждат в срок от 60 дни след датата на подаване на искането.

2. Ако след консултациите, посочени в параграф 1, отправилата искането страна счита, че въпросната субсидия засяга или има вероятност да засегне неблагоприятно нейните интереси по непропорционален начин:

- а) в случай на субсидии, предоставени на предприятие, доставящо стоки или услуги, отговарящата страна се стреми да премахне или сведе до минимум отрицателните последици от субсидията за интересите на отправилата искането страна; или
- б) в случай на субсидии, предоставени във връзка със стоки, обхванати от приложение 1 към Споразумението за селското стопанство, като се вземат предвид съответните разпоредби на това споразумение, отговарящата страна разглежда внимателно опасенията на отправилата искането страна при надлежно спазване на член 16.3 (Връзка със Споразумението за СТО).

3. За целите на параграф 2, буква а) страните полагат всички усилия да постигнат взаимноприемливо решение на въпроса.

ЧЛЕН 16.7

Забранени субсидии

1. Забраняват се следните субсидии, които оказват или биха могли да имат значително отрицателно въздействие върху търговията между страните:
 - а) субсидии, при които правителството гарантира дългове или задължения на определени предприятия без никакво ограничение по отношение на размера на тези дългове и задължения или срока на тази гаранция; и
 - б) субсидии за предприятие в несъстоятелност или за предприятие, по отношение на което в краткосрочен до средносрочен план предстои обявяване в несъстоятелност без субсидията, ако:
 - i) не съществува надежден план за реструктуриране, основан на реалистични предположения, за да се гарантира възстановяването на дългосрочната жизнеспособност на предприятието в разумен срок; или
 - ii) предприятието, различно от МСП, не участва в разходите за реструктуриране.
2. Параграф 1, буква б) не се прилага за субсидиите, предоставени на предприятия като временна подкрепа за ликвидността под формата на гаранции по заеми или заеми през периода, необходим за изготвянето на план за реструктуриране. Такава временна подкрепа за ликвидността се ограничава до размера, необходим за продължаване на стопанската дейност на предприятието. За целите на настоящия параграф „временна подкрепа за ликвидността под формата на гаранции по заеми или заеми“ включва подкрепа за платежоспособността.

3. Субсидиите, предоставени за гарантиране на организираното напускане на пазара на дадено предприятие, не са забранени.

4. Настоящият член не се прилага за субсидии, чийто размер с натрупване или бюджет е по-малко от 160 000 СПТ на предприятие за период от три последователни години.

ЧЛЕН 16.8

Използване на субсидиите

Всяка страна гарантира, че предприятията използват субсидиите единствено за целта на политиката, за която са били отпуснати.

ЧЛЕН 16.9

Неприлагане на разпоредбите относно уреждането на спорове

Глава 26 (Уреждане на спорове) не се прилага за член 16.6 (Консултации).

ГЛАВА 17

ДЪРЖАВНИ ПРЕДПРИЯТИЯ

ЧЛЕН 17.1

Приложно поле

1. Настоящата глава се прилага за държавни предприятия, предприятия, на които са предоставени специални права или привилегии, и определени монополи, извършващи търговска дейност, която потенциално може да засегне търговията или инвестициите между страните¹. Когато такива държавни предприятия, предприятия, на които са предоставени специални права или привилегии, и определени монополи извършват както търговски, така и нетърговски дейности, само търговските дейности попадат в приложното поле на настоящата глава.
2. Настоящата глава се прилага за държавните предприятия, предприятията, на които са предоставени специални права или привилегии, и определените монополи на всички равнища на държавното управление².

¹ Субектите, създадени или регулирани съгласно Регламентите за износ на киви на Нова Зеландия от 1999 г. или Закона за реструктуриране на индустрията за производство на киви в Нова Зеландия от 1999 г. са изключени от прилагането на настоящата глава, с изключение на член 17.3 (Връзка със Споразумението за СТО) и член 17.7 (Обмен на информация). В член 17.7 (Обмен на информация) се пояснява прилагането на член 17.3 (Връзка със Споразумението за СТО) за целите на настоящата глава.

² Счита се, че в приложното поле на настоящата глава не попадат:

- а) местните съвети и субекти, обхванати от глава 14 (Обществени поръчки) и приложение 14 към нея; и
- б) предприятия, на които от местните съвети, посочени в буква а), са предоставени специални права и привилегии, и определени монополи.

3. Настоящата глава не се прилага за държавни предприятия, предприятия, на които са предоставени специални права или привилегии, и определени монополи, ако през една от трите предходни последователни данъчни години годишните приходи от търговската дейност на предприятието са били под 100 милиона СПТ. През първите три години след датата на влизане в сила на настоящото споразумение този праг е 200 милиона СПТ.

4. Настоящата глава не се прилага за ситуации, в които държавни предприятия, предприятия, на които са предоставени специални права или привилегии, или определени монополи действат като възложители, извършващи обществени поръчки за държавни цели, а не с цел търговска препродажба или използване в производството на стока или при предоставянето на услуга за търговска продажба¹.

5. Член 17.5 (Недискриминационно третиране и търговски съображения) и член 17.7 (Обмен на информация) не се прилагат за дейност, извършвана в процеса на упражняване на държавна власт.

6. Член 17.5 (Недискриминационно третиране и търговски съображения) не се прилага по отношение на предоставянето на финансови услуги от държавно предприятие по силата на правителствен мандат, ако това предоставяне на финансови услуги:

а) подкрепя износа или вноса, при условие че тези услуги:

і) не е предназначено да измести търговското финансиране; или

¹ Това не засяга ангажиментите, поети от страните съгласно глава 14 (Обществени поръчки), включително по-специално приложение 14 към нея.

- ii) се предлага при условия, които не са по-благоприятни от тези, които биха могли да бъдат получени при сравними финансови услуги на търговския пазар; или
- б) подкрепя частни инвестиции извън територията на страната, при условие че тези услуги:
 - i) не са предназначени да изместят търговското финансиране; или
 - ii) се предлагат при условия, които не са по-благоприятни от тези, които биха могли да бъдат получени при сравними финансови услуги на търговския пазар; или
- в) се предлагат при условия, които са в съответствие със споразумението, посочено в член 17.2 (Определения), буква б), при условие че попада в приложното поле на споразумението.

7. Член 17.5 (Недискриминационно третиране и търговски съображения) не се прилага за секторите на услугите, които са извън приложното поле на глава 10 (Либерализиране на инвестициите и търговия с услуги), както е посочено в член 10.2, параграф 3 (Приложно поле).

8. Член 17.5 (Недискриминационно третиране и търговски съображения) не се прилага, доколкото държавно предприятие, предприятие, на което са предоставени специални права или привилегии, или определен монопол на някоя от страните извършва покупка или продажба на стока или услуга съгласно:

- а) всяка съществуваща несъответстваща на изискванията мярка в съответствие с член 10.10 (Несъответстващи на изискванията мерки), която страната поддържа, продължава, подновява или изменя, както е посочено в нейния график в приложение 10-А (Съществуващи мерки); или

- б) всяка несъответстваща на изискванията мярка, която страната приема или запазва в сила по отношение на сектори, подсектори или дейности в съответствие с член 10.10 (Несъответстващи на изискванията мерки), както е посочено в нейния график в приложение 10-Б (Бъдещи мерки).

ЧЛЕН 17.2

Определения

За целите на настоящата глава се прилагат следните определения:

- а) „дейност, извършвана в процеса на упражняване на държавна власт“ означава всяка дейност, която се извършва, включително всяка услуга, която се предоставя, нито на търговска основа, нито в конкуренция с един или повече икономически оператори;
- б) „договореност“ означава Споразумението за официално подкрепяните експортни кредити, изготвено в рамката на ОИСР, или последващ ангажимент, независимо дали е изготвен в рамката на ОИСР или извън нея, който е бил поет от поне 12 от първоначалните членове на СТО — участници в Договореността към 1 януари 1979 г.;
- в) „търговска дейност“ означава дейност, която едно предприятие извършва, чийто краен резултат е производството на стока или доставката на услуга, която ще бъде продадена на съответния пазар в количества и на цени, определени от предприятието, и която се извършва с цел реализиране на печалба¹;

¹ От съображения за правна сигурност се уточнява, че дейност, извършвана от предприятие, което развива дейност с нестопанска цел или на база възстановяване на разходите, не е търговска дейност.

- г) „търговски съображения“ означава цената, качеството, наличността, възможността за пазарна реализация, транспортирането и други условия и ред за закупуване или продажба, или други фактори, които обичайно биха били отчетени при вземането на търговските решения от частно предприятие, действащо съобразно принципите на пазарната икономика в съответния икономически сектор или отрасъл;
- д) „определяне на монопол“ означава създаване или разрешаване на монопол или разширяване на обхвата на монопола, така че да обхване допълнителна стока или услуга;
- е) „определен монопол“ означава субект, в т.ч. консорциум или държавен орган, който за съответния пазар на територията на някоя от страните е определен за единствен доставчик или купувач на стока или услуга, като това понятие не включва субекти, на които е предоставено изключително право върху интелектуална собственост, само на основание на това предоставяне;
- ж) „предприятие, на което са предоставени специални права или привилегии“ означава публично или частно предприятие, на което някоя от страните е предоставила юридически или фактически специални права или привилегии¹; една от страните предоставя специални права или привилегии, когато определя или ограничава до две или повече предприятия, на които е разрешено да предоставят стока или услуга, различни от обективни, пропорционални и недискриминационни критерии, които съществено засягат способността на всяко друго предприятие да доставя същата стока или услуга в същия географски район при равностойни по същество условия;

¹ От съображения за правна сигурност се уточнява, че предоставянето на разпределение на квота, лицензия или разрешително във връзка с ограничен ресурс или разпространение на продукти за износ на пазари, на които са в сила тарифни квоти, специфични за всяка държава преференции или други мерки, само по себе си не представлява специално право или привилегия.

- 3) „държавно предприятие“ означава предприятие, в което някоя от страните:
- i) пряко притежава повече от 50 % от дяловия капитал;
 - ii) контролира упражняването на повече от 50 % от правата на глас;
 - iii) има правомощието да назначава мнозинството от членовете на управителния съвет или на друг еквивалентен управителен орган;
 - iv) притежава правомощието да контролира решенията на предприятието чрез всякакво друго дялово участие, включително миноритарна собственост; или
 - v) има правомощието да ръководи действията на предприятието или по друг начин да упражнява равностойно равнище на контрол в съответствие със законодателството на тази страна.

ЧЛЕН 17.3

Връзка със Споразумението за СТО

Член XVII от ГАТТ от 1994 г., Договореността относно тълкуването на член XVII от ГАТТ от 1994 г., член VIII от ГАТС и параграфи 18—21 от Решението на министрите на СТО от 19 декември 2015 г. относно конкуренцията при износа (WT/MIN (15)/45 — WT/L/980) се включват в настоящото споразумение и стават част от него *mutatis mutandis*¹..

ЧЛЕН 17.4

Общи разпоредби

1. Без да се засягат правата и задълженията на всяка страна по настоящата глава, настоящата глава не възпрепятства дадена страна да създава или поддържа държавни предприятия, да предоставя на предприятия специални права или привилегии или да определя, или поддържа монополи.
2. Дадена страна не може да изисква или насърчава държавно предприятие, предприятие, на което са предоставени специални права или привилегии, или определен монопол да действа по начин, който е несъвместим с разпоредбите на настоящата глава.

¹ В член 17.7 (Обмен на информация) между страните и единствено за целите на настоящото споразумение се уточнява разбирането на страните за начина, по който задълженията по член XVII:4 от ГАТТ от 1994 г. трябва да бъдат изпълнени за целите на настоящия параграф.

ЧЛЕН 17.5

Недискриминационно третиране и търговски съображения

1. Всяка от страните гарантира, че всяко или всеки от нейните държавни предприятия, предприятия, на които са предоставени специални права или привилегии, или определени монополи, когато извършва търговски дейности:
 - a) се ръководи от търговски съображения при закупуването или продажбата от него на стока или услуга, с изключение на случаите, в които по силата на възложен му мандат изпълнява задължения за предоставяне на обществена услуга, които не са в противоречие с разпоредбите на буква б) или в);
 - б) при закупуването от него на стока или услуга:
 - i) предоставя на стока или услуга, доставяна от предприятие на другата страна, третиране, което е не по-малко благоприятно от това, което предоставя на сходна стока или сходна услуга, доставяна от предприятия на самата страна; и
 - ii) предоставя на стока или услуга, доставяна от попадащо в обхвата предприятие съгласно определението в член 10.3 (Определения), буква г), третиране, което е не по-малко благоприятно от това, което предоставя на сходна стока или сходна услуга, доставяна от предприятия на собствените инвеститори на тази страна на съответния пазар в страната; и
 - в) при продажбата от него на стока или услуга:
 - i) предоставя на предприятие на другата страна третиране, което е не по-малко благоприятно от това, което предоставя на предприятията на самата страна; и

- ii) предоставя на попадащо в обхвата предприятие съгласно определението в член 10.3 (Определения), буква г) третиране, което е не по-малко благоприятно от предоставеното на предприятията на собствените инвеститори на тази страна на съответния пазар в страната.

2. При условие че тези различни условия или отказ са направени в съответствие с търговски съображения, параграф 1, букви б) и в) не изключват възможността държавно предприятие, предприятие, на което са предоставени специални права или привилегии, или определен монопол:

- а) да закупува или доставя стоки или услуги при различни ред или условия, включително по отношение на цената; или
- б) да откаже да закупи или достави стоки или услуги.

ЧЛЕН 17.6

Нормативна уредба

1. Всяка страна спазва и използва по най-добрия начин относимите международни стандарти, в т.ч. Насоките на ОИСР за корпоративно управление на държавните предприятия.

2. Всяка страна гарантира, че всеки регулаторен орган или всеки друг орган, упражняващ регулаторна функция, който страната създава или запазва в сила:

- а) е независим от предприятията, регулирани от този орган, и не се отчита пред никое от тях; и

б) действа безпристрастно¹ при сходни обстоятелства по отношение на всички предприятия, регулирани от такъв орган, включително държавните предприятия, предприятията, на които са предоставени специални права или привилегии, и определените монополи².

3. Всяка от страните гарантира прилагането на своето законодателство по отношение на държавните предприятия, предприятията, на които са предоставени специални права или привилегии, и определените монополи по последователен и недискриминационен начин.

ЧЛЕН 17.7

Обмен на информация

1. Всяка от страните, която има причина да смята, че интересите ѝ съгласно настоящата глава са неблагоприятно засегнати от търговските дейности на държавно предприятие, предприятие, на което са предоставени специални права или привилегии, или определен монопол (наричани по-нататък в настоящия член „субектът“) на другата страна, може писмено да поиска от другата страна да предостави информация за търговските дейности на субекта, свързани с изпълнението на настоящата глава, в съответствие с параграф 2.

¹ От съображения за правна сигурност се уточнява, че безпристрастността, с която упражнява своите регулаторни функции регулаторният орган или всеки друг създаден или поддържан от страната орган, упражняващ регулаторна функция, трябва да се оценява в контекста на общовъзприетата методология или практика на този орган.

² От съображения за правна сигурност се уточнява, че за секторите, по отношение на които страните са се договорили в други глави за специфични задължения, свързани с регулаторен орган или друг орган, изпълняващ регулаторни функции, които страната създава или запазва, предимство имат съответните разпоредби на тези глави.

2. Страната, която отговаря на искане, предоставя на отправилата искането страна следната информация, при условие че искането включва обяснение за това как дейностите на субекта могат да засегнат интересите на отправилата искането страна съгласно настоящата глава и в искането се посочва кои от следните данни се предоставят:

- а) собствеността и структурата на гласуване на субекта, като се посочва процентът на акциите в субекта, които страната, към която е отправено искането, неговите държавни предприятия, предприятия, на които са предоставени специални права или привилегии, или определени монополи, както и процентът на правата на глас, които те притежават кумулативно в субекта;
- б) описание на всички специални акции/дялове или специални права на глас, или други права, които се държат от получила искането страна, нейните държавни предприятия, предприятия, на които са предоставени специални права и привилегии, или определени монополи, когато тези права са различни от правата, свързани с обикновените акции/дялове на субекта;
- в) описание на организационната структура на субекта и неговия състав на съвета на директорите или на друг равностоен управителен орган;
- г) описание на това кои държавни ведомства или публични органи регулират или наблюдават субекта, описание на изискванията за отчетност, наложени му от тези държавни ведомства или публични органи, както и правата и практиките на тези държавни ведомства или всякакви публични органи по отношение на назначаването, освобождаването от длъжност или възнаграждението на висшите ръководни кадри и членовете на неговия съвет на директорите или друг равностоен управителен орган;

- д) годишните приходи и общите активи на субекта през последните три години, за които има налична информация;
 - е) всички освобождавания, имунитети и свързани с тях мерки, от които субектът се ползва съгласно правото на страната, към която е отправено искането;
 - ж) по отношение на субекти, попадащи в приложното поле на Закона за местното самоуправление на Нова Зеландия от 2002 г. или последващо законодателство — всяка информация, която тези субекти са задължени да предоставят съгласно този закон или последващо законодателство; и
 - з) всякаква допълнителна информация за субекта, която е публично достъпна, в т.ч. годишните финансови отчети и извършените одити от трети страни.
3. Без да се засяга член 25.7 (Оповестяване на информация), параграфи 1 и 2 не изискват от никоя от страните да оповестява поверителна информация, чието разкриване би било несъвместимо с нейното право.
4. Ако исканата информация не е на разположение на някоя от страните, тази страна представя писмено причините за това на страната, поискала информацията.

ГЛАВА 18

ИНТЕЛЕКТУАЛНА СОБСТВЕНОСТ

РАЗДЕЛ А

ОБЩИ РАЗПОРЕДБИ

ЧЛЕН 18.1

Цели

Целите на настоящата глава са:

- а) насърчаване на създаването, производството, разпространението и търговската реализация на иновативни и творчески стоки и услуги във и между страните, допринасяйки за по-устойчива и приобщаваща икономика за страните;
- б) насърчаване, подкрепа и управление на търговията между страните, както и намаляване на нарушенията и пречките пред тази търговия; и
- в) гарантиране на адекватно и ефективно равнище на закрила и защита на правата върху интелектуалната собственост.

ЧЛЕН 18.2

Приложно поле

1. Настоящата глава допълва и допълнително уточнява правата и задълженията на всяка от страните по Споразумението ТРИПС и други международни споразумения в областта на интелектуалната собственост, по които те са страни.
2. Всяка страна привежда в действие настоящата глава. Всяка страна може свободно да определи подходящия метод за прилагане на настоящата глава в рамките на собствената си правна система и практика.
3. Настоящата глава не възпрепятства някоя от страните да предоставя по-широка закрила или правоприлагане върху интелектуалната собственост, отколкото се изисква от настоящата глава, при условие че тази закрила и правоприлагане не противоречат на настоящата глава.

ЧЛЕН 18.3

Определения

За целите на настоящата глава се прилагат следните определения:

- а) „права върху интелектуална собственост“ означава всички категории интелектуална собственост, които попадат в приложното поле на членове 18.8 (Организации) — 18.45 (Закрила на сортовете растения) от настоящата глава и раздели 1—7 от част II от Споразумението ТРИПС. Закрилата на интелектуалната собственост включва закрила срещу нелоялната конкуренция по смисъла на член 10а от Парижката конвенция;

- б) „гражданин“ означава, по отношение на съответното право върху интелектуална собственост, лице от някоя от страните, което отговаря на критериите за допустимост за закрила, предвидени в Споразумението ТРИПС и многостранни споразумения, сключени и администрирани под егидата на СОИС, по което някоя от страните е договаряща страна;
- в) „Парижка конвенция“ означава Парижката конвенция за закрила на индустриалната собственост от 20 март 1883 г., преразгледана в Стокхолм на 14 юли 1967 г.;
- г) „СОИС“ означава Световната организация за интелектуална собственост; и
- д) „WPPT“ означава Договора на СОИС за изпълненията и звукозаписите, съставен в Женева на 20 декември 1996 г.

ЧЛЕН 18.4

Международни споразумения

1. Всяка страна спазва ангажиментите си по следните международни споразумения:
 - а) Споразумението ТРИПС;
 - б) Договора на СОИС за авторското право, приет в Женева на 20 декември 1996 г.;

- в) WPPT;
 - г) Маракешкия договор за улесняване на достъпа до публикувани произведения за слепи хора, лица с нарушено зрение или с други увреждания, които не позволяват четенето на печатни материали, съставен в Маракеш на 27 юни 2013 г.; и
 - д) Договора за правото на търговските марки, приет в Женева на 27 октомври 1994 г.
2. Всяка страна полага всички разумни усилия за ратифициране или присъединяване към следните международни споразумения:
- а) Договора от Пекин за аудио-визуалните изпълнения, приет в Пекин на 24 юни 2012 г.;
 - б) Сингапурския договор за правото в областта на търговските марки, съставен в Сингапур на 27 март 2006 г.; и
 - в) Женевския акт към Хагското споразумение относно международната регистрация на промишлените дизайни, приет в Женева на 2 юли 1999 г.
3. Всяка страна гарантира, че процедурите, предвидени в следните международни споразумения, са достъпни на нейна територия:
- а) Протокола относно Мадридското споразумение по отношение на международната регистрация на марки, приет в Мадрид на 27 юни 1989 г., последно изменен на 12 ноември 2007 г.; и
 - б) Договора за патентно коопериране, съставен във Вашингтон на 19 юни 1970 г., последно изменен на 3 октомври 2001 г.

ЧЛЕН 18.5

Изчерпване на правата

Нищо в настоящото споразумение не възпрепятства някоя от страните да определи дали и при какви условия изчерпването на правата върху интелектуална собственост се прилага съгласно нейното законодателство.

ЧЛЕН 18.6

Национално третиране

1. По отношение на всички категории интелектуална собственост, обхванати от настоящата глава, всяка страна предоставя на гражданите на другата страна третиране, което е не по-малко благоприятно от това, което предоставя на собствените си граждани по отношение на закрилата¹ на интелектуалната собственост, при спазване на изключенията, които вече са предвидени съответно в Парижката конвенция, Бернската конвенция за закрила на литературните и художествените произведения от 9 септември 1886 г., преработена в Париж на 24 юли 1971 г., Международната конвенция за закрила на артистите изпълнители, продуцентите на звукозаписи и излъчващите организации, съставена в Рим на 26 октомври 1961 г., WPPT или Договора за интелектуалната собственост по отношение на интегралните схеми, съставен във Вашингтон на 26 май 1989 г. Относно артистите-изпълнители, продуцентите на звукозаписи и излъчващите организации това задължение се отнася само за правата, предвидени в настоящото споразумение.

¹ За целите на настоящия параграф „закрила“ включва въпроси, засягащи наличността, придобиването, обхвата, запазването и защитата на правата върху интелектуалната собственост, както и въпроси, засягащи използването на права върху интелектуална собственост, специално разгледани в настоящата глава, включително мерки за предотвратяване на заобикалянето на ефективните технологични мерки, посочени в член 18.17 (Защита на технологичните мерки), и мерки относно информацията за управлението на правата, посочени в член 18.18 (Задължения във връзка с информацията за режима на правата).

2. Всяка страна може да се възползва от изключенията, разрешени съгласно параграф 1, във връзка със своите съдебни и административни процедури, включително да изисква от гражданин на другата страна да определи съдебен адрес за връчване на нейна територия или да назначи представител на нейна територия, при условие че тази дерогация:

- а) е необходима за гарантиране на спазването на законовите и подзаконовите разпоредби на страната, които не са несъвместими с настоящата глава; и
- б) не се прилага по начин, който би представлявал прикрито ограничение на търговията.

3. Параграф 1 не се прилага за процедури, предвидени в многостранни споразумения, сключени под егидата на СОИС по отношение на придобиването или запазването в сила на права на интелектуална собственост.

ЧЛЕН 18.7

Споразумение ТРИПС и общественото здраве

1. Страните признават значението на Декларацията относно Споразумението ТРИПС и общественото здраве, приета на 14 ноември 2001 г. от Министерската конференция на СТО в Доха („Декларацията от Доха“). Настоящата глава се тълкува и прилага в съответствие с Декларацията от Доха.

2. Всяка страна прилага член 31 от Споразумението ТРИПС, както и приложението към Споразумението ТРИПС, включително допълнението към това приложение, което влезе в сила на 23 януари 2017 г.

РАЗДЕЛ Б

СТАНДАРТИ ЗА ПРАВАТА ВЪРХУ ИНТЕЛЕКТУАЛНА СОБСТВЕНОСТ

ПОДРАЗДЕЛ 1

АВТОРСКО ПРАВО И СРОДНИ ПРАВА

ЧЛЕН 18.8

Автори

Всяка страна предоставя на авторите изключителното право да разрешават или забраняват:

- а) прякото или непрякото, временното или постоянното възпроизвеждане по какъвто и да било начин и в каквато и да било форма, изцяло или отчасти, на техните произведения;

- б) всяка форма на публично разпространение, чрез продажба или друго прехвърляне на собственост, на оригинала на техните произведения или на копия от тях;
- в) всяко публично разгласяване на техните произведения по кабел или по безжичен път, включително предоставянето на публично разположение на техни произведения по такъв начин, че всеки да може да има достъп до тях от място и по време по свой избор; и
- г) отдаване под наем с търговска цел на оригинали или копия от техни произведения най-малко на звукозаписи, компютърни програми¹ и кинематографични произведения.

ЧЛЕН 18.9

Артисти-изпълнители

Всяка страна предоставя на артистите-изпълнители изключителното право да разрешават или забраняват:

- а) записването² на техни изпълнения;
- б) прякото или непрякото, временното или постоянното възпроизвеждане по какъвто и да било начин и в каквато и да било форма, изцяло или отчасти, на записите на техните изпълнения;

¹ Дадена страна може да изключи компютърните програми, когато самата програма не е основният предмет на отдаването под наем.

² Терминът „записване“ означава съвкупността от звуци или тяхното представяне, при което те могат да бъдат възприемани, възпроизвеждани или съобщавани посредством устройство.

- в) всяка форма на публично разпространение, чрез продажба или друго прехвърляне на собственост, на записите на техните изпълнения;
- г) предоставянето на публично разположение по кабел или по безжичен път на записи на техните изпълнения по такъв начин, че всеки да може да има достъп до тях от място и по време по свой избор;
- д) излъчването по безжичен път и публичното разгласяване на техните изпълнения, освен ако самото изпълнение вече представлява излъчено изпълнение или е създадено чрез записване; и
- е) отдаването под наем с търговска цел на неограничен кръг от лица на записи на техни произведения.

ЧЛЕН 18.10

Продуценти на звукозаписи

Всяка страна предоставя на продуцентите на звукозаписи изключителното право да разрешават или забраняват:

- а) прякото или непрякото, временното или постоянното възпроизвеждане по какъвто и да било начин и в каквато и да било форма, изцяло или отчасти, на техните звукозаписи;

- б) всяка форма на публично разпространение на техните звукозаписи чрез продажба или друго прехвърляне на собствеността;
- в) предоставянето на публично разположение по кабел или по безжичен път на техните звукозаписи по такъв начин, че всеки да може да има достъп до тях от място и по време по свой избор; и
- г) отдаването под наем с търговска цел на неограничен кръг от лица на техни звукозаписи.

ЧЛЕН 18.11

Излъчващи организации

Всяка от страните предоставя на излъчващите организации изключителното право да разрешават или забраняват:

- а) записите на техните предавания, независимо от това дали тези предавания се излъчват по жичен или безжичен път, включително чрез кабел или спътник;
- б) прякото или непрякото, временното или постоянното възпроизвеждане по какъвто и да било начин и в каквато и да било форма, изцяло или отчасти, на записи на техните предавания, независимо от това дали тези предавания се излъчват по жичен или безжичен път, включително чрез кабел или спътник;

- в) предоставянето на публично разположение по жичен или безжичен път на записи на техните предавания, независимо дали тези предавания се излъчват по жичен или безжичен път, включително чрез кабел или сателит, по такъв начин, че всеки да може да има достъп до тях от място и по време по свой избор;
- г) публичното разпространение, чрез продажба или по друг начин, на записи, включително на копия от тях, на техни предавания, независимо от това дали тези предавания се излъчват по жичен или безжичен път, включително чрез кабел или спътник; и
- д) повторното излъчване на техните предавания по безжичен път и публичното разгласяване на техните предавания, ако това разгласяване се извършва на места, достъпни за обществеността срещу заплащането на входна такса.

ЧЛЕН 18.12

Излъчване и публично разгласяване на звукозаписи,

публикувани с търговска цел¹²

1. Всяка страна предоставя право на еднократно справедливо възнаграждение, което ползвателят заплаща на артистите-изпълнители и на продуцентите на звукозаписи, ако публикуван с търговска цел звукозапис или възпроизвеждането на такъв звукозапис се използва за излъчване или за публично разгласяване³.
2. Всяка страна гарантира, че еднократното справедливо възнаграждение се разпределя между съответните артисти-изпълнители и продуценти на звукозаписи. Всяка страна може да въвежда законодателство, което, в случай че отношенията между артистите-изпълнители и продуцентите не подлежат на уреждане по реда на договор, урежда разпределянето на еднократното справедливо възнаграждение между артистите-изпълнители и продуцентите.

¹ Всяка страна може да предостави по-широки права, като например изключителни права, по отношение на излъчването и публичното разгласяване на звукозаписи, публикувани с търговска цел, на изпълнителите и продуцентите на звукозаписи.

² Всяка страна може да спазва разпоредбите на настоящия член, като предостави изключителни права на изпълнителите и продуцентите на звукозаписи за излъчване и публично разгласяване.

³ Всяка страна може да реши, че „публичното разгласяване“ не включва предоставянето на публично разположение на звукозапис по жичен или безжичен път по такъв начин, че всеки да може да има достъп до него от място и по време, самостоятелно избрани от него.

ЧЛЕН 18.13

Срок на закрилата¹

1. Правата на автор върху произведение се закрилят, докато авторът е жив и 70 години след неговата смърт, независимо от датата, на която произведението е предоставено на публично разположение по законен начин.
2. В случай на съавторство срокът на закрила, посочен в параграф 1, се изчислява от смъртта на последния преживял автор.
3. В случай на анонимни произведения или произведения, публикувани под псевдоним, срокът на действие на закрилата тече 70 години след като произведението е станало общодостъпно по законен начин. Ако обаче възприетият от автора псевдоним не оставя никакво съмнение относно самоличността на автора или ако авторът го оповести по време на срока, посочен в първото изречение, приложимият срок на закрила е този, определен в параграф 1.
4. Ако някоя от страните предвижда, че срокът на закрила на кинематографично или аудио-визуално произведение се изчислява на основа, различна от живота на физическо лице, този срок не може да бъде по-кратък от 70 години от датата на първото публикуване по законен начин или първото публично разгласяване по законен начин, или, ако такова публикуване или публично разгласяване по законен начин не е извършено — в срок от 70 години от създаването на произведението.

¹ Ако към датата на влизане в сила на настоящото споразумение законовите и подзаконовите актове на някоя от страните не предвиждат сроковете на закрила, определени в настоящия член, настоящият член се прилага едва от датата, на която тези закони и подзаконови актове влизат в сила в тази страна, но във всеки случай не по-късно от четири години след датата на влизане в сила на настоящото споразумение. Тази страна уведомява другата страна за датата, на която тези закони и подзаконови актове са влезли в сила, ако тази дата е по-ранна от четири години след датата на влизане в сила на настоящото споразумение.

5. Правата на излъчващите организации изтичат 50 години след първото излъчване на дадено предаване, независимо дали това предаване е излъчено по жичен или безжичен път, включително чрез кабел или спътник.
6. Правата на артистите-изпълнители изтичат 50 години след датата на записа на изпълнението. Ако обаче записът на изпълнението е законно публикуван или законно публичнопредставен в рамките на този срок, правата изтичат 70 години след датата на първото публикуване или първото публично представяне, в зависимост от това кое от двете събития е настъпило по-рано.
7. Правата на продуцентите на звукозаписи изтичат 50 години след изготвянето на записа. Въпреки това, ако звукозаписът е публикуван по законен начин или публично разгласен по законен начин в рамките на този период, тези права изтичат 70 години след датата на първото такова публикуване или първото публично разгласяване. Всяка от страните може да приеме ефикасни мерки, за да гарантира, че реализираните приходи през 20-те години закрила отвъд 50-те години, се разпределят справедливо между изпълнителите и продуцентите на звукозаписите.
8. Сроковете на закрила, предвидени в настоящия член, се изчисляват от първия ден на януари на годината, следваща събитието, което ги е породило.
9. Всяка страна може да предвиди по-дълги срокове на закрила от предвидените в настоящия член.

ЧЛЕН 18.14

Право на препродажба¹

1. Всяка страна предвижда в полза на автора на оригинално произведение на графично или пластично изкуство право на препродажба, което е неотчуждаемо и от което той не може да се откаже дори предварително, за получаването на възнаграждение въз основа на продажната цена, получена при всяка препродажба на произведението след първото прехвърляне на произведението от автора.
2. Правото на препродажба, посочено в параграф 1, се прилага за всички действия по препродажба, в които участват професионалисти на пазара на произведения на изкуството, като например търговски зали, художествени галерии и като цяло всички търговци на произведения на изкуството като продавачи, купувачи или посредници.
3. Всяка страна може да предвиди правото, посочено в параграф 1, да не се прилага към актове на препродажба, ако продавачът е придобил произведението директно от автора по-малко от три години преди тази препродажба и когато продажната цена не превишава определен минимален размер.
4. Процедурата за събиране на възнаграждението и неговия размер е въпрос, който се определя от правото на всяка от страните.

¹ Ако на датата на влизане в сила на настоящото споразумение законовите и подзаконовите актове на някоя от страните не предвиждат закрилата, предвидена в настоящия член, настоящият член се прилага едва от датата, на която тези закони и подзаконови актове влизат в сила в тази страна, но във всеки случай не по-късно от две години след датата на влизане в сила на настоящото споразумение. Тази страна уведомява другата страна за датата, на която тези закони и подзаконови актове са влезли в сила, ако тази дата е по-ранна от две години след датата на влизане в сила на настоящото споразумение.

ЧЛЕН 18.15

Колективно управление на права

1. Страните признават значението на и се стремят да насърчават сътрудничеството между съответните си организации за колективно управление на авторски права с цел насърчаване на достъпността на произведения и други закриляни обекти на тяхна територия и прехвърлянето на приходи от управление на авторски права между съответните организации за колективно управление на авторски права за използването на такива произведения или други закриляни обекти.
2. Страните признават значението на организациите за колективно управление на авторски права и се стремят да насърчават тяхната прозрачност, по-специално по отношение на приходите от управление на авторски права, които събират, приспаданията, които прилагат към приходите от управление на авторски права, които събират, използването на събраните приходи от управление на авторски права, политиката на разпределение и техния репертоар.
3. Когато организация за колективно управление на авторски права, установена на територията на една от страните, представлява друга организация за колективно управление на авторски права, установена на територията на другата страна, посредством споразумение за представителство, страните признават, че е важно представляващата организация за колективно управление на авторски права:
 - а) да не дискриминира носителите на права от представляваната организация за колективно управление на авторски права;
 - б) точно, редовно и надлежно да изплаща дължимите суми на представляваната организация за колективно управление на авторски права; и

- в) да предоставя на представляваната организация за колективно управление на авторски права информация за размера на приходите от управление на авторски права, събрани от нейно име, и за всички удържки, направени към тази сума на приходите от управление на авторски права.

ЧЛЕН 18.16

Ограничения и изключения

Всяка страна предвижда ограничения или изключения от правата, посочени в членове 18.8 (Автори) — 18.12 (Излъчване и публично разгласяване на звукозаписи, публикувани с търговска цел), само в някои специални случаи, които не противоречат на нормалното използване на произведението или друг закрилян обект и не накърняват неоправдано законните интереси на носителя на правата.

ЧЛЕН 18.17

Защита на технологичните мерки¹

1. Всяка от страните осигурява подходяща правна защита срещу заобикалянето на ефективните технологични мерки, което съответното лице извършва със знанието или когато има достатъчно основания да предполага, че действа с тази цел.

¹ Ако на датата на влизане в сила на настоящото споразумение законовите и подзаконовите актове на някоя от страните не предвиждат закрилата, предвидена в настоящия член, настоящият член се прилага едва от датата, на която тези закони и подзаконови актове влизат в сила в тази страна, но във всеки случай не по-късно от четири години след датата на влизане в сила на настоящото споразумение. Тази страна уведомява другата страна за датата, на която тези закони и подзаконови актове са влезли в сила, ако тази дата е по-ранна от четири години след датата на влизане в сила на настоящото споразумение.

2. Всяка от страните осигурява адекватна правна защита срещу:

- a) лице, което произвежда, внася, разпространява, продава, отдава под наем или рекламира за продажба или отдаване под наем устройство, продукт или компонент, които:
 - i) имат само ограничена цел или употреба, различна от заобикаляне на технологична мярка; или
 - ii) са проектирани, произведени, адаптирани или изпълнявани предимно с цел да се даде възможност или да се улесни заобикалянето на технологична мярка; и
- б) лице, предоставящо услуга, която се промотира, рекламира или предлага на пазара с цел да се даде възможност или да се подпомогне заобикалянето на технологична мярка.

3. За целите на настоящия подраздел изразът „технологични мерки“ означава всяка технология, устройство или компонент, които в нормалния ход на работата си са предназначени да предотвратяват или ограничават действия по отношение на произведения или други закриляни обекти, които не са разрешени от носителя на авторското право или сродните му права, обхванати от настоящия подраздел.

4. Дадена страна може да приеме или да запази в сила подходящи мерки, ако е необходимо, за да гарантира, че адекватната правна защита съгласно параграфи 1 и 2 от настоящия член не възпрепятства бенефициерите да се ползват от ограниченията и изключенията, предвидени в съответствие с член 18.16 (Ограничения и изключения).

ЧЛЕН 18.18

Задължения във връзка с информацията за режима на правата

1. Всяка от страните осигурява адекватна правна защита срещу всяко лице, което извършва съзнателно и без разрешение някое от следните действия:

- а) премахване или промяна на представена в електронна форма информация за режима на правата; или
- б) разпространение, внос с цел разпространение, излъчване, публично разгласяване или предоставяне на публично разположение на произведения или на други обекти, закриляни съгласно настоящия подраздел, от които без разрешение е била премахната или изменена представената в електронна форма информация за режима на правата;

ако това лице знае или има основателни причини да знае, че по този начин подбужда, позволява, улеснява или прикрива нарушение на авторското право или сродните му права, както е предвидено в правото на някоя от страните.

2. За целите на настоящия член терминът „информация за режима на правата“ означава всяка информация, предоставена от носителите на правата, която идентифицира произведението или друг обект на закрила, посочени в настоящия член, автора или друг носител на правата, или информация за реда и условията за използване на произведението или друг обект на закрила, както и номера или кодове, представляващи такава информация.

3. Параграф 2 се прилага, ако някой от тези елементи на информация е приложен към копие или се извежда във връзка с публичното разгласяване на произведение или друг обект, посочен в настоящия член.

ПОДРАЗДЕЛ 2

ТЪРГОВСКИ МАРКИ

ЧЛЕН 18.19

Класификация на търговските марки

Всяка страна поддържа система за класификация на търговските марки, която е в съответствие с преработената и изменена Спогодба от Ница относно международната класификация на стоките и услугите за регистрация на марки, съставена в Ница на 15 юни 1957 г.

ЧЛЕН 18.20

Знаци, от които може да се състои търговската марка

Търговската марка може да се състои от всякакви знаци, по-специално думи, включително лични имена, или рисунки, букви, цифри, цветове, формата на стоките или тяхната опаковка, или звуци, при условие че тези знаци могат:

- а) да отличат стоките или услугите на едно предприятие от тези на други предприятия; и

- б) да бъдат представени в съответния регистър на търговски марки на всяка страна по начин, който дава възможност на компетентните органи и на обществеността да определят ясни и точен предмет на защитата, която се предоставя на техния притежател.

ЧЛЕН 18.21

Права, свързани с търговска марка

1. Всяка от страните предвижда, че регистрираната търговска марка предоставя на притежателя изключителни права върху нея. Притежателят има право да забрани на всяко трето лице да използва в търговската дейност без негово съгласие:
 - а) всеки знак, който е идентичен с регистрираната търговска марка за стоки или услуги, идентични с тези, за които е регистрирана търговската марка; и
 - б) всеки знак, при който поради идентичността или сходството му с регистрираната търговска марка и идентичността или сходството на стоките или услугите, защитени от тази търговска марка и от знака, съществува вероятност от объркване на част от обществеността, което включва вероятността от свързване на знака с регистрираната търговска марка.

2. Притежателят на регистрирана търговска марка има право да възпрепятства всички трети лица да внасят в процеса на търговия стоки в съответната страна, където търговската марка е регистрирана, без да ги освобождават за свободно обращение на тази територия, когато тези стоки, включително опаковки, идват от трети държави и върху тях е поставена без разрешение търговска марка, която е идентична с регистрираната по отношение на такива стоки търговска марка или която не може да бъде отличена в основните си аспекти от тази търговска марка¹.

3. Посоченото в параграф 2 право на притежателя на търговската марка може да отпадне, ако в хода на производството за установяване на евентуално нарушение по отношение на регистрирана търговска марка деклараторът или държателят на стоките представи доказателства, че притежателят на регистрираната търговска марка няма право да забрани пускането на стоките на пазара в държавата на крайно местоназначение.

ЧЛЕН 18.22

Процедура по регистрация

1. Всяка страна предвижда система за регистрация на търговски марки, при която всяко окончателно отрицателно решение, взето от съответната администрация по търговските марки, включително частичен отказ на регистрация, се съобщава писмено на съответното лице, надлежно се мотивира и подлежи на обжалване.

¹ Всяка страна може да предприеме допълнителни подходящи мерки, за да гарантира безпроблемния транзит на генерични лекарства.

2. Всяка от страните предвижда възможността трети лица да възразяват срещу заявления за регистрация на търговски марки или, при необходимост, срещу регистрации на търговски марки. Това производство по възражение е състезателно.
3. Всяка от страните осигурява публично достъпна електронна база данни със заявленията за регистрация на търговски марки и регистрации на търговски марки.

ЧЛЕН 18.23

Общоизвестни търговски марки

За целите на осигуряване на защитата на общоизвестни търговски марки, както е посочено в член 6а от Парижката конвенция и член 16, параграфи 2 и 3 от Споразумението ТРИПС, всяка от страните прилага Общата препоръка за разпоредби, касаещи закрилата на общоизвестните търговски марки, приета от Асамблеята на страните от Парижкия съюз за защита на индустриалната собственост и Генералната асамблея на СОИС по време на тридесет и четвъртата сесия на асамблеите на държавите — членки на СОИС, проведена от 20 до 29 септември 1999 г.

ЧЛЕН 18.24

Изключения от правата, предоставяни от търговска марка

1. Всяка страна предвижда ограничени изключения от правата, предоставяни от търговската марка, като например справедливата употреба на описателни понятия, включително географски указания, и може да предвиди други ограничени изключения, при условие че тези изключения вземат предвид законните интереси на притежателя на търговската марка и на трети лица.

2. Търговската марка не дава право на притежателя да забранява на трети лица да използват, в процеса на търговия:

- а) името или адреса на третата страна;
- б) указания за вида, качеството, количеството, предназначението, стойността, географския произход, времето на производство на стоките или на предоставяне на услугите, или други характеристики на стоките или услугите; или
- в) търговската марка, когато това е необходимо, за да се обозначи предназначението на дадена стока или услуга, по-специално като принадлежности или резервни части,

при условие че третото лице ги използва в съответствие с почтените практики в областта на производството или търговията.

3. Търговската марка не предоставя на притежателя право да забрани на трето лице да използва в процеса на търговия по-ранно право, което се прилага само по отношение на конкретен район, доколкото това право е признато от законите на въпросната страна и се използва в границите на територията, за която е признато.

ЧЛЕН 18.25

Основания за отмяна на регистрацията

1. Всяка страна предвижда, че дадена търговска марка подлежи на отмяна, ако в рамките на непрекъснат период от време¹, определен от законодателството на всяка от страните, търговската марка не е била реално използвана на съответната територия във връзка със стоките или услугите, за които е регистрирана, и няма основателни причини за неизползване. Никой обаче не може да претендира, че правата на притежателя върху дадена търговска марка следва да бъдат отменени, когато в интервала между изтичането на горепосочения непрекъснат срок и подаването на искането за отмяна реалното използване на търговската марка е започнало или възобновено. Започването или възобновяването на използването в срок², определен от правото на всяка от страните, предхождащ подаването на искането за отмяна, който е започнал най-рано след изтичането на непрекъснатия период на неизползване, обаче не се взема предвид, когато подготовката за започване или възобновяване е извършена едва след като притежателят е узнал, че искането за отмяна може да бъде подадено.
2. Търговската марка подлежи на отмяна и когато след датата, на която е регистрирана:
 - а) вследствие на действията или бездействието на притежателя марката се е превърнала в обичайно търговско наименование на стока или услуга, за които е регистрирана; или

¹ За целите на настоящото изречение срокът, определен от правото на всяка от страните, е най-малко три години.

² За целите на настоящото изречение срокът, определен от правото на всяка от страните, е най-малко един месец.

- б) в резултат на използването ѝ от притежателя на търговската марка или с негово съгласие във връзка със стоките или услугите, за които е регистрирана, тя може да въведе обществеността в заблуждение, по-специално по отношение на естеството, качеството или географския произход на тези стоки или услуги.

ЧЛЕН 18.26

Заявки, подадени недобросъвестно

Търговската марка подлежи на обявяване за недействителна, ако заявката за регистрация на търговската марка е подадена недобросъвестно от заявителя. Всяка страна може също така да предвиди, че такава търговска марка не се регистрира.

ПОДРАЗДЕЛ 3

ПРОМИШЛЕНИ ДИЗАЙНИ

ЧЛЕН 18.27

Закрила на регистрирани промишлени дизайни

1. Всяка страна предоставя закрила на независимо създадените промишлени дизайни, които са нови или оригинални. Тази закрила се осигурява чрез регистрация и предоставя изключителни права на техните притежатели в съответствие с разпоредбите на настоящия подраздел. За целите на настоящия член всяка от страните може да счита, че дизайн с индивидуален характер е оригинален дизайн.
2. Притежателят на регистриран промишлен дизайн има право да възпрепятства трети лица, които нямат съгласието на притежателя най-малко да правят, предлагат за продажба, продават, внасят, изнасят, складират продукта, носещ или включващ регистрирания дизайн, или използването на изделия, носещи или включващи регистрирания дизайн, когато тези действия се предприемат за търговски цели¹.

¹ Всяка страна може да удовлетвори изискванията на член 18.27 (Закрила на регистрирани промишлени дизайни) по отношение на „износ“ и „складиране“, като предостави на притежателя на регистрирания промишлен дизайн правото да възпрепятства трети лица да предлагат за продажба или под наем или да продават или отдават под наем изделие, носещо или включващо регистрирания промишлен дизайн, по начин, който води до износ или складиране на това изделие.

3. Всяка страна може да предвиди, че промишлен дизайн, приложен или включен в продукт, който представлява част от съставен продукт, се счита за нов или оригинален само:

- а) ако веднъж включена в съставния продукт, съставната част остава видима при обичайна употреба на продукта; и
- б) доколкото въпросните видими особености на частта отговарят на изискванията за новост и оригиналност.

4. За целите на параграф 3, буква а) терминът „обичайна употреба“ означава употреба от крайния потребител, с изключение на дейностите по поддръжка, обслужване или ремонт.

ЧЛЕН 18.28

Продължителност на закрилата

Всяка страна гарантира, че срокът на закрила на притежателя на регистриран промишлен дизайн може да бъде подновен за един или повече периоди от по пет години. Всяка страна гарантира, че продължителността на закрилата, която е на разположение за регистрирани промишлени дизайни, възлиза на общ срок от най-малко 15 години, считано от датата на подаване на заявката.

ЧЛЕН 18.29

Закрила на нерегистрирани промишлени дизайни

1. Всяка страна предоставя на притежателите на нерегистриран промишлен образец правото да предотвратяват използването на нерегистрирания промишлен дизайн от трето лице, което няма съгласието на притежателя, само ако оспорената употреба е резултат от копиране на нерегистрирания промишлен дизайн на съответната им територия. Тази употреба включва най-малкото предлагането за продажба, пускането на пазара, вноса или износа на продукта¹.
2. Срокът на закрила на нерегистрирания промишлен дизайн е най-малко три години от датата, на която промишленият дизайн е станал общодостъпен за първи път на територията на страната.

ЧЛЕН 18.30

Изключения и изключване

1. Всяка от страните може да предвиди ограничени изключения по отношение на закрилата на промишлените дизайни, включително нерегистрирани промишлени дизайни, при условие че тези изключения не противоречат необосновано на нормалното използване на защитените промишлени дизайни и не нарушават необосновано законните интереси на притежателите на защитените промишлени дизайни, като се отчитат законните интереси на трети лица.

¹ Всяка страна може да изпълни изискванията на член 18.29 (Закрила на нерегистрирани промишлени дизайни) във връзка с „износ“, като предостави на притежателя на нерегистрирания промишлен дизайн правото да попречи на трети лица да продават, пускат на пазара или внасят продукта, носещ или включващ нерегистрирания промишлен дизайн, по начин, който води до износ на този продукт.

2. Закрилата на дизайна не се разпростира върху промишлени дизайни, продиктувани единствено от технически или функционални съображения. Правото върху промишлен дизайн не поражда права върху характеристики на външния вид на продукт, които трябва да бъдат възпроизведени по необходимост в точната им форма и измерения, за да може продуктът, в който е включен или към който е приложен дизайнът, да бъде механически свързан или поставен във, около или до друг продукт, така че и двата продукта да могат да изпълняват своите функции

3. Чрез дерогация от параграф 2 промишленият дизайн, в съответствие с условията, посочени в член 18.27, параграф 1 (Закрила на регистрирани промишлени дизайни), остава в промишлен дизайн, чиято цел е да позволи многократното сглобяване или свързване на взаимно заменяеми продукти в модулна система.

ЧЛЕН 18.31

Връзка с авторското право

Всяка страна гарантира, че промишленият дизайн, включително нерегистрираният дизайн, подлежи на закрила и съгласно нейното законодателство в областта на авторското право, считано от датата, на която дизайнът е създаден или записан под каквато и да било форма. Всяка от страните определя степента, до която се предоставя такава закрила, както и условията за това, включително изискваната степен на оригиналност.

ПОДРАЗДЕЛ 4

ГЕОГРАФСКИ УКАЗАНИЯ

ЧЛЕН 18.32

Приложно поле, процедури и определения

1. Настоящият подраздел се прилага по отношение на признаването и закрилата на географските указания за вина, спиртни напитки и храни, които са с произход от страните.
2. За целите на настоящия подраздел се прилагат следните определения:
 - а) „географско указание“ означава указание, което идентифицира дадена стока като произхождаща от някоя от страните или от регион или местност в тази страна, когато дадено качество, репутация или друга характеристика на стоката се дължат основно на нейния географски произход;
 - б) „клас продукт“ означава клас продукти, изброени в приложение 18-А (Класове продукти); и
 - в) „продуктова спецификация“ означава, по отношение на съответната стока за географско указание, одобрените изисквания за използването на това географско указание при предлагането на пазара на тази стока.

3. След приключване на процедура по предявяване на възражения и проучване на географските указания Нова Зеландия осигурява закрила на географските указания на Съюза, изброени в раздел А от приложение 18-Б (Списък на географските указания — Европейски съюз), в съответствие най-малко с равнището на закрила, определено в настоящия подраздел.

4. След приключване на процедура по предявяване на възражения и проучване на географските указания Съюзът осигурява закрила на географските указания на Нова Зеландия, изброени в раздел Б от приложение 18-Б (Списък на географските указания — Нова Зеландия), в съответствие най-малко с равнището на закрила, определено в настоящия подраздел.

ЧЛЕН 18.33

Изменение на списъка на географските указания

1. Списъкът на класовете продукти в приложение 18-А (Класове продукти) и списъкът на географските указания, които трябва да бъдат защитени, в приложение 18-Б (Списъци на географските указания) могат да бъдат изменени с решение на Комитета по търговията, включително чрез добавяне на географски указания, актуализиране на списъка на класовете продукти или заличаване на географски указания, които са престанали да бъдат защитени в мястото им на произход.

2. Допълненията към приложение 18-Б (Списъци на географските указания) не надвишават 30 географски указания на всяка от страните на всеки три години след датата на влизане в сила на настоящото споразумение. Нови географски указания се добавят след приключване на процедурата по предявяване на възражения в съответствие с параграф 3 и след като тези географски указания бъдат разгледани по удовлетворителен за двете страни начин.

3. Всяка страна предвижда, че могат да бъдат направени възражения срещу искане за закрила на географско указание съгласно процедурата за предявяване на възражения, посочена в член 18.32, параграфи 3 и 4 (Приложно поле, процедури и определения), и че всяко такова искане за закрила може да бъде отхвърлено или по друг начин да не бъде уважено. Основанията за възражение срещу искане за предоставяне на закрила на географско указание са следните:

- а) географското указание е идентично или объркващо сходно с търговска марка, която е била регистрирана или за която е подадена заявка за регистрация добросъвестно в страната по отношение на същата или подобна стока, или с търговска марка, по отношение на която са придобити права в страната чрез добросъвестно използване по отношение на същата или подобна стока;
- б) географското указание е идентично или сходно с търговска марка по отношение на всяка стока, която не е подобна на стоката, за която търговската марка е регистрирана, когато търговската марка е общоизвестна в страната и използването на географското указание би показало връзка между стоката и притежателя на търговската марка и интересите на притежателя на търговската марка вероятно ще бъдат засегнати от такова използване;
- в) географското указание е термин, обичайно използван в общия език като обичайно наименование на съответната стока в страната;
- г) географското указание е термин, който се използва в страната като наименование на сорт растения или порода животни и в резултат на това има вероятност да заблуди потребителите по отношение на истинския произход на стоката;

- д) географското указание е омонимно или частично омонимно географско указание; и
- е) има вероятност използването или регистрацията на географското указание в страната да бъде обидно.

4. За целите на настоящия подраздел, когато определя дали даден термин е обичаен в общия език като обичайно наименование за съответната стока в някоя от страните, страната може да вземе предвид начина, по който потребителите разбират термина в тази страна. Факторите, които са от значение за такова разбиране от страна на потребителите, могат да включват доказателства дали терминът се използва за обозначаване на същия вид стока, както е указано от съответните източници, и как стоката, посочена в термина, се предлага на пазара и се използва в търговията в тази страна.

5. При оценката на възраженията за закрила, подадени от дадено лице въз основа на някое от основанията, посочени в параграф 3, всяка от страните основава своята оценка само на съществуващото положение в тази страна.

ЧЛЕН 18.34

Закрила на географските указания

1. По отношение на географските указания на другата страна, изброени в приложение 18-Б (Списъци на географските указания), всяка страна предоставя на заинтересованите страни правни средства за предотвратяване на нейна територия:
 - а) на използването с търговска цел на географско указание, идентифициращо стока, за подобна стока¹, която не отговаря на приложимите продуктови спецификации на географското указание, дори ако:
 - i) е посочено истинското място на произход на стоката;
 - ii) географското указание се използва в превод² или транскрибирано³, или
 - iii) географското указание се придружава от изрази, като „род“, „тип“, „стил“, „имитация“ или други сходни изрази;
 - б) използването на всякакво средство в указанието или представянето на дадена стока, указващо или създаващо впечатлението, че стоката произхожда от географски район, различен от истинското ѝ място на произход, по начин, който въвежда в заблуждение потребителите относно географския произход или естеството на стоката; и

¹ За целите на настоящия подраздел терминът „подобна стока“ означава стока, която попада в същия клас продукти, както е определен в приложение 18-А (Класове продукти).

² От съображения за правна сигурност се уточнява, че това трябва да се оценява за всеки отделен случай. Тази разпоредба не се прилага, когато са представени доказателства, че няма връзка между географското указание и преведения термин.

³ За целите на настоящия подраздел терминът „транслитерация“ означава преобразуването на знаци, следвайки фонетиката на оригиналния език или езици на съответното географско указание.

- в) всяко друго използване на географско указание, представляващо акт на нелоялна конкуренция по смисъла на член 10 от Парижката конвенция, като това може да включва търговско използване на географско указание, което използва репутацията на това географско указание, включително когато тази стока се използва като съставка.
2. Настоящият подраздел не се прилага по отношение на географско указание на една от страните, включено в списъка в приложение 18-Б (Списъци на географските указания), което вече не е защитено съгласно законовите и подзаконовите актове на другата страна.
3. Ако географско указание на една от страните, посочено в приложение 18-Б (Списъци на географските указания), престане да бъде защитено на територията на страната на произход, страната на произход незабавно уведомява другата страна и иска отмяна на закрилата на географското указание.
4. Никоя от разпоредбите на настоящия подраздел не накърнява правото на което и да е лице при извършване на дейността си да използва името на това лице или името на предшественика на това лице в стопанската дейност, освен когато такова име се използва по начин, който заблуждава потребителите.
5. Никоя от разпоредбите на настоящия подраздел не изисква от никоя от страните да прилага разпоредбите на настоящия подраздел по отношение на географско указание на другата страна за стока, за която съответното указание е идентично или подобно на:
- а) обичайното наименование на сорт растения или порода животни и в резултат на това има вероятност да заблуди потребителя по отношение на истинския произход на стоката; или

б) термин, обичайно използван в общия език като обичайно наименование за такава стока в тази страна.

6. Никоя от разпоредбите на настоящия подраздел не изисква от никоя от страните да прилага разпоредбите на настоящия подраздел по отношение на който и да било отделен компонент, съдържащ се в многокомпонентно географско указание на другата страна, за стока, за която отделният компонент е идентичен или сходен с:

а) обичайното наименование на сорт растения или порода животни и в резултат на това има вероятност да заблуди потребителя по отношение на истинския произход на стоката; или

б) термин, обичайно използван в общия език като обичайно наименование за такава стока в тази страна.

7. Никоя от разпоредбите на настоящия подраздел не изисква от никоя от страните да прилага разпоредбите на настоящия подраздел по отношение на която и да било дума, превод или транслитерация на която и да било дума, съдържаща се в географско указание на другата страна, когато тази дума, превод или транслитерация е обичайна английска дума като „mountain“ „alps“ или „river“.

ЧЛЕН 18.35

Дата на предоставяне на закрила

1. Всяка страна предвижда, че географските указания, изброени в приложение 18-Б (Списъци на географските указания) и посочени в член 18.32 (Приложно поле, процедури и определения), са защитени от датата на влизане в сила на настоящото споразумение в съответствие с член 18.34 (Закрила на географските указания).

2. За географските указания, добавени в приложение 18-Б (Списъци на географските указания) след датата на влизане в сила на настоящото споразумение, всяка страна предвижда, че тези географски указания са защитени в съответствие с член 18.34 (Закрила на географските указания) от датата, на която наименованията са били публикувани за целите на възражението, както е посочено в член 18.33, параграф 2 (Изменение на списъка на географските указания).

ЧЛЕН 18.36

Право на използване на географски указания

1. Географско указание, защитено съгласно настоящия подраздел, може да се използва от всеки оператор, предлагащ на пазара стока, която отговаря на съответната продуктова спецификация.
2. Параграф 1 не ограничава възможността на дадена страна да регулира производството или предлагането на пазара на стоки, за които се отнася дадено географско указание, в съответствие със законодателството на тази страна.

ЧЛЕН 18.37

Връзка с търговски марки

1. Регистрацията на търговска марка, която съдържа или се състои от географско указание на другата страна, посочено в приложение 18-Б (Списъци на географските указания), се отказва или анулира служебно, ако законовите и подзаконовите актове на страната го позволяват или по искане на заинтересована страна, по отношение на стока, която попада в класа продукти, посочен в приложение 18-А (Класове продукти) за това географско указание, и която не произхожда от мястото на произход, посочено в приложение 18-Б (Списъци на географските указания) за това географско указание.
2. Ако дадена търговска марка е била заявена или регистрирана добросъвестно или ако правата върху търговската марка са придобити добросъвестно в някоя от страните преди датата на предоставяне на закрила на това географско указание, посочена в член 18.35 (Дата на предоставяне на закрила), мерките, приети за прилагане на настоящия подраздел в тази страна, не засягат допустимостта или валидността на регистрацията на търговската марка или правото на използване на търговската марка въз основа на това, че търговската марка е идентична или сходна с географско указание. Такава търговска марка може да продължи да се използва и подновява за тази стока, независимо от закрилата на географското указание, при условие че в законодателството на страната относно търговските марки не съществуват основания за недействителност или отмяна на търговската марка.
3. Правото на дадена страна може да предвиди, че всяка заявка, направена във връзка с използването или регистрацията на търговска марка, трябва да бъде представена в срок от пет години, след като неправомерното използване на защитено указание е станало общоизвестно в тази страна, или след датата на регистриране на търговската марка в тази страна, при условие че търговската марка е била публикувана до тази дата, ако тази дата предхожда датата, на която неправомерното използване е станало общоизвестно в тази страна

ЧЛЕН 18.38

Прилагане на закрилата

Всяка от страните предвижда географските указания, изброени в приложение 18-Б (Списъци на географските указания), да се прилагат служебно или по искане на заинтересована страна в съответствие с нейното законодателство чрез подходящи административни и съдебни мерки.

ЧЛЕН 18.39

Общи правила

1. В случай на омонимни географски указания, за които се иска закрила в съответствие с член 18.33 (Изменение на списъка на географските указания), за стоки, попадащи в един и същ клас продукти, Комитетът по търговията приема решение за определяне на практическите условия, при които въпросните омонимни указания ще бъдат разграничавани едно от друго, като се отчита необходимостта да се гарантира справедливо третиране на съответните производители и да не се въвеждат в заблуждение потребителите.
2. Страна, която в контекста на преговорите по международно споразумение с трета държава разглежда възможността за закрила на географско указание, идентифициращо стока с произход от тази трета държава, информира другата страна и ѝ дава възможност да представи своите коментари преди географското указание да бъде защитено, ако:
 - а) географското указание, което се разглежда в преговорите с третата държава, е омоним с географско указание на другата страна, посочено в приложение 18-Б (Списъци на географските указания); и

- б) съответната стока попада в класа продукти, посочен в приложение 18-А (Класове продукти) за омонимното географско указание на другата страна.
3. Продуктовата спецификация на географско указание, изброено в приложение 18-Б (Списъци на географските указания), е тази, която е одобрена, включително за която всички изменения също са одобрени, от съответните органи на страната на територията, от която произхожда стоката.
4. Закрилата на географско указание на някоя от страните, посочена в приложение 18-Б (Списъци на географските указания), може да бъде отменена само от страната, от която произхожда стоката.
5. Стоките могат да бъдат предлагани на пазара и продавани до изчерпване на складовите наличности, ако са били законно описани и представени по начин, забранен от настоящия подраздел, на датата:
- а) на влизане в сила на настоящото споразумение;
 - б) на приемането с решение на Комитета по търговията на изменение на списъка на географските указания в съответствие с член 18.33 (Изменение на списъка на географските указания); или
 - в) на която изтича съответният преходен период, определен в приложение 18-Б (Списъци на географските указания).

ЧЛЕН 18.40

Системи за закрила на географските указания

1. Всяка от страните създава или поддържа система за регистрация и закрила на географските указания на нейна територия.
2. Системата, посочена в параграф 1, съдържа като минимум следните елементи:
 - а) официално средство за предоставяне на достъп на обществеността до списъка с регистрираните географски указания;
 - б) административен процес за проверка дали дадено географско указание, което подлежи на регистрация, идентифицира дадена стока като произхождаща от територията на някоя от страните или от регион, или местност в тази страна, когато дадено качество, репутация или друга характеристика на стоката се дължат основно на нейния географски произход;
 - в) процедура за възражение, позволяваща да бъдат отчетени законните интереси на трети страни, и
 - г) процедура за отмяна на закрилата на географско указание, при която се вземат предвид законните интереси на трети лица и тези на ползвателите на въпросните регистрирани географски указания.

ПОДРАЗДЕЛ 5

ЗАЩИТА НА НЕОПОВЕСТЕНА ИНФОРМАЦИЯ

ЧЛЕН 18.41

Обхват на защитата на търговските тайни и определения

1. Всяка страна предвижда подходящи съдебни производства и средства за защита от гражданскоправен характер в полза на притежателите на търговска тайна с цел предотвратяване на придобиването, използването или разкриването на търговска тайна и получаване на правна защита, когато това придобиване, използване или разкриване се извършва по начин, противоречащ на добросъвестните търговски практики.
2. За целите на настоящия подраздел се прилагат следните определения:
 - a) „търговска тайна“ означава информация, която:
 - i) е секретна в смисъл, че като цяло или в точната си конфигурация и сбор от компоненти не е общоизвестна или лесно достъпна за лица от средите, които обичайно се занимават с въпросния вид информация;
 - ii) има търговска стойност, защото е секретна; и
 - iii) е била предмет на обосновани при дадените обстоятелства действия от страна на законно контролиращото информацията лице с цел запазването ѝ в тайна; и

б) „притежател на търговска тайна“ означава всяко лице, което законно контролира търговска тайна.

3. За целите на настоящия подраздел за противоречащи на добросъвестните търговски практики се смятат най-малко посочените по-долу търговски практики:

а) придобиването на търговска тайна без съгласието на притежателя на търговската тайна, ако това придобиване е извършено посредством неразрешен достъп до или присвояване, или копиране на документи, предмети, материали, вещества или електронни документи, които са под законния контрол на притежателя на търговската тайна и съдържат търговската тайна, или от които тя може да бъде извлечена;

б) използването или разгласяването на търговска тайна, когато се извършва без съгласието на притежателя на търговската тайна от лице, за което е установено, че отговаря на едно от следните условия:

i) придобило е търговската тайна по начин, посочен в буква а);

ii) нарушило е споразумение за поверителност или друго задължение да не разкрива търговската тайна; или

iii) нарушило е договорно или друго задължение за ограничаване на използването на търговската тайна; и

в) придобиването, използването или разкриването на търговска тайна, когато е извършено от лице, което към момента на придобиването, използването или разкриването е знаело или е трябвало да знае при съответните обстоятелства, че търговската тайна е била получена пряко или непряко от друго лице, което е използвало или разкрило незаконно търговската тайна по смисъла на буква б).

4. Някоя от разпоредбите на настоящия подраздел не се разбира като изискване към някоя от страните да смята посочените по-долу действия за противоречащи на добросъвестните търговски практики:

- а) независимо откритие или създаване;
- б) обратния инженеринг на даден продукт от лице, което законно притежава този продукт и за което няма правнообвързващо задължение да ограничава придобиването на относимата информация;
- в) придобиване, използване или оповестяване на информация, изисквана или разрешена от законодателството на всяка страна; и
- г) използването от служители на техния опит и умения, придобити по почтен начин в нормалния ход на работата им.

5. Някоя от разпоредбите на настоящия подраздел не може да се разбира като ограничаваща свободата на изразяване на мнение и свободата на информация, включително свободата на медиите, която е защитена във всяка страна.

ЧЛЕН 18.42

Съдебни производства и гражданскоправни средства за правна защита на търговските тайни

1. Всяка страна гарантира, че на всяко лице, което участва в гражданските съдебни производства, посочени в член 18.41 (Обхват на защитата на търговските тайни и определения), или което има достъп до документи, които са част от тези съдебни производства, не се разрешава да използва или разкрива търговска тайна или предполагаема търговска тайна, за които компетентните съдебни органи, в отговор на надлежно обосновано искане от заинтересована страна, са определили като поверителни и за които са узнали в резултат на такова участие или достъп.

2. В гражданските съдебни производства, посочени в член 18.41 (Обхват на защитата на търговските тайни и определения), всяка страна предвижда нейните съдебни органи да имат най-малко следните правомощия:

- а) да разпоредят временни мерки в съответствие с правото на една от страните за предотвратяване на придобиването, използването или разкриването на търговската тайна по начин, който противоречи на добросъвестните търговски практики;
- б) да издадат съдебно предписание с цел предотвратяване на придобиването, използването или разгласяването на търговската тайна по начин, противоречащ на добросъвестните търговски практики;
- в) да разпоредят на лицата, които са знаели или е трябвало да знаят, че придобиват, използват или разкриват търговска тайна по начин, противоречащ на добросъвестните търговски практики, да заплатят на притежателя на търговската тайна обезщетение, съответстващо на вредата, понесена в резултат на такова придобиване, използване или разкриване на търговската тайна;
- г) да предприемат специфични мерки за запазване на поверителността на търговска тайна или предполагаема търговска тайна, представена в гражданско производство, свързано с предполагаемото придобиване, използване и разкриване на търговска тайна по начин, противоречащ на добросъвестните търговски практики; Тези специфични мерки могат да включват, в съответствие с правото на някоя от страните, възможността за ограничаване на достъпа до определени документи изцяло или частично, ограничаване на достъпа до изслушвания и до съответните записи или преписи от тях, както и предоставяне на неповерителна версия на съдебното решение, в която пасажите, съдържащи търговски тайни, са били премахнати или заличени; и

д) да налагат санкции на страните или на всички други лица, участващи в съдебното производство, които не спазват или отказват да изпълнят съдебните разпореждания относно защитата на търговската тайна или твърдяната търговска тайна.

3. Всяка страна гарантира, че нейните съдебни органи не са длъжни да прилагат съдебните процедури и средства за правна защита, посочени в член 18.41 (Обхват на защитата на търговските тайни и определения), когато деянието, противоречащо на добросъвестните търговски практики, се извършва в съответствие със законодателството на една от страните, за да разкрие неправомерно поведение, закононарушение или незаконна дейност или с цел защита на законен интерес, признат от правото на някоя от страните.

ЧЛЕН 18.43

Защита на данни, предоставени с цел получаване на разрешение

за пускане на фармацевтичен продукт¹ на пазара.

1. Всяка страна защитава поверителната търговска информация, предоставена с цел получаване на разрешение за пускане на пазара на фармацевтични продукти (наричано по-долу „разрешение за търговия“), срещу разкриване пред трети страни, освен ако не са предприети мерки, за да се гарантира, че данните са защитени срещу нелоялна търговска употреба, или освен когато разкриването е необходимо поради по-висш обществен интерес.

¹ За целите на настоящия член терминът „фармацевтичен продукт“ се определя от законодателството на всяка страна. В случая на Съюза терминът „фармацевтичен продукт“ означава „лекарствен продукт“.

2. Всяка страна гарантира, че за период от най-малко пет години от датата на първото разрешение за търговия в съответната страна (наричано по-долу „първо разрешение за търговия“) и в съответствие с условията, определени в нейното законодателство, органът, отговарящ за издаването на разрешение за търговия, не приема никакви последващи заявления за разрешение за търговия, които се основават на резултатите от предклинични изпитвания или клинични изпитвания, подадени в заявлението за първо разрешение за търговия без изричното съгласие на притежателя на първото разрешение за търговия, освен ако в международни споразумения, признати от двете страни, не е предвидено друго.

ЧЛЕН 18.44

Защита на данните, предоставени за получаване на разрешение

за търговия за селскостопански химически продукти¹

1. Всяка страна признава временно право на собственика на доклад за изпитване или изследване, представен за първи път, за получаване на разрешение за търговия със селскостопански химически продукт. По време на периода, през който се упражнява това временно право, докладът за изпитване или изследване не се използва в полза на друго лице, което иска да получи разрешение за търговия със селскостопански химически продукт, освен ако не е доказано изричното съгласие на първия собственик. За целите на настоящия член терминът „временно право“ означава „защита на данните“.

¹ За целите на настоящия член терминът „селскостопански химически продукт“ се определя от законодателството на всяка страна. В случая на Съюза терминът „селскостопански химически продукт“ означава „продукт за растителна защита“.

2. Докладът за изпитване или изследване, посочен в параграф 1, следва да отговаря на следните условия:

- а) да е необходим за разрешението или за изменение на разрешение, за да се даде възможност за допълнителни употреби; и
- б) да бъде признат за съответстващ на принципите на добрата лабораторна практика или на добрата експериментална практика в съответствие със законодателството на всяка страна.

3. Срокът за защита на данните е най-малко 10 години от даването на първото разрешение от съответния орган на територията на страната.

4. Всяка страна може да установи правила за избягване на дублиращи се изпитвания върху гръбначни животни.

ПОДРАЗДЕЛ 6

СОРТОВЕ РАСТЕНИЯ

ЧЛЕН 18.45

Правна закрила на сортовете растения¹

Всяка страна разполага със система² за закрила на сортовете растения, която привежда в действие Международната конвенция за закрила на новите сортове растения (UPOV), последно преразгледана в Женева на 19 март 1991 г.

¹ От съображения за правна сигурност се уточнява, че страните приемат, че мерките, посочени в член 25.6 (Tiriti o Waitangi/Договор от Уайтанги), могат да включват мерки по отношение на въпроси, обхванати от настоящия подраздел, които Нова Зеландия счита за необходими за защита на правата, интересите, задълженията и отговорностите на маорите при изпълнение на задълженията ѝ по te Tiriti o Waitangi/Договора от Уайтанги, при условие че са изпълнени условията на член 25.6 (Tiriti o Waitangi/Договор от Уайтанги).

² От съображения за правна сигурност се уточнява, че за целите на настоящия подраздел системата може да бъде *sui generis* система.

РАЗДЕЛ В

ЗАЩИТА НА ПРАВАТА ВЪРХУ ИНТЕЛЕКТУАЛНАТА СОБСТВЕНОСТ

ПОДРАЗДЕЛ 1

ЗАЩИТА ПО ГРАЖДАНСКОПРАВЕН И АДМИНИСТРАТИВЕН РЕД

ЧЛЕН 18.46

Общи задължения

1. Страните потвърждават своите ангажименти по силата на Споразумението ТРИПС, и по-специално по част III от него, и осигуряват следните допълнителни мерки, процедури и средства за правна защита, необходими за гарантиране на упражняването на правата върху интелектуална собственост¹.
2. Тези мерки, процедури и правни средства за защита:
 - а) са справедливи и безпристрастни;

¹ За целите на настоящия раздел терминът „права върху интелектуална собственост“ не включва правата, обхванати от подраздел 5 (Защита на неоповестена информация) от раздел Б (Стандарти за правата върху интелектуалната собственост).

- б) не са ненужно сложни или скъпи, както и не налагат неразумни срокове или неоправдани забавяния;
- в) са ефективни, пропорционални и възпиращи; и
- г) се прилагат по такъв начин, че да се избегне създаването на пречки пред законната търговия, и предвиждат предпазни механизми срещу злоупотреба с тях.

ЧЛЕН 18.47

Лица, които имат право да подадат заявление за прилагане на мерките, процедурите и средствата за правна защита

Всяка от страните признава като лица, имащи право да изискват прилагането на мерките, процедурите и правните средства за защита, посочени в настоящия раздел:

- а) носителите на права върху интелектуална собственост в съответствие с правото на дадена страна;
- б) всички други лица, имащи правото да ползват тези права, по-специално притежателите на лицензи, доколкото това е позволено от правото на дадена страна и е в съответствие с него;
- в) органи за управление на колективни права върху интелектуална собственост, които са надлежно признати като имащи право да представляват носителите на права върху интелектуална собственост, доколкото това е позволено от законодателството на страната и е в съответствие с неговите разпоредби; и

- г) органи за професионална защита, които са редовно признати като имащи право да представляват носителите на права върху интелектуална собственост, доколкото това е позволено от и в съответствие със законодателството на страната.

ЧЛЕН 18.48

Мерки за запазване на доказателствата

1. Всяка страна гарантира, че дори преди започване на производство по съществото на спора, въз основа на подадено искане от страна по спора, представила разумни налични доказателства в подкрепа на твърдението си, че принадлежащото ѝ право върху интелектуална собственост е било нарушено или предстои да бъде нарушено, компетентните съдебни органи могат да разпоредят незабавни и ефективни временни мерки за обезпечаване на съответните доказателства по отношение на предполагаемото нарушение, при прилагане на целесъобразни защитни мерки и спазване на принципите за защита на поверителната информация.
2. Мерките, посочени в параграф 1, могат да включват подробното описание, със или без вземане на мостри, или физическото изземване на стоките, обект на нарушението, и, когато е целесъобразно, на материалите и средствата, използвани за производството или разпространението на такива стоки, и свързаните с това документи.

ЧЛЕН 18.49

Доказателства

1. Всяка страна предприема необходимите мерки, за да даде възможност на своите компетентни съдебни органи да разпоредят по искане на страна, която е представила разумно достъпни доказателства, достатъчни да подкрепят нейните твърдения, и която при обосноваването на тези твърдения е посочила доказателства, които са под контрола на възразяващата страна, тези доказателства да бъдат представени от възразяващата страна при спазване на изискванията за защита на поверителната информация.
2. Всяка страна също така предприема мерки, необходими за даване на възможност на компетентните съдебни органи да разпоредят, когато е целесъобразно, в случаи на нарушаване на право върху интелектуална собственост, извършено в търговски мащаби и при същите условия като в параграф 1, съобщаването на банкови, финансови или търговски документи под контрола на противната страна, при спазване на принципите за защита на поверителната информация.

ЧЛЕН 18.50

Право на информация

1. Всяка страна гарантира, че в контекста на гражданско производство относно нарушение на право върху интелектуална собственост и в отговор на обосновано и пропорционално искане от страна на ищеца нейните компетентни съдебни органи могат да разпоредят нарушителят или предполагаемият нарушител, или всяко друго лице да предостави съответната информация, която то контролира или притежава, относно произхода и дистрибуторските мрежи на стоките или услугите, които нарушават право върху интелектуална собственост.

2. За целите на настоящия член терминът „всяко друго лице“ означава лице, което най-малко:

- а) е установено, че притежава стоките, обект на нарушението, в търговски мащаби;
- б) е установено, че използва услугите, обект на нарушението, в търговски мащаби;
- в) е установено, че предоставя в търговски мащаби услугите, използвани при действията по извършване на нарушение; или
- г) е било посочено от лицето, посочено в буква а), б) или в), като участник в производството, изработването или дистрибуцията на стоките или в предоставяне на услугите.

3. Информацията, посочена в параграф 1, включва по целесъобразност следното:

- а) имената и адресите на производителите, фабрикантите, дистрибуторите, доставчиците и други предходни собственици на стоките или услугите, както и предполагаемите търговци на едро и на дребно; и
- б) информация за произведените, изработените, доставените, получените или поръчаните количества, както и цената, получена за въпросните стоки или услуги.

4. Параграфи 1 и 2 се прилагат, без да се засяга друго право на някоя от страните, с което:

- а) на носителите на права се дава правото да получат по-пълна информация;

- б) се урежда използването в граждански производства на информацията, съобщена съгласно настоящия член;
- в) се урежда отговорността за злоупотреба с правото на информация;
- г) се предоставя възможност за отказ да се предостави информация, която би принудила всяко друго лице, посочено в параграф 1, да признае собственото си участие или това на близките си роднини в нарушение на право върху интелектуална собственост; или
- д) се урежда защитата на поверителността на източниците на информация или обработката на лични данни.

ЧЛЕН 18.51

Временни и обезпечителни мерки

1. Всяка страна гарантира, че по молба на ищеца съдебните органи могат да постановят привременна мярка срещу предполагаемия нарушител, чието предназначение е да се предотврати евентуално непосредствено предстоящо нарушение на право върху интелектуална собственост или да се забрани — временно, а когато е приложимо, и чрез налагане на периодична имуществена санкция, когато това е предвидено от правото на тази страна — продължаването на предполагаемите нарушения на това право или тяхното продължаване да се обвърже с условие за внасяне на обезпечение с цел да се гарантира обезщетение за носителя на правото. Привременната мярка може също така да се постанови при същите условия срещу посредник, чиито услуги се използват от трето лице за нарушаване на право върху интелектуална собственост.

2. Привременна мярка може да бъде приложена и за предотвратяване на влизането или движението в рамките на търговските канали на стоки, за които се подозира, че нарушават право върху интелектуална собственост.

3. В случай на твърдяно нарушение, извършено в търговски мащаб, всяка от страните гарантира, че ако ищецът докаже обстоятелства, които могат да застрашат възстановяването на вредите, нейните съдебни органи могат да разпоредят превантивно спиране на прехвърлянето или извършването на сделки и, когато това е предвидено в законодателството на някоя от страните, изземване на движимото и недвижимото имущество на твърдения нарушител, включително замразяване на банковите сметки и други активи на твърдения нарушител. За тази цел компетентните органи могат да разпоредят предоставянето на съответната банкова, финансова или търговска информация или подходящ достъп до съответната информация.

4. Всяка страна гарантира, че по отношение на мерките, посочени в параграфи 1—3, нейните съдебни органи разполагат с правомощието да изискват от заявителя да предостави всички разумно налични доказателства, за да се уверят в достатъчна степен в това, че заявителят е притежател на правото и че правото на заявителя се нарушава, или че това нарушение непосредствено предстои.

ЧЛЕН 18.52

Коригиращи мерки

1. Всяка страна гарантира, че нейните съдебни органи могат да разпоредят, по искане на ищеца и без да се засяга дължимото на носителя на правото обезщетение за вреди вследствие на нарушението, и без никаква компенсация, унищожаването или поне окончателното изтегляне от търговските канали на стоките, за които е установено, че нарушават право върху интелектуална собственост. Когато е целесъобразно, при същите условия, съдебните органи могат да разпоредят също унищожаването на материали и средства, използвани предимно за създаването или производството на такива стоки.
2. Всяка страна гарантира, че нейните съдебни органи имат правомощието да разпоредят прилагането на мерките, посочени в параграф 1, да бъде за сметка на нарушителя, освен ако не са посочени конкретни причини за неприлагане на подобна мярка.

ЧЛЕН 18.53

Съдебни разпореждания

Всяка страна гарантира, че когато със съдебно решение е установено нарушение на право върху интелектуална собственост, нейните съдебни органи могат да постановят съдебно разпореждане срещу нарушителя, целящо да забрани по-нататъшно извършване на нарушението. Всяка страна също така гарантира, че нейните съдебни органи могат да издадат разпореждане срещу посредник, чиито услуги се използват от трето лице за нарушаване на право върху интелектуална собственост.

ЧЛЕН 18.54

Алтернативни мерки

Всяка страна може да предвиди, че нейните съдебни органи, в подходящи случаи и по искане на лицето, което може да бъде обект на мерките, предвидени в член 18.52 (Коригиращи мерки) или член 18.53 (Съдебни разпореждания), могат да разпоредят изплащане на парично обезщетение на увредената страна вместо прилагане на мерките, предвидени в член 18.52 (Коригиращи мерки) или член 18.53 (Съдебни разпореждания), ако това лице е действало непреднамерено и при липсата на небрежност, ако изпълнението на въпросните мерки би му причинило несъразмерна вреда и ако паричното обезщетение за увредената страна изглежда разумно удовлетворително.

ЧЛЕН 18.55

Обезщетение за вреди

1. Всяка страна гарантира, че нейните съдебни органи, по искане на увредената страна, разпореждат на нарушителя, който съзнателно е участвал или е имал разумни основания да знае, че е участвал в нарушение, да заплати на носителя на правото обезщетение, съответстващо на вредата, която носителят на правото е претърпял в резултат на нарушението.

2. Всяка страна гарантира, че когато нейните съдебни органи определят обезщетението, посочено в параграф 1:

- а) те вземат предвид всички относими аспекти, като например отрицателните икономически последици, в това число пропуснатите ползи, които увредената страна е претърпяла, всички неправомерно получени от нарушителя облаги и когато е целесъобразно, обстоятелства, различни от икономическите фактори, като например неимуществените вреди, причинени на носителя на правото вследствие на нарушението; или вместо това:
- б) те могат, когато е целесъобразно, да определят обезщетението като обща сума въз основа на елементи като най-малкото размера на авторските и лицензионните възнаграждения или таксите, които биха били дължими, ако нарушителят беше поискал разрешение да ползва въпросното право върху интелектуалната собственост.

3. Когато нарушителят не е знаел или не е имал разумни основания да знае, че е участвал в действие, с което се нарушават права, всяка страна може да предвиди, че нейните съдебни органи могат да разпоредят в полза на увредената страна възстановяване на ползите или заплащане на обезщетение, което може да бъде предварително установено.

ЧЛЕН 18.56

Съдебни разноски

Всяка страна гарантира, че разумните и съразмерни съдебни разноски и другите разходи, направени от спечелилата страна по спора, като правило се поемат от загубилата страна по спора, освен ако това противоречи на справедливостта.

ЧЛЕН 18.57

Публикуване на съдебните решения

Всяка страна предвижда, че при съдебни производства, образувани за нарушение на право върху интелектуална собственост, нейните съдебни органи могат да разпоредят по искане на ищеца и за сметка на нарушителя подходящи мерки за разпространение на информацията във връзка с постановеното решение, в това число излагането му и неговото цялостно или частично публикуване.

ЧЛЕН 18.58

Презумпция за авторство или собственост

Страните признават, че за целите на прилагането на мерките, процедурите и средствата за правна защита, предвидени в раздел В (Защита на правата върху интелектуалната собственост):

- а) за да може авторът на литературно или художествено произведение, при липса на доказателства за противното, да се счита за такъв и следователно да разполага с правото да образува производство за нарушени права, е достатъчно името на автора да фигурира върху произведението по обичайния начин; и
- б) буква а) се прилага *mutatis mutandis* за носителите на права, сродни на авторското право, по отношение на техния защитен обект.

ЧЛЕН 18.59

Административни производства

Доколкото административните производства по съществото на спора са предпоставка за постановяването на защитни мерки в гражданския процес, тези производства съответстват на принципи, които по същество са равностойни на установените в съответните разпоредби от настоящия подраздел.

ПОДРАЗДЕЛ 2

МЕРКИ ЗА КОНТРОЛ ПО ГРАНИЦИТЕ

ЧЛЕН 18.60

Гранични мерки

1. По отношение на стоките под митнически контрол всяка от страните приема или запазва в сила процедури, съгласно които носителят на права може да подава заявления до митническите органи на една от страните с искане за суспендиране на вдигането или задържане на стоки, за които има съмнение, че са в нарушение най-малко на търговски марки, авторско право и сродните му права, географски указания и промишлени дизайни (наричани по-долу „съмнителни стоки“).
2. Всяка страна разполага с електронни системи за управление от нейните митнически органи на заявленията, посочени в параграф 1.

3. Всяка страна предвижда, че при поискване от нейните митнически органи титулярят на одобреното или регистрираното заявление е длъжен да възстанови разходите, направени от митническите органи или от други страни, действащи от името на митническите органи, от момента на задържане или суспендиране на вдигането на съмнителните стоки, включително складиране, обработка и всички разходи, свързани с унищожаването или разпореждането със съмнителните стоки.
4. Всяка страна предвижда нейните митнически органи да вземат решение в разумен срок относно удовлетворяването или регистрирането на заявление, посочено в параграф 1.
5. Всяка страна предвижда приетото или регистрирано заявление или регистрация да се прилага за повече от една пратка.
6. По отношение на стоките под митнически контрол всяка страна предвижда, че нейните митнически органи могат да действат по собствена инициатива за спиране на вдигането или задържането на съмнителни стоки.
7. Всяка страна гарантира, че нейните митнически органи използват анализ на риска за идентифициране на съмнителни стоки.
8. Всяка страна разполага с процедури, които позволяват унищожаването на съмнителни стоки, без да е необходимо предварително административно или съдебно производство за формално установяване на нарушенията, когато засегнатите лица се съгласят или не се противопоставят на унищожаването. Ако тези стоки не бъдат унищожени, всяка от страните гарантира, че освен при изключителни обстоятелства, тези стоки се извеждат от употреба извън търговските канали по начин, който не нанася вреда на носителя на правата.

9. Всяка страна може да разполага с процедури, позволяващи бързото унищожаване на фалшиви марки и пиратски стоки, изпратени в пощенски или експресни куриерски пратки.
10. Всяка страна може да реши да не прилага настоящия член за вноса на стоки, предлагани на пазара в друга държава от носителите на правото или с тяхно съгласие. Всяка страна може също така да изключи от прилагането на настоящия член стоки с нетърговски характер, съдържащи се в личния багаж на пътниците.
11. Всяка страна гарантира, че нейните митнически органи поддържат редовен диалог и насърчават сътрудничеството със съответните заинтересовани страни и, когато е необходимо, с други органи¹, участващи в защитата на правата върху интелектуалната собственост.
12. Страните си сътрудничат по отношение на международната търговия със стоки, за които има съмнения, че нарушават права върху интелектуалната собственост. По-специално страните обменят информация, доколкото е възможно и когато е необходимо, относно търговията със стоки, за които има съмнения, че нарушават права върху интелектуалната собственост, засягащи някоя от страните.
13. Без да се засягат другите форми на сътрудничество, административната взаимопомощ, предвидена в ССМАА, се прилага по отношение на нарушения на законодателството в областта на правата върху интелектуалната собственост, за чието прилагане са компетентни митническите органи на всяка страна в съответствие с настоящия член.

¹ От съображения за правна сигурност се уточнява, че понятието „други органи“ не включва съдебните органи.

ЧЛЕН 18.61

Съответствие с ГАТТ от 1994 г. и споразумението ТРИПС

При прилагането на гранични мерки за защита на правата върху интелектуалната собственост от страна на нейните митнически органи, независимо дали са обхванати от настоящия подраздел или не, всяка от страните гарантира съгласуваност със задълженията си по ГАТТ и Споразумението ТРИПС, и по-специално с член V от ГАТТ от 1994 г. и член 41 и част III, раздел 4 от Споразумението ТРИПС.

РАЗДЕЛ Г

ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

ЧЛЕН 18.62

Форми на сътрудничество

1. Страните си сътрудничат с цел подпомагане на изпълнението на ангажиментите и задълженията, поети съгласно настоящата глава.
2. Сътрудничеството на страните по въпросите на защитата и прилагането на правата върху интелектуалната собственост, когато е необходимо и целесъобразно, може да включва следните дейности:
 - а) обмен на информация относно правната уредба, свързана с правата върху интелектуална собственост и съответните правила за защита и прилагане;

- б) обмен на опит относно напредъка в законодателството;
- в) обмен на опит относно защитата на правата върху интелектуалната собственост;
- г) обмен на опит по прилагането на централно равнище и на равнището на регионалното и местното управление от митническите органи, полицията, административните и съдебните органи;
- д) координация за предотвратяване на износа на фалшифицирани стоки, включително с други държави;
- е) техническа помощ, изграждане на капацитет, обмен и обучение на персонал;
- ж) закрила и защита на правата върху интелектуалната собственост и разпространение на информация в това отношение, наред с другото, сред стопанските среди и гражданското общество;
- з) повишаване на обществената осведоменост на потребителите и носителите на права;
- и) засилване на институционалното сътрудничество, по-специално между службите за интелектуална собственост на страните;
- й) повишаване на осведомеността и запознаване на широката общественост с политиките, свързани със закрилата и защитата на правата върху интелектуалната собственост;

- к) насърчаване на защитата и прилагането на правата върху интелектуалната собственост чрез публично-частно сътрудничество с участието на МСП;
- л) изготвяне на ефективни стратегии за идентифициране на адресати и програми за осведомяване с цел повишаване на информираността на потребителите и на медиите относно въздействието на нарушенията на правата върху интелектуална собственост, включително относно рисковете за здравето и безопасността, както и връзката с организираната престъпност; и
- м) обмен на информация и опит относно свързаните с интелектуалната собственост аспекти на генетичните ресурси, традиционните знания и традиционните форми на културно изразяване.

3. Всяка страна може да направи публично достъпни продуктите спецификации или тяхно резюме, както и съответните звена за контакт за контрол или управление на географските указания на другата страна, защитени съгласно подраздел 4 (Географски указания).

4. Страните поддържат, пряко или чрез Комитета по инвестициите, услугите, цифровата търговия, държавните поръчки и интелектуалната собственост, включително географските указания, контакт по всички въпроси, свързани с прилагането и функционирането на настоящата глава.

ЧЛЕН 18.63

Доброволни инициативи на заинтересовани страни

Всяка страна се стреми да улесни доброволните инициативи на заинтересовани страни за намаляване на нарушенията на правата върху интелектуална собственост, включително онлайн и на други пазари, фокусирани върху конкретни проблеми и търсещи практически решения, които са реалистични, балансирани, пропорционални и справедливи за всички заинтересовани страни, включително по следните начини:

- а) всяка страна се стреми да свиква на консенсусна основа заинтересованите страни на нейна територия, за да улеснява доброволни инициативи за намиране на решения и разрешаване на разногласия по отношение на закрилата и защитата на правата върху интелектуалната собственост и намаляване на нарушенията;
- б) страните се стремят да обменят информация помежду си относно усилията за улесняване на доброволни инициативи на заинтересованите страни на техните съответни територии; и
- в) страните се стремят да насърчават открит диалог и сътрудничество между заинтересованите страни на страните, както и да насърчават заинтересованите страни на страните да намират заедно решения и да отстраняват разногласията по отношение на закрилата и защитата на правата върху интелектуалната собственост и намаляване на нарушенията.

ЧЛЕН 18.64

Комитет по инвестициите, услугите, цифровата търговия, държавните поръчки и интелектуалната собственост, включително географски указания

1. Този член допълва и допълнително уточнява член 24.4 (Специализирани комитети).
2. По отношение на настоящата глава Комитетът по инвестициите, услугите, цифровата търговия, държавните поръчки и интелектуалната собственост, включително географските указания, има следните функции:
 - а) обмен на информация и опит по въпроси, свързани с интелектуалната собственост, включително в областта на географските указания, включително развитието на законодателството и политиката, и всякакви други въпроси от взаимен интерес, свързани с прилагането и действието на настоящата глава;
 - б) отговаря за обмена на информация относно географските указания с цел разглеждане на тяхната закрила в съответствие с член 18.34 (Закрила на географските указания); и
 - в) в допълнение към член 18.39, параграф 2 (Общи правила), разглежда всички въпроси, произтичащи от продуктовите спецификации на защитените географски указания на другата страна, изброени в приложение 18-Б (Списъци на географските указания).

ГЛАВА 19

ТЪРГОВИЯ И УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ

ЧЛЕН 19.1

Контекст и цели

1. Страните припомнят Програма 21 и Декларацията от Рио за околната среда и развитието, приета в Рио де Жанерио на 14 юни 1992 г. (наричана по-долу „Декларацията от Рио за околната среда и развитието“), Плана от Йоханесбург за изпълнение от Световната среща на върха по въпросите на устойчивото развитие от 2002 г., Декларацията на МОТ относно социалната справедливост за справедлива глобализация, приета в Женева на 10 юни 2008 г. от Международната конференция по труда на нейната 97-а сесия (наричана по-долу „Декларацията на МОТ от 2008 г. относно социалната справедливост за справедлива глобализация“), заключителния документ от Конференцията на ООН за устойчиво развитие от 2012 г., озаглавен „Бъдещето, което искаме“, одобрен с Резолюция 66/288 на Общото събрание на ООН, приета на 27 юли 2012 г., и Програмата на ООН до 2030 г. за устойчиво развитие, приета на 25 септември 2015 г. с Резолюция 70/1 на Общото събрание на ООН (наричана по-нататък „Програмата на ООН до 2030 г. за устойчиво развитие“), и нейните цели за устойчиво развитие.
2. Страните признават, че устойчивото развитие обхваща икономическото развитие, социалното развитие и опазването на околната среда, като и трите са взаимозависими и взаимно се подсилват.

3. Страните потвърждават ангажимента си да насърчават развитието на международната търговия и инвестиции по начин, който допринася за постигането на целта за устойчиво развитие.

4. Страните признават спешната необходимост от справяне с изменението на климата, както е посочено в специалния доклад на Междуправителствения комитет по изменение на климата относно глобалното затопляне с 1,5 °C, като принос към икономическите, социалните и екологичните цели на устойчивото развитие.

5. Целта на настоящата глава е да се засили интегрирането на устойчивото развитие, по-специално неговите екологични и социални измерения (по-специално трудовите аспекти), в търговските и инвестиционните отношения между страните, включително чрез засилване на диалога и сътрудничеството.

ЧЛЕН 19.2

Право на регулиране и равнища на защита

1. Страните признават правото на всяка страна:

- а) да определя своите политики и приоритети за устойчиво развитие;
- б) да установи равнищата на вътрешна защита на околната среда и труда, включително социална закрила, които счита за подходящи; и

в) да приема или изменя съответното си законодателство и политики.

Тези равнища, право и политики са в съответствие с ангажимента на всяка страна по отношение на споразуменията и международно признатите стандарти, посочени в настоящата глава.

3. Всяка страна се стреми да гарантира, че съответното ѝ право и политики предвиждат и насърчават високи равнища на опазване на околната среда и защита на труда, и се стреми да подобрява тези равнища, законодателство и политики.

4. Никоя от страните не отслабва, нито намалява нивата на защита, предоставени в нейното екологично или трудово законодателство с цел насърчаване на търговията или инвестициите.

5. Никоя от страните не може да се откаже или да предвиди други дерогации от своето екологично или трудово законодателство, нито да предлага да се откаже или да предвиди други дерогации от него с цел насърчаване на търговията или инвестициите.

6. Никоя от страните не може чрез постоянно или повтарящо се действие или бездействие да не прилага ефективно своето екологично или трудово законодателство по начин, който засяга търговията или инвестициите.

7. Никоя от страните не може да установява или използва своето екологично или трудово законодателство или други екологични или трудови мерки по начин, който би представлявал прикрито ограничение на търговията или инвестициите.

ЧЛЕН 19.3

Многостранни трудови стандарти и споразумения

1. Страните потвърждават ангажимента си да насърчават развитието на международната търговия по начин, който благоприятства достойните условия на труд за всички, както е посочено в Декларацията на МОТ от 2008 г. относно социалната справедливост за справедлива глобализация.
2. Като припомнят Декларацията на МОТ от 2008 г. относно социалната справедливост за справедлива глобализация, страните отбелязват, че не е позволено позоваване на нарушаването на основните принципи и права на работното място, нито използването му по друг начин като легитимно сравнително предимство и че трудовите стандарти не следва да се използват за протекционистки търговски цели.
3. В съответствие с Устава на МОТ и Декларацията на МОТ за основните принципи и права в областта на труда и последващите действия във връзка с нея, приети в Женева на 18 юни 1998 г. от Международната конференция по труда на нейната 86-та сесия, всяка страна спазва, насърчава и осъществява принципите относно основните права в областта на труда, които са предмет на основните конвенции на МОТ, а именно:
 - а) свободата на сдружаване и ефективното признаване на правото на колективно трудово договаряне;
 - б) премахване на всички форми на принудителен или задължителен труд¹;

¹ Страните потвърждават значението на ратифицирането на Протокола от 2014 г. към Конвенцията за принудителния труд от 1930 г., приет в Женева на 11 юни 2014 г. от Международната конференция по труда на нейната 103-та сесия.

- в) ефективно премахване на детския труд; и
 - г) премахване на дискриминацията в областта на заетостта и професиите.
4. Страните приветстват решението на 110-ата Международна конференция по труда, с което безопасността и здравето се добавят към основните принципи и права при работа. Не по-късно от първото си заседание Комитетът по търговията може да приеме решение за съответно изменение на параграф 3, за да отрази това допълнение.
5. Всяка страна полага непрестанни и трайни усилия за ратифициране на основните конвенции на МОТ, ако все още не са ги ратифицирали¹.
6. Страните периодично обменят по подходящ начин информация за съответния си напредък по отношение на ратифицирането на конвенциите или протоколите на МОТ.
7. Всяка страна прилага ефективно конвенциите на МОТ, които Нова Зеландия и държавите членки са ратифицирали съответно и които са влезли в сила.
8. Всяка страна, при надлежно отчитане на националните условия и обстоятелства, чрез своите закони и практики дава гласност на стратегическите цели на МОТ, чрез които се изразява Програмата за достоен труд, определени в Декларацията от 2008 г. относно социалната справедливост за справедлива глобализация, по-специално по отношение на:
- а) достойни условия на труд за всички по отношение, наред с другото, на заплатите и заплатите, работното време, другите условия на труд и социалната закрила; и

¹ Страните отбелязват, че всички държави членки са ратифицирали основните конвенции на МОТ.

- б) социален диалог по трудови въпроси между социалните партньори и съответните правителствени органи.
9. Всяка страна:
- а) приема и прилага мерки и политики по отношение на здравословните и безопасни условия на труд, включително обезщетение в случай на професионално нараняване или заболяване; и
 - б) поддържа ефективна система за инспекция на труда.
10. Всяка страна припомня задълженията си по параграф 7 във връзка със съответните ратифицирани конвенции на МОТ, свързани с параграф 9, буква а) или б).
11. Страните работят заедно за засилване на сътрудничеството си по свързаните с търговията аспекти на мерките и политиките в областта на труда — двустранно, на регионално равнище и в рамките на международни форуми, по целесъобразност, включително в рамките на МОТ. Това сътрудничество може да обхваща, наред с другото:
- а) прилагане на основни, приоритетни и други актуални конвенции на МОТ;
 - б) достоен труд, включително взаимовръзките между търговията и пълната и продуктивна заетост, приспособяване на пазара на труда, основни трудови стандарти, достоен труд в световните вериги на доставки, социална закрила и социално приобщаване, социален диалог и равенство между половете;
 - в) укрепване на защитата на трудовите права на уязвимите групи във всяка страна; и

- г) въздействието на трудовото право и стандарти върху търговията и инвестициите или въздействието на търговското и инвестиционното право върху труда.

ЧЛЕН 19.4

Търговия и равенство между половете

1. Страните признават необходимостта от постигане на напредък в областта на равенството между половете и икономическото овластяване на жените и от насърчаване на перспективата за равенство между половете в търговските и инвестиционните отношения на страните. Освен това те признават важния настоящ и бъдещ принос на жените за икономическия растеж чрез участието им в стопанската дейност, включително в международната търговия. Съответно страните подчертават намерението си да прилагат настоящото споразумение по начин, който насърчава и укрепва равенството между половете.
2. Страните признават, че приобщаващите търговски политики могат да допринесат за постигането на напредък в икономическото овластяване на жените и равенството между половете в съответствие с Цел 5 за устойчиво развитие от Програмата на ООН до 2030 г. за устойчиво развитие и целите на Съвместната декларация относно търговията и икономическото овластяване на жените, приета на Министерската конференция на СТО в Буенос Айрес на 12 декември 2017 г.
3. Страните подчертават значението на включването на перспективата за равенство между половете в насърчаването на приобщаващ икономически растеж и ключовата роля, която политиките, съобразени с равенството между половете, и интегрирането на принципа на равенство между половете могат да играят в това отношение. Те включват насърчаване на участието на жените в икономиката и международната търговия, включително чрез предоставяне на равни права и достъп до възможности за участие на жените на пазара на труда.

4. Всяка страна насърчава обществената осведоменост и прозрачност относно своите закони, подзаконови актове и политики в областта на равенството между половете, включително тяхното въздействие и значение за приобщаващия икономически растеж и търговската политика.

5. Страните потвърждават отново своите ангажименти по член 19.2 (Право на регулиране и равнища на защита) във връзка със съответните си закони, насочени към гарантиране на равенство между половете и равни възможности за жените и мъжете.

6. Всяка страна изпълнява ефективно задълженията си по конвенциите на Организацията на обединените нации, по които е страна, които се отнасят до равенството между половете или правата на жените, включително Конвенцията за премахване на всички форми на дискриминация по отношение на жените, приета от Общото събрание на ООН на 18 декември 1979 г., като отбелязва по-специално нейните разпоредби, свързани с премахването на дискриминацията срещу жените в икономическия живот и в областта на заетостта. Във връзка с това страните потвърждават отново съответните си ангажименти съгласно член 19.3 (Многостранни трудови стандарти и споразумения), включително тези относно ефективното прилагане на конвенциите на МОТ, свързани с равенството между половете и премахването на дискриминацията в областта на заетостта и професиите.

7. Страните работят заедно по свързаните с търговията аспекти на политиките и мерките за равенство между половете, в това число дейности за жените, включително за жените работници, жените, занимаващи се със стопанска дейност и жените предприемачи, за получаване на достъп и възползване от възможностите, разкривани от настоящото споразумение. За тази цел страните улесняват сътрудничеството между съответните заинтересовани страни, включително жените маори (wāhine Māori¹) в случая на Нова Зеландия.

¹ Терминът „wāhine Māori“ се отнася до жените от коренното население в Нова Зеландия.

8. Сътрудничеството, посочено в параграф 7, обхваща въпроси от общ интерес, наред с другото:

- а) обмен на информация и най-добри практики, свързани със събирането на дезагрегирани по пол данни и анализ на търговските политики, основан на пола;
- б) обмен на опит и най-добри практики, свързани с разработването, прилагането, мониторинга, оценката и укрепването на политиките и програмите, насочени към засилване на участието на жените в стопанската дейност, включително международната търговия;
- в) насърчаване на участието, лидерството и образованието на жените, по-специално в области, в които жените традиционно са по-слабо представени, като например науките, технологиите, инженерството и математиката (НТИМ), както и иновациите, електронната търговия и всяка друга област, свързана с търговията;
- г) насърчаване на финансовото приобщаване, финансовата грамотност и достъпа до търговско финансиране и образование; и
- д) обмен на информация и опит по отношение на мерките, свързани с изискванията и процедурите за лицензиране, изискванията и процедурите за квалификация или техническите стандарти, свързани с разрешението за предоставяне на услуга, които не дискриминират въз основа на пола.

9. Като признават значението на работата в областта на търговията и равенството между половете, извършвана на многостранно равнище, страните си сътрудничат в рамките на международни и многостранни форуми, включително в рамките на СТО и ОИСР, за постигане на напредък по въпросите на търговията и равенството между половете и разбирателство, включително, когато е целесъобразно, чрез доброволно докладване като част от своите национални доклади по време на своите прегледи на търговската политика на СТО.

ЧЛЕН 19.5

Многостранни споразумения по околната среда и международно управление в областта на околната среда

1. Страните признават значението на международното управление в областта на околната среда, по-специално ролята на Програмата на ООН за околната среда и нейния най-висш управителен орган — Асамблеята на ООН по околната среда, както и многостранните споразумения в областта на околната среда (наричани по-долу „МСОС“), като отговор на международната общност на глобалните или регионалните предизвикателства в областта на околната среда, и подчертават необходимостта от засилване на взаимната подкрепа между политиките в областта на търговията и околната среда.
2. С оглед на параграф 1 всяка страна прилага ефективно МСОС, протоколите и измененията, които е ратифицирала и които са влезли в сила.
3. Страните периодично и по подходящ начин обменят информация за съответната ситуация в тях, що се отнася до присъединяването им към МСОС, включително техните протоколи и изменения.

4. Страните потвърждават правото на всяка страна да приема или да запазва в сила мерки за постигане на целите на МСОС, по които тя е страна. Страните припомнят, че мерките, приети или прилагани за изпълнение на тези МСОС, могат да бъдат обосновани съгласно член 25.1 (Общи изключения).

5. Страните работят заедно за засилване на сътрудничеството си по свързаните с търговията аспекти на политиките и мерките в областта на околната среда, двустранно, регионално и в рамките на международни форуми, по целесъобразност, включително в рамките на Политическия форум на високо равнище на ООН за устойчиво развитие, Програмата на ООН за околната среда, Асамблеята на ООН по околната среда, МСОС, ОИСР, ФАО и СТО. Това сътрудничество може да обхваща, наред с другото:

- а) политики и мерки за насърчаване на взаимното подпомагане на търговията и околната среда, включително:
 - i) обмен на информация относно политиките и практиките за насърчаване на прехода към кръгова икономика; и
 - ii) насърчаване, включително чрез премахване на пречките пред търговията и инвестициите, инициативи, които допринасят за кръговата икономика;
- б) инициативи за устойчиво производство и потребление, включително инициативи, насочени към насърчаване на екологосъобразен растеж и намаляване на замърсяването;
- в) инициативи за насърчаване на търговията и инвестициите в екологични стоки и услуги, включително чрез справяне със свързаните тарифни и нетарифни бариери;

- г) въздействието на законодателството и стандартите в областта на околната среда върху търговията и инвестициите или въздействието на законодателството в областта на търговията и инвестициите върху околната среда; и
- д) други свързани с търговията аспекти на МСОС, включително изпълнението.

ЧЛЕН 19.6

Търговия и изменение на климата

1. Страните признават значението на предприемането на спешни действия за борба с изменението на климата и последиците от него, както и ролята на търговията за постигането на тази цел, в съответствие с Рамковата конвенция на ООН по изменение на климата, съставена в Ню Йорк на 9 май 1992 г. (наричана по-долу „РКООНИК“), с целта и целите на Парижкото споразумение и с други МСОС и многостранни инструменти в областта на изменението на климата.
2. С оглед на параграф 1 всяка страна прилага ефективно РКООНИК и Парижкото споразумение, включително ангажиментите по отношение на национално определените приноси.
3. Ангажиментът на страните за ефективно изпълнение на Парижкото споразумение съгласно параграф 2 включва задължението за въздържане от всяко действие или бездействие, което съществено противоречи на предмета и целта на Парижкото споразумение.

4. С оглед на параграф 1 всяка страна:

- а) насърчава взаимното допълване на политиките и мерките в областта на търговията и климата, като по този начин допринася за прехода към икономика с ниски емисии на парникови газове, ефикасно използване на ресурсите и кръгова икономика и устойчиво на климатичните изменения развитие;
- б) улеснява премахването на пречките пред търговията и инвестициите в стоки и услуги от особено значение за смекчаването на последиците от изменението на климата и адаптирането към него, като например енергия от възобновяеми източници, енергийно ефективни продукти и услуги, например чрез премахване на тарифните и нетарифните бариери или чрез приемане на рамки на политиката, благоприятстващи внедряването на най-добрите налични технологии; и
- в) насърчава търговията с емисии като ефективен инструмент на политиката за ефикасно намаляване на емисиите на парникови газове и насърчава екологосъобразността при развитието на международните пазари на въглеродни емисии.

5. Страните работят заедно за засилване на сътрудничеството си по свързаните с търговията аспекти на политиките и мерките в областта на изменението на климата на двустранна и регионална основа, включително с трети държави и в рамките на международни форуми, по целесъобразност, включително в рамките на РКООНИК, Парижкото споразумение, СТО, Монреалския протокол за веществата, които нарушават озоновия слой, съставен в Монреал на 26 август 1987 г. (наричан по-долу „Монреалският протокол“), Международната организация за гражданско въздухоплаване и Международната морска организация (наричана по-долу „ММО“). Това сътрудничество може да обхваща, наред с другото:

- а) политически диалог и сътрудничество във връзка с изпълнението на Парижкото споразумение, включително по отношение на средствата за насърчаване на устойчивостта спрямо изменението на климата, енергията от възобновяеми източници, нисковъглеродните технологии, енергийната ефективност, устойчивия транспорт, устойчивото и устойчиво на изменението на климата развитие на инфраструктурата, мониторинга на емисиите и действията в областта на емисиите по отношение на трети държави, по целесъобразност;
- б) политически и технически обмен във връзка с разработването и прилагането на национално и международно ценообразуване на въглеродните емисии, включително търговия с емисии и насърчаване на ефективни стандарти за екологосъобразност при тяхното прилагане;
- в) подкрепа за разработването и приемането от ММО на амбициозни и ефективни мерки за намаляване на емисиите на парникови газове, които да се прилагат от и за корабите, извършващи международна търговия; и

- г) подкрепя за амбициозно постепенно премахване на веществата, които нарушават озоновия слой и постепенно намаляване на флуоровъглеродородите съгласно Монреалския протокол чрез мерки за контрол на тяхното производство, потребление и търговия, въвеждане на екологосъобразни алтернативи за тях, актуализиране на стандартите за безопасност и други съответни стандарти и борба с незаконната търговия с вещества, регулирани от Монреалския протокол.

ЧЛЕН 19.7

Реформа на търговията и субсидиите за изкопаеми горива

1. Страните припомнят цел 12.В от целите за устойчиво развитие за рационализиране на неефективните субсидии за изкопаеми горива, които насърчават разточителното потребление, включително чрез постепенно премахване на вредните субсидии за изкопаеми горива, Пакта за климата от Глазгоу, приет в Глазгоу на 13 ноември 2021 г., и Декларацията на министрите на СТО относно субсидиите за изкопаеми горива, приета в Женева на 14 декември 2021 г., които насърчават усилията за постигане на тази цел.
2. Страните признават, че субсидиите за изкопаеми горива могат да нарушат пазарите, да поставят в неблагоприятно положение енергията от възобновяеми източници и чистата енергия и да бъдат несъвместими с целите на Парижкото споразумение.
3. С оглед на параграфи 1 и 2 страните споделят целта за реформиране и постепенно намаляване на субсидиите за изкопаеми горива и потвърждават отново ангажимента си да работят за постигането на тази цел в съответствие с националните обстоятелства, като същевременно отчитат изцяло специфичните нужди на засегнатото население.

4. Страните засилват сътрудничеството си по свързаните с търговията аспекти на политиките и мерките за субсидиране на изкопаеми горива на двустранна основа и в рамките на международни форуми. Като признават, че СТО може да играе централна роля в програмата за реформа в областта на изкопаемите горива, страните работят заедно и насърчават другите членове на СТО да постигнат напредък в реформата и да следват нови правила за субсидиране на изкопаемите горива в рамките на СТО, включително чрез по-голяма прозрачност и докладване, което ще даде възможност за оценка на въздействието върху търговията, икономиката и околната среда на програмите за субсидиране на изкопаеми горива.

ЧЛЕН 19.8

Търговия и биологично разнообразие

1. Страните признават значението на опазването и устойчивото използване на биологичното разнообразие и ролята на търговията за постигането на тези цели, в съответствие със съответните МСОС, по които те са страна, включително Конвенцията за биологичното разнообразие, съставена в Рио де Жанейро на 5 юни 1992 г. (наричана по-долу „Конвенцията за биологичното разнообразие“) и протоколите към нея, Конвенцията по международната търговия със застрашени видове от дивата фауна и флора, подписана във Вашингтон на 3 март 1973 г. (наричана по-долу „CITES“), и решенията, приети по нея.
2. С оглед на параграф 1 всяка страна:
 - а) прилага мерки за борба с незаконната търговия с екземпляри от дивата флора и фауна, включително по отношение на трети държави, когато е целесъобразно;

- б) насърчава дългосрочното опазване и устойчивото използване на видовете, изброени в CITES, и включването на животински и растителни видове в допълнения към CITES, когато те отговарят на критериите за включване в списъка, и извършва периодични прегледи, които могат да доведат до препоръка за изменение на приложенията към CITES, за да се гарантира, че те отразяват правилно нуждите от опазване на видовете, предмет на международна търговия;
 - в) насърчава търговията с продукти, получени от устойчивото използване на биологични ресурси, с цел да се допринесе за опазването на биологичното разнообразие; и
 - г) предприема подходящи действия за опазване на биологичното разнообразие, когато то е подложено на натиск, свързан с търговията и инвестициите, по-специално за предотвратяване на разпространението на инвазивни чужди видове.
3. Страните признават значението на зачитането, защитата, опазването и поддържането на знанията, иновациите и практиките на коренното население и местните общности, съдържащи традиционен начин на живот, които допринасят за опазването и устойчивото използване на биологичното разнообразие, както и ролята на международната търговия в подкрепа на това.
4. Страните работят заедно за засилване на сътрудничеството си по свързаните с търговията аспекти на политиките и мерките в областта на биологичното разнообразие на двустранно, регионално и международно равнище, по целесъобразност, включително в рамките на Конвенцията за биологичното разнообразие и CITES. Това сътрудничество може да обхваща, наред с другото:
- а) инициативи и добри практики относно търговията с продукти и услуги, произтичащи от устойчивото използване на биологични ресурси с цел опазване на биологичното разнообразие;

- б) търговията и опазването и устойчивото използване на биологичното разнообразие, включително разработването и прилагането на методи за отчитане на природния капитал и екосистемите, оценката на екосистемите и техните услуги и свързаните с тях икономически инструменти;
- в) борба с незаконната търговия с екземпляри от дивата флора и фауна, включително чрез инициативи за намаляване на търсенето на незаконни продукти от дивата флора и фауна и инициативи за засилване на обмена на информация и сътрудничеството;
- г) достъп до генетични ресурси и справедливо и равноправно споделяне на ползите от тяхното използване в съответствие с целите на Конвенцията за биологичното разнообразие; и
- д) обмен на информация и управленски опит относно движението, предотвратяването, откриването, контрола и ликвидирането на инвазивни чужди видове с цел да се увеличат усилията за оценка и справяне с рисковете и неблагоприятните въздействия на инвазивните чужди видове.

ЧЛЕН 19.9

Търговия и гори

1. Страните признават значението на опазването и устойчивото управление на горите за осигуряването на екологични функции и икономически и социални възможности за настоящите и бъдещите поколения, както и ролята на търговията за постигането на тази цел.

2. С оглед на параграф 1 всяка страна:

- а) се бори с незаконната сеч и свързаната с нея търговия, включително по отношение на трети държави, чрез законодателни или други действия;
- б) насърчава опазването и устойчивото управление на горите и търговията с горски продукти, добити в съответствие със законодателството на държавата на дърводобив и от устойчиво управлявани гори; и
- в) обменя информация с другата страна относно свързани с търговията инициативи по отношение на устойчивото управление, опазването и управлението на горите, инициативите за борба с незаконната сеч и други съответни политики от взаимен интерес.

3. Като признават, че обезлесяването е основен двигател на глобалното затопляне и загубата на биологично разнообразие, страните обменят знания и опит относно начините за насърчаване на потреблението и търговията с продукти от вериги на доставки, които не водят до обезлесяване, за да се сведе до минимум рискът от пускане на пазара на стоки, свързани с обезлесяване или влошаване на състоянието на горите.

4. Страните работят заедно за засилване на сътрудничеството си по свързаните с търговията аспекти на устойчивото управление на горите, свеждането до минимум на обезлесяването и на влошаването на качеството на горите, опазването на горите, незаконната сеч и ролята на горите и продуктите на основата на дървесина за смекчаването на последиците от изменението на климата и кръговата и биоикономиката, на двустранна основа, на регионално равнище и в рамките на международни форуми, по целесъобразност.

ЧЛЕН 19.10

Търговия и устойчиво управление на рибарството и аквакултурите

1. Страните признават значението на опазването и устойчивото управление на морските биологични ресурси и екосистеми, както и на насърчаването на отговорни и устойчиви аквакултури, а също и ролята на търговията за постигането на тези цели.
2. Страните признават, че неадекватното управление на рибарството, формите на субсидии за рибарството, които допринасят за свръхкапацитет и прекомерен улов, както и незаконният, недеклариран и нерегулиран риболов (наричан по-долу „ННН риболов“) застрашават рибните запаси, поминъка на лицата, участващи в отговорни риболовни практики, и устойчивостта на търговията с рибни продукти, и потвърждават необходимостта от действия за прекратяване на тези практики.

3. С оглед на параграфи 1 и 2 всяка страна:

- а) прилага дългосрочни мерки за опазване и управление, за да се гарантира устойчивото използване на живите морски ресурси въз основа на най-добрите налични научни доказателства, прилагането на подхода на предпазливост и международно признатите най-добри практики, съобразени със съответните споразумения на Организацията на обединените нации и ФАО¹, с цел:
 - i) предотвратяване на прекомерния улов и свръхкапацитета;
 - ii) свеждане до минимум на прилова на нецелеви видове и млади екземпляри; и
 - iii) насърчаване на възстановяването на подложените на прекомерен улов запаси;
- б) участва конструктивно в работата на регионалните организации за управление на рибарството (наричани по-долу „РОУР“), в които са членове, наблюдатели или сътрудничащи страни, които не са договарящи страни, с цел постигане на добро управление на рибарството и устойчиво рибарство, например чрез насърчаване на научните изследвания и приемането на мерки за опазване въз основа на най-добрите налични научни данни, укрепване на механизмите за спазване, извършване на периодични прегледи на резултатите и приемане на ефективен контрол, наблюдение и прилагане на управлението на РОУР; и

¹ Съответните споразумения на Организацията на обединените нации и ФАО включват Конвенцията на ООН по морско право от 1982 г., Споразумението на ФАО за насърчаване на спазването на международните мерки за опазване и управление от риболовните кораби в открито море от 1995 г., Споразумението на Организацията на обединените нации за прилагане на разпоредбите на Конвенцията на ООН по морско право от 10 декември 1982 г., свързани с опазването и управлението на трансгранично преминаващите и далекомигриращите рибни запаси от 1995 г., Споразумението на ФАО за мерките на пристанищната държава с цел предотвратяване, възпиране и премахване на незаконния, недеклариран и нерегулиран риболов от 2009 г. и Кодекса за поведение на ФАО за отговорно рибарство.

- в) прилага екосистемен подход към управлението на рибарството, за да се гарантира, че отрицателното въздействие на риболовните дейности върху морската екосистема е сведено до минимум, и насърчаване на дългосрочното опазване на морските костенурки, морските птици, морските бозайници и други видове, признати за застрашени в съответните международни споразумения, по които тя е страна.

4. Страните признават, че ННН риболовът застрашава рибните запаси и поминъка на отговорните рибари, и признават значението на съгласуваните национални, регионални и международни действия за справяне с ННН риболова в съответствие с националните и международните инструменти¹ и чрез използване на съответните двустранни и международни рамки.

5. В подкрепа на усилията за борба с практиките за ННН риболов и за подпомагане на предотвратяването, възпирането и премахването на търговията с продукти от видове, уловени чрез тези практики, всяка страна подкрепя системите за наблюдение, контрол, надзор, съответствие и правоприлагане, включително чрез приемане, преглед или преразглеждане, по целесъобразност, на ефективни мерки за:

- а) възпиране на корабите, плаващи под тяхно знаме, и на техните граждани да подкрепят или участват в дейности по ННН риболов и да реагират на ННН риболов, когато той се извършва или се подпомага; и

¹ Регионалните и международните инструменти включват, както могат да се прилагат, Плана за действие за ННН риболова от 2001 г., Римската декларация относно ННН риболова от 2005 г., приета в Рим на 12 март 2005 г., Споразумението за мерките на пристанищната държава за предотвратяване, възпиране и премахване на незаконния, недеклариран и нерегулиран риболов, съставено в Рим на 22 ноември 2009 г., Глобалния регистър на ФАО на риболовните кораби, хладилните транспортни кораби и корабите за снабдяване, както и инструментите за създаване и приемане от РОУР, които са определени като междуправителствени организации или договорености в областта на рибарството, според случая, които имат компетентност да установяват мерки за опазване и управление.

б) насърчаване на проследимостта, улесняване на електронната проследимост и сертифициране с цел изключване на продукти от ННН риболов от търговските потоци и насърчаване на сътрудничеството и обмена на информация.

6. Страните насърчават развитието на устойчиви и отговорни аквакултури, като вземат предвид техните икономически, социални, културни и екологични аспекти, включително по отношение на изпълнението на целите и принципите, съдържащи се в Кодекса за поведение за отговорно рибарство на ФАО.

7. Страните работят заедно за засилване на сътрудничеството си по свързаните с търговията аспекти на политиките и мерките в областта на рибарството и аквакултурите, двустранно, регионално и в рамките на международни форуми, по целесъобразност, включително в рамките на СТО, ФАО, ОИСР, Общото събрание на ООН, РОУР и други многостранни инструменти в тази област, с цел насърчаване на устойчиви риболовни практики и търговия с рибни продукти от устойчиво управляван риболов.

ЧЛЕН 19.11

Търговия и инвестиции в подкрепа на устойчивото развитие

1. Страните признават, че следното може да допринесе съществено за устойчивото развитие:

а) търговия и инвестиции в стоки и услуги, които са свързани с опазването на околната среда или които допринасят за подобряване на социалните условия; и

б) използването на прозрачни, фактически и неподвеждащи схеми за устойчивост или други доброволни инициативи.

2. За тази цел страните припомнят ангажимента си по член 2.5 (Премахване на митата) да премахнат митата върху екологичните стоки с произход от другата страна. Тези стоки допринасят за постигането на целите в областта на околната среда и климата чрез предотвратяване, ограничаване, свеждане до минимум или отстраняване на екологичните щети върху водите, въздуха и почвата и чрез допринасяне за разпространението на технологии, които служат за смекчаване на изменението на климата. Примерен списък на такива екологични стоки е представен в приложение 19 (Екологични стоки и услуги)¹.

3. Освен това страните припомнят своите ангажменти по отношение на екологичните услуги и производствените дейности съгласно глава 10 (Либерализиране на инвестициите и търговия с услуги), включително приложенията към посочената глава. Тези услуги и дейности допринасят за постигането на целите в областта на околната среда и климата чрез предотвратяване, ограничаване, свеждане до минимум или отстраняване на екологичните щети върху водите, въздуха и почвата и чрез подпомагане на прехода към кръгова икономика. Примерен списък на такива екологични услуги и производствени дейности е представен в приложение 19 (Екологични стоки и услуги)².

4. С оглед на параграф 1 всяка от страните насърчава и улеснява търговията и инвестициите в:

а) екологични стоки и услуги;

¹ Този списък на екологичните стоки е неизчерпателен и не засяга подхода за включване в списъка на екологичните стоки, който Нова Зеландия или Съюзът могат да възприемат в други преговори.

² Този списък на екологични услуги е неизчерпателен и не засяга подхода за включване в списъка на екологичните услуги, който Нова Зеландия или Съюзът могат да възприемат в други преговори.

- б) стоки, които допринасят за подобряване на социалните условия; и
- в) стоки, които са предмет на прозрачни, фактически и неподвеждащи схеми за гарантиране на устойчивост, като например схеми за справедлива и етична търговия и екомаркировки.

5. Дейностите за популяризиране и улесняване, посочени в параграф 4, могат да включват:

- а) действия за повишаване на осведомеността и кампании за информиране и обществено образование;
- б) приемане на рамки на политиката, които спомагат за внедряване на най-добрите налични технологии;
- в) насърчаване на възприемането на прозрачни, фактически и неподвеждащи схеми за устойчивост, особено за МСП;
- г) преодоляване на свързаните с това нетарифни бариери; и
- д) позоваване на съответните международни стандарти, като например конвенциите и насоките на МОТ или МСОС.

6. Страните работят заедно за засилване на сътрудничеството си по свързаните с търговията аспекти на въпросите, обхванати от настоящия член, двустранно, регионално и в рамките на международни и многостранни форуми, по целесъобразност, включително чрез обмен на информация, най-добри практики и информационни инициативи.

ЧЛЕН 19.12

Търговия и отговорно бизнес поведение и управление на веригата на доставки

1. Страните признават значението на отговорното бизнес поведение и практиките за корпоративна социална отговорност, включително отговорното управление на веригата на доставки, както и ролята на търговията за постигането на тази цел.
2. С оглед на параграф 1 всяка страна:
 - а) насърчава, включително чрез подкрепа за тяхното разпространение и използване, съответните международни инструменти, като например Насоките на ОИСР за многонационалните предприятия, Тристранната декларация на МОТ относно принципите за многонационалните предприятия и социалната политика, Глобалния договор на ООН и Ръководните принципи на ООН за бизнеса и правата на човека; и
 - б) насърчава корпоративната социална отговорност, отговорното бизнес поведение, включително отговорното управление на веригата на доставки, чрез осигуряване на подкрепящи политически рамки, които насърчават възприемането на съответните практики от предприятията.

3. Страните признават полезността на международните специфични за отделните сектори насоки в областите на корпоративната социална отговорност и отговорното бизнес поведение и насърчават съвместната работа в това отношение. По отношение на Насоките на ОИСР по надлежната проверка за отговорни вериги за доставки на полезни изкопаеми от засегнати от конфликти и високорискови зони и допълненията към тях всяка страна прилага мерки за насърчаване на възприемането на Насоките на ОИСР по комплексната проверка. Като членове на Комитета по световната продоволствена сигурност към ФАО страните също така насърчават осведомеността относно „Принципите за отговорно инвестиране в селскостопанските и продоволствените системи“ и „Доброволните насоки относно отговорното управление на правото на владение на земя, рибарството и горите в контекста на националната продоволствена сигурност“.

4. Страните работят заедно за укрепване на сътрудничеството си по свързаните с търговията аспекти на въпросите, обхванати от настоящия член, двустранно, регионално и в рамките на международни форуми, когато е целесъобразно, включително чрез обмен на информация, най-добри практики и информационни инициативи.

ЧЛЕН 19.13

Научна и техническа информация

1. При установяването или прилагането на мерки, насочени към опазване на околната среда или условията на труд, които могат да засегнат търговията или инвестициите, всяка от страните взема предвид наличната научна и техническа информация, съответните международни стандарти, насоки или препоръки.

2. В съответствие с подхода на предпазливост¹, когато са налице рискове от сериозни или необратими щети на околната среда или на здравословните и безопасни условия на труд, липсата на пълна научна сигурност не се използва като причина да се попречи на някоя от страните да приеме подходящи мерки за предотвратяване на такива щети.

3. Мерките, посочени в параграф 2, не се прилагат по начин, който би представлявал средство за произволна или неоправдана дискриминация или прикрито ограничение на международната търговия.

ЧЛЕН 19.14

Прозрачност

За да предостави информация за разработването и прилагането на такива мерки, всяка страна предоставя, доколкото е възможно и целесъобразно, на заинтересованите лица и заинтересовани страни разумна възможност да коментират:

- а) мерки, насочени към опазване на околната среда или условията на труд, които могат да засегнат търговията или инвестициите; и
- б) търговски или инвестиционни мерки, които могат да засегнат опазването на околната среда или условията на труд.

¹ От съображения за правна сигурност се уточнява, че във връзка с прилагането на настоящото споразумение на територията на Съюза при позоваването на „подхода на предпазливост“ се има предвид „принципът на предпазливост“.

ЧЛЕН 19.15

Комитет по търговията и устойчивото развитие

1. Този член допълва и допълнително уточнява член 24.4 (Специализирани комитети).
2. По отношение на настоящата глава Комитетът по търговията и устойчивото развитие има следните функции:
 - а) изпълнява задачите, посочени в член 26.13, параграф 3, буква б) (Мерки за изпълнение);
 - б) допринася за работата на Комитета по търговията по въпросите, обхванати от настоящата глава, включително по теми за обсъждане с вътрешните консултативни групи, посочени в член 24.6 (Вътрешни консултативни групи); и
 - в) разглежда всякакви други въпроси, свързани с настоящата глава, съгласно договореното между страните.
3. Комитетът по търговията и устойчивото развитие публикува доклад след всяко свое заседание.
4. Всяка страна надлежно взема под внимание съобщенията и становищата на обществеността по въпроси, свързани с настоящата глава. Някоя от страните може да информира, когато е целесъобразно, вътрешните консултативни групи, създадени съгласно член 24.6 (Вътрешни консултативни групи), както и звеното за контакт на другата страна, определено съгласно член 19.16 (Звена за контакт), за такива съобщения и становища.

ЧЛЕН 19.16

Звена за контакт

При влизането в сила на настоящото споразумение всяка страна определя звено за контакт, което да улесни комуникацията и координацията между страните по всеки въпрос, свързан с настоящата глава, и уведомява другата страна за данните за връзка на звеното за контакт. Всяка страна уведомява своевременно другата страна в случай на промяна на тези данни за връзка.

ГЛАВА 20

ТЪРГОВСКО И ИКОНОМИЧЕСКО СЪТРУДНИЧЕСТВО С МАОРИТЕ

ЧЛЕН 20.1

Определения

За целите на настоящата глава се прилагат следните определения:

- а) Aotearoa New Zealand означава Нова Зеландия, която е страна по настоящото споразумение. Aotearoa („дълъг бял облак“) е термин на езика на маорите, който се отнася до Нова Зеландия;

- б) „te ao Māori“ означава светогледа на маорите, основан на цялостен подход към живота;
- в) „mātauranga Māori“ означава традиционни знания на маорите, които се отнасят до te ao Māori;
- г) „tikanga Māori“ означава протоколи, обичаи и обичайна практика на маорите;
- д) „kaupapa Māori“ означава подхода, залегнал в светогледа на маорите;
- е) „Релационни подходи на маорите“ се отнася до „whaakara“ или семейни връзки и изграждане на силни връзки, които са основни ценности в основата на светогледа на маорите и са от основно значение за начина, по който се приобщават маорите;
- ж) „благосъстояние“ от гледна точка на te ao Māori означава балансирането и взаимното свързване на множество фактори, необходими, за да може хората и групите да се чувстват наистина добре и да процъфтяват; включително taha tinana (тяло), taha hinengaro (ум), taha wairua (дух), whenua (земя), whakara (генеалогия) и kaitiakitanga (стопанисване). Може също да включва екологични, икономически и културни аспекти;
- з) „tāonga“ означава много ценен или важен предмет, елемент, природен ресурс или собственост, които може да бъдат материални или нематериални;
- и) „Mānuka“ означава дума на езика на маорите, използвана изключително за дървото *Leptospermum scoparium*, отглеждано в Aotearoa New Zealand, и продукти, включително мед и масло от това дърво. Mānuka (и неговите правописни варианти, включващи „Manuka“ и „Maanuka“) е от културно значение за маорите като tāonga и средство на традиционната медицина; и

й) „wāhine Māori“ означава жени от коренното население на Aotearoa New Zealand.

ЧЛЕН 20.2

Контекст и цел

1. Страните признават, че te Tiriti o Waitangi/Договорът от Уайтанги е основополагащ документ от конституционно значение за Aotearoa New Zealand.
2. Страните признават значението на международната търговия за осигуряването и насърчаването на благосъстоянието на маорите, както и предизвикателствата, които може да съществуват за маорите по отношение на достъпа до възможностите за търговия и инвестиции, произтичащи от международната търговия.
3. Целта на настоящата глава е да се постигне взаимно сътрудничество, за да се допринесе за усилията на Aotearoa New Zealand да даде възможност и да постигне напредък в икономическите стремежи и благосъстоянието на маорите.
4. Страните признават значението на сътрудничеството по настоящата глава, което се прилага в случая на Aotearoa New Zealand по начин, съответстващ на te Tiriti o Waitangi/Договора от Уайтанги и, когато е уместно, ръководен от te ao Māori, mātauranga Māori, tikanga Māori и kaupapa Māori.

5. Страните признават стойността, която маорските подходи, основани на te ao Māori, mātauranga Māori, tikanga Māori и каурапа Māori, могат да допринесат за разработването и прилагането на политики и програми в Aotearoa New Zealand, които защитават и насърчават търговията и икономическите стремежи на маорите.

6. Страните признават стойността на засиленото участие на маорите в международната търговия и инвестиции, включително в цифровата търговия. Това включва насърчаване на релационните подходи на маорите, ръководени от te ao Māori, mātauranga Māori, tikanga Māori и каурапа Māori, що се отнася до Aotearoa New Zealand.

7. Страните признават значението на укрепването на междуличностните връзки, което може да произтече от възможностите, създадени от настоящата глава за двете страни.

ЧЛЕН 20.3

Международни инструменти

1. Страните отбелязват:

- а) декларацията на Организацията на обединените нации за правата на коренното население, приета в Ню Йорк на 13 септември 2007 г., и съответните си позиции, изразени по тази декларация;

- б) Конвенцията на Организацията на обединените нации за образование, наука и култура на ЮНЕСКО за опазване и насърчаване на многообразието от форми на културно изразяване, приета в Париж на 20 октомври 2005 г.;
- в) програмата на ООН до 2030 г. за устойчиво развитие;
- г) своите права и отговорности съгласно Конвенцията за биологичното разнообразие; и
- д) Ръководните принципи за бизнеса и правата на човека: прилагане на рамката на Организацията на обединените нации „Утвърждаване, спазване и правни средства за защита“, одобрена от Съвета по правата на човека на ООН в неговата резолюция 17/4 от 16 юни 2011 г.

ЧЛЕН 20.4

Разпоредби на настоящото споразумение в полза на маорите

В допълнение към настоящата глава в други глави на настоящото споразумение има специални разпоредби, които имат за цел да засилят участието на маорите в търговията и възможностите за инвестиции, произтичащи от настоящото споразумение, които в случая на Aotearoa New Zealand допълнително допринасят за способността на маорите да упражняват своите права и интереси съгласно te Tiriti o Waitangi/Договора от Уайтанги. Тези разпоредби включват:

- а) Глава 2 (Национално третиране и достъп до пазара на стоки), включително Mānuka, мед от Mānuka, масло от Mānuka и други стоки, представляващи интерес за маорите;

- б) Глава 7 (Устойчиви продоволствени системи), включително сътрудничество в областта на знанията на коренното население, участието и водещата роля в продоволствените системи, в съответствие с националните обстоятелства съгласно член 7.4 (Сътрудничество за подобряване на устойчивостта на продоволствените системи);
- в) Глава 10 (Либерализиране на инвестициите и търговия с услуги);
- г) Глава 12 (Цифрова търговия);
- д) Глава 14 (Обществени поръчки);
- е) Глава 18 (Интелектуална собственост);
- ж) Глава 19 (Търговия и устойчиво развитие), включително участието на жените маори съгласно член 19.4 (Търговия и равенство между половете);
- з) Глава 21 (Малки и средни предприятия);
- и) Глава 24 (Институционални разпоредби), включително представителство на маорите в случая на Aotearoa New Zealand във вътрешните консултативни групи съгласно член 24.6 (Вътрешни консултативни групи) и Форума на гражданското общество съгласно член 24.7 (Форум на гражданското общество); и
- й) Глава 25 (Изключения и общи разпоредби), включително относно te Tiriti o Waitangi/Договора от Уайтанги съгласно член 25.6 (Tiriti o Waitangi/Договора от Уайтанги).

ЧЛЕН 20.5

Дейности за сътрудничество

1. Страните признават, че дейностите за сътрудничество съгласно настоящата глава се извършват в рамките на съществуващата рамка, определена в споразумението за партньорство, и в зависимост от ресурсите, с които разполага всяка страна¹.
2. За постигане на целите, определени в настоящата глава, страните могат да координират дейностите за сътрудничество с маорите в случая на Aotearoa New Zealand и с други заинтересовани страни, когато е целесъобразно. Тези дейности за сътрудничество могат да включват:
 - а) сътрудничество за подобряване на способността на предприятията, притежавани от маорите, да имат достъп до и да се възползват от възможностите за търговия и инвестиции, създадени с настоящото споразумение;
 - б) сътрудничество за изграждане на връзки между предприятията от Съюза и предприятията, притежавани от маорите, със специален акцент върху МСП, за да се улесни достъпът до нови и съществуващи вериги на доставки, да се създадат условия и да се укрепят възможностите за цифрова търговия и да се улесни сътрудничеството между предприятията в областта на търговията с продукти от маорите;
 - в) подкрепа за връзките в областта на науката, научните изследвания и иновациите, по целесъобразност, между общностите на Съюза и маорите, съгласно Споразумението за научно и технологично сътрудничество между Европейската общност и правителството на Нова Зеландия²; и

¹ От съображения за правна сигурност се уточнява, че настоящата глава не налага никакви правни или финансови задължения, които изискват от страните да проучват, започват или сключват индивидуални дейности за сътрудничество.

² ОВ ЕС L 171, 1.7.2009 г., стр. 28.

г) сътрудничество и обмен на информация и опит относно географските указания.

3. При предприемането на дейностите по сътрудничество, посочени в параграф 2, всяка страна може да покани становищата и участието на съответните заинтересовани страни, а в случая на Aotearoa New Zealand на маорите — в съответствие с te Tiriti o Waitangi/Договора от Уайтанги.

4. Всяко сътрудничество се осъществява по искане на една от страните при взаимно договорени условия по отношение на всяка дейност за сътрудничество.

ЧЛЕН 20.6

Институционален механизъм

1. В съответствие с член 24.2, параграф 1 (Функции на Комитета по търговията), буква б) Комитетът по търговията упражнява надзор и улеснява изпълнението и прилагането, наред с другото, на настоящата глава.

2. В съответствие с член 24.6 (Вътрешни консултативни групи) вътрешната консултативна група на всяка страна¹ консултира тази страна по въпроси, попадащи в обхвата на настоящото споразумение, включително тези, попадащи в обхвата на настоящата глава, и може да представя препоръки относно прилагането на настоящата глава.

¹ В случая на Aotearoa New Zealand, вътрешната консултативна група включва представители на маорите.

3. В съответствие с член 24.7 (Форум на гражданското общество) Форумът на гражданското общество¹, който събира независими организации на гражданското общество, установени на териториите на страните, включително членове на вътрешните консултативни групи, провежда диалог относно прилагането на настоящото споразумение, включително относно прилагането на настоящата глава.

4. Съвместният комитет, създаден съгласно член 53, параграф 1 от Споразумението за партньорство, наблюдава развитието на всеобхватните отношения между страните, обменя мнения и прави предложения по всички въпроси от общ интерес, включително въпроси, които не са обхванати от настоящото споразумение.

ЧЛЕН 20.7

Неприлагане на разпоредбите относно уреждането на спорове

Глава 26 (Уреждане на спорове) не се прилага за настоящата глава.

¹ В случая на Aotearoa New Zealand Форумът на гражданското общество включва представители на маорите.

ГЛАВА 21

МАЛКИ И СРЕДНИ ПРЕДПРИЯТИЯ

ЧЛЕН 21.1

Цели

Страните признават значението на МСП в двустранните търговски и инвестиционни отношения на страните и потвърждават ангажимента си да увеличат способността на МСП да се възползват от настоящото споразумение.

ЧЛЕН 21.2

Споделяне на информация

1. Всяка страна създава или поддържа цифров носител, като например специален уебсайт за МСП, който позволява на обществеността в Съюза и в Нова Зеландия да има лесен достъп до информация относно настоящото споразумение, включително:

а) кратко представяне на настоящото споразумение; и

- б) информация, предназначена за МСП, която съдържа:
 - i) описание на разпоредбите в настоящото споразумение, които всяка от страните счита, че са от значение за МСП на двете страни; и
 - ii) всякаква допълнителна информация, която страната счита за полезна за МСП, заинтересовани да се възползват от възможностите, предоставени от настоящото споразумение.
- 2. Всяка страна предоставя достъп чрез посочения в параграф 1 цифров носител до:
 - а) текст на настоящото споразумение, включително всички приложения, по-специално графици за премахване на митата и специфични за продуктите- правила за произход;
 - б) еквивалентен цифров носител на другата страна; и
 - в) информация от собствените ѝ органи и други подходящи субекти, която страната счита за полезна за лицата, заинтересовани от търговия, инвестиране и извършване на стопанска дейност в тази страна.
- 3. Информацията в параграф 2, буква в) включва, по целесъобразност, следното:
 - а) митнически разпоредби и процедури за внос, износ и транзит, както и съответните формуляри, документи и друга свързана информация;

- б) санитарни и фитосанитарни мерки съгласно изискванията на глава 6 (Санитарни и фитосанитарни мерки);
- в) технически разпоредби и други въпроси, както се изисква от глава 9 (Технически пречки пред търговията);
- г) правила относно обществените поръчки, база данни, съдържаща обявления за обществени поръчки и друга подходяща информация съгласно глава 14 (Обществени поръчки);
- д) правила и процедури относно правата върху интелектуалната собственост, както се изисква от глава 18 (Интелектуална собственост);
- е) процедурите за регистриране на стопанска дейност; и
- ж) друга информация, която страната счита, че може да бъде от помощ за МСП.

4. Всяка страна предоставя достъп чрез цифровия носител, посочен в параграф 1, например чрез интернет връзка на уебсайт към база данни с възможност за търсене или подобна, до следната специфична за продукта и обща информация по отношение на своя пазар:

- а) ставките на митата и квотите, включително клаузата за най-облагодетелствана нация, ставките за държави, за които не се прилага клаузата за най-облагодетелствана нация, както и преференциалните ставки и тарифните квоти;
- б) акцизите;

- в) данъци (данък върху добавената стойност или данък върху продажбите);
- г) митническите или други такси, включително други такси, свързани с конкретен продукт;
- д) правилата за произход, предвидени в глава 3 (Правила за произход и процедури, свързани с произхода);
- е) връщането, отсроченото плащане или други видове освобождаване от мита, водещи до намаляване, възстановяване или неналагане на мита;
- ж) критериите, използвани за определяне на митническата стойност на стоката;
- з) другите тарифни мерки;
- и) информацията, необходима за процедурите за внос; и
- й) информацията, свързана с нетарифните мерки или разпоредби.

5. Всяка страна редовно или по искане на другата страна актуализира информацията, предоставена съгласно настоящия член, за да гарантира, че тя е актуална и точна.

6. Всяка страна гарантира, че информацията, посочена в настоящия член, се представя във форма, която е лесна за използване от МСП. Всяка от страните полага усилия информацията да бъде достъпна на английски език.

7. Никоя от страните не прилага такса за достъп до информацията, посочена в настоящия член, за лице от която и да било от страните.

ЧЛЕН 21.3

Звена за контакт за МСП

1. Всяка страна определя звено за контакт за МСП, което отговаря за изпълнението на функциите, изброени в настоящия член, и уведомява другата страна за координатите за връзка с това звено за контакт. Всяка страна незабавно уведомява другата страна за всяка промяна на тези данни за връзка.
2. Звената за контакт за МСП:
 - а) гарантират, че нуждите на МСП се вземат предвид при прилагането на настоящото споразумение, така че МСП от двете страни да могат да се възползват от настоящото споразумение;
 - б) гарантират, че информацията, посочена в член 21.2 (Обмен на информация), е актуална и е от значение за МСП. Всяка от страните може, чрез звеното за контакт за МСП, да предложи допълнителна информация, която другата страна може да включи в информацията, която трябва да бъде предоставена в съответствие с член 21.2 (Обмен на информация);
 - в) разглеждат всички въпроси, свързани с МСП, във връзка с прилагането на настоящото споразумение, включително:
 - і) обмен на информация и сътрудничество, когато е целесъобразно, за подпомагане на Комитета по търговията в задачата му да наблюдава и прилага свързаните с МСП аспекти на настоящото споразумение; и

- ii) подпомагане на други комитети, звена за контакт и работни групи, създадени с настоящото споразумение, при разглеждането на въпроси от значение за МСП;
 - г) периодично докладват за дейността си, съвместно или поотделно, на Комитета по търговията за разглеждане; и
 - д) разглеждат всякакви други въпроси, произтичащи от настоящото споразумение, отнасящи се до МСП, по взаимно съгласие на страните.
3. Звената за контакт за МСП се срещат при необходимост и извършват работата си лично или чрез други подходящи средства, които могат да включват електронна поща, видеоконферентна връзка или други средства.
4. При изпълнението на своите дейности звената за контакт за МСП могат да си сътрудничат с експерти и външни организации, по целесъобразност.

ЧЛЕН 21.4

Неприлагане на разпоредбите относно уреждането на спорове

Глава 26 (Уреждане на спорове) не се прилага за настоящата глава.

ГЛАВА 22

ДОБРИ РЕГУЛАТОРНИ ПРАКТИКИ И РЕГУЛАТОРНО СЪТРУДНИЧЕСТВО

ЧЛЕН 22.1

Общи принципи

1. Всяка страна е свободна да определя своя подход към добрите регулаторни практики и регулаторното сътрудничество съгласно настоящото споразумение по начин, който съответства на нейната собствена правна рамка, практика и основни принципи¹, на които се основава нейната система за регулаторно управление.
2. Някоя от разпоредбите на настоящата глава не може да се тълкува като изискваща от някоя от страните:
 - а) да се отклони от националните процедури за изготвяне и приемане на регулаторни мерки;
 - б) да предприеме действия, които рискуват да компрометират или да ограничат целта на обществената политика на конкретна регулаторна мярка;
 - в) да предприеме действия, които биха затруднили или попречили на своевременното приемане на регулаторни мерки, насочени към постигане на целите на обществената политика; или
 - г) да постигне конкретен регулаторен резултат.

¹ За Съюза тези принципи включват принципите, включени в ДФЕС и произтичащи от него.

3. Всяка страна е свободна да определя своите регулаторни приоритети и да подготвя и приема регулаторни мерки за справяне с тези регулаторни приоритети, като гарантира нивата на защита, които страната счита за подходящи.

ЧЛЕН 22.2

Определения

За целите на настоящата глава се прилагат следните определения:

а) „регулаторен орган“ означава:

- i) за Съюза — Европейската комисия; и
- ii) за Нова Зеландия — органите на изпълнителната власт на Нова Зеландия;

б) „регулаторни мерки“ означава, освен ако в настоящата глава не е предвидено друго:

- i) за Съюза:
 - А) регламенти и директиви, както е предвидено в член 288 от ДФЕС; и
 - Б) делегирани актове и актове за изпълнение, както е предвидено съответно в член 290 и член 291 от ДФЕС;

ii) за Нова Зеландия:

- А) Правителствени законопроекти, които могат да станат публични актове на парламента на Нова Зеландия, освен за целите на член 22.9 (Периодичен преглед на действащите регулаторни мерки) и член 22.10 (Достъп до регулаторни мерки), където това означава публични актове на парламента на Нова Зеландия; и
- Б) подзаконови актове, приети с акт на Изпълнителния съвет.

ЧЛЕН 22.3

Приложно поле

1. Настоящата глава се прилага за регулаторни мерки, издадени или инициирани от регулаторния орган на някоя от страните по отношение на всеки въпрос, попадащ в обхвата на настоящото споразумение.
2. От съображения за правна сигурност се уточнява, че настоящата глава не се прилага за регулаторните органи и регулаторните мерки, практики или подходи на държавите членки.

ЧЛЕН 22.4

Прозрачност на процесите и механизмите

1. Регулаторният орган на всяка страна прави публично достъпни и безплатни описания на общите процеси и механизми, съгласно които регулаторният орган подготвя, разработва, оценява или преразглежда своите регулаторни мерки. Това се извършва чрез цифров носител.
2. Описанията, посочени в параграф 1, се позовават на всички съответни насоки, правила или процедури, включително тези насоки, правила или процедури относно възможностите за обществеността да представи коментари.

ЧЛЕН 22.5

Вътрешна координация на развитието на нормативната уредба¹

В допълнение към член 22.4 (Прозрачност на процесите и механизмите), за подготовката или разработването на регулаторни мерки регулаторният орган на всяка страна поддържа вътрешни процеси или механизми за вътрешна координация, консултации и преглед. Тези процеси или механизми имат за цел, наред с другото:

- а) насърчаване на добри регулаторни практики, като изложените в настоящата глава;

¹ От съображения за правна сигурност се уточнява, че дадена страна може да спазва член 22.5 (Вътрешна координация на развитието на нормативната уредба) и член 22.9, параграф 1 (Периодичен преглед на действащите регулаторни мерки) чрез всякаква комбинация от отделни или комбинирани процеси или механизми.

- б) идентифициране и избягване на ненужното дублиране и непоследователните изисквания в регулаторните мерки на страната;
- в) гарантиране на спазването на международните търговски и инвестиционни задължения;
и
- г) насърчаване на разглеждането на последиците от регулаторните мерки, които се подготвят или разработват, които могат да включват и тези във връзка с МСП.

ЧЛЕН 22.6

Ранно информиране за планираните регулаторни мерки

1. Всяка страна изброява поне веднъж годишно планираните важни¹ регулаторни мерки², които основателно очаква да приеме в рамките на една година, и прави този списък или списъци публично достъпни.
2. По отношение на всяка основна регулаторна мярка, посочена в параграф 1, регулаторният орган на всяка страна следва да направи публично достъпни възможно най-рано:
 - а) кратко описание на обхвата и целите на мярката; и

¹ Регулаторният орган на всяка от страните може да определи какво представлява „важна“ регулаторна мярка за целите на настоящата глава.

² В случая на Нова Зеландия „регулаторни мерки“ за целите на настоящия член се разбират като подзаконовни актове, приети с акт на Изпълнителния съвет, както е посочено в член 22.2 (Определения), буква б), подточка ii), буква Б).

- б) очаквания график за приемането ѝ, включително възможностите за обществена консултация.

ЧЛЕН 22.7

Обществена консултация

1. При подготовката или разработването на важни регулаторни мерки регулаторният орган на всяка от страните, доколкото е възможно и целесъобразно:
 - а) прави публично достъпни, например чрез публикуване, проекти на регулаторни мерки или документи за консултация, достатъчно подробности относно тези основни регулаторни мерки, за да може всяко лице да прецени дали и как интересите му биха могли да бъдат значително засегнати;
 - б) предлага разумни възможности за всяко лице, на недискриминационна основа, да представи коментари; и
 - в) разглежда получените коментари.
2. За целите на предоставянето на информация и получаването на коментари, свързани с обществените консултации, регулаторният орган на всяка страна прави информацията достъпна за обществеността чрез цифрови средства, за предпочитане чрез специален електронен портал.

3. Регулаторният орган на всяка страна се стреми да направи публично достъпно обобщение на резултатите от консултациите и получените коментари, освен в степента, необходима за защита на поверителната информация или на лични данни или неподходящо съдържание.

ЧЛЕН 22.8

Оценка на въздействието

1. Регулаторният орган на всяка страна потвърждава намерението си да извърши, в съответствие със съответните си правила и процедури, оценка на въздействието на основните регулаторни мерки, които подготвя.
2. За извършването на оценка на въздействието регулаторният орган на всяка страна насърчава определянето и разглеждането на:
 - а) необходимостта от регулаторна мярка, включително естеството и значимостта на проблема, който регулаторната мярка има за цел да разреши;
 - б) всички осъществими и подходящи регулаторни и нерегулаторни варианти, включително вариантът въпросът да не се регулира, чрез които би могло да се постигнат целите на обществената политика на страната;
 - в) доколкото е възможно и уместно, потенциалното социално, икономическо и екологично въздействие на вариантите, като например всички въздействия върху международната търговия и инвестиции, или въздействието върху МСП; и

- г) начинът, по който разглежданите варианти са свързани със съответните международни стандарти, ако има такива, включително причината за евентуални различия, когато е целесъобразно.

3. По отношение на всяка оценка на въздействието, която регулаторен орган на някоя от страните е извършил за дадена регулаторна мярка, този регулаторен орган докладва за факторите, които е разгледал в своята оценка, и обобщава съответните констатации. Информацията се оповестява публично не по-късно от момента, в който регулаторната мярка, за която се отнася, стане публично достъпна.

ЧЛЕН 22.9

Периодичен преглед на действащите регулаторни мерки

1. В допълнение към член 22.4 (Прозрачност на процесите и механизмите) регулаторният орган на всяка от страните поддържа процеси или механизми за насърчаване на периодичния преглед на действащите регулаторни мерки.
2. Регулаторният орган на всяка страна се стреми да гарантира, че периодичните прегледи разглеждат, когато е целесъобразно:
 - а) наличието на възможности за по-ефективно и ефикасно постигане на целите на обществената политика¹; и

¹ От съображения за правна сигурност това може да включва обмисляне на намаляване на ненужната регулаторна тежест, включително за МСП.

б) вероятността разглежданите регулаторни мерки да останат подходящи за целта.

3. Доколкото е възможно и целесъобразно, регулаторният орган на всяка страна оповестява публично всички планове и резултати от такъв периодичен преглед.

ЧЛЕН 22.10

Достъп до регулаторни мерки

Всяка страна гарантира, че действащите регулаторни мерки се публикуват в определен регистър или чрез единен цифров носител, който е публично достъпен, позволява търсене, безплатен е и се актуализира редовно.

ЧЛЕН 22.11

Регулаторно сътрудничество

1. Страните признават ползата от създаването на опростен механизъм за определяне на потенциалните възможности за предприемане на регулаторно сътрудничество между тях.

2. Всяка страна може да предложи на другата страна конкретна дейност за регулаторно сътрудничество. Тя предава предложението си на звеното за контакт на другата страна, определено в съответствие с член 22.12 (Звено за контакт относно регулаторното сътрудничество).

3. Предложенията могат да се състоят от:
- а) двустранен обмен на информация относно подходите за регулаторно сътрудничество;
или
 - б) неформално сътрудничество между регулаторните органи.
4. Другата страна отговаря на предложението в разумен срок.
5. Когато е целесъобразно и ако регулаторните органи се споразумеят за това, осъществяването на дейност по регулаторно сътрудничество може да се извършва от съответните подразделения, отдели или агенции във всяка от страните.

ЧЛЕН 22.12

Звена за контакт относно регулаторно сътрудничество

Веднага след датата на влизане в сила на настоящото споразумение всяка страна определя звено за контакт, което отговаря за координирането на дейностите по регулаторно сътрудничество съгласно член 22.11 (Регулаторно сътрудничество), и съобщава на другата страна данните за връзка със звеното за контакт. Всяка страна незабавно уведомява другата страна за всяка промяна в тези данни за връзка.

ЧЛЕН 22.13

Неприлагане на разпоредбите относно уреждането на спорове

Глава 26 (Уреждане на спорове) не се прилага за настоящата глава.

ГЛАВА 23

ПРОЗРАЧНОСТ

ЧЛЕН 23.1

Цели

1. Като признават въздействието, което съответните им регулаторни среди могат да оказват върху търговията и инвестициите помежду си, страните се стремят да осигурят предвидима регулаторна среда и ефективни процедури за икономическите оператори, особено за МСП.
2. Страните потвърждават своите ангажменти по отношение на прозрачността съгласно Споразумението за СТО и доразвиват тези ангажменти в настоящата глава.

ЧЛЕН 23.2

Определение

За целите на настоящата глава „административно решение“ означава решение или действие с правно действие, което се прилага за конкретно лице, стока или услуга в конкретен случай и обхваща невземането на административно решение, когато това се изисква от правото на някоя от страните.

ЧЛЕН 23.3

Публикуване

1. Всяка страна гарантира, че нейните законови и подзаконови актове, процедури и административни актове с общо приложение по отношение на всеки въпрос, попадащ в обхвата на настоящото споразумение, се публикуват своевременно чрез официално определено средство и, когато е възможно, по електронен път, или по друг начин се предоставят на разположение по начин, който позволява на всяко лице да се запознае с тях.
2. Доколкото е възможно и целесъобразно, всяка от страните предоставя обяснение на целта и обосновката на законовите, подзаконовите актове, процедурите и административните актове с общо приложение, посочени в параграф 1.

3. Доколкото е възможно и подходящо, всяка страна предоставя разумен период от време между публикуването и влизането в сила на законовите и подзаконовите разпоредби по отношение на всеки въпрос, попадащ в обхвата на настоящото споразумение.

ЧЛЕН 23.4

Запитвания

1. Всяка страна поддържа подходящи механизми за отговор на запитвания от всяко лице във връзка със законови или подзаконови актове по отношение на всеки въпрос, попадащ в обхвата на настоящото споразумение.
2. По искане на някоя от страните другата страна незабавно предоставя информация и отговаря на въпроси, отнасящи се до закон или подзаконов акт, независимо дали е в сила или е планиран, по отношение на въпрос, попадащ в обхвата на настоящото споразумение, освен ако не е създаден специален механизъм съгласно друга глава от настоящото споразумение.

ЧЛЕН 23.5

Административни производства

1. Всяка страна администрира по обективен, безпристрастен и разумен начин всички законови, подзаконови актове, процедури и административни актове с общо приложение по отношение на всеки въпрос, попадащ в обхвата на настоящото споразумение.

2. Когато са образувани административни производства, свързани с определени лица, стоки или услуги на другата страна, във връзка с прилагането на законовите, подзаконовите актове, процедурите или административните актове с общо приложение, посочени в параграф 1, всяка страна:

- а) се стреми да предостави на лицата, които са пряко засегнати от административното производство, в съответствие със своето законодателство, в разумен срок, включително описание на естеството на производството, декларация за правния орган, по силата на който е образувано производството, и общо описание на всички разглеждани въпроси; и
- б) предоставя на такива лица разумна възможност за представяне на факти и доводи в подкрепа на техните позиции преди приемането на окончателно административно решение, доколкото времето, естеството на производството и общественият интерес позволяват това.

ЧЛЕН 23.6

Преразглеждане и обжалване

1. Всяка страна създава или поддържа съдебни, арбитражни или административни съдилища или процедури с цел бързо преразглеждане и, ако има основание за това, коригиране на административни решения по отношение на всеки въпрос, попадащ в обхвата на настоящото споразумение. Всяка страна гарантира, че нейните съдебни, арбитражни или административни съдилища провеждат процедури за обжалване или преразглеждане по недискриминационен и безпристрастен начин. Тези съдилища са безпристрастни и независими от органа, на който са възложени правомощия за административно правоприлагане.

2. По отношение на съдилищата или процедурите, посочени в параграф 1, всяка от страните гарантира, че страните пред тези съдилища или по тези процедури разполагат със:

- а) разумна възможност за подкрепа или защита на съответните си позиции; и
- б) решение, основано на доказателствата и представената документация или, ако това се изисква от нейното право, на документацията, събрана от административния орган.

3. Всяка страна гарантира, че решението, посочено в параграф 2, буква б), подлежи на обжалване или допълнително преразглеждане, както е предвидено в нейното право, от органа, на който са възложени правомощия за административно правоприлагане.

ЧЛЕН 23.7

Връзка с другите глави

Разпоредбите на настоящата глава допълват специфичните правила, установени в други глави от настоящото споразумение.

ГЛАВА 24

ИНСТИТУЦИОНАЛНИ РАЗПОРЕДБИ

ЧЛЕН 24.1

Комитет по търговията

1. Страните създават Комитет по търговията, съставен от представители на двете страни, който да следи за постигането на целите на настоящото споразумение. Всяка страна може да отнесе до Комитета по търговия всеки въпрос, свързан с изпълнението, прилагането и тълкуването на настоящото споразумение.
2. Комитетът по търговията заседава не по-късно от шест месеца след датата на влизане в сила на настоящото споразумение. След това Комитетът по търговията заседава ежегодно, освен ако представителите на страните не са се договорили за друго, или без неоправдано забавяне по искане на някоя от страните.
3. Заседанията на Комитета по търговията се провеждат последователно в Брюксел или Уелингтън, освен ако представителите на страните не са договорили друго. Комитетът по търговията може да заседава присъствено или чрез други подходящи средства за комуникация, договорени от представителите на страните.

4. Комитетът по търговията се председателства съвместно от търговския министър на Нова Зеландия, и члена на Европейската комисия, отговарящ за търговията, или от съответните посочени от тях лица.

ЧЛЕН 24.2

Функции на Комитета по търговията

1. Комитетът по търговията:

- а) обмисля начини за по-нататъшно укрепване на търговията и инвестициите между страните;
- б) упражнява надзор и улеснява изпълнението и прилагането на настоящото споразумение;
- в) упражнява надзор върху, ръководи и координира работата на всички специализирани комитети и други органи, създадени по силата на настоящото споразумение, и препоръчва на тези специализирани комитети и органи всички необходими действия;
- г) разглежда всяко предложение за изменение на настоящото споразумение;
- д) без да се засяга глава 26 (Уреждане на спорове), търси подходящи начини и методи за предотвратяване или решаване на проблеми, които могат да възникнат в области, обхванати от настоящото споразумение, или за разрешаване на спорове, които могат да възникнат във връзка с тълкуването или прилагането на настоящото споразумение;

- е) в случай на присъединяване на трета държава към Съюза, разглежда всички последици от това присъединяване върху настоящото споразумение и разглежда всички необходими корекции или преходни мерки достатъчно време преди датата на присъединяване; и
- ж) разглежда и обсъжда всякакви въпроси, различни от посочените в букви а) — е), които представляват интерес и се отнасят до област, обхваната от настоящото споразумение.

2. Комитетът по търговията може:

- а) да взема решение за създаване на специализирани комитети или други органи, различни от създадените съгласно член 24.4 (Специализирани комитети), да разпуска такива специализирани комитети или други органи и да определя или променя техния състав, функции и задачи;
- б) да възлага отговорности на специализирани комитети или други органи, създадени по силата на настоящото споразумение;
- в) да делегира някои от своите правомощия или отговорности на специализиран комитет, с изключение на правомощията и отговорностите, посочени в буква а) или г) от настоящия параграф;
- г) да препоръчва на страните всякакви изменения на настоящото споразумение;
- д) да приема решения за тълкуване на разпоредбите на настоящото споразумение;

- е) освен във връзка с настоящата глава, до края на четвъртата година след влизането в сила на настоящото споразумение, да приема решения за изменение на настоящото споразумение, при условие че тези изменения са необходими за коригиране на грешки или за отстраняване на пропуски или други недостатъци;
- ж) да приема решения, както е предвидено в настоящото споразумение, или да отправя препоръки в съответствие с член 24.5 (Решения и препоръки);
- з) да комуникира по въпроси, свързани с настоящото споразумение, с всички заинтересовани страни, включително частния сектор, социалните партньори и организациите на гражданското общество;
- и) да приема решения за изменение на настоящото споразумение в съответствие с член 27.1, параграф 3 (Изменения) в случаите, посочени в член 24.3 (Изменения от Комитета по търговията); и
- й) при изпълнение на функциите си да взема всякакви други мерки, за които страните евентуално са постигнали съгласие.

3. Комитетът по търговията редовно информира Съвместния комитет, създаден по силата на Споразумението за партньорство, за своите дейности и за дейностите на специализираните си комитети или други органи, според случая, на редовните заседания на Съвместния комитет.

ЧЛЕН 24.3

Изменения, внесени от Комитета по търговията

Комитетът по търговията може да приема решения за изменение на следните части от настоящото споразумение съгласно, когато е приложимо, съответните разпоредби, включени в посочените по-долу глави, приложения или допълнения, както и съгласно член 27.1, параграф 3 (Изменения)¹:

- а) приложение 2-А (Графици за премахване на митата) към глава 2 (Национално третиране и достъп до пазара на стоки);
- б) глава 3 (Правила за произход и процедури, свързани с произхода) и приложение 3-А (Уводни бележки към специфичните за отделните продукти правила за произход), приложение 3-Б (Специфични за отделните продукти правила за произход), включително допълнение 3-Б-1 (Квоти за произход и алтернативи на специфичните за отделните продукти правила за произход в приложение 3-Б), приложение 3-В (Текст на изявлението за произход) и приложение 3-Г (Декларация на доставчика, посочена в член 3.3, параграф 4 (Кумулация на произход)) към глава 3 (Правила за произход и процедури, свързани с произхода);
- в) приложение 6-Б (Регионални условия за растения и растителни продукти), приложение 6-В (Признаване на еквивалентността на СФС мерки), приложение 6-Г (Насоки и процедури за одит или проверка), приложение 6-Д (Сертифициране) и приложение 6-Е (Проверки и такси при внос) към глава 6 (Санитарни и фитосанитарни мерки);

¹ От съображения за правна сигурност се уточнява, че когато в настоящия член се прави позоваване на приложения, Комитетът по търговията има също така правомощието да изменя допълнения към тези приложения, дори ако такива допълнения не са изрично посочени в настоящия член.

- г) приложение 9-А (Приемане на резултатите от оценяването на съответствието (документи)), приложение 9-Б (Моторни превозни средства и оборудване или части за тях), приложение 9-В (Договореност, посочена в член 9.10, параграф 5, буква б) за редовен обмен на информация във връзка с безопасността на нехранителните продукти и свързаните с това превантивни, ограничителни и коригиращи мерки), приложение 9-Г (Договореност, посочена в член 9.10, параграф 6 за редовен обмен на информация относно мерки, предприети по отношение на несъответстващи на изискванията нехранителни продукти, различни от обхванатите от член 9.10, параграф 5, буква б) и приложение 9-Д (Вино и спиртни напитки) към глава 9 (Технически пречки пред търговията);
- д) инструмента за взаимно признаване, посочен в член 10.39, параграф 5 (Взаимно признаване на професионалните квалификации) от глава 10 (Либерализиране на инвестициите и търговия с услуги)¹;
- е) член 10.9, параграф 1 (Изисквания за ефективност) и приложение 10-А (Съществуващи мерки) и приложение 10-Б (Бъдещи мерки), за да се включат правила относно изискванията за ефективност по отношение на установяването или дейността на доставчик на финансови услуги, договорени съгласно член 10.9, параграф 11 (Изисквания за ефективност) от глава 10 (Либерализиране на инвестициите и търговия с услуги);
- ж) приложение 13 (Списъци на енергийните стоки, въглеводородите и суровините) към глава 13 (Енергия и суровини);
- з) приложение 14 (Ангажменти за достъп до пазара на обществени поръчки) към глава 14 (Обществени поръчки);

¹ От съображения за правна сигурност се уточнява, че Комитетът по търговията има правомощието да приема с решение такъв инструмент като приложение към настоящото споразумение, както и да го изменя или отменя след приемането му.

- и) приложение 18-А (Класове продукти) и приложение 18-Б (Списъци на географските указания) към глава 18 (Интелектуална собственост);
- й) член 19.3, параграфи 3 и 4 (Многостранни трудови стандарти и споразумения) от глава 19 (Търговия и устойчиво развитие);
- к) приложение 24 (Процедурен правилник на Комитета по търговията) към глава 24 (Институционални разпоредби);
- л) приложение 26-А (Процедурен правилник) и приложение 26-Б (Кодекс за поведение на членовете на специалната група за уреждане на спорове и медиаторите) към глава 26 (Уреждане на спорове); и
- м) всяка друга разпоредба, допълнение или приложение, за които възможността за такова решение е изрично предвидена в настоящото споразумение.

ЧЛЕН 24.4

Специализирани комитети

1. Създават се следните специализирани комитети:
 - а) Комитетът по търговията със стоки, който разглежда въпросите, обхванати от глава 2 (Национално третиране и достъп до пазара на стоки), глава 5 (Средства за търговска защита) и глава 9 (Технически пречки пред търговията);

- б) Комитетът по санитарните и фитосанитарните мерки, който разглежда въпроси, обхванати от глава 6 (Санитарни и фитосанитарни мерки) и глава 8 (Хуманно отношение към животните);
 - в) Комитетът по устойчиви продоволствени системи, който разглежда въпросите, обхванати от глава 7 (Устойчиви продоволствени системи);
 - г) Комитетът по виното и спиртните напитки, който разглежда въпросите, обхванати от приложение 9-Д (Вино и спиртни напитки);
 - д) Комитетът по търговията и устойчивото развитие, който разглежда въпросите, обхванати от глава 19 (Търговия и устойчиво развитие); и
 - е) Комитетът по инвестициите, услугите, цифровата търговия, държавните поръчки и интелектуалната собственост, включително географските указания, който разглежда въпросите, обхванати в глава 10 (Либерализиране на инвестициите и търговия с услуги), глава 11 (Движение на капитали, плащания и парични преводи), глава 12 (Цифрова търговия), глава 14 (Обществени поръчки) и глава 18 (Интелектуална собственост).
2. Съвместният комитет за митническо сътрудничество действа под егидата на Комитета по търговията като специализиран комитет, който разглежда въпросите, обхванати в глава 3 (Правила за произход и процедури, свързани с произхода), глава 4 (Митници и улесняване на търговията) и в разпоредбите относно мерките за контрол по границите и митническото сътрудничество в глава 18 (Интелектуална собственост) и всички допълнителни свързани с митниците разпоредби от настоящото споразумение.

3. Освен ако не е предвидено друго в настоящото споразумение или не е договорено друго от представителите на страните, специализираните комитети заседават веднъж годишно или без ненужно забавяне по искане на една от страните или по искане на Комитета по търговията. Заседанията се провеждат в Европейския съюз или в Нова Зеландия последователно или чрез всякакви други подходящи средства за комуникация, договорени от представителите на страните. Специализираните комитети постигат съгласие относно графика на своите заседания и определят своя дневен ред.

4. Специализираните комитети се състоят от представители на всяка от страните и се съпредседателстват на подходящо равнище от представители на всяка страна.

5. Всеки специализиран комитет може да приеме с решение свой процедурен правилник, като при липса на такъв се прилага *mutatis mutandis* процедурният правилник на Комитета по търговията.

6. По отношение на въпросите, свързани с тяхната област на компетентност, както е посочено в параграф 1, специализираните комитети имат правомощия:

- а) да наблюдават и правят преглед на изпълнението и действието на настоящото споразумение;
- б) да разглеждат и обсъждат технически въпроси, произтичащи от прилагането на настоящото споразумение, без да се засяга глава 26 (Уреждане на спорове);
- в) да приемат решения, когато това е предвидено в настоящото споразумение, или да отправят препоръки;

- г) да извършват подготвителната работа, необходима за подпомагане на функциите на Комитета по търговията, включително когато последният трябва да приема решения или препоръки; и
- д) да действат като форум на страните за обмен на информация, обсъждане на най-добри практики и споделяне на опит в прилагането.

7. По отношение на въпросите, свързани с тяхната област на компетентност, както е посочено в параграф 1, специализираните комитети:

- а) информират Комитета по търговията за графика и дневния ред на своите заседания достатъчно рано;
- б) докладват на Комитета по търговия за резултатите и заключенията от всяко свое заседание; и
- в) изпълняват всяка възложена им задача и всяка отговорност, която им е делегирана от Комитета по търговията.

8. Създаването или съществуването на специализиран комитет не възпрепятства която и да било от страните да отнася директно всеки един въпрос за разглеждане до Комитета по търговията.

9. Всяка от страните гарантира, че когато заседава даден специализиран комитет, по всеки въпрос от дневния ред са представявани всички компетентни във връзка с него органи, по преценка на всяка от страните, и че всеки въпрос може да бъде обсъждан на адекватното ниво на експертни знания.

ЧЛЕН 24.5

Решения и препоръки

1. Решенията, приети от Комитета по търговията или, според случая, от специализиран комитет, са задължителни за страните и за всички органи, създадени по силата на настоящото споразумение, включително комитетите, посочени в глава 26 (Уреждане на спорове). Страните предприемат необходимите мерки за изпълнение на решенията, взети от Комитета по търговията. Препоръките нямат задължителен характер.
2. Комитетът по търговията или, според случая, специализиран комитет приема своите решения и отправя препоръки с консенсус.

ЧЛЕН 24.6

Вътрешни консултативни групи

1. Всяка страна определя вътрешна консултативна група в срок от една година след датата на влизане в сила на настоящото споразумение. Вътрешната консултативна група съветва съответната страна по въпроси, попадащи в обхвата на настоящото споразумение. Тя включва балансирано представителство на независими организации на гражданското общество, включително неправителствени организации, стопански организации и организации на работодателите, както и синдикални организации, работещи в областта на икономическото, устойчивото развитие, социалните въпроси, правата на човека, околната среда и други въпроси. В случая на Нова Зеландия вътрешната консултативна група включва представители на маорите. Вътрешната консултативна група може да бъде свикана в различни състави, за да обсъди прилагането на различните разпоредби на настоящото споразумение.

2. Всяка страна провежда заседание с вътрешната си консултативна група поне веднъж годишно. Всяка страна разглежда становищата или препоръките, представени от нейната вътрешна консултативна група относно прилагането на настоящото споразумение.
3. За да се повиши обществената осведоменост относно вътрешните консултативни групи, всяка страна може да публикува списъка на организациите, участващи във вътрешната консултативна група, и да публикува звеното за контакт за тази група.
4. Страните насърчават взаимодействието между съответните си вътрешни консултативни групи.

ЧЛЕН 24.7

Форум на гражданското общество

1. Страните съдействат за организирането на Форум на гражданското общество за провеждане на диалог относно прилагането на настоящото споразумение и на първото заседание на Комитета по търговията се договарят за оперативни насоки за провеждането на Форума на гражданското общество.
2. Форумът на гражданското общество се стреми да заседава във връзка със заседанието на Комитета по търговията. Страните могат също така да улеснят участието във Форума на гражданското общество чрез виртуални средства.

3. Форумът на гражданското общество е отворен за участие на независими организации на гражданското общество, създадени на териториите на страните, включително членове на вътрешните консултативни групи, посочени в член 24.6 (Вътрешни консултативни групи). Всяка страна се стреми да насърчава балансирано представителство, включително неправителствени организации, стопански организации, организации на работодателите и синдикални организации, работещи в областта на икономиката, устойчивото развитие, социалните въпроси, правата на човека, околната среда и други въпроси. В случая на Нова Зеландия Форумът на гражданското общество включва представители на маорите.

4. Представителите на страните, участващи в Комитета по търговията, участват по целесъобразност в сесия на Форума на гражданското общество, за да представят информация относно изпълнението на настоящото споразумение и да започнат диалог с Форума на гражданското общество. Тази сесия се председателства от съпредседателите на Комитета по търговията или от посочените от тях лица, в зависимост от случая. Страните публикуват, съвместно или поотделно, всички официални изявления, направени на Форума на гражданското общество.

ГЛАВА 25

ИЗКЛЮЧЕНИЯ И ОБЩИ РАЗПОРЕДБИ

ЧЛЕН 25.1

Общи изключения

1. За целите на глава 2 (Национално третиране и достъп до пазара на стоки), глава 4 (Митници и улесняване на търговията), раздел Б (Либерализиране на инвестициите) от глава 10 (Либерализиране на инвестициите и търговия с услуги), глава 12 (Цифрова търговия), глава 13 (Енергетика и суровини) и глава 17 (Държавни предприятия), член XX от ГАТТ от 1994 г., включително забележките и допълнителните разпоредби към него, се включва в настоящото споразумение и става част от него *mutatis mutandis*.
2. При спазване на изискването тези мерки да не се прилагат по начин, който би представлявал средство за произволна или неоправдана дискриминация между държави, в които преобладават сходни условия, или прикрито ограничение на либерализацията на инвестициите или търговията с услуги, нищо в глава 10 (Либерализиране на инвестициите и търговията с услуги), глава 11 (Движение на капитали, плащания и парични преводи), глава 12 (Цифрова търговия), глава 13 (Енергия и суровини) и глава 17 (Държавни предприятия) не се тълкува по начин, който възпрепятства приемането или прилагането от която и да било от страните на мерки:
 - а) необходими за защита на обществената сигурност или обществения морал или за поддържане на обществения ред¹;

¹ Изключенията във връзка с обществената сигурност и обществения ред може да бъдат посочвани като основание само когато съществува реална и достатъчно сериозна заплаха за един от основните интереси на обществото.

- б) необходими за опазване на живота или здравето на хората, животните или растенията;
- в) необходими, за да се осигури съответствието със законовите или подзаконовите нормативни актове, които не са в противоречие с разпоредбите на настоящото споразумение, включително тези, отнасящи се до:
 - i) предотвратяване на заблуждаващи и измамни практики или до справяне с последиците от неизпълнение на договори;
 - ii) защитата на неприкосновеността на личния живот на лицата във връзка с обработването и разпространението на лични данни и защитата на поверителността на личните досиета и сметки;
 - iii) безопасността.

3. От съображения за правна сигурност страните приемат, че доколкото тези мерки по друг начин са несъвместими с глава или раздел, посочени в параграфи 1 и 2 от настоящия член:

- а) мерките по член XX, буква б) от ГАТТ от 1994 г. и параграф 2, буква б) от настоящия член включват мерки за опазване на околната среда, които са необходими за защита на живота и здравето на хората, животните или растенията;
- б) член XX, буква ж) от ГАТТ от 1994 г. се прилага за мерки, свързани с опазването на живите и неживите изчерпаеми природни ресурси; и

- в) мерките, предприети за изпълнение на многостранни споразумения в областта на околната среда, могат да попаднат в обхвата на член XX, букви б) или ж) от ГАТТ от 1994 г. или в обхвата на параграф 2, буква б) от настоящия член.

4. Преди някоя от страните да предприеме мерки, предвидени в член XX, букви и) и й) от ГАТТ от 1994 г., тази страна предоставя на другата страна цялата относима информация с оглед търсенето на приемливо за страните решение. Ако в срок от 30 дни от предоставянето на информацията не бъде постигнато съгласие, страната може да приложи съответните мерки. Когато изключителни и критични обстоятелства, изискващи незабавни действия, възпрепятстват предварителното информироване или разглеждане, страната, която възнамерява да предприеме мерките, може да приложи незабавно предпазните мерки, необходими за справяне със ситуацията. Тази страна незабавно информира другата страна за това.

ЧЛЕН 25.2

Изключения във връзка със сигурността

Някоя от разпоредбите на настоящото споразумение не може да се тълкува:

- а) като изискваща от някоя от страните да предостави или да позволи достъп до информация, чието разкриване според нея е в противоречие с нейни основни интереси в областта на сигурността; или

- б) като възпрепятстваща някоя от страните да предприеме действие, което счита за необходимо за защитата на свои основни интереси в областта на сигурността:
- i) свързано с производството или с трафика на оръжие, боеприпаси и военна техника и с подобен трафик и сделки с други стоки и материали, услуги и технологии, и със стопански дейности, осъществявани пряко или косвено с цел снабдяване на военен обект;
 - ii) във връзка с материали за ядрено делене и за ядрен синтез или материали, от които те се получават, или
 - iii) предприето по време на война или друго извънредно положение в международните отношения; или
- в) като възпрепятстваща някоя от страните да предприеме действия в изпълнение на задълженията си по Устава на Организацията на обединените нации за поддържане на международния мир и сигурност.

ЧЛЕН 25.3

Данъчно облагане

1. За целите на настоящия член се прилагат следните определения:
 - а) „преки данъци“ означава всички данъци върху дохода или капитала, включително данъците върху приходи от отчуждаване на собственост, данъците върху недвижимо имущество, наследство и дарения, данъците върху възнагражденията или заплатите, плащани от предприятията, и данъците върху капитала;

б) „пребиваване“ означава пребиваване за данъчни цели; и

в) „данъчна спогодба“ означава спогодба за избягване на двойното данъчно облагане или всяка друга международна спогодба или договореност, свързани изцяло или главно с данъчно облагане, по които страна е държава — членка на Съюза, Съюзът или Нова Зеландия.

2. Някои от разпоредбите на настоящото споразумение не засяга правата и задълженията на Нова Зеландия, на Съюза или на неговите държави членки по силата на данъчна спогодба. В случай на несъответствие между настоящото споразумение и такава данъчна спогодба, данъчната спогодба има предимство до степента на несъответствието. По отношение на данъчна спогодба между Съюза или неговите държави членки и Нова Зеландия съответните компетентни органи съгласно настоящото споразумение и данъчната спогодба съвместно определят дали е налице несъответствие между настоящото споразумение и данъчната спогодба¹.

3. Член 10.7 (Третиране като най-облагодетелствана нация) и член 10.17 (Третиране като най-облагодетелствана нация) не се прилагат за предимство, предоставено от някои от страните по силата на данъчна спогодба.

¹ От съображения за правна сигурност се уточнява, че това не засяга глава 26 (Уреждане на спорове).

4. При спазване на изискването тези мерки да не се прилагат по начин, който би представлявал средство за произволна или неоправдана дискриминация между държави, в които преобладават сходни условия, или прикрито ограничение на търговията и инвестициите, нищо в настоящото споразумение не се тълкува по начин, който възпрепятства приемането, запазването в сила или прилагането от някоя от страните на мярка, която:

- а) цели да осигури справедливото или ефективно¹ облагане с преки данъци или събирането на такива данъци; или
- б) разграничава между данъкоплатци, които не се намират в едно и също положение, особено с оглед на мястото им на пребиваване или на мястото, в което е инвестиран капиталът им.

¹ Мерките, целящи да осигурят справедливо или ефективно облагане с преки данъци или събирането на такива данъци, включват мерки, приети от някоя от страните съгласно данъчната ѝ система, които:

- i) се прилагат спрямо доставчици на услуги, които не са местни лица, с което се признава фактът, че данъчното задължение на субектите, които не са местни лица, се определя във връзка с облагаеми единици от източници на територията на страната или които се намират на нейна територия; или
- ii) се прилагат спрямо чуждестранни лица, с цел да се гарантира облагането с данъци или събирането им на територията на страната; или
- iii) се прилагат спрямо чуждестранни или местни лица, с цел да се предотврати избягването или укриването на данъци, включително мерки за изпълнение на данъчните задължения; или
- iv) се прилагат спрямо потребители на услуги, предоставяни на или от територията на другата страна, с цел да се гарантира облагането на такива потребители с данъци, произхождащи от източници на територията на страната, или събирането на такива данъци; или
- v) разграничават доставчици на услуги, които подлежат на облагане за облагаеми в целия свят данъчни единици, от други доставчици на услуги, с което се признава разликата в естеството на данъчната основа между тях; или
- vi) определят, насочват или разпределят доходите, печалбите, приходите, загубите, удръжките или кредитите на местните лица или клонове или между свързани лица или клонове на едно и също лице с цел да се защити данъчната основа на страната;

ЧЛЕН 25.4

Ограничения в случай на затруднения във връзка с платежния баланс или външни финансови затруднения

1. Когато някоя от страните изпитва сериозни затруднения, свързани с платежния баланс, или външни финансови затруднения, или заплахата от такива, тази страна може да приеме или да запази в сила временни защитни мерки по отношение на движението на капитали, плащанията или паричните преводи¹.
2. Всяка временна защитна мярка, приета или запазена в сила съгласно параграф 1:
 - а) е в съответствие с Учредителния договор на Международния валутен фонд;
 - б) не надхвърля необходимото за справяне с обстоятелствата, описани в параграф 1;
 - в) е временна и постепенно премахната с подобряването на обстоятелствата, описани в параграф 1;
 - г) предотвратява ненужно накърняване на търговските, икономическите и финансовите интереси на другата страна; и
 - д) е недискриминационна, така че другата страна да бъде третирана не по-малко благоприятно от която и да било страна, която не е страна по споразумението, в подобни ситуации.

¹ От съображения за правна сигурност се уточнява, че сериозни затруднения, свързани с платежния баланс и външни финансови затруднения, или заплахата от такива, могат да бъдат причинени от, наред с други фактори, сериозни затруднения, свързани с паричната или свързаната с валутния курс политика, или от заплахата от такива.

3. По отношение на търговията със стоки всяка от страните може да приеме временни защитни мерки, за да защити своето външно финансово състояние или платежния си баланс. Всяка временна защитна мярка, приета или запазена в сила съгласно настоящия параграф, е в съответствие с ГАТТ от 1994 г. и неговата договореност относно разпоредбите за платежния баланс.

4. По отношение на търговията с услуги всяка от страните може да приеме временни защитни мерки, за да гарантира сигурността на своето външно финансово състояние или платежния си баланс. Всяка временна защитна мярка, приета или запазена в сила съгласно настоящия параграф, е в съответствие с член XII от ГАТС.

ЧЛЕН 25.5

Временни защитни мерки

1. При изключителни обстоятелства на сериозни затруднения за функционирането на икономическия и паричен съюз на Съюза или заплахата от такива, Съюзът може да приема или запазва в сила временни защитни мерки по отношение на движението на капитали, плащанията или паричните преводи за срок, който не надвишава шест месеца.

2. Всяка временна защитна мярка, приета или запазена в сила съгласно параграф 1, се ограничава до строго необходимото и не представлява средство за произволна или неоправдана дискриминация между Нова Зеландия и трета държава в подобни ситуации.

ЧЛЕН 25.6

Tiriti o Waitangi/Договор от Уайтанги

1. При условие че тези мерки не се използват като средство за произволна или неоправдана дискриминация срещу лица от другата страна или като прикрито ограничение на търговията със стоки, търговията с услуги и инвестициите, нищо в настоящото споразумение не изключва приемането от Нова Зеландия на мерки, които счита за необходими за предоставяне на по-благоприятно третиране на маорите по отношение на въпроси, обхванати от настоящото споразумение, включително в изпълнение на задълженията ѝ по te Tiriti o Waitangi/Договора от Уайтанги.
2. Страните се споразумяват, че тълкуването на te Tiriti o Waitangi/Договора от Уайтанги, включително по отношение на естеството на правата и задълженията, произтичащи от него, не е предмет на разпоредбите за уреждане на спорове на настоящото споразумение. Като се изключи посоченото по-горе, глава 26 (Уреждане на спорове) се прилага за настоящия член. Съюзът може да поиска от специална група, създадена съгласно член 26.5 (Сформиране на специална група за уреждане на спорове), да определи само дали някоя от мерките, посочени в параграф 1, е несъвместима с правата му по настоящото споразумение.

ЧЛЕН 25.7

Оповестяване на информация

1. Някоя от разпоредбите на настоящото споразумение не може да се тълкува като задължаваща дадена страна да предоставя поверителна информация, чието разкриване би възпрепятствало правоприлагането или по друг начин би противоречало на обществен интерес, или би накърнило законни търговски интереси на определени публични или частни предприятия, с изключение на случаите, когато специална група е изисквала такава поверителна информация в рамките на процедура за уреждане на спор съгласно глава 26 (Уреждане на спорове). В такива случаи специалната група гарантира пълната защита на поверителността.
2. Всяка страна третира като поверителна всяка информация, предоставена от другата страна на Комитета по търговията или на специализираните комитети, която другата страна е определила като поверителна.

ЧЛЕН 25.8

Освобождавания в рамките на СТО

Ако дадено право или задължение по настоящото споразумение дублира право или задължение в Споразумението за СТО, всяка мярка, предприета в съответствие с решение за освобождаване, прието съгласно член IX от Споразумението за СТО, се счита за съответстваща на дублираната разпоредба в настоящото споразумение.

ГЛАВА 26

УРЕЖДАНЕ НА СПОРОВЕ

РАЗДЕЛ А

ЦЕЛ И ПРИЛОЖНО ПОЛЕ

ЧЛЕН 26.1

Цел

Целта на настоящата глава е да се създаде ефективен и ефикасен механизъм за избягване и уреждане на всякакви спорове между страните относно тълкуването и прилагането на настоящото споразумение и на Споразумението за санитарните и фитосанитарните мерки с оглед постигане, когато е възможно, на взаимноприемливо решение.

ЧЛЕН 26.2

Приложно поле

1. Настоящата глава се прилага, при спазване на параграф 2, по отношение на всеки спор между страните относно тълкуването и прилагането на настоящото споразумение и на Споразумението за санитарните и фитосанитарните мерки (наричани по-долу „обхванати разпоредби“).
2. Обхванатите разпоредби включват всички разпоредби на Споразумението за санитарните и фитосанитарните мерки и на настоящото споразумение, с изключение на:
 - а) Раздел Б (Антидъмпингови и изравнителни мита) и раздел В (Глобални защитни мерки) от глава 5 (Средства за търговска защита);
 - б) Глава 15 (Политика в областта на конкуренцията);
 - в) Член 16.6 (Консултации);
 - г) Глава 20 (Търговско и икономическо сътрудничество с маорите);
 - д) Глава 21 (Малки и средни предприятия);
 - е) Глава 22 (Добра регулаторна практика и регулаторно сътрудничество); и

- ж) разпоредбите на te Tiriti o Waitangi/Договора от Уайтанги във връзка с неговото тълкуване, включително по отношение на естеството на произтичащите от него права и задължения.

РАЗДЕЛ Б

КОНСУЛТАЦИИ

ЧЛЕН 26.3

Консултации

1. Страните полагат усилия за разрешаване на всеки спор по член 26.2 (Приложно поле), като провеждат консултации в дух на добра воля с цел достигане до решение по взаимно съгласие.
2. Страна може да поиска провеждане на консултации, като изпрати до другата страна писмено искане, в което се посочват спорната мярка и обхванатите разпоредби, които тя счита за приложими.
3. Страната, до която е отправено искането за консултации (наричана по-долу „страната ответник“), отговаря на това искане своевременно, но не по-късно от 10 дни след датата на неговото предаване. Освен ако страните не се споразумеят за друго, консултациите се провеждат в срок от 30 дни след датата на подаване на искането за консултации и се провеждат на територията на страната ответник. Консултациите се считат за приключени след изтичане на 30 дни от датата на подаване на искането или в рамките на 90 дни след тази дата за спорове по глава 19 (Търговия и устойчиво развитие), освен ако страните не се споразумеят да продължат консултациите.

4. Консултациите по неотложни въпроси, включително тези, които са свързани с бързоразвалящи се стоки или сезонни стоки или услуги, които бързо губят своята търговска стойност, се провеждат в срок от 15 дни след датата на подаване на искането за консултации. Консултациите се считат за приключени след изтичане на тези 15 дни, освен ако двете страни не решат да ги продължат.
5. По време на консултациите всяка от страните предоставя достатъчно фактологична информация, за да се даде възможност за цялостно разглеждане на начина, по който въпросната мярка би могла да засегне прилагането на настоящото споразумение или на Споразумението за санитарните и фитосанитарните мерки. Всяка страна се стреми да осигури участието на служители от своите компетентни държавни органи, които имат експертни познания по въпроса, предмет на консултациите.
6. При спорове относно разпоредбите на глава 19 (Търговия и устойчиво развитие), които се отнасят до многостранните споразумения или инструменти, посочени в глава 19 (Търговия и устойчиво развитие), страните вземат предвид информацията от МОТ или от съответните органи или организации, създадени в рамките на МСОС, с цел да се насърчи съгласуваността между работата на страните и тези организации или органи. Когато е уместно, страните търсят съвет от тези организации или от съответните им органи, или от всеки друг експерт или орган, който те считат за подходящ. Всяка страна може да потърси, ако е целесъобразно, становищата на вътрешните консултативни групи, посочени в член 24.6 (Вътрешни консултативни групи), или други експертни съвети.
7. Консултациите, и по-специално цялата информация, означена като поверителна, и становищата, изразени от страните по време на консултациите, са с поверителен характер и не засягат правата на никоя от страните във всякакви по-нататъшни процедури.

8. Мярка, която е предложена от някоя от страните, но все още не е приложена, може да бъде предмет на консултации съгласно настоящия член, но не може да бъде предмет на процедурите пред специалната група за уреждане на спорове съгласно раздел В (Процедури пред специалната група за уреждане на спорове) или медиация съгласно раздел Г (Медиация).

РАЗДЕЛ В

ПРОЦЕДУРИ ПРЕД СПЕЦИАЛНА ГРУПА ЗА УРЕЖДАНЕ НА СПОРОВЕ

ЧЛЕН 26.4

Задействане на процедури пред специална група за уреждане на спорове

1. Страната, поискала консултации, може да поиска сформирането на специална група за уреждане на спорове, ако:
 - а) страната ответник не отговори на искането за консултации в срок от 10 дни след датата на предаването му;
 - б) консултациите не се провеждат в сроковете, посочени съответно в член 26.3, параграфи 3 и 4 (Консултации);
 - в) страните се споразумеят да не провеждат консултации; или

г) консултациите са приключили, без да се стигне до взаимноприемливо решение.

2. Искането за сформирание на специална група за уреждане на спорове се отправя чрез писмено искане, изпратено до другата страна и до всеки външен орган, на когото е възложено изпълнението съгласно параграф 4, ако е приложимо. Страната ищец посочва спорната мярка в искането си за сформирание на специална група за уреждане на спорове и обяснява как тази мярка представлява нарушение на обхванатите разпоредби по начин, който е достатъчен, за да представи ясно правното основание за жалбата.

3. Всяка страна гарантира, че искането за сформирание на специална група за уреждане на спорове своевременно се оповестява публично.

4. Комитетът по търговията може да реши да възложи на външен орган сформирането на помощни специални групи съгласно настоящата глава, включително предоставянето на административна и правна подкрепа. В решението на Комитета по търговията се посочват и разходите, произтичащи от възлагането.

ЧЛЕН 26.5

Сформирание на специална група за уреждане на спорове

1. Специалната група за уреждане на спорове е в състав от трима членове.

2. В срок от 15 дни след датата на предаване на искането за сформирание на специална група за уреждане на спорове страните се консултират добросъвестно с оглед постигане на съгласие относно състава на специалната група.

3. Ако страните не постигнат съгласие относно състава на специалната група за уреждане на спорове в срока, предвиден в параграф 2, всяка от страните назначава член на специалната група за уреждане на спорове в срок от 10 дни след изтичането на срока, определен в параграф 2:

- а) от подписъка на тази страна, изготвен съгласно член 26.6 (Списъци на членовете на специалната група за уреждане на спорове); или
- б) за спорове по глава 19 (Търговия и устойчиво развитие) — от подписъка на тази страна в списъка за търговията и устойчивото развитие (ТУР), изготвен съгласно член 26.6, параграф 1, буква б) (Списъци на членовете на специалната група за уреждане на спорове).

Ако някоя от страните не определи член на специалната група за уреждане на спорове от своя подписък в срока, предвиден в параграф 3, съпредседателят на Комитета по търговията от страната ищец избира чрез жребий в срок от 10 дни след изтичането на срока, предвиден в параграф 3, члена на специалната група за уреждане на спорове от подписъка на страната, която не е определила член на специалната група за уреждане на спорове. Съпредседателят на Комитета по търговията от страната ищец може да делегира този избор чрез жребий.

4. Ако страните не постигнат съгласие относно председателя на специалната група за уреждане на спорове в срока, установен в параграф 2, съпредседателят на Комитета по търговията от страната ищец избира чрез жребий, в срок от 10 дни след изтичането на този срок, председателя на специалната група за уреждане на спорове:

- а) от подписъка на председателите, съставен съгласно член 26.6 (Списъци на членовете на специалната група за уреждане на спорове); или
- б) за спорове по глава 19 (Търговия и устойчиво развитие) — от подписъка на председателите в списъка за ТУР, изготвен съгласно член 26.6, параграф 1, буква б) (Списъци на членовете на комитета за уреждане на спорове).

Съпредседателят на Комитета по търговията от страната ищец може да делегира този избор чрез жребий.

5. Специалната група за уреждане на спорове се счита за сформирана 15 дни след като тримата избрани членове са приели назначаването си в съответствие с разпоредба 10 от приложение 26-А (Процедурен правилник), освен ако страните не се споразумеят за друго. Всяка от страните оповестява незабавно датата на формиране на специалната група за уреждане на спорове.

6. Ако някой от списъците, предвидени в член 26.6 (Списъци на членовете на специалната група за уреждане на спорове), не е съставен или не съдържа достатъчно имена, или съдържа само имената на лица, които не са на разположение към момента на избирането на член на специалната група за уреждане на спорове съгласно параграф 3 или 4, членовете на специалната група за уреждане на спорове се избират чрез жребий измежду лицата, които са били официално предложени от едната страна или от двете страни в съответствие с приложение 26-А (Процедурен правилник).

ЧЛЕН 26.6

Списъци на членовете на специалната група за уреждане на спорове

1. На първото си заседание след датата на влизане в сила на настоящото споразумение Комитетът по търговията определя:

- а) списък на лицата, които желаят и могат да изпълняват функциите на членове на специална група за уреждане на спорове; и

б) отделен списък на лицата, които желаят и могат да изпълняват функциите на членове на специална група за уреждане на спорове по глава 19 (Търговия и устойчиво развитие) („списък за ТУР“).

2. Всеки от списъците, посочени в параграф 1, букви а) и б), се състои от следните подписъци:

а) един подписък от физически лица, съставен въз основа на предложения от Съюза;

б) един подписък от физически лица, съставен въз основа на предложения от Нова Зеландия; и

в) един подписък от физически лица, които не са граждани на нито една от страните и които изпълняват функциите на председател на специалната група за уреждане на спорове.

3. Подписъците, посочени в параграф 2, букви а), б) и в), включват поне три физически лица. Подписъкът, посочен в параграф 2, буква в), включва не повече от шест физически лица. Комитетът по търговията гарантира, че списъкът винаги се поддържа с този брой физически лица.

4. Комитетът по търговията може да изготви допълнителни списъци от физически лица с експертен опит в конкретни сектори, обхванати от настоящото споразумение. При съгласие на страните тези допълнителни списъци се използват за сформирание на специалната група за уреждане на спорове в съответствие с процедурата, предвидена в член 26.5 (Сформирание на специална група за уреждане на спорове).

ЧЛЕН 26.7

Изисквания към членовете на специалната група

1. Всеки член на специална група:
 - а) има доказан експертен опит в областта на правото, международната търговия и други въпроси, обхванати от настоящото споразумение;
 - б) е независим от страните и не е свързан с тях, нито приема указания от някоя от тях;
 - в) действа в личното си качество и не приема указания от никоя организация или правителство по въпроси, свързани със спора; и
 - г) спазва разпоредбите на приложение 26-Б (Кодекс за поведение на членовете на специалната група за уреждане на спорове и медиаторите).
2. Председателят трябва да има и опит с процедури за уреждане на спорове.
3. Независимо от параграф 1, буква а) и параграф 2, всеки член на специална група за уреждане на спорове в списъка за ТУР притежава специализирани познания или експертен опит в областта на:
 - а) трудовото право или законодателството в областта на околната среда;
 - б) въпросите, разгледани в глава 19 (Търговия и устойчиво развитие); или

в) разрешаването на спорове, възникнали по силата на международни споразумения.

4. Предвид предмета на конкретен спор страните могат да се договорят да се отклонят от изискванията, изброени в параграф 1, буква а).

ЧЛЕН 26.8

Функции на специалната група за уреждане на спорове

Специалната група за уреждане на спорове:

- а) извършва обективна преценка на отнесения до него въпрос, включително обективна преценка на фактите по случая и на приложимостта на обхванатите разпоредби, както и на съответствието с тези разпоредби;
- б) представя, в своите решения и доклади, фактическите констатации, приложимостта на обхванатите разпоредби и основните мотиви за всички направени в тях констатации и препоръки; и
- в) се консултира редовно със страните и осигурява адекватни възможности за постигане на решение по взаимно съгласие.

ЧЛЕН 26.9

Мандат

1. Освен ако страните не са се споразумели за друго в срок от пет дни след датата на сформиране на специалната група за уреждане на спорове, нейният мандат се състои в следното:

„да разгледа, с оглед на съответните обхванати разпоредби, посочени от страните, въпроса, посочен в искането на специалната група за уреждане на спорове, да направи констатации относно приложимостта на обхванатите разпоредби и съответствието на въпросната мярка с тези разпоредби и да представи доклад в съответствие с член 26.11 (Междинен доклад) и член 26.12 (Окончателен доклад).“

2. Ако страните се споразумеят за мандат, различен от посочения в параграф 1, те уведомяват специалната група за уреждане на спорове за договорения мандат в срока, посочен в параграф 1.

ЧЛЕН 26.10

Решение относно спешността

1. Ако някоя от страните поиска това, специалната група за уреждане на спорове решава в срок от 10 дни след сформирането си дали случаят засяга спешни въпроси.

2. Ако специалната група за уреждане на спорове реши, че спорът се отнася до спешни въпроси, приложимите срокове, посочени в раздел В (Процедури пред специалната група за уреждане на спорове) от настоящата глава, са половината от предвидения в нея срок, с изключение на сроковете, посочени в член 26.5 (Сформиране на специална група за уреждане на спорове) и член 26.9 (Мандат).

ЧЛЕН 26.11

Междинен доклад

1. Специалната група за уреждане на спорове представя на страните междинен доклад в срок от 90 дни след датата на нейното формиране. Ако специалната група за уреждане на спорове прецени, че този срок не може да бъде спазен, нейният председател писмено уведомява за това страните, като посочва причините за забавянето и датата, на която специалната група за уреждане на спорове планира да представи своя междинен доклад. Специалната група за уреждане на спорове в никакъв случай не представя своя междинен доклад по-късно от 120 дни след датата, на която е била формирана.

2. Всяка страна може да отправи до специалната група за уреждане на спорове писмено искане за преглед на конкретни аспекти на междинния доклад в срок от 10 дни след представянето му. В срок от шест дни след постъпването на искането всяка страна може да представи коментарите си по искането на другата страна.

ЧЛЕН 26.12

Окончателен доклад

1. Специалната група за уреждане на спорове представя на страните своя окончателен доклад в срок от 120 дни след датата, на която е била сформирана. Ако специалната група за уреждане на спорове прецени, че този срок не може да бъде спазен, нейният председател писмено уведомява за това страните, като посочва причините за забавянето и датата, на която специалната група за уреждане на спорове планира да представи своя окончателен доклад. Специалната група за уреждане на спорове в никакъв случай не представя своя окончателен доклад по-късно от 150 дни след датата, на която е била формирана.
2. Окончателният доклад включва обсъждане на всяко писмено искане от страните по междинния доклад, както е посочено в член 26.11, параграф 2 (Междинен доклад), и дава ясен отговор на коментарите на страните.

ЧЛЕН 26.13

Мерки за изпълнение

1. Страната ответник предприема всички необходими мерки, за да се съобрази своевременно с констатациите и препоръките в окончателния доклад, за да постигне съответствие с обхванатите разпоредби.

2. Не по-късно от 30 дни след представянето на окончателния доклад страната ответник уведомява страната ищец за мерките, които е предприела или възнамерява да предприеме, за да постигне съответствие.
3. Освен това, що се отнася до споровете по глава 19 (Търговия и устойчиво развитие):
 - а) не по-късно от 30 дни след представянето на окончателния доклад страната ответник информира своя механизъм на гражданското общество, създаден съгласно член 24.6 (Вътрешни консултативни групи), и звеното за контакт на другата страна, създадено съгласно член 19.20 (Звена за контакт), за мерките, които е предприела или възнамерява да предприеме, за да постигне съответствие; и
 - б) Комитетът по търговия и устойчиво развитие наблюдава прилагането на мерките за изпълнение. Вътрешните консултативни групи, посочени в член 24.6 (Вътрешни консултативни групи), могат да представят коментари в това отношение на Комитета по търговия и устойчиво развитие.

ЧЛЕН 26.14

Разумен срок

1. Ако не е възможно незабавно изпълнение, страната ответник, не по-късно от 30 дни след датата на предаване на окончателния доклад, уведомява страната ищец за продължителността на разумния срок, който ще ѝ бъде необходим за това изпълнение. Страните полагат усилия да се споразумеят за разумния срок, необходим за постигане на съответствие.

2. Ако страните не са се споразумели за продължителността на разумния срок, страната ищец може най-рано 20 дни след датата на изпращане на уведомлението, посочено в параграф 1, да поиска писмено от първоначалната специална група за уреждане на спорове да определи продължителността на разумния срок. Специалната група за уреждане на спорове представя на страните решението си в срок от 20 дни след датата на постъпване на искането.
3. Страната ответник уведомява писмено страната ищец за напредъка си по изпълнението на окончателния доклад не по-късно от 30 дни преди изтичането на разумния срок.
4. Страните могат да се споразумеят за удължаване на разумния срок.

ЧЛЕН 26.15

Преглед на изпълнението

1. Не по-късно от датата на изтичане на разумния срок страната ответник уведомява страната ищец за всяка мярка, която е предприела, за да се съобрази с окончателния доклад.

2. Ако страните не постигнат съгласие относно съществуването или съответствието с обхванатите разпоредби на мярка, предприета за изпълнение, страната ищец може да отправи писмено искане до първоначалната специална група за уреждане на спора да вземе решение по въпроса. В това искане се посочва оспорваната мярка и се обяснява как тя съставлява нарушение на обхванатите разпоредби по начин, който е достатъчен, за да се представи ясно правното основание за жалбата. Специалната група за уреждане на спорове представя на страните решението си в срок от 54 дни след датата на постъпване на искането.

ЧЛЕН 26.16

Временни средства за правна защита

1. По искане на страната ищец страната ответник започва консултации със страната ищец с цел договаряне на взаимноприемлива компенсация, ако:
 - а) страната ответник изпрати уведомление до страната ищец, че не е възможно да се съобрази с окончателния доклад;
 - б) страната ответник не изпрати уведомление за мярка, предприета за изпълнение в рамките на срока, посочен в член 26.13 (Мерки за изпълнение), или преди датата на изтичане на разумния срок;
 - в) специалната група за уреждане на спорове установи, че не съществува мярка за изпълнение; или

- г) специалната група за уреждане на спорове установи, че мярката за изпълнение е несъвместима с обхванатите разпоредби.
- 2. Настоящият член се прилага за спорове по глава 19 (Търговия и устойчиво развитие), ако:
 - а) възникне ситуация, посочена в параграф 1, букви а), б) или в), и окончателният доклад съгласно член 26.12 (Окончателен доклад) констатира нарушение на:
 - i) член 19.3, параграф 3 (Многостранни трудови стандарти и споразумения); или
 - ii) член 19.6, параграф 3 (Търговия и изменение на климата), ако в окончателния си доклад тази група установи, че страната ответник не е успяла да се въздържи от действие или бездействие, което съществено противоречи на предмета и целта на Парижкото споразумение; или
 - б) възникне ситуация, посочена в параграф 1, буква г), и в решението на специалната група относно съответствието съгласно член 26.15 (Преглед на изпълнението) се констатира нарушение на:
 - i) член 19.3, параграф 3 (Многостранни трудови стандарти и споразумения); или
 - ii) член 19.6, параграф 3 (Търговия и изменение на климата), ако в решението си специалната група установи, че страната ответник не е успяла да се въздържи от действие или бездействие, което съществено противоречи на предмета и целта на Парижкото споразумение.

3. Ако при обстоятелствата, посочени в параграфи 1 и 2, страната ищец реши да не иска консултации във връзка с компенсацията или страните не се споразумеят за компенсация в срок от 20 дни след започването на консултации относно компенсацията, страната ищец може да изпрати писмено уведомление до страната ответник, че възнамерява да спре изпълнението на задълженията по обхванатите разпоредби. В това уведомление се уточнява нивото, до което се предвижда спирането на изпълнението на задълженията.
4. Страната ищец може да спре изпълнението на задълженията 10 дни след датата на изпращане на уведомлението, посочено в параграф 3, освен ако страната ответник не представи писмено искане съгласно параграф 6.
5. Спирането на изпълнението на задълженията не превишава ниво, равностойно на пропуснати ползи или причинени вреди, предизвикани от нарушението.
6. Ако страната ответник счита, че нивото на спиране на изпълнението на задължения, за което е постъпило уведомление, надвишава нивото, еквивалентно на пропуснатите ползи или причинените вреди вследствие на нарушението, или че условията, посочени в параграф 2, не са изпълнени, тя може да отправи писмено искане до първоначалната специална група за уреждане на спорове преди изтичането на 10-дневния срок, предвиден в параграф 4, да вземе решение по въпроса. Специалната група за уреждане на спорове предоставя на страните своето решение относно степента на спиране на изпълнението на задължения или относно това дали не са изпълнени условията, посочени в параграф 2, в срок от 30 дни след датата на това искане. Изпълнението на задължения не се спира до постановяване на решението на специалната група за уреждане на спорове. Спирането на изпълнението на задълженията е в съответствие с това решение.

7. Спирането на изпълнението на задълженията или компенсацията, посочени в настоящия член, е временно и не се прилага:

- а) страните са постигнали взаимноприемливо решение в съответствие с член 26.26 (Взаимноприемливо решение);
- б) страните са се споразумели, че мярката, предприета за изпълнение, привежда страната ответник в съответствие с обхванатите разпоредби; или
- в) всяка мярка, предприета с цел изпълнение, за която специалната група за уреждане на спорове е установила, че е несъвместима с обхванатите разпоредби, е била оттеглена или изменена така, че страната ответник да бъде приведена в съответствие с тези разпоредби.

ЧЛЕН 26.17

Преглед на мерки, предприети за изпълнение на решението след приемане на временни средства за правна защита

1. Страната ответник уведомява страната ищец за всяка мярка, която е предприела за изпълнение след спирането на изпълнението на задълженията или след прилагането на временна компенсация, в зависимост от случая. С изключение на случаите по параграф 2, страната ищец прекратява спирането на изпълнението на задълженията в срок от 30 дни от датата на изпращане на уведомлението. В случаите, в които е приложена компенсация, и с изключение на случаите по параграф 2, страната ответник може да прекрати прилагането на тази компенсация в срок от 30 дни след получаване на уведомлението за изпълнение.

2. Ако страните не постигнат съгласие по въпроса дали мярката, за която е изпратено уведомление, привежда страната ответник в съответствие с обхванатите разпоредби в срок от 30 дни от датата на предаване на уведомлението, всяка от страните може да отправи писмено искане до първоначалната специална група за уреждане на спорове да вземе решение по въпроса, в противен случай спирането на изпълнението на задълженията или компенсацията, в зависимост от случая, се прекратява. Специалната група за уреждане на спорове представя на страните решението си в срок от 46 дни след датата на постъпване на искането. Ако специалната група за уреждане на спорове установи, че предприетата мярка за изпълнение е в съответствие с обхванатите разпоредби, спирането на изпълнението на задълженията или обезщетението, в зависимост от случая, се прекратява. Когато е уместно, страната ищец коригира степента на спиране на изпълнението на задължения или на компенсация с оглед на решението на специалната група за уреждане на спорове.

3. Ако страната ответник счита, че степента на спиране на изпълнението на задължения, прилагана от страната ищец, надвишава равнището, равностойно на пропуснатите ползи или причинените вреди вследствие на нарушението, тя може да отправи писмено искане до първоначалната специална група за уреждане на спора да вземе решение по въпроса.

ЧЛЕН 26.18

Смяна на членовете на специалната група за уреждане на спорове

Ако по време на процедура за уреждане на спорове съгласно настоящия раздел даден член на специалната група за уреждане на спорове не е в състояние да участва, оттегли се или трябва да бъде заменен, тъй като не спазва разпоредбите на приложение 26-Б (Кодекс за поведение на членовете на специалната група за уреждане на спорове и медиаторите), се прилага процедурата, предвидена в член 26.5 (Сформиране на специална група за уреждане на спорове), и всеки член на специалната група за уреждане на спорове има всички правомощия и задължения на първоначалните членове на специалната група за уреждане на спорове. Срокът за представяне на доклада или решението на специалната група за уреждане на спорове се удължава за времето, необходимо за назначаването на новия член на специалната група за уреждане на спорове.

ЧЛЕН 26.19

Процедурен правилник

1. Процедурите пред специалната група за уреждане на спорове се уреждат от настоящия раздел и приложение 26-А (Процедурен правилник).
2. Всяко заседание на специалната група за уреждане на спорове е публично, освен ако не е предвидено друго в приложение 26-А (Процедурен правилник).

ЧЛЕН 26.20

Спиране и прекратяване

1. По искане на двете страни специалната група за уреждане на спорове спира работата си по всяко време за договорен от страните период, който не надвишава 12 последователни месеца.
2. Специалната група за уреждане на спорове възобновява работата си преди изтичането на срока на спирането по писмено искане на двете страни или при изтичане на срока на спирането по писмено искане на една от страните. Отправилата искането страна изпраща съответно уведомление до другата страна. Ако специалната група за уреждане на спорове не възобнови работата си при изтичането на срока на спиране в съответствие с настоящия параграф, правомощията на специалната група за уреждане на спорове се прекратяват и процедурата за уреждане на спорове се прекратява.
3. Ако работата на специалната група за уреждане на спорове бъде спряна, съответните срокове, посочени в настоящия раздел, се удължават със същия период, за който работата на специалната група за уреждане на спорове е била спряна.

ЧЛЕН 26.21

Право на търсене и получаване на информация

1. По искане на една от страните или по собствена инициатива специалната група за уреждане на спорове може да иска от страните относима информация, която тя счита за необходима и подходяща. Страните отговарят бързо и изчерпателно на всяко искане за такава информация, отправено от специалната група за уреждане на спорове.
2. По искане на някоя от страните или по своя собствена инициатива специалната група за уреждане на спорове може да потърси всякаква информация, която счита за уместна, от всеки източник. Специалната група за уреждане на спорове също така има право да поиска становището на експерти, ако счете това за целесъобразно, и при спазване на реда и условията, договорени от страните, когато е приложимо.
3. По отношение на въпросите, свързани със спазването на многостранните споразумения и инструменти, посочени в глава 19 (Търговия и устойчиво развитие), становищата на външни експерти или информацията, поискана от групата, следва да включват информация и съвети от МОТ или от съответните органи или организации, създадени по силата на МСОС.
4. Специалната група за уреждане на спорове разглежда становища *amicus curiae* от физически лица от една от страните или от юридически лица, установени в някоя от страните, в съответствие с приложение 26-А (Процедурен правилник).
5. Всяка информация или становище, получени от специалната група съгласно настоящия член, се разкриват на страните и страните могат да представят коментари по тях.

ЧЛЕН 26.22

Правила за тълкуване

1. Специалната група за уреждане на спорове тълкува обхванатите разпоредби в съответствие с обичайните правила за тълкуване на международното публично право, включително тези, кодифицирани във Виенската конвенция за правото на договорите, съставена във Виена на 23 май 1969 г.
2. Специалната група също така взема предвид относимите тълкувания в доклади на специализирани групи на СТО и в доклади на Апелативния орган, приети от Органа на СТО за уреждане на спорове.
3. Докладите и решенията на специалната група за уреждане на спорове не могат да увеличават или намаляват правата и задълженията на страните, предвидени в настоящото споразумение.

ЧЛЕН 26.23

Доклади и решения на специалната група за уреждане на спорове

1. Разискванията в рамките на специалната група остават поверителни. Специалната група за уреждане на спорове полага всички усилия за изготвянето на доклади и вземането на решения да се извършва с консенсус. Ако това не е възможно, специалната група за уреждане на спорове взема решение с мнозинство. Мненията на отделните членове на специалната група не се оповестяват в никакъв случай.
2. Решенията и докладите на специалната група се приемат безусловно от страните. Те не породят никакви права или задължения по отношение на физически или юридически лица.

3. Страните правят обществено достояние решенията и докладите на специалната група за уреждане на спорове при спазване на условията за защита на поверителната информация.
4. Специалната група за уреждане на спорове и страните третират като поверителна всяка информация, предоставена от някоя от страните в съответствие с разпоредби 34—36 от приложение 26-А (Процедурен правилник).

ЧЛЕН 26.24

Избор на орган за разрешаване на спора

1. Ако възникне спор относно конкретна мярка в твърдяно нарушение на обхванатите разпоредби и равностойно по същество задължение съгласно всяко друго международно търговско споразумение, по което и двете страни са страни, включително Споразумението за СТО, страната, която търси защита, избира органа за уреждане на спора.
2. След като една от страните е избрала органа за уреждане на спора и е започнала процедури за уреждане на спора съгласно настоящия раздел или съгласно друго международно търговско споразумение, тази страна не може да започва процедури за уреждане на спора съгласно което и да е друго споразумение по отношение на конкретната мярка, посочена в параграф 1, освен ако първоначално избраният съд не направи констатации поради процедурни причини или причини, свързани с компетентността.
3. За целите на настоящия член:
 - а) процедурите за уреждане на спорове по настоящия раздел се считат за започнати с искане на комитет за уреждане на спорове, отправено от някоя от страните в съответствие с член 26.4 (Започване на процедури пред специалната група за уреждане на спорове);

- б) процедурите за уреждане на спорове съгласно Споразумението за СТО се считат за започнати с искане на специална група за уреждане на спорове на някоя от страните в съответствие с член 6 от ДППУС; и
- в) процедурите за уреждане на спорове по всяко друго международно търговско споразумение се считат за започнати съгласно съответните разпоредби на това споразумение.

4. Някоя от разпоредбите на настоящото споразумение не възпрепятства някоя от страните да спре изпълнението на задължения, разрешени от органа за уреждане на спорове на СТО или разрешени съгласно процедурите за уреждане на спорове по което и да е друго международно търговско споразумение, по което страните по спора са страни. Някоя от страните не може да се позовава на Споразумението за СТО или на друго международно търговско споразумение между страните, за да попречи на другата страна да спре изпълнението на задължения съгласно настоящата глава.

РАЗДЕЛ Г

МЕДИАЦИЯ

ЧЛЕН 26.25

Медиация

Страните могат да прибегват до медиация по отношение на всяка мярка, която една от страните счита, че засяга неблагоприятно търговията и инвестициите между страните. Процедурата по медиация е посочена в приложение 26-В (Процедурен правилник за медиация).

РАЗДЕЛ Д

ОБЩИ РАЗПОРЕДБИ

ЧЛЕН 26.26

Решение по взаимно съгласие

1. Страните могат да постигнат взаимноприемливо решение по всяко време по отношение на всеки спор, посочен в член 26.2 (Приложно поле).
2. Ако по време на процедурите пред специалната група за уреждане на спорове или на процедурата по медиация бъде постигнато взаимноприемливо решение, страните съвместно уведомяват за това решение председателя на специалната група за уреждане на спорове или медиатора, според случая. При такова уведомяване процедурите пред специалната група за уреждане на спорове или процедурата по медиация се прекратяват.
3. Всяко взаимноприемливо решение, постигнато от страните, се оповестява публично.
4. Всяка страна предприема необходимите мерки, за да изпълни решението по взаимно съгласие в уговорения срок.
5. Не по-късно от изтичането на уговорения срок изпълняващата страна уведомява писмено другата страна за всяка предприета мярка за изпълнението на взаимноприемливото решение.

ЧЛЕН 26.27

Срокове

1. Всички срокове, посочени в настоящата глава, се изчисляват в календарни дни, считано от деня след акта, за който се отнасят, освен ако не е посочено друго.
2. Всеки срок, определен в настоящата глава, може да бъде променен по взаимно съгласие на страните.
3. Що се отнася до раздел В (Процедури пред специалната група за уреждане на спорове), специалната група за уреждане на спорове може по всяко време да предложи на страните да променят всеки срок, посочен в настоящата глава, като посочи причините за предложението.

ЧЛЕН 26.28

Съдебни разноси и разходи

1. Всяка от страните поема собствените си разходи, произтичащи от участието ѝ в процедурите пред специалната група за уреждане на спорове или в процедурата по медиация.
2. Освен ако не е предвидено друго в приложение 26-А (Процедурен правилник), страните си поделят съвместно и поравно разходите, произтичащи от организационни въпроси, включително възнаграждението и разноските на членовете на специалната група за уреждане на спорове и медиаторите. Възнаграждението на членовете на специалната група за уреждане на спорове и медиаторите е в съответствие със стандартите на СТО.

3. Комитетът по търговията може да приеме решение, в което се определят параметрите или други подробности относно възнаграждението и възстановяването на разходите на членовете на специалната група за уреждане на спорове и медиаторите, включително всички свързани разходи, които биха могли да бъдат направени по време на производството. До вземането на такова решение възнаграждението и възстановяването на разходите на членовете на специалната група за уреждане на спорове и медиаторите, както и на всички свързани с тях разходи, се определят в съответствие с правило 10 от приложение 26-А (Процедурен правилник).

ЧЛЕН 26.29

Изменения на приложенията

Комитетът по търговията може да изменя приложения 26-А (Процедурен правилник) и 26-Б (Кодекс за поведение на членовете на специалната група за уреждане на спорове и медиаторите).

ГЛАВА 27

ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

ЧЛЕН 27.1

Изменения

1. Страните могат писмено да се споразумеят да изменят настоящото споразумение.
2. Измененията влизат в сила на първия ден от втория месец или на по-късна дата, договорена между страните, след датата, на която страните обменят писмени уведомления, удостоверяващи, че са изпълнили съответните си приложими правни изисквания и процедури за влизане в сила на тези изменения.
3. Комитетът по търговията може да изменя настоящото споразумение с решение, когато това е предвидено в член 24.3 (Изменения от Комитета по търговията). В решението на Комитета по търговията се посочва датата на влизане в сила на измененията или, ако вътрешната система на дадена страна го изисква, се предвижда тези изменения да влязат в сила след писменото уведомление за изпълнението на всички неизпълнени правни изисквания и процедури на страните.

ЧЛЕН 27.2

Влизане в сила

1. Настоящото споразумение влиза в сила на първия ден от втория месец, следващ датата, на която страните си разменят писмени уведомления, удостоверяващи, че те са изпълнили съответните приложими законови изисквания и процедури за влизането в сила на настоящото споразумение. Страните могат да се споразумеят за друга дата на влизане в сила на настоящото споразумение.
2. Уведомленията, посочени в параграф 1, се изпращат до Генералния секретариат на Съвета на Европейския съюз и до Министерството на външните работи и търговията на Нова Зеландия.

ЧЛЕН 27.3

Прекратяване

1. Настоящото споразумение остава в сила, освен ако не бъде прекратено в съответствие с параграф 2.
2. Всяка страна може да уведоми другата страна за намерението си да прекрати настоящото споразумение. Уведомлението до Съюза се изпраща до Генералния секретариат на Съвета на Европейския съюз, а уведомлението до Нова Зеландия се изпраща до Министерството на външните работи и търговията на Нова Зеландия. Прекратяването на настоящото споразумение поражда действие шест месеца след датата на изпращане на уведомлението, освен ако страните не се споразумеят за друго.

ЧЛЕН 27.4

Изпълнение на задълженията

1. Всяка от страните носи пълна отговорност за спазването на всички разпоредби на настоящото споразумение.
2. Всяка страна гарантира, че са взети всички необходими мерки за привеждане в действие на разпоредбите на настоящото споразумение, включително тяхното спазване на всички равнища на управление, както и от лица, упражняващи делегирани правителствени правомощия. Всяка страна изпълнява добросъвестно задълженията, определени в настоящото споразумение.
3. Настоящото споразумение е част от общата институционална рамка, посочена в член 52, параграф 1 от Споразумението за партньорство. Всяка страна може да предприеме подходящи мерки във връзка с настоящото споразумение в случай на особено тежко и съществено нарушение на което и да е от задълженията, описани в член 2, параграф 1 или член 8, параграф 1 от Споразумението за партньорство като съществени елементи, което застрашава международния мир и сигурност, така че да се изисква незабавна реакция. Всяка страна може също така да предприеме такива подходящи мерки във връзка с настоящото споразумение в случай на действие или бездействие, което съществено противоречи на предмета и целта на Парижкото споразумение. Такива подходящи мерки се предприемат в съответствие с процедурата, предвидена в член 54 от Споразумението за партньорство.

ЧЛЕН 27.5

Упълномощен орган

Освен ако не е предвидено друго в настоящото споразумение, всяка от страните гарантира, че когато юридическо лице, включително държавно предприятие, предприятие, на което са предоставени специални права или привилегии, или определен монопол упражнява регулаторни, административни или други държавни функции, които тази страна е делегирала на такова лице, това лице действа в съответствие със задълженията на тази страна по настоящото споразумение.

ЧЛЕН 27.6

Липса на директен ефект

1. Никоя от разпоредбите на настоящото споразумение не може да се тълкува като предоставяща права или налагаща задължения на лица, различна от правата или задълженията, създадени между страните по силата на международното публично право.
2. Никоя страна не предвижда право на иск по реда на своето вътрешно право срещу другата страна на основание, че дадена мярка на другата страна не е в съответствие с разпоредбите на настоящото споразумение.

ЧЛЕН 27.7

Законови и подзаконови актове и изменения към тях

Освен ако не е посочено друго, когато в настоящото споразумение се препраща към законовите и подзаконовите нормативни актове на някоя от страните, се разбира, че в тези законови и подзаконови нормативни актове се включват и измененията към тях.

ЧЛЕН 27.8

Неразделни части от настоящото споразумение

1. Приложенията, допълненията, декларациите, съвместните декларации и бележките под линия към настоящото споразумение представляват неразделна част от него.

2. Всяко от приложенията към настоящото споразумение, включително допълненията към него, представлява неразделна част от главата, която се позовава на това приложение или на която се прави позоваване в него. От съображения за правна сигурност се уточнява, че:

- а) приложение 2-А (Графици за премахване на митата) и допълненията към него представляват неразделна част от глава 2 (Национално третиране и достъп до пазара на стоки);
- б) приложение 3-А (Уводни бележки към специфичните за отделните продукти правила за произход), приложение 3-Б (Специфични за отделните продукти правила за произход) и допълненията към него, както и приложения 3-В (Текст на изявлението за произход), 3-Г (Декларация на доставчика, посочена в член 3.3, параграф 4 (Кумулация на произход)), 3-Д (Съвместна декларация относно княжество Андора) и 3-Е (Съвместна декларация относно Република Сан Марино) представляват неразделна част от глава 3 (Правила за произход и процедури, свързани с произхода);
- в) приложения 6-А (Компетентни органи), 6-Б (Регионални условия за растения и растителни продукти), 6-В (Признаване на еквивалентността на СФС мерки), 6-Г (Насоки и процедури за одит или проверка), 6-Д (Сертифициране) и 6-Е (Проверки и такси при внос) са неразделна част от глава 6 (Санитарни и фитосанитарни мерки);

- г) приложения 9-А (Приемане на резултатите от оценяването на съответствието (документи)), 9-Б (Моторни превозни средства и оборудване или части за тях) и допълнението към тях, 9-В (Договореност, посочена в член 9.10, параграф 5, буква б) за редовен обмен на информация във връзка с безопасността на нехранителните продукти и свързаните с това превантивни, ограничителни и коригиращи мерки), 9-Г (Договореност, посочена в член 9.10, параграф 6 за редовен обмен на информация относно мерки, предприети по отношение на несъответстващи на изискванията нехранителни продукти, различни от обхванатите в член 9.10, параграф 5, буква б)) и 9-Д (Вина и спиртни напитки) и допълненията към тях, представляват неразделна част от глава 9 (Технически пречки пред търговията);
- д) приложение 10-А (Съществуващи мерки), приложение 10-Б (Бъдещи мерки), приложение 10-В (Лица на делово посещение за целите на установяването, лица, преместени при вътрешнокорпоративни трансфери и лица на краткосрочно делово посещение), приложение 10-Г (Списък на дейностите на лицата на краткосрочно делово посещение), приложение 10-Д (Доставчици на услуги по договор и независими специалисти), приложение 10-Е (Движение на физически лица със стопанска цел) и допълненията към тях са неразделна част от глава 10 (Либерализиране на инвестициите и търговия с услуги);
- е) приложение 13 (Списъци на енергийните стоки, въглеродородите и суровините) представлява неразделна част от глава 13 (Енергия и суровини);
- ж) приложение 14 (Ангажименти за достъп до пазара на обществени поръчки) представлява неразделна част от глава 14 (Обществени поръчки);

- з) приложение 18-А (Класове продукти) и приложение 18-Б (Списъци на географските указания) са неразделна част от глава 18 (Интелектуална собственост);
- и) приложение 19 (Екологични стоки и услуги) е неразделна част от глава 19 (Търговия и устойчиво развитие);
- й) приложение 24 (Процедурен правилник на Комитета по търговията) е неразделна част от глава 24 (Институционални разпоредби);
- к) приложения 26-А (Процедурен правилник), 26-Б (Кодекс за поведение на членовете на специалната група за уреждане на спорове и медиаторите) и 26-В (Процедурен правилник за медиацията) са неразделна част от глава 26 (Уреждане на спорове); и
- л) приложение 27 (Съвместна декларация относно митническите съюзи) представлява неразделна част от глава 27 (Заклучителни разпоредби).

ЧЛЕН 27.9

Автентични текстове

Настоящото споразумение е съставено в два еднообразни екземпляра на английски, български, гръцки, датски, естонски, ирландски, испански, италиански, латвийски, литовски, малтийски, немски, нидерландски, полски, португалски, румънски, словашки, словенски, унгарски, фински, френски, чешки, шведски и хърватски език, като всички текстове са еднакво автентични.

В ПОТВЪРЖДЕНИЕ НА КОЕТО долуподписаните, надлежно упълномощени за целта представители, подписаха настоящото споразумение.

Съставено в наг.

За Европейския съюз

За Нова Зеландия